SEYİTGAZİ'DE KIRSAL MİMARİ MİRAS ÖRNEĞİ: ÜNAL ŞEN EVİ RESTORASYON PROJESİ

Yüksek Lisans Tezi

Atike ALTINSOY

Eskişehir / 2020

SEYİTGAZİ'DE KIRSAL MİMARİ MİRAS ÖRNEĞİ: ÜNAL ŞEN EVİ RESTORASYON PROJESİ

Atike ALTINSOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Ana Bilim Dalı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül Gelengül EKİMCİ

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Temmuz, 2020

ÖZET

SEYİTGAZİ'DE KIRSAL MİMARİ MİRAS ÖRNEĞİ: ÜNAL ŞEN EVİ RESTORASYON PROJESİ

Atike ALTINSOY
Mimarlık Ana Bilim Dalı
Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Temmuz/2020
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül Gelengül EKİMCİ

Eskişehir ili Seyitgazi ilçesinde kaya oluşumu ile bütünleşik biçimde inşa edilen Ünal Şen Evi; kırsal mimarinin plan, cephe, yapım tekniği ve malzeme özelliklerini taşıyan, doğanın getirileri ve insan üretiminin birbiriyle kurduğu özel ilişkiyi yansıtan, ilçe içindeki az sayıdaki örnekten biridir. Yapı; muhteşem bir kültür mirası olan Seyit Battal Gazi Külliyesi siluetinde önemli bir konumda yer almakta, geleneksel mimarinin günümüze gelebilen örneklerinden olup, bütünleşik mekânsal kurguyu estetik bir şekilde yansıtarak, ilçe kültürel peyzajına büyük katkılar sağlamaktadır. Topoğrafyayla uyumlu şekilde kayaç bir arazide bulunan Ünal Şen Evi, bulunduğu arazi kotu itibariyle ilçeye hâkim bir bakış açısı sağlamaktadır. Yapının zemin katında kayaya oyulmuş bir depo hacmi, üst katında ise yaşam alanları bulunmakta, üst kat döşemesi kaya kütlesine oturmaktadır. Yapının cepheleri sadedir ve çıkma yoktur. Yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiş yapıda kullanılan geleneksel malzemeler çeşitlilik göstermektedir. Yapı, günümüzde terkedilmiştir ve yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu nedenle yapının belgelenmesi, uygun koruma müdahalelerinin belirlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

Seyitgazi; tarih boyunca farklı uygarlıklara ait kültür katmanlarını barındıran yerleşim dokusu, kendine özgü jeolojik yapısı ve doğal güzelliklerin bütünü ile kültürel bir peyzaj alanıdır (ICOMOS, 2013). Seyitgazi'nin farklı uygarlıklar tarafından yerleşim yeri olarak kullanılmasıyla; değişik kültürel ve sosyal özellikler kent mekânına ve yaşamına yansıyarak önemli bir kültürel çeşitlilik ve zenginlik sunmuştur. Farklı kültürel katmanların oluşturduğu bu değerler tarihsel süreklilik bağlamında korunmalıdır. Temel anlamıyla insan ve doğanın etkileşimiyle oluşan, çeşitli kültürel ve estetik değerleri bir arada barındıran kültürel peyzaj alanlarının Seyitgazi'deki bir

parçası olan Ünal Şen Evi, kültürel ve doğal miras çevresi arasında denge ile yaşayan toplumun mimari üretiminin somut bir kanıtı olarak günümüze ulaşan nadir örneklerden biridir. Bu tez kapsamında; Ünal Şen Evi'nin günümüzdeki durumu belgelenerek rölöve çizimlerine aktarılmış, yapının geçmişten günümüze geçirdiği değişimler araştırılarak restitüsyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Doğal jeolojik oluşumla beraber düşünülerek meydana getirilen Ünal Şen Evi'nin uygun bir işlevle canlandırılarak korunması ve kent yaşamına katılımı için restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eskişehir, Seyitgazi, Kırsal Mimari Miras, Kültürel Peyzaj, Ünal Şen Evi.

ABSTRACT

Atike ALTINSOY

Department of Architecture

Anadolu University, Graduate School of Sciences, July/2020

Supervisor:Assoc. Prof. Dr Betül Gelengül EKİMCİ

Ünal Şen House, built in integration with the rock formation in Eskişehir province Seyitgazi district; It is one of the few examples of rural architecture, which has the characteristics of plan, facade, construction technique and material, reflecting the special relationship between the benefits of nature and human production. The building is located in an important position in the silhouette of Seyit Battal Gazi Kulliye, which is a magnificent cultural heritage, is one of the extant examples of traditional architecture and contributes greatly to the cultural landscape of the district by reflecting the integrated spatial fiction in an aesthetic way. Ünal Şen House, located on a rocky land in harmony with the topography, provides a dominant view of the district in terms of its ground level. There is a storage space carved into the rock on the ground floor of the building, living areas on the upper floor, and the floor sits on the rock mass. The facades of the building are plain and there are no consoles. The traditional materials used in the building built with the masonry technique vary. The building is abandoned today and is in danger of collapse. For this reason, the structure should be documented, appropriate conservation interventions should be determined and passed on to future generations.

It is a cultural landscape area of Seyitgazi, which has cultural layers belonging to different civilizations throughout history, with its unique geological structure and natural beauty (ICOMOS, 2013). By using Seyitgazi as a settlement by different civilizations; varied cultural and social features were reflected in the urban space and life, offering an important cultural diversity and richness. These values, created by different cultural layers, should be preserved in the context of historical continuity. Basically, Ünal Şen House, which is a part of landscape areas that combine various cultural and aesthetic values formed by the interaction of human and nature, in Seyitgazi, is one of the rare examples that reach today as a concrete evidence of the architectural production of the living society with a balance between cultural and

natural heritage environment. Within the scope of this thesis; the current situation of the Ünal Şen House was documented and transferred to the survey drawings, the changes that the building has undergone from the past to the present were investigated and restitution studies were carried out. A restoration project has been prepared for the preservation of Ünal Şen House, which was created by considering with the natural geological formation, by renovating it with a suitable function and participating in urban life.

Keywords: Eskişehir, Seyitgazi, Rural Architectural Heritage, Cultural Landscape, Ünal Şen House.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın en başından sonuna dek, her karanlığa düştüğümde yoluma ışık olup yürümemi sağlayan değerli hocam, danışmanım Betül Gelengül Ekimci'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın her aşamasında, gece gündüz demeden gerek manevi, gerek fiziksel olarak yardımlarını benden esirgemeyen sevgili mimar ve yüksek mimar dostlarım Sena-Radwan Jeek'e, İpek Demir'e, Şeyma Alpaslan'a, Betül Algül'e, Nurbanu Düzgün'e, Emine Bal'a, Elif Atıcı'ya, Hatice Elmas'a ve Merve Torun'a teşekkürlerimi sunarım.

Seyitgazi'ye dair alan çalışması sırasında her türlü yardım ve kolaylığı sağlayan Seyitgazi Belediyesi çalışanları ile Ünal Şen'e teşekkür ederim.

En büyük şükranlarımı, eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve beni destekleyen sevgili ailem; annem Emine Altınsoy, babam Rasim Altınsoy, ablam Betül Aydınoğlu ile Emrecan Aydınoğlu'na sunarım.

…../…/2020

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

(İmza)

.....

(Öğrencinin Adı ve SOYADI)

…../…/2020

STATEMENT OF COMPLIANCE WITH ETHICAL PRINCIPLES AND RULES

I hereby truthfully declare that this thesis is an original work prepared by me; that I have behaved in accordance with the scientific ethical principles and rules throughout the stages of preparation, data collection, analysis and presentation of my work; that I have cited the sources of all the data and information that could be obtained within the scope of this study, and included these sources in the references section; and that this study has been scanned for plagiarism with "scientific plagiarism detection program" used by Anadolu University, and that "it does not have any plagiarism" whatsoever. I also declare that, if a case contrary to my declaration is detected in my work
at any time, I hereby express my consent to all the ethical and legal consequences that are
involved.

.....

(Signature)

.....

(Name and SURNAME of the student)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ÖZET iii
ABSTRACT v
ÖNSÖZ vii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ viii
TABLOLAR DİZİNİ xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ xx
1. GİRİŞ 1
1.1. Çalışmanın Amacı 1
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi 1
2. ESKİŞEHİR İLİ SEYİTGAZİ İLÇESİ 4
2.1. Coğrafi Konum ve Topografya 4
2.2. İklim ve Bitki Örtüsü 9
2.3. Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapı 10
2.4. Ulaşım 11
2.5. Demografik Yapı 12
2.6. Tarihçe 13
2.7. Anıtsal Yapılar 16
2.7.1. Seyit Battal Gazi Külliyesi 21
2.7.2. Selçuklu Hamamı 24
2.7.3. Çarşı Camii 26
2.7.4. Eski Hükümet Konağı 28

2.7.5. Ziraat Bankası 28
2.7.6. Eski Askerlik Şubesi 30
2.7.7. Çeşmeler ve sakanalar 31
3. SEYİTGAZİ İLÇESİ YERLEŞİM VE YAPI ÖZELLİKLERİ 32
3.1. Kültürel Miras Değerleri 32
3.1.1. Kültürel peyzaj 32
3.1.2. Kırsal mimari miras 34
3.2. Seyitgazi İlçesi Yerleşim ve Yapı Özellikleri 36
3.2.1. Yerleşim özellikleri 36
3.2.2. Seyitgazi geleneksel yapılarının plan özellikleri 38
3.2.3. Seyitgazi geleneksel yapılarının cephe özellikleri 43
3.2.4. Malzeme kullanımı ve yapım tekniği 44
3.2.4.1. Kerpiç malzeme ve özellikleri 47
3.3. Ünal Şen Evi'nin Geleneksel Seyitgazi Evleri Tipolojisindeki Yeri 53
4. ÜNAL ŞEN EVİ ANALİZİ VE BELGELENMESİ 56
4.1. Ünal Şen Evi'nin Yakın Çevre Analizi 56
4.2. Ünal Şen Evi'nin Belgelenmesi 58
4.2.1. Yöntem 59
4.2.2. Rölöve çizimleri 60
4.3. Yapının Analitik Analizi 60
4.3.1. Yöntem 60
4.3.2. Genel tanımlama 61
4.3.3. Plan 62
4.3.4. Cepheler 77
4.3.5. Yapım tekniği ve malzeme özellikleri 78
4.4. Ünal Şen Evi Bozulma Durumu 88
4.4.1. Strüktürel bozulmalar 89

4.4.2. Malzeme bozulmaları 92
5. ÜNAL ŞEN EVİ DÖNEM ANALİZİ 98
5.1. Yöntem 98
5.2. Ünal Şen Evi'ndeki İzler 98
5.2.1. Döşeme izleri 98
5.2.2. Duvar izleri 99
5.2.3. Çatı izleri 99
5.2.4. Diğer mimari elemanlardaki izler 100
5.3. Sözlü ve Görsel Kaynaklardan Edinilen Bilgiler 101
5.4. Ünal Şen Evi Restitüsyonu 103
6. ÜNAL ŞEN EVİ RESTORASYONU 104
6.1. Fiziksel Müdahaleler 108
6.1.1. Temizleme 109
6.1.2. Sağlamlaştırma 110
6.1.3. Bütünleme 114
6.1.3 Yenileme-yeniden kullanım 125
6.2.1.Ünal Şen Evi'nin yeniden işlevlendirilmesi 130
6.2.2.Yapıya uyumlu yeni ekler 134
7. SONUÇ VE ÖNERİLER 135
KAYNAKÇA 137
EKLER 142

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Nüfus istatistikleri....12
Tablo 2.2. Nüfusa göre eğitim durumu....13
Tablo 2.3. Seyitgazi İlçesi korunması gereken eski eserler....18
Tablo 2.4. İlçede bulunan bazı kültür varlıkları....19
Tablo 3.1. Kırsal mimari açısından önemli tarih ve çalışmalar....35
Tablo 3.2. Mahallelerin nüfus miktarları....37
Tablo 3.3. İlçenin geleneksel dokusuyla çelişen bazı yapılar....41
Tablo 3.4. Kerpiç boyutları (TS 2514, 1)....48
Tablo 3.5. Kil-bitkisel madde oranı (TS 2514, 1)....48
Tablo 4.1. Ünal Şen Evi'nin çevresindeki yapılar ve konumları....57
Tablo 4.2. Yapıdaki kapılar....74
Tablo 4.3. Yapıdaki pencereler....75
Tablo 4.4. Yapıdaki diğer elemanlar....76
Tablo 4.5. Yapıdaki kerpiç boyutları (ölçüler cm'dir)....82
Tablo 4.6. Ünal Şen Evi'ndeki ahşap malzemeler ve konumları....87
Tablo 4.7. Yapıdaki strüktürel bozulmalar....89
Tablo 4.8. Kararma ve çürüme gözlenen ahşaplardan bir kısmı....90
Tablo 4.9. ±0.00 kotu güneybatı duvarı ve -4.30 m kotu Z04 mağara mahalli Kuzeydoğu duvarı harç boşalmaları....92
Tablo 4.10. Yapıdaki bazı metal elemanlar....96
Tablo 6.1. Z01 mahali, gusülhane restorasyon önerisi....120
Tablo 6.2. Z01 mahali, niş restorasyon önerisi....120
Tablo 6.3. Z02 mahali, raf restorasyon önerisi....121
Tablo 6.4. Z03 mahali, dolapların restorasyon önerisi....121
Tablo 6.5. Duvar örgülerine göre onarım yöntemleri....123
Tablo 6.6. Yapıdaki kerpiç duvar örgüleri....125
Tablo 6.7. Yapı kuzeydoğu cephesi müdahaleler....128
Tablo 6.8. Yapı güneybatı cephesi müdahaleler....129
Tablo 6.9. Yapı güneydoğu-kuzeybatı cepheleri müdahaleler....129
Tablo 6.10. Ünal Şen Evi odaları, önerilen işlevler....132

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1.1. Ünal Şen Evi....2
Şekil 1.2. Seyitgazi ilçesi arkeolojik sit sınırları ve Ünal Şen Evi konumu....3
Şekil 1.3. Çalışmanın gerçekleştirildiği aşamalar....3
Şekil 2.1. Seyitgazi ilçesi konumu....4
Şekil 2.2. Seyitgazi ilçesi yakınındaki akarsular....4
Şekil 2.3. Farklı kaya şekilleri....5
Şekil 2.4. Seyitgazi-Frigya....6
Şekil 2.5. Üç tarafı sağır mağaraların girişi....7
Şekil 2.6. Mağaralar genellikle ahır, depo gibi işlevlerle kullanılmaktadır....7
Şekil 2.7. Seyitgazi merkezindeki bazı kaya-evler....8
Şekil 2.8. Seyitgazi'de genel olarak mağaraların bulunduğu bölgeler....8
Şekil 2.9. Ünal Şen Evi'nin arazi ile kurduğu ilişki....9
Şekil 2.10. Seyitgazi'deki yapıların işlevsel durumu....11
Şekil 2.11. Seyitgazi ilçesinin komşu illere göre konumu....12
Şekil 2.12. Yazılıkaya....13
Şekil 2.13. Nakoleia....14
Şekil 2.14. Seyitgazi İlçesi....14
Şekil 2.15. Anadolu'da Selçuklu dönemi kültürel coğrafya....15
Şekil 2.16. İlçenin tarihi kırılma noktaları....16
Şekil 2.17. İlçedeki arkeolojik sit sınırları....17
Şekil 2.18. Frig vadilerinden Kümbet Vadisi....18
Şekil 2.19. Frig Kalelerinden biri olan Pişmiş Kale....19
Şekil 2.20. Bölgedeki bazı kültür varlıklarının haritadaki konumları....19
Şekil 2.21. Anıtsal yapıların konumları....21
Şekil 2.22. Seyit Battal Gazi Türbesi....22
Şekil 2.23. Seyit Battal Gazi Türbesi konumu....22
Şekil 2.24. Külliyedeki devşirme malzemelerden birkaçı....23
Şekil 2.25. Külliyedeki vaftiz tekneleri....23
Şekil 2.26. Külliyedeki ziyaretçiler....24
Şekil 2.27. Selçuklu Hamamı konumu....25
Şekil 2.28. Selçuklu hamamı planı....25

Şekil 2.29. Selçuklu Hamamı....26
Şekil 2.30. Merkez Camii konumu....27
Şekil 2.31. Çarşı Camii ve eki....27
Şekil 2.32. Eski Hükümet Konağı konumu....28
Şekil 2.33. Eski Hükümet Konağı zaman içerisindeki durumu....28
Şekil 2.34. Ziraat Bankası konumu....29
Şekil 2.35. Ziraat Bankası....29
Şekil 2.36. Eski Askerlik Şubesi konumu....30
Şekil 2.37. Yapının restorasyon öncesi görünümü ve planı....30
Şekil 2.38. Yapının gümünüzdeki hali....31
Şekil 2.39. İlçedeki çeşmeler....31
Şekil 2.40. İlçedeki sakanalar....31
Şekil 3.1. Göreme Milli Parkı ve Kayalık Kapadokya Bölgesi - Safronbolu Şehri....33
Şekil 3.2.Seyitgazi ilçesi yerleşim durumu....36
Şekil 3.3. Seyitgazi ilçesi mahalleler....37
Şekil 3.4. Meydan ve Pazar Alanı....38
Şekil 3.5. Seyitgazi geleneksel konutları....38
Şekil 3.6. Bina girişleri....39
Şekil 3.7. Ahır, samanlık, avlu kullanımları....39
Şekil 3.8. Geleneksel dokudaki çeşitli plan tipolojileri....39
Şekil 3.9. İlçedeki geleneksel bir konuttan kalemişi süsleme örnekleri....40
Şekil 3.10. Harap haldeki bazı geleneksel yapılar....41
Şekil 3.11. İlçe çevresindeki kaya kullanımına bir örnek....42
Şekil 3.12. İlçe merkezindeki kaya kullanımına bir örnek....43
Şekil 3.13. Ünal Şen Evi'nin mağara mekânı....43
Şekil 3.14. Yapıların çıkma durumu....44
Şekil 3.15. Çıkmalardaki pencereler....44
Şekil 3.16. Yerel beyaz taş, ahşap hatıllar ve kerpiç sıva....45
Şekil 3.17. Ahşap strüktür-kerpiç dolgu ile inşa edilmiş bir konut....45
Şekil 3.18. İlçedeki kerpiç yapım geleneğine ait bir yapı....46
Şekil 3.19. İlçedeki kerpiç yapılardan biri....46
Şekil 3.20. İlçe geleneksel yapılarında kerpiç boyutları (ölçüler cm'dir)....47
Şekil 3.21. Anadolu'da kullanılan kerpiç kalıpları....48

Şekil 3.22. Masif kerpiç yapım sistemlerinde ana ve kuzuların bir araya geliş yöntemlerinden bazıları……...……49
Şekil 3.23. Hafif kerpiç yapım sistemi 50
Şekil 3.24. Kerpiç duvar örülmesi.....50
Şekil 3.25. Kiriş üzeri kapak tahtası kullanılan bir yapı.....51
Şekil 3.26. Dam detayı 51
Şekil 3.27. Eğimli çatı 52
Şekil 3.28. Pencerelerden ışığın alımı 53
Şekil 3.29. Yerleşimdeki mağaralardan birkaçı 53
Şekil 3.30. Ünal Şen Evi kuzeydoğu cephesi 54
Şekil 3.31. Ünal Şen Evi kuzeydoğu-güneydoğu cephesi 54
Şekil 3.32. Ünal Şen Evi kuzeydoğu-kuzey cephesi 55
Şekil 3.33. Ünal Şen Evi güneydoğu-güneybatı cephesi.....55
Şekil 4.1. Ünal Şen Evi konumu 56
Şekil 4.2. Ünal Şen Evi Külliye manzarası.....56
Şekil 4.3. Ünal Şen Evi ve Seyitgazi ilçesi.....57
Şekil 4.4. Yapı ve çevresindeki kayaçlar.....58
Şekil 4.5. Ünal Şen Evi ve yollar 58
Şekil 4.6. 1.30 metrede belirlenen ±0.00 kotu 59
Şekil 4.7. Plan düzleminde kesitlerin alındığı yerler 60
Şekil 4.8. Kuzeydoğu görünüşü 60
Şekil 4.9. Vaziyet planı 61
Şekil 4.10. Ünal Şen Evi.....62
Şekil 4.11. Ünal Şen Evi, kuzey, doğu ve batısındaki yapılar 63
Şekil 4.12. Ünal Şen Evi üst kot mekânlar 63
Şekil 4.13. Döşeme.....64
Şekil 4.14. P01 penceresi ve K01 kapısı (Z01).....64
Şekil 4.15. Z01 odası detayları (güneydoğu duvarı) 65
Şekil 4.16. Odadaki kot farkı ve döşemede oluşan delik (Z02).....66
Şekil 4.17. K02 kapısının önündeki arazi erozyonu ve K02-K03 kapıları.....67
Şekil 4.18. P02-P03 pencereleri (Z02) (doğu duvarı) 68
Şekil 4.19. Z02 odası ocak ve yıkılmış raf 69
Şekil 4.20. P04-P05 pencereleri (Z03) 69

Şekil 4.21. Z03 odası nişleri (kuzeybatı duvarı) 70
Şekil 4.22. Hasara uğramış dolap-raf ve yıkılmış raf (Z03) 71
Şekil 4.23. Yapı tavanı 71
Şekil 4.24. Yapı tavanı, oluşan bozulma ve açıklıklar 72
Şekil 4.25. Ünal Şen Evi alt kot (-4.30) mağara mekân 72
Şekil 4.26. Mağaradaki kayaçlar ve mekânsal kullanım 73
Şekil 4.27. Tavandaki ahşap strüktür 73
Şekil 4.28. Tavandaki saman iletimini sağlayan bölüm 74
Şekil 4.29. Kuzeydoğu cephesi (ön cephe) 77
Şekil 4.30. Güneybatı cephesi (arka cephe) 77
Şekil 4.31. Güneydoğu (sağ yan cephesi) ve kuzeybatı cephesi (sol yan cephesi) 78
Şekil 4.32. Ön cephedeki taş duvar ve açıklıklar 78
Şekil 4.33. Yapıdaki duvar kalınlıkları (ölçüler cm'dir) 79
Şekil 4.34. Yapıdaki en kalın güneybatı duvarı 80
Şekil 4.35. Binanın güneybatı duvarı ve ahşap hatıllar 80
Şekil 4.36. Binanın hatıl ve dikme mesafeleri (ölçüler cm'dir) 80
Şekil 4.37. Kerpiç duvarlar ve ahşap strüktür 81
Şekil 4.38. Kuzeybatı-güneydoğu cepheleri 81
Şekil 4.39. Yapıdaki ana ve kuzular (ölçüler cm'dir) 82
Şekil 4.40. Yapı kuzeybatı ve güneydoğu alınlık duvarları tek sıra kerpiç duvarları 82
Şekil 4.41. Yapı kuzeybatı ve güneydoğu alınlık duvarları ana-kuzu düzeni 83
Şekil 4.42. Mağara 83
Şekil 4.43. Yapının zemini 84
Şekil 4.44. Simetrik olmayan beşik çatı 84
Şekil 4.45. Malzeme farklılıkları 85
Şekil 4.46. Simetrik olmayan çatı, oluşan bozulma ve açıklıklar 85
Şekil 4.47. Çatı-tavan detayı 86
Şekil 4.48. Yapı sıvasındaki saman malzeme 86
Şekil 4.49. Yapıdaki bozulmalar 88
Şekil 4.50. Yapının kuzeybatı, güneydoğu ve kuzeydoğu cephesi duvar yıkılmaları 90
Şekil 4.51. Yapının güneydoğu cephesindeki deformasyon 90
Şekil 4.52. Z02 odası döşemedeki delik 91
Şekil 4.53. Z01 ve Z02 yıkılmış tavan döşemeleri 91

Şekil 4.54. Z04 mahali tavanındaki delinmeler 91
Şekil 4.55. Yapının cephelerinde sıva dökülmeleri, aşınmalar ve çatlaklar 93
Şekil 4.56. Yapının iç duvarlarında ve tavanında sıva dökülmeleri ve çatlaklar 94
Şekil 4.57. Yapının güneybatı cephesi 94
Şekil 4.58. Z01 odasındaki açıklık 95
Şekil 4.59. Yapının bulunduğu arazinin erozyonu 95
Şekil 4.60. Yapının geçmişteki giriş kapısı ve arazi durumu 95
Şekil 4.61. Yapının güneybatı cephesi taş malzeme deformasyonu ve bitki büyümesi..97
Şekil 4.62. Yapının döşemesi harap haldedir 97
Şekil 5.1. Döşeme 98
Şekil 5.2. Yapının güneybatı duvarı devam etmektedir 99
Şekil 5.3. Yapının geçmişte sundurmayla kapatılan mekânı 100
Şekil 5.4. Z01, Z02 ve Z03 mahallerindeki ocaklar 100
Şekil 5.5. Gusülhane (Z01) 101
Şekil 5.6. Yapının geçmişte sundurmayla kapatılan mekânı 102
Şekil 5.7. Yapının geçmişte sundurmayla kapatılan mekânının günümüzdeki Durumu.....102
Şekil 5.8. Geçmişte bahçe duvarının varlığını gösteren görsel.....103
Şekil 5.9. Mağara-bahçe-sokak ilişkisi.....103
Şekil 6.1. Ünal Şen Evi'nin genel konumu.....106
Şekil 6.2. Ünal Şen Evi'nin Külliyeye göre konumu 107
Şekil 6.3. Ünal Şen Evi'nin ilçe siluetindeki konumuna dair eskiz çalışması.....107
Şekil 6.4. Ünal Şen Evi kayaya oturmaktadır 110
Şekil 6.5. Ünal Şen Evi ve mağara kotu keskin sınır 111
Şekil 6.6. Yapının üzerine inşa edildiği mağara 114
Şekil 6.7. Restorasyonda önerilen giriş ve merdivenler 114
Şekil 6.8. Yeniden yapılması önerilen tuvalet mahali.....115
Şekil 6.9. Yapı kuzeybatı ve güneydoğu cephelerindeki yıkılmalar.....116
Şekil 6.10. Yapı kuzeydoğu cephesindeki yıkılma 116
Şekil 6.11. Bütünlenmesi önerilen döşeme.....117
Şekil 6.12. Kuzeydoğu cephesi P01 penceresi.....118
Şekil 6.13. Kuzeydoğu cephesi K02 penceresi.....118
Şekil 6.14. Z01 mahaline önerilen sedirler 119

Şekil 6.15. Dikiş yöntemi (Zakar, 2013) 123
Şekil 6.16. Kenetleme yöntemi (Rehabimed, 2007) 124
Şekil 6.17. Enjeksiyon yöntemi uygulaması.....124
Şekil 6.18. Çatı örtüsü restorasyonu.....126
Şekil 6.19. Harap durumdaki bacalar 126
Şekil 6.20. Yaklaşık 35 cm dışa taşan saçak.....127
Şekil 6.21. -4.30 m kotu düzenlemesi ve merdiven 131
Şekil 6.22. Z04 mahalline yöresel yeme-içme-satış mekânı önerilmiştir 132
Şekil 6.23. Z03 mahalline önerilen sedirler.....133
Şekil 6.24. Yapı arazisine diğer giriş 134

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

EKVKBK : Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

ICOMOS : International Council on Monuments and Sites

KVKBK : Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KTVKK : Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu

M.Ö : Milattan Önce

1. GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Amacı

Seyitgazi İlçesi; etkileyici bir tarihe, bu tarihten kalan anıt eserlere ve zengin kültürel değerlere sahiptir. Kültürel bir peyzajı, kendine özgü jeolojik oluşumlarla şekillenen topografyası ve kırsal mimari bileşenleri doğal çevreyle etkileşim içinde gelişen Ünal Şen Evi, bu değerler içinde önemli bir konumda yer almaktadır. Yapı, Üçler Tepesi eteklerinde kayaç bir terasta konumlanmakta ve yerleşimin geleneksel dokusuyla bütünleşmektedir. İlçenin en görkemli kültür mirası olan, simge manzarasını oluşturan ve yoğun bir turizm potansiyeli bulunan Seyit Battal Gazi Külliyesi siluetinde; kültürel peyzajın vazgeçilmez bir parçası olarak var olmaktadır. Ünal Şen Evi; sade bir yapı olmakla birlikte; geleneksel yapı malzemelerinin kullanımı, strüktürel sistemi, plan şeması, sofa kullanımı gibi yönlerden Anadolu'daki geleneksel Türk konutunun özelliklerini taşımaktadır. Yapının kültürel değerlerinden bir diğeri ise kayaç türü jeolojik oluşumla meydana gelmiş mağara yapısıyla bir arada çözülmüş olmasıdır. Kaya kullanımları, ülkemizde çeşitli coğrafyalarda görülmekle birlikte, aynı türden oluşumların Eskişehir-Seyitgazi yerleşiminde de varlığı ve mekânsal olarak kullanımı, kültürel süreklilik açısından önemlidir. Bu çalışma, kaya kullanımının Seyitgazi yerleşimi geleneksel dokusundaki yerini aktarmak, kültürel peyzajın yöredeki az sayıda örneklerinden biri olan, yerleşim siluetine pitoresk bir katkı sağlayan, tarihi ve mimari belge değeri bulunan ve Seyitgazi'ye özel bir kültürel miras olan Ünal Şen Evi'ni yaşatmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Konutun yıkım tehlikesi ile karşı karşıya gelmiş olması, Ünal Şen Evi'nin çalışma konusu olarak seçilmesinin nedenlerinden birisi olmuştur.

1.2.Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Tezin kapsamını; Ünal Şen Evi'nin (Bkz. Şekil 1.1), günümüzdeki durumunun tespit edilerek belgelenmesini, yapının özgün hali ve zaman içinde geçirdiği değişimlerin eski fotoğraflar, sözlü kaynaklar ve yapıdan elde edilen veriler ile araştırılarak, restitüsyonunun hazırlanmasını, yapının korunması ve ilçe yaşamıyla birlikteliğinin sağlanmasına yönelik gerekli müdahaleleri içeren restorasyon projesinin hazırlanması oluşturmaktadır.

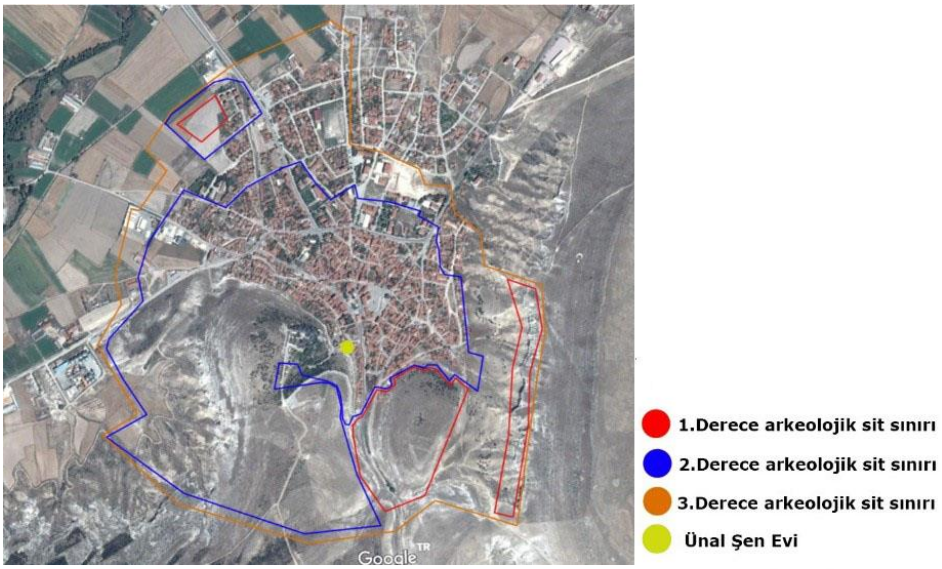

Şekil 1.1. *Ünal Şen Evi*

Çalışmada dört aşamadan oluşan yöntem izlenmiştir. Birinci bölümde; tarihsel süreç içinde Seyitgazi ilçesinin oluşumu ve zaman içindeki fiziksel ve demografik değişimi araştırılmıştır. Araştırmada; literatür araştırmalarından, arşiv belgelerinden, imar planı izahat raporlarından, eski fotoğraflardan ve birincil kaynaklar ve sözlü görüşmelerden faydalanılmıştır. Tarihi yapılar ve geleneksel mimarinin incelendiği ikinci bölümde; kent dokusu ve imar planları irdelenmiş, planlama ve koruma yaklaşımları incelenmiştir. 3 farklı derecede arkeolojik sit alanını[1] barındıran ilçede 2. derece arkeolojik sit[2] alanı içerisinde bulunan Ünal Şen Evi ve çevresindeki yapıların kültür miras 'değer'leri ile kentin tarihçesi, ana hatlarıyla incelenmiştir (Bkz. Şekil 1. 2).

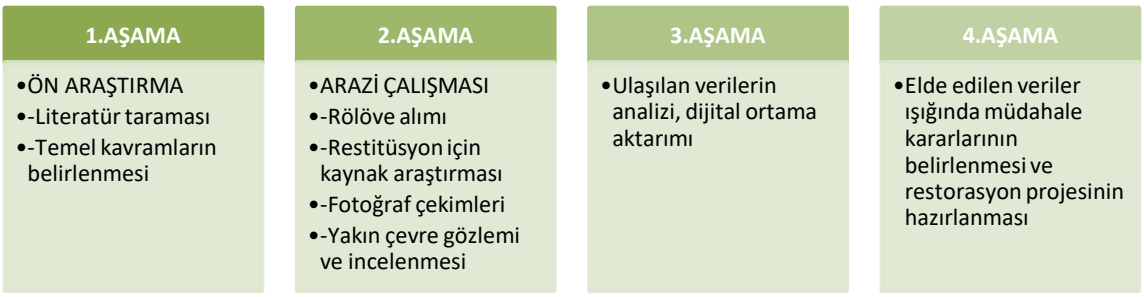
[1]Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit Ve Tescili Hakkında Yönetmelik'in 3. Maddesinin 'a' bendinde Arkeolojik Sit, *"İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı yerleşmeler ve alanları"* olarak tanımlanmaktadır

[2]Kültür Bakanlığı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararı Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları 658 sayılı İlke Kararının arkeolojik sit alanlardaki yapılaşma hakkında kurala göre II. Derece Arkeolojik Sit: Korunması gereken, ancak koruma ve kullanma koşulları koruma kurulları tarafından belirlenecek, korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak sit alanlarıdır.

Şekil 1. 2. *Seyitgazi ilçesi arkeolojik sit sınırları ve Ünal Şen Evi konumu (altlık http-1)*

Üçüncü bölümde; Ünal Şen Evi'nin mevcut durumu belgelenmiş; rölöve çizimleri ile analitik analizler, malzeme ve hasar tespitleri yapılmıştır. Ölçümler; lazer metre, 5, 10 ve 20 m'lik çelik metreler ve su terazisi yardımıyla yapılmıştır. Elde edilen tüm ölçümler, dijital ortama aktarılmıştır. Dördüncü bölümde; ilçedeki geleneksel evler incelenerek restitüsyona temel oluşturacak veriler elde edilmiş, yapıdaki izlerin incelenmesi, sözlü görüşmeler ve arşiv fotoğraflarıyla Ünal Şen Evi'nin geçirdiği değişiklikler ve onarımlar ortaya konulmuştur. Yapının korunması ve günümüz yaşamına katılımı için yapıya uygun işlev önerisi getirilerek yapının yaşatılması, ayrıca yeni işlevin ilçe turizmine katkı sağlaması ve gereksinimlere cevap vermesi amacıyla restorasyon projesi hazırlanmıştır (Bkz. Şekil 1.3).

Şekil 1.3. *Çalışmanın gerçekleştirildiği aşamalar*

2. ESKİŞEHİR İLİ SEYİTGAZİ İLÇESİ

Bu bölümde, Eskişehir ili, Seyitgazi ilçesinin coğrafi konumu ve topografik özellikleri, iklim ve bitki örtüsü, sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı, ulaşım ağları, demografik yapısı, tarihçesi ve ilçede yer alan anıtsal yapılar ile ilgili bilgiler aktarılmaktadır.

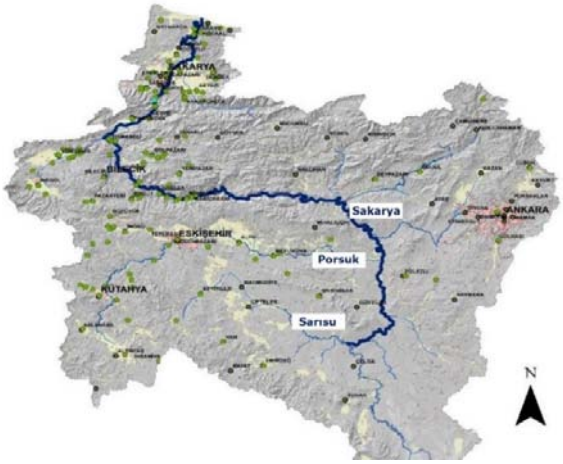
2.1.Coğrafi Konum ve Topografya

Seyitgazi Eskişehir iline bağlı bir ilçedir. İlçenin kuzeydoğusunda Mahmudiye, doğusunda Han ve Çifteler ilçeleri, batısında Kütahya ve güneyinde Afyon illeri bulunmaktadır (Bkz. Şekil 2.1). Seyitgazi'nin yüzölçümü 1502 km^2, ortalama yükseltisi 1000 m. civarındadır (Küçükcan, 2005, s. 160). İlçede hâkim yükselti, Seyit Battal Gazi Külliyesi'nin bulunduğu Üçler Tepesi'dir.

Şekil 2.1. *Seyitgazi ilçesi konumu (altlık http-2)*

İlçe; Sakarya, Porsuk ve Sarısu'dan oluşan üç büyük akarsuyun aktığı geniş bir ovada yer alır (Bkz. Şekil 2.2). Bu ova, verimliliği nedeniyle tarih öncesi dönemlerden başlayarak günümüze kadar sürekli bir yerleşim bölgesi olmuştur (Doğru, 2005, s. 23).

Şekil 2.2. *Seyitgazi ilçesi yakınındaki akarsular (altlık http-3)*

Seyitgazi yerleşiminin jeolojik yapısı; yeraltı meskenlerinin ve kaya mekânların oluşumuna olanak vermektedir. Tarih öncesi dönemlere ulaşan ve kalınlığı bazı yerlerde iki yüz metreyi bulan tüf oluşumlarından, rüzgâr ve sel sularının etkisiyle farklı kaya şekilleri ortaya çıkması, ülkemizde kimi coğrafyalarda yaygın olan bir durumdur (Yüksel, 2002, s. 14-17) (Bkz. Şekil 2.3).

Şekil 2.3. *Farklı kaya şekilleri (Çorapçıoğlu vd., 2008)*

Seyitgazi'nin de içinde bulunduğu dağlık Frigya platosunun kaya ve tüflerden oluşan jeolojik dokusu; Kapadokya, Galatia ve Lykaonia ile benzer özellikler taşımaktadır (Evcim, 2016, s. 864). Bu yönüyle Frigya, Kapadokya bölgesinden sonra kaya oluşumu ve mimarisi bakımından en önemli bölgedir (Evcim, 2016, s. 862). Kaya kütlelerinin oyulması ve mekâna dönüşümü Frig döneminde başlamakta, Roma ve Bizans dönemlerinde de devam etmektedir. Frigya bölgesini 16. yüzyıldan itibaren çeşitli seyyahlar ziyaret etmiş, kaya kiliselerini gezmiş ve notlarında yer vermişlerdir. Bölgeyi ziyaret edenler arasında; John Sanderson, Alexandre de Laborde, C. Texier, J. R. Steuart, Barth ve Mordtmann, G. Perrot, W. M. Ramsay yer almaktadır (Evcim, 2016, s. 862). Bölgedeki ilk bilimsel çalışmalar ise 19. yüzyılın ilk yarısında gerçekleştirilmeye başlanmıştır (http-4). Bu çalışmalardan ilki 1836-37 yıllarında E. Chaput tarafından bölgenin fotoğraflanarak belgelenmesidir (Evcim, 2016, s. 862).

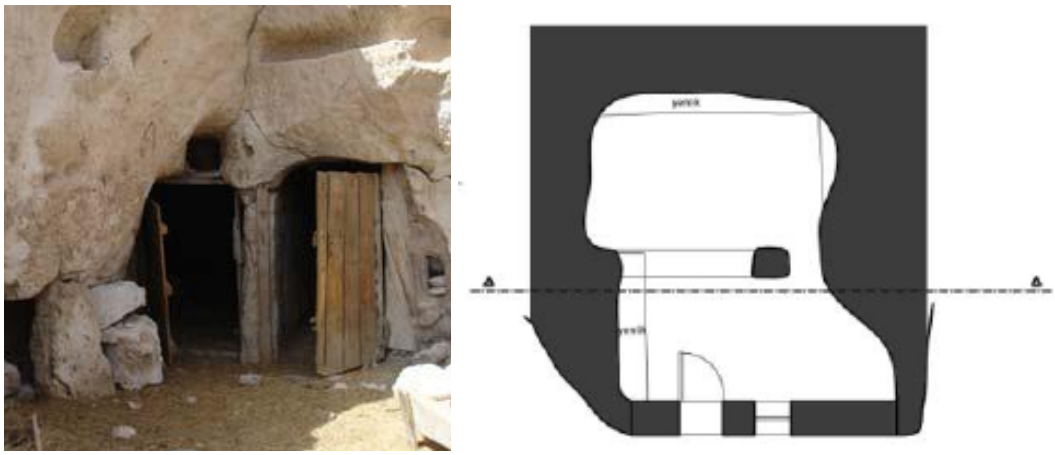
Dağlık Frigya bölgesinde (Bkz. Şekil 2.4) pek çok irili ufaklı dağınık mağara yapısı bulunmaktadır. Kaya yerleşim geleneğine dair kalıntılar; bu oluşumların, tarih boyunca farklı uygarlıklar tarafından gerek gündelik yaşamda gerekse ibadet mekânı olarak kullanıldığını göstermektedir (Evcim, 2016, s. 861). Tüm bu yapılar, bölgede kaya mimarisine dair belirli bir kültürel birikimi oluşturmuştur.

Şekil 2.4. *Seyitgazi-Frigya (altlık http-5)*

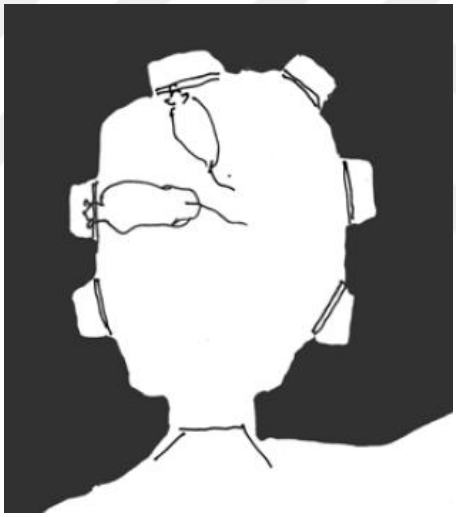
Geçmişte insanlar tarafından saklanmak ya da inziva-ibadet gibi eylemleri gerçekleştirmek için kullanılan mağaralar, günümüzde; depolama ya da hayvanlar için barınak olarak kullanılmaktadır. Bölgedeki yörük köyleri ise yarı konar yarı göçer yaşam geleneğinde soğuktan korunmak için mağaralara sığınmışlardır. Tüm bunlar, bölgedeki insanların kayaları oyarak-biçimlendirerek kullandıklarını ve kaya mimarisi kültürüne sahip olduklarını göstermektedir.

Kaya kütlelerinin oyularak inziva mekânı, kilise, mezar yapısı, mesken, depo, ahır ve başka çeşitli işlevlerde kullanılması, gerektiği zamanlarda yöredeki yaygın malzeme ile eklentilerin yapılması ve strüktürel çözümlerin üretilmesi yerel mimarinin başlangıç noktası olmuştur (Çorapçıoğlu vd., 2008, s. 103). En ilkel konut tipinin örneklerini oluşturan mağaraların belli bir plan karakteristiği yoktur. Bulunduğu kayaç tipinin el verdiği ölçüde kaba aletlerle işlenerek oyuk açıklığı oluşturulmuştur. Tek açıklığın giriş olduğu, üç tarafı kapalı tek yönden ışık alan mağara tipine kırsal alanlarda çokça rastlanmaktadır (Çorapçıoğlu vd., 2008, s. 133) (Bkz. Şekil 2. 5).

Şekil 2. 5. *Üç tarafı sağır mağaraların girişi (Çorapçıoğlu vd., 2008)*

Genellikle az açıklıklı karanlık mağara mekânlara bu nedenle ahır, depo gibi işlevler verilmiştir (Bkz. Şekil 2.6).

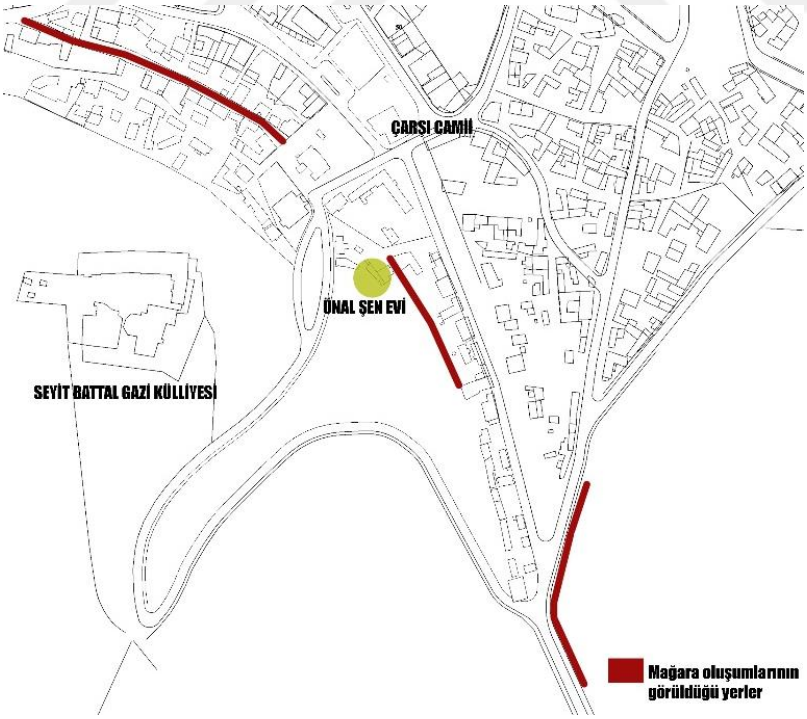
Şekil 2.6. *Mağaralar genellikle ahır, depo gibi işlevlerle kullanılmaktadır (Çorapçıoğlu vd., 2008)*

Seyitgazi İlçesi Kümbet Köyü ve Kırka civarında bölgenin en yaşlı kaya birimleri olan metamorfik kayalar bulunmaktadır (Toruk, 2014, s. 81). Çeşitli kayaç tiplerinin zaman içerisinde bir araya gelmesiyle oluşan tüf kayalar, erozyona karşı çabuk erimektedir (Toruk, 2014, s. 81). Seyitgazi ilçe merkezinde de bu tür oluşumlara rastlanmakta, mekânsal olarak kullanımları görülmektedir (Bkz. Şekil 2. 7).

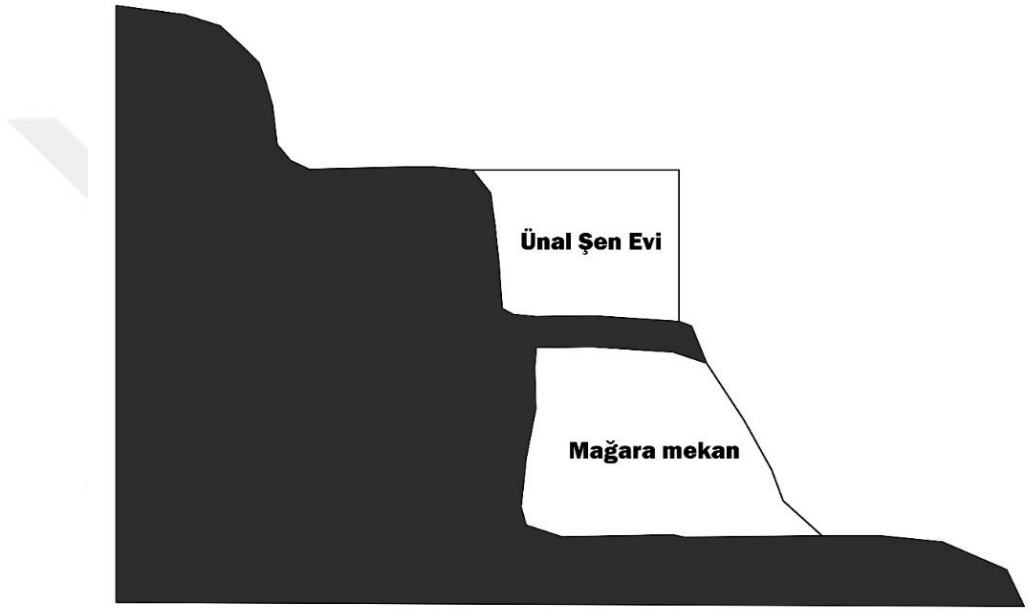
Şekil 2. 7. *Seyitgazi merkezindeki bazı kaya-evler*

Seyitgazi'de topografyanın izin verdiği ölçüde hazırlanması kolay ve ucuz olan bu potansiyel, yerel halk tarafından kullanılmıştır. Tam olarak her birinin mekânsal olarak kullanılıp kullanılmadığı tespit edilememekle birlikte özellikle Üçler Tepesi'nde çok sayıda mağara oluşumu söz konusudur (Bkz. Şekil 2.8). Doğal yapının insan eliyle oyulması ve biçimlendirilmesiyle oluşan kaya yapıların açıklık ve girişleri, belirli bir yöne-cepheye doğru olmayıp evlerin kullanımına göre şekillenmektedir.

Şekil 2.8. *Seyitgazi'de genel olarak mağaraların bulunduğu bölgeler (altlık hâlihazır vaziyet planı Seyitgazi Belediyesi)*

Kırsal mimariyi yansıtan bir konut olan Ünal Şen Evi, aynı zamanda, topoğrafya ile uyumlu, mağaradan dönüşen mekânı ile günümüzde varlığını sürdüren, az sayıdaki kaya yerleşimi örnekten birisi olduğu için önemlidir (Bkz. Şekil 2.9). Bugüne kadar Seyitgazi yerleşimi kırsal dokusunu inceleyen çalışmalarda kaya oluşum mekânlarının varlığına ayrıntılı olarak değinilmemiştir. Bu nedenle bu çalışma ve günümüzde hala varlığını sürdüren Ünal Şen Evi'nin incelenmesi, ülkemizdeki kültürel sürekliliğin yansıtılması açısından önemlidir.

Şekil 2.9. *Ünal Şen Evi'nin arazi ile kurduğu ilişki*

2.2.İklim ve Bitki Örtüsü

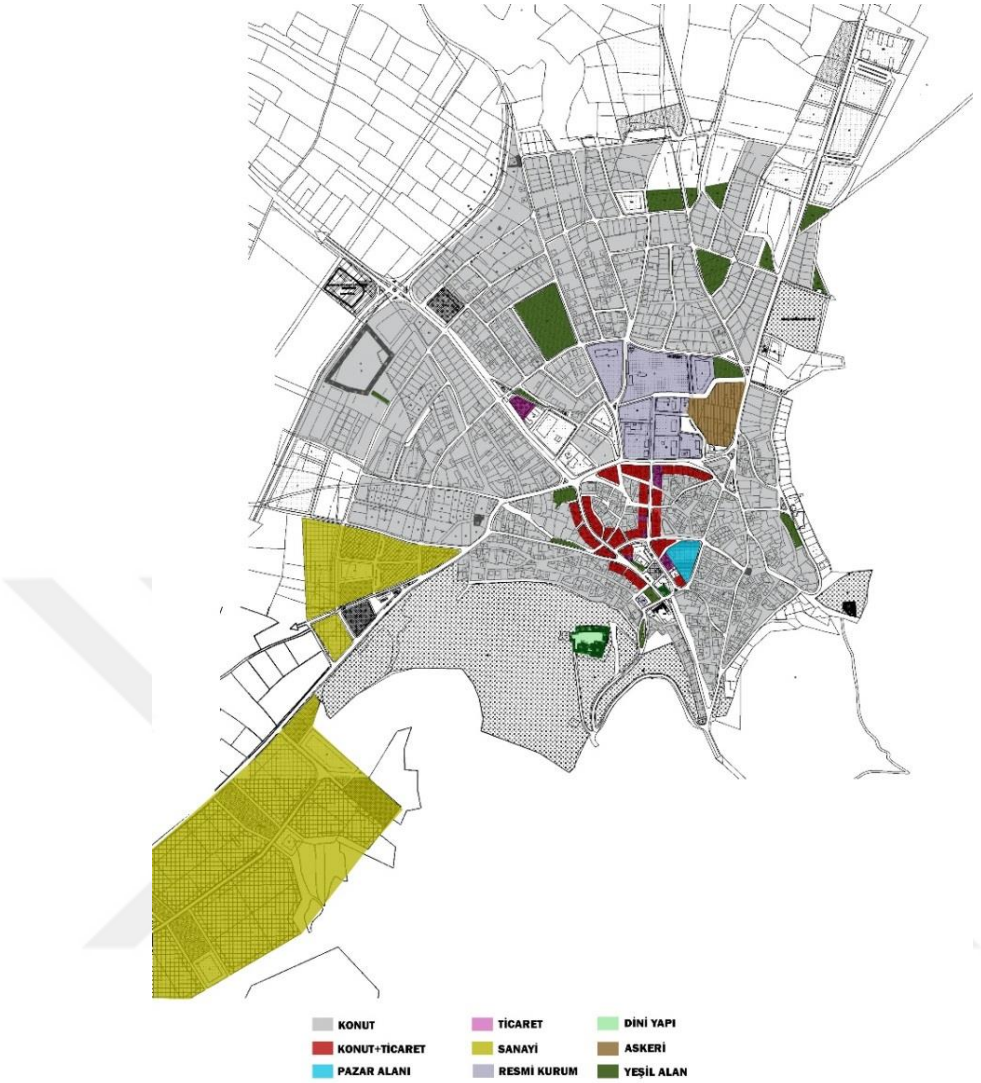
Yıllık ortalama sıcaklığı 10.4 °C olan Seyitgazi'de karasal iklim hâkimdir. Yıllık ortalama yağış değeri: 420 mm'dir. 1 mm yağışla Ağustos, yılın en kurak ayıdır. Seyitgazi'ye kış aylarında yaz aylarından çok daha fazla yağış düşmektedir. Yıllık ortalama yağış en fazla yağış Mayıs ayında görülmektedir. İlçenin ana geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır (Küçükcan, 2005, s. 160). Tarım ürünlerinden ayçiçeği, buğday, arpa üretimi; hayvancılıkta ise tavuk yetiştiriciliği yaygındır (http-6). Bugün işletmeye açık olan Kırka Bucak'ındaki bor mineralleri önemli yeraltı zenginliğidir (Küçükcan, 2005, s. 160). Seyitgazi ilçesinde, yem ve yağ fabrikası ve yumurta çiftlikleri, ayrıca sanayi tipi patlayıcı fabrikası bulunmaktadır (Yüksek vd.,2019, s. 806).

2.3.Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapı

Seyitgazi'nin ekonomisinin temelini oluşturan tarımsal yapı, ilçenin geçmişten beri sosyal yaşamının şekillenmesine neden olmuştur. Bu durum konutları da etkilemiştir. Merkezdeki arazinin değerli olması sebebiyle konut parselleri küçük tutulmuş, tarımsal kullanışın gerektirdiği depo, ambar, ahır, garaj türü yapılar konut parselleri içinde çözülmüştür (1981 Seyitgazi İmar Planı Açıklama Notu, 1). Zaman içerisinde sayıları artan sanayi tesisleri için yerleşimin güneybatısında sanayi alanları belirlenmiştir (Bkz. Şekil 2.10). Teknolojinin ve ulaşım olanaklarının gelişmesi, arkeolojik sit[3] alanı olarak belirlenen yerleşimde, tescil sınırları içerisindeki taşınmazlarda esaslı onarımların durdurulması, tadilat yapılamaması ve yeni yapı inşa edilememesi[4] gibi nedenler, kente göçleri de beraberinde getirmiştir. İlçedeki ekonomik faaliyetleri etkileyen bu durum nedeniyle tarımsal toprakların ekilme oranları düşmüştür.

[3] Bkz. Eskişehir Kültür Varlıklarının Koruma Bölge Kurulu, Karar Tarih: 16.05.2012, Karar No: 506; Tarih 25.10.2017, Karar No: 5638.

[4] **2863 Sayılı Koruma Kanunu Madde 9 – (Değişik: 14/7/2004 - 5226/3 md**) Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaî ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılamaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaî ve fizikî müdahale sayılır.

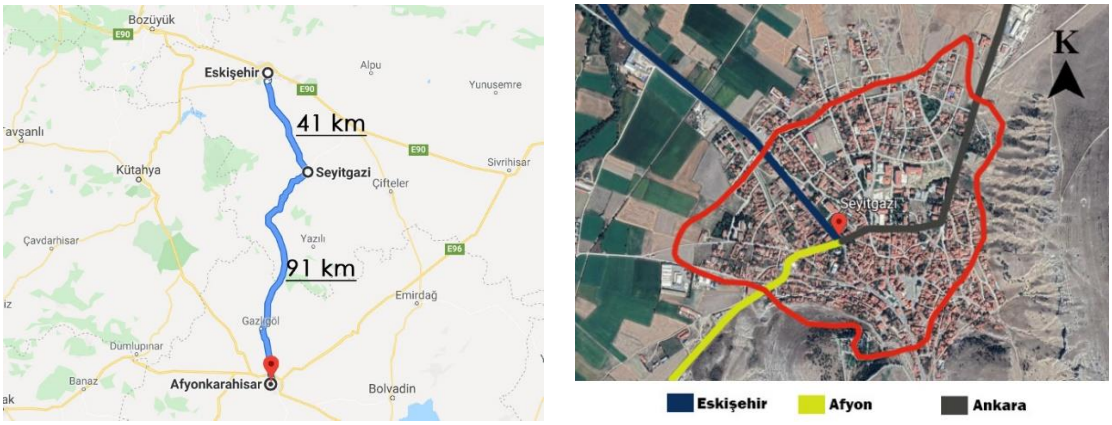

Şekil 2.10. *Seyitgazi'deki yapıların işlevsel durumu (altlık hâlihazır vaziyet planı- Seyitgazi Belediyesi)*

2.4.Ulaşım

Seyitgazi, Eskişehir'e 41 km, Afyonkarahisar'a 91 km uzaklıktadır. Seyitgazi, İç Anadolu'ya uzanan tarihi yollar üzerinde bulunmaktadır (Sağın, 2011, s. 2). Günümüzde ilçenin çevre yerleşimlerle bağlantısını sağlayan en önemli üç ana arteri; Afyon-Hamidiye yolu, Eskişehir yolu ve Hamidiye-Ankara yolu ile güneybatıda Kırka-Afyon çıkışıdır[5] (Bkz. Şekil 2.11). Merkezin Eskişehir yönünde en önemli bağlantısı, trafikte gidiş geliş yönleri ayrılmış geniş bir karayolu ile sağlanmaktadır.

[5] 1953 ve 1981 yılı Seyitgazi İmar Planı Açıklama Notlarına göre halkın ihtiyacı için düzenlenerek ilçe merkezine bağlanmıştır.

Şekil 2.11. *Seyitgazi ilçesinin komşu illere göre konumu (altlık http-1)*

Zamanla kent içi yollar ve sokak bağlantıları da artmış ve gelişmiştir. İlçede demiryolu bağlantısı yoktur. Trenle seyahat eden ziyaretçiler Eskişehir ya da Afyon illerinde bulunan istasyonlardan karayolu ile ilçeye ulaşabilmektedir.

2.5.Demografik Yapı

İlçenin nüfusu 2018 verilerine göre 13405'dir (http-7). Kadın-erkek nüfusu hemen hemen eşit olan ilçede yapılan istatistikler kente göç nedeniyle ilçenin nüfusunun azalmakta olduğunu göstermektedir (Bkz. Tablo 2. 1).

Tablo 2. 1. *Nüfus istatistikleri (Eskişehir Belediyesi 2014 istatistikleri)*

İlçe	Nüfus (2013)	Nüfus (2014)	Nüfus Artış Oranı (%)	Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰) (2014)
Seyitgazi	15.023	14.240	-5,21%	-53,5‰

İlçede 2014 verilerine göre eğitim durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu verilere göre ilçede eğitim seviyesi ağırlıklı olarak ilkokul mezuniyetidir. Yükseköğrenim görmüş kişiler ilçe nüfusuna göre düşük bir orandadır (Bkz. Tablo 2. 2). İlçe merkezindeki eğitim, anaokulundan lise dönemine kadardır. İlçede ayrıca Halk Eğitim Merkezi ve 1982 yılında açılan Seyitgazi Dr. Ayhan Onursal Halk Kütüphanesi bulunmaktadır (Elmas, 2020, s. 18).

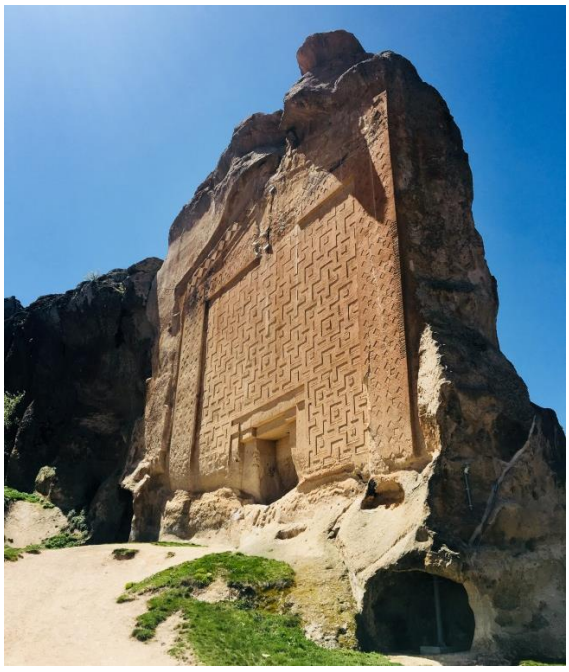
Tablo 2. 2. *Nüfusa göre eğitim durumu (Eskişehir Belediyesi 2014 istatistikleri)*

Okuma Yazma Bilmeyen	**Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen**	**İlkokul Mezunu**	**İlköğretim Mezunu**	**Ortaokul Veya Dengi Okul Mezunu**	**Toplam**
680	1.180	6.197	1.530	1.051	
Lise Veya Dengi Okul Mezunu	**Yüksekokul Veya Fakülte Mezunu**	**Yüksek Lisans Mezunu**	**Doktora Mezunu**	Bilinmeyen	
2.053	647	24	7	36	13.405

2.6.Tarihçe

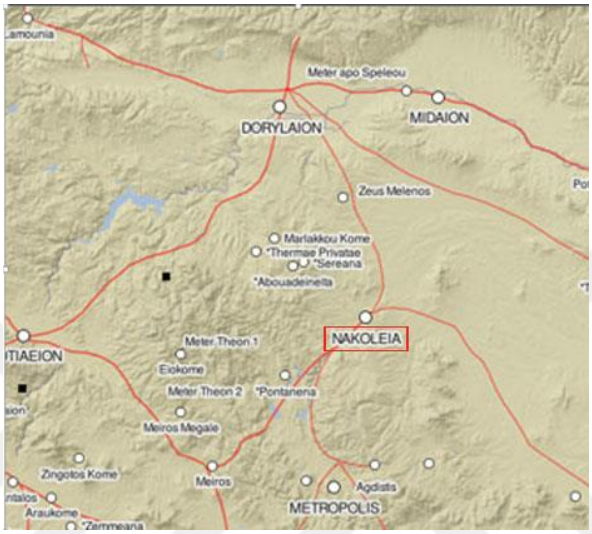
Seyitgazi, tarih boyunca farklı uygarlıkların yerleşim yeri olmuştur. Seyitgazi İlçesi girişinde, Maltepe Tümülüsü'nün yaklaşık 1 km batısında yer alan Kültepe Höyüğünde yapılan kazı çalışmalarında elde edilen bulgular Seyitgazi'de ilk yerleşmenin M.Ö. 3500 yıllarında başladığını göstermektedir (Küçükcan, 2005, s. 161). Yerel efsanelerde Seyitgazi'nin kurucusu mitolojik yarı tanrı ve kahraman "Herakles" olarak kabul edilir (Say, 2003, s. 94). Seyitgazi, Antik Dönemde Phryg (Frig)' ın batı sınırında yer alır (Bkz. Şekil 2.4).

Seyitgazi'ye 30 km uzaklıktaki Yazılıkaya - Midas şehri Frig krallığının en önemli dinî merkezidir. Yazılıkaya'da yapılan kazılarda yüzlerce höyük, Hitit dönemine ait belgeler, Frig sanatını yansıtan eserler ve Kibele kültüne adanan Yazılıkaya Anıtı bulunmaktadır (Bkz. Şekil 2.12) (http-4).

Şekil 2.12. *Yazılıkaya*

Hitit ve Frig dönemlerinde bir yerleşim merkezi olan Seyitgazi, M.S. 395 yılında Roma'nın ikiye bölünmesiyle Bizans'a bağlı önemli bir *karakol* [6] konumundadır (http-4) (Küçükcan, 2005, s. 161). 9. yüzyılda Bizans sınırları içinde kalan Seyitgazi'nin bu dönemdeki adı Nakoleia'dır[7] (Bkz. Şekil 2.13). Antik kent (Nacaleia) yüksek tepelerle sınırlanan bir vadinin ağzında, tepelik bir mevkide kurulmuştur (Bkz. Şekil 2.14).

Şekil 2.13. *Nakoleia (kaynak http-26)*

Şekil 2.14. *Seyitgazi İlçesi (altlık http-1)*

[6] Karakol: Osmanlı Döneminde şehir ve kasabalarda güvenliği sağlamak amacıyla içinde asker veya zaptiye memuru oturtmak için yapılan binalara verilen isim (http-8)

[7] İlçe merkezinde bir evin temel kazısında bulunan döşeme mozaiğinde okunan "Nakoleia" kelimesi kentin bu dönemdeki adı için en önemli kanıttır. Bilge Umar adın aslının Kula-uwa Yeni Kula Tapınağı öğelerinden türetilmiş Nakulawa'dan geldiğini belirtmektedir (Umar, 1993, s. 596'dan aktaran Sağın, 2011, s. 3), ancak Ramsay, Nacoleia isminin Stephanus tarafından Daskylos'un oğlu Nacolas'dan, veya Nymphe Nacola'dan dolayı verilmiş olduğunu savunmaktadır (Say, 2006, s. 33).

MS 740'da Bizans'a karşı başlayan Arap akınları 10.yüzyılın sonuna dek 300 yıl sürmüştür ve bu mücadeleler sonucu Seyitgazi harap hale düşmüştür (1953-Seyitgazi Kasabası İmar Planı İzah Notu, 1) (http-4). Bizans eyaletlerinde yayılan ve bölgede hâkimiyeti artan Selçuklular 1074 yılında Frigya sınırlarına kadar gelmişlerdir (http-4). 8. Selçuklu Sultanı 2. Kılıç Arslan döneminde Bizans-Selçuklu sınırı, Eskişehir-Seyitgazi hattından geçmektedir (Doğru, 2005, s. 33). 1162 yılında 2. Kılıç Arslan ve Bizans İmparatoru 1. Manuel Komnenos arasında bir antlaşma imzalanmış, Türkmenler'in Eskişehir Seyitgazi hattının batısına geçmeyeceğine dair karar alınmıştır (Doğru, 2005, s. 33).

Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi belirli bir süreç içinde gerçekleşmiştir. 11. yüzyılda Anadolu'ya dalgalar halinde gelen Türkmenler ovalarda ve dağlık bölgelerde konar geçer halde bulunmaktadırlar (Oğuzoğlu ve Emecen, 1995, s. 399). Zaman zaman yerleşik hayata geçen Türkmen kitleleri kırsal alanlara konumlanarak yeni köy ve kasabaların oluşumuna neden olmuşlardır (Oğuzoğlu ve Emecen, 1995, s. 399). Eskişehir ve çevresinin Anadolu Selçuklularının uç sahası oluşu, Bizans ile Selçuklu arasında sınır teşkil etmesi, çeşitli temasları da beraberinde getirmektedir (Bkz. Şekil 2.15). Bu süreç içerisinde Bizans kentleri ile sosyal ilişkiler gelişmiş, üretilen ürünlerin değiş-tokuşu ile kültürel ve sosyal etkileşimler gerçekleşmiştir (Özcan, 2006, s. 50). Türkler, göç ettikleri bölgelerdeki kültürel değerleri Anadolu'ya taşımış ve karşılaştıkları değerler ile harmanlamış ve uyarlamışlardır (Özcan, 2006, s. 44).

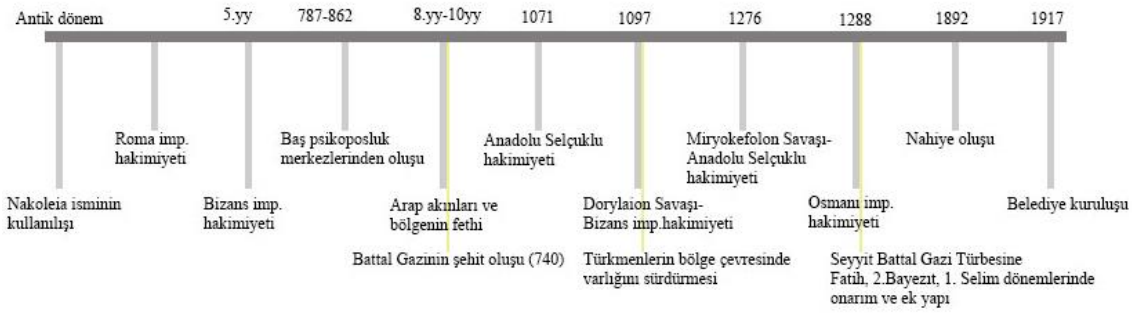

Şekil 2.15. *Anadolu'da Selçuklu dönemi kültürel coğrafya (Özcan, 2006)*

[8] Nacoleia'nın Seyitgazi'de olduğunu ise ilk kez J.R. Steuart ile Mordtmann tespit etmiştir (Ramsay, 1960: 156, aktaran Sağın, 2011, s. 3).

Seyitgazi ismini 8. yüzyılda Arap akınları sırasında şehit olan İslam kahramanlarından Seyyid Battal Gazi'den almaktadır. 13. yüzyılda Selçuklu Sultanı Ümmühan Hatun tarafından Seyyid Battal Gazi'nin vefat ettiği/toprağa verildiği yer, bir rüya-keramet vakası ile buldurularak burada türbe ve hankâh yaptırılmıştır (1207-1208) (Küçükcan, 2005, s. 161) (Ekimci, 2017, s. 181).

Bölgedeki Türk nüfusunun İslamlaşması sürecinde Kalenderî, Alevî, Bektaşi, gibi dini topluluklar açısından önemli olan Seyitgazi, 1336'dan itibaren Osmanlı döneminde başlıca konaklama (menzil) yerlerinden biridir (Ekimci, 2017, s. 1) (http-4). (1953 Seyitgazi İmar Planı İzahat Raporu). 16. yüzyılın ikinci yarısında Eskişehir'e bağlı olan Seyitgazi, 1892'de nahiye yapılmış, 1917'de ilk belediye örgütü kurulmuştur (Sağın, 2011, s. 12-14). Kurtuluş Savaşı yıllarında bölgede işgallere karşı silahlı direnişler gerçekleştirilmiştir. Milli Mücadele döneminde Kütahya Muharebeleri sonucu Yunan işgaline uğrayan Seyitgazi 1 Eylül 1922'de işgalden kurtulmuştur (Erşan, 2010, s. 73'den aktaran, Sağın, 2011, s. 13-14). Günümüzde, Seyit Battal Gazi Külliyesi'nin etkisiyle pek çok farklı coğrafyadan ziyaretçileri ağırlayan, Eskişehir'e bağlı küçük bir ilçedir (Bkz. Şekil 2.16).

Şekil 2.16. *İlçenin tarihi kırılma noktaları (bilgiler; Sağın, 2011)*

2.7.Anıtsal Yapılar

Seyitgazi'de tespit ve tescili yapılmış kültür varlıkları ile birlikte tescil kaydı yapılmamış çok sayıda taşınır ve taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır (Aşılıoğlu ve Memlük, 2010, s. 186). İlçenin bulunduğu konumun önemi ve barındırdığı arkeolojik miras alanları sebebiyle 2012 yılında arkeolojik sahaların korunmasına yönelik sit kararları oluşturulmuştur (Bkz. Şekil 2.17) (http-4).

Şekil 2.17. *İlçedeki arkeolojik sit sınırları*[9] *(Elmas, 2020)*

İlk imar planı 1951-53 yılları arasında hazırlanmıştır. Seyitgazi ilçe merkezinde Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine tarihlenen anıtsal yapılar ile Erken Cumhuriyet Dönemi mimari yapıları ve arkeolojik koruma bölgeleri bulunmaktadır. 1980 yılında Eskişehir İl Kültür Müdürlüğü tarafından Seyitgazi'deki tarihi eserler listelenmiştir (Bkz. Tablo 2.3) (1981 Seyitgazi İmar Planı Açıklama Notu, 3). Eskişehir Kültür ve

[9] 25.10.2017. tarih, 5638 sayılı Koruma Kurulu Kararı: Seyitgazi ilçe merkezinde Nakoleia Antik Kenti Arkeolojik Sit Sınırları son hali

Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu kararı ile bazı yapı ve alanlar eski eser olarak ilan edilmiş ve imar planına işlenmiştir (1981 Seyitgazi İmar Planı Açıklama Notu, 3).

Tablo 2.3. *Seyitgazi İlçesi korunması gereken eski eserler (1981 Seyitgazi İmar Planı Açıklama Notu,3)*

No	YAPININ İSMİ	YAPININ ADRESİ
1	Menimhane Çeşmesi (Ulupınar)	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, Merkez Çarşı
2	Selçuklu Hamamı	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, İkiçeşme Mah.
3	Develik Han	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, Derebenek Mah. Üçler Tepesi
4	Eski Han	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi
5	Çıngır Çeşmesi	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, Derebenek Mah.
6	Seyit Battal Gazi Külliyesi	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, Derebenek Mah. Üçler Tepesi
7	Çarşı Camii	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, Çarşı
8	Eski Mezarlık (Yukarı)	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, Derebenek Mah. Doğusu
9	Eski Mezarlık (Seyitgazi Nekropolü)	Eskişehir, Seyitgazi İlçe Merkezi, Battal Gazi Külliyesi Doğusu

İlçe merkezindeki bu yapıların dışında, yerleşimin çevresinde Çukurca Köyü, Yapıldak Vadisi, Kümbet Vadisi, Asmainler Saklı Vadi, Zahran Vadisi'nde olmak üzere Frig Roma ve Bizans dönemine ait kaya yerleşimleri ve mezar odaları ile kiliseler bulunmaktadır (Aşılıoğlu ve Memlük, 2010, s. 189). Doğanlı Kale, Deveboynu Kale, Pişmiş Kale Frig dönemine ait kalelerdir (Bkz. Şekil 2.18 ; Şekil 2. 19) (http-9).

Şekil 2.18. *Frig vadilerinden Kümbet Vadisi (http-10)*

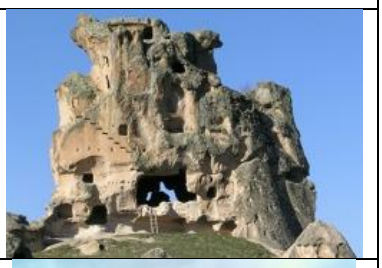
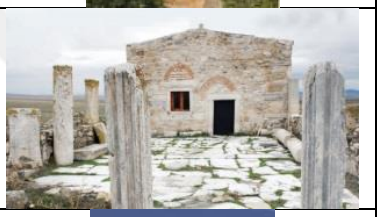
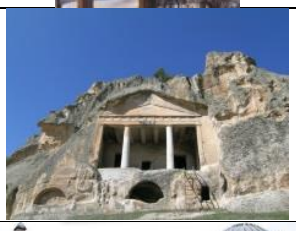
Şekil 2. 19. *Frig Kalelerinden biri olan Pişmiş Kale (http-11)*

İlçe merkezinin dışında, yakın çevrede bulunan Frig, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine tarihlenen önemli bazı kültür varlıkları aşağıdaki haritada konumlandırılmış ve tabloda listelenmiştir (Bkz. Şekil 2.20 ; Tablo 2.4).

Şekil 2.20. *Bölgedeki bazı kültür varlıklarının haritadaki konumları (altlık http-15)*

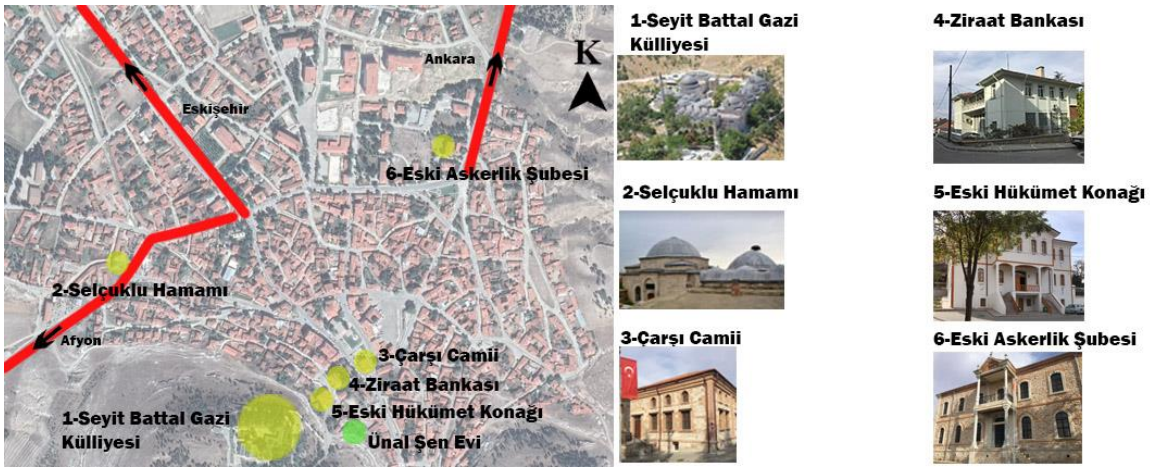
Tablo 2.4. *İlçede bulunan bazı kültür varlıkları (http-9-12-13)*

Adı	Bulunduğu Mahalle	Niteliği	Fotoğrafı
Doğanlı Kale	Çukurca Köyü	Frig Kalesi-Kayaya oyulmuş yedi kattan oluşur. Mezar şapelleri ve depo olarak kullanılan alanlar bulunur.	
Aslanlı Mabet (Solo'nun Mezarı)	Kümbet Köyü	Mezar yapısı	
Küçük Yazılıkaya	Yazılıkaya Köyü kuzeyi	Anıt	
Melikşah Türbesi	Doğançayır Mahellesi	Türbe	
Himmet Baba Türbesi	Kümbet Köyü	Türbe	
Gerdekkaya Mezar Anıtı	Çukurca Köyü güneybatısı	Mezar anıt	
Üryan Baba Türbesi	Yazıdere Köyü	Türbe	

Tablo 2.4.(Devam) *İlçede bulunan bazı kültür varlıkları (http-9-12-13)*

Akpare Kale (Dağlık Frigya)	Çukurca Mahallesi güneydoğusu	Frig Kalesi-Eteklerinde Roma ve Bizans dönemlerine ait kaya mezarları vardır.	
Şeyh Sücaeddin-i Veli Külliyesi ve Türbesi	Arslanbeyli Köyü	Külliye ve türbe	
Bahşeyiş Anıtı	Gökbahçe Mahallesi 1km güneybatısı	Anıt	

Bu kısımda Tablo 2.4'de gösterilen kültürel varlıkların dışında, Seyitgazi ilçe merkezinde bulunan, Ünal Şen Evi yakın çevresinde yer alan 6 adet anıtsal yapı incelenmiştir. Bunlar Seyit Battal Gazi Külliyesi, Selçuklu Hamamı, Çarşı Cami, Eski Hükümet Konağı, Ziraat Bankası Binası ve Eski Askerlik Şubesi'dir. Genel olarak birbirine yakın konumlanan yapıların ilçedeki yerleri Şekil 2.21'de görülmektedir.

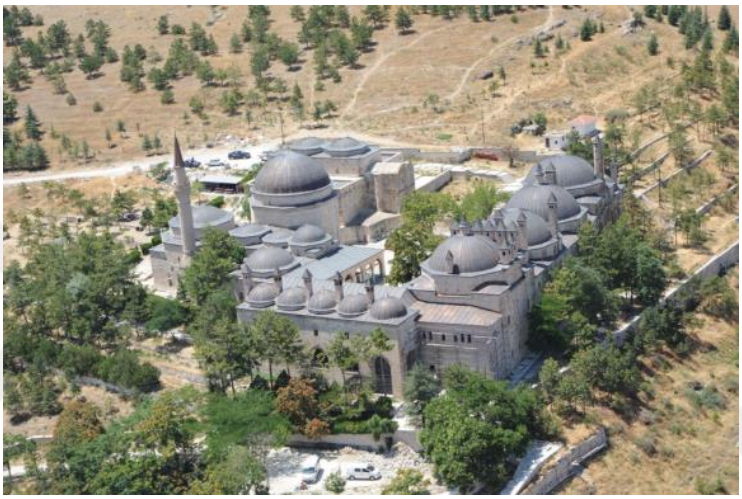
Şekil 2.21. *Anıtsal yapıların konumları (altlık http-1)*

2.7.1. Seyit Battal Gazi Külliyesi

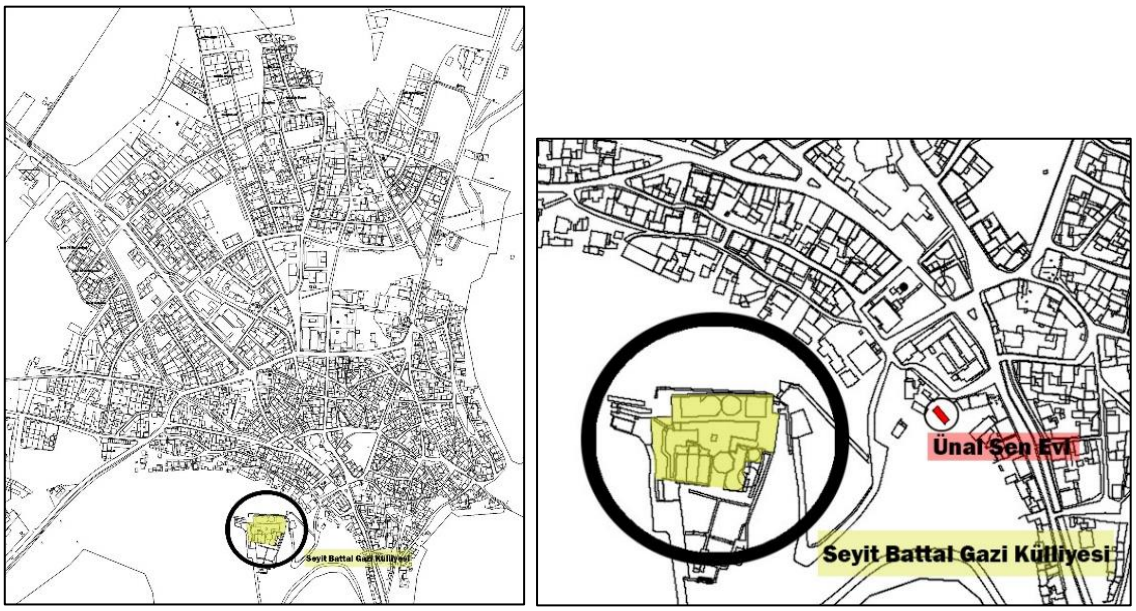
Seyit Battal Gazi Külliyesi, Seyitgazi ilçesinin güneybatısında bulunan Üçler Tepesi'nde yer alır (Bkz. Şekil 2.22 ; Şekil 2.23). Külliye 29.04.1980 tarihinde KTVKK'nun 700.(26)-593 sayılı karar ile korunması gerekli kültür varlığı olarak

tescillenmiş, 04.01.1991 yılı 924 sayılı karar ile I. grup tescil derecesine alınmıştır (Elmas, 2020, s. 58).

13. yüzyılda Selçuklu Sultanı Ümmühan Hatun tarafından Seyyid Battal Gazi'nin mezarının buldurulmasıyla yaptırılan türbe ve hankâh, Anadolu'dan geçen hac, sefer, kervan yolları üzerinde yer almasından dolayı Osmanlı sultanlarınca ziyaret edilmiştir. II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman gibi padişahlar tarafından Seyit Battal Gazi Tekkesi'ne yeni ekler yaptırılmıştır (Ekimci, 2017, s. 182) (Küçükcan, 2005, s. 161).

Şekil 2.22. *Seyit Battal Gazi Türbesi (http-3)*

Şekil 2.23. *Seyit Battal Gazi Türbesi konumu (altlık hâlihazır vaziyet planı- Seyitgazi Belediyesi)*

Seyit Battal Gazi Külliyesi; tarihsel süreçte, mescit, aşevi (imaret), çilehane, zikir odası, medrese, türbe gibi pek çok farklı işlevi barındıran yapılar topluluğudur. Yerleşim düzenini yol bağlantıları, yön, topografya gibi etkenler belirlemiştir (Ekimci 2017, s. 182). Seyit Battal Gazi Külliyesi'ndeki yapılar yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiştir. Yapı malzemesi olarak taş ve tuğlanın yaygın olduğu külliyede pek çok devşirme malzeme kullanılmıştır (Bkz. Şekil 2.24). Ayrıca avluda vaftiz teknelerinin bulunması, bu bölgede Bizans dönemi yapısının varlığını kanıtlamaktadır (Şucaeddin Veli Kitabı, Yağmur Say'dan aktaran http-9) (Bkz. Şekil 2.25).

Şekil 2.24. *Külliyedeki devşirme malzemelerden birkaçı*

Şekil 2.25. *Külliyedeki vaftiz tekneleri*

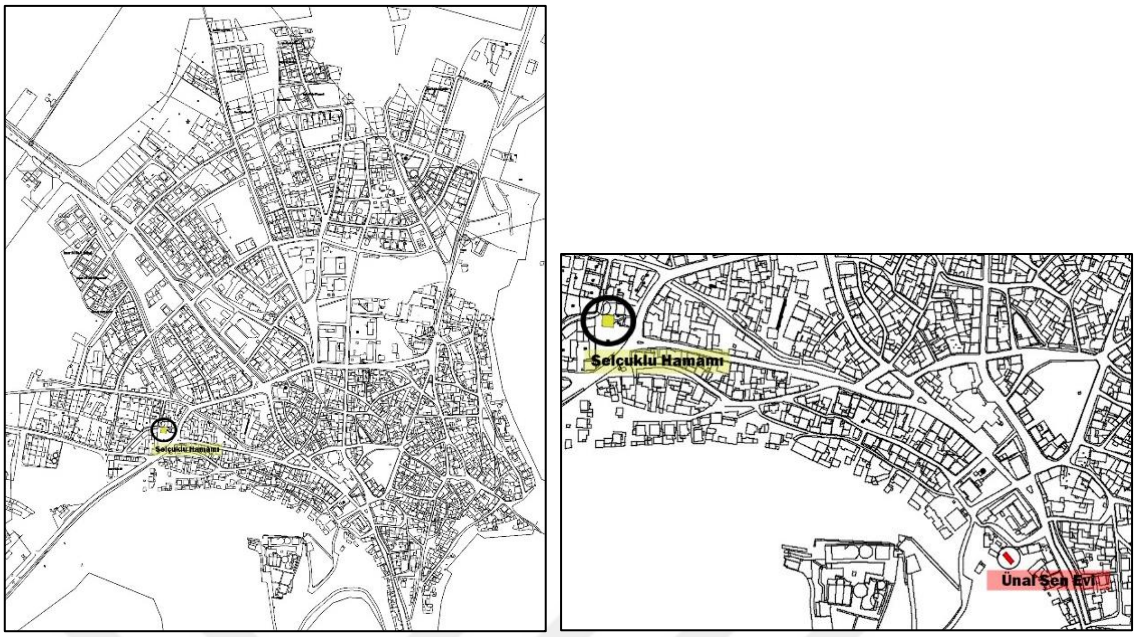
Geçmişten beri Kalenderi, Alevî-Bektaşî ve Sünnî gibi birden fazla topluluğun inanç merkezi olan külliye günümüzde de önemli bir dini merkez olma özelliğini sürdürmektedir (Ekimci, 2017, s. 175). 2014 yılında 80.000, 2016 yılında 150.000, 2017 yılında ise 250.000'in üzerinde ilçe dışından ve uluslararası ziyaretçi tarafından ziyaret edilmiştir (Yüksek vd., 2019, s. 811) (Bkz. Şekil 2.26).

Şekil 2.26. *Külliyedeki ziyaretçiler*

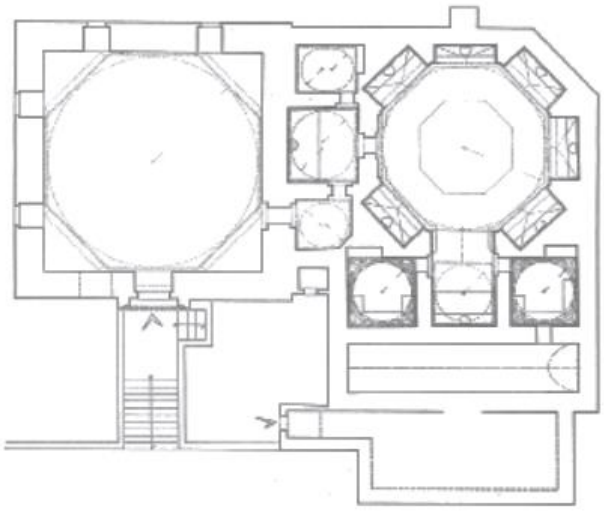
2.7.2. Selçuklu Hamamı

Selçuklu Hamamı, Seyitgazi'nin İkiçeşme Mahallesi, 148 ada 28 parselde ve Afyon Eskişehir yolu üzerinde bulunmaktadır (Bkz. Şekil 2.27).

Şekil 2.27. *Selçuklu Hamamı konumu (altlık hâlihazır vaziyet planı- Seyitgazi Belediyesi)*

1207-1208 yıllarında Selçuklu Sultanı Ümmühan Hatun tarafından yaptırılmıştır (Tören vd., 2012, s. 77). Kesme taş malzeme ile kârgir inşa edilen hamamda; kare planlı bir soyunmalık, üç hücreli ılıklık bulunmaktadır. Sıcaklık bölümü ortada mermer bir göbek taşı ile etrafında dikdörtgen planlı altı eyvan, bir giriş eyvanı ve halvet hücrelerine sahiptir (Altınsapan, 2009, s. 88-89) (Bkz. Şekil 2.28).

Şekil 2.28. *Selçuklu hamamı planı kaynak: Eskişehir Vakıflar Şube Müdürlüğü, aktaran Altınsapan*

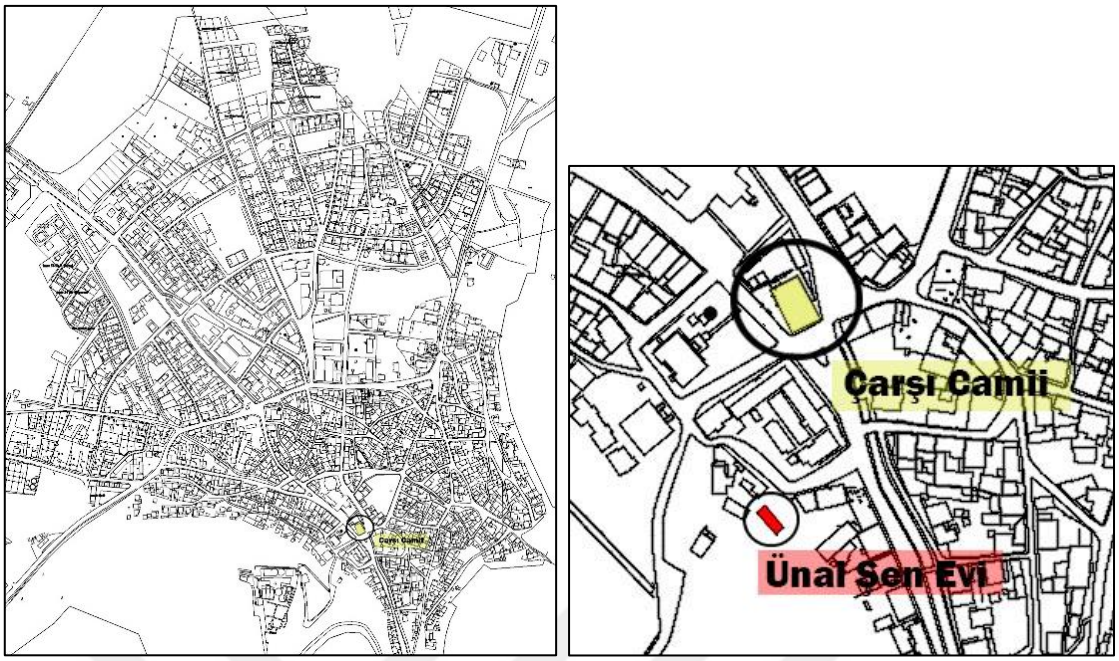
Tonoz ve kubbelerle biçimlenen üst örtü kurşun kaplıdır. Hamam, 2007 yılında Seyitgazi kaymakamlığı tarafından onarım geçirmiştir ve günümüzde Bor ve Etnografya Sergi alanı olarak kullanılmaktadır (Elmas, 2020, s.18) (Bkz. Şekil 2.29).

Şekil 2.29. *Selçuklu Hamamı (http-9)*

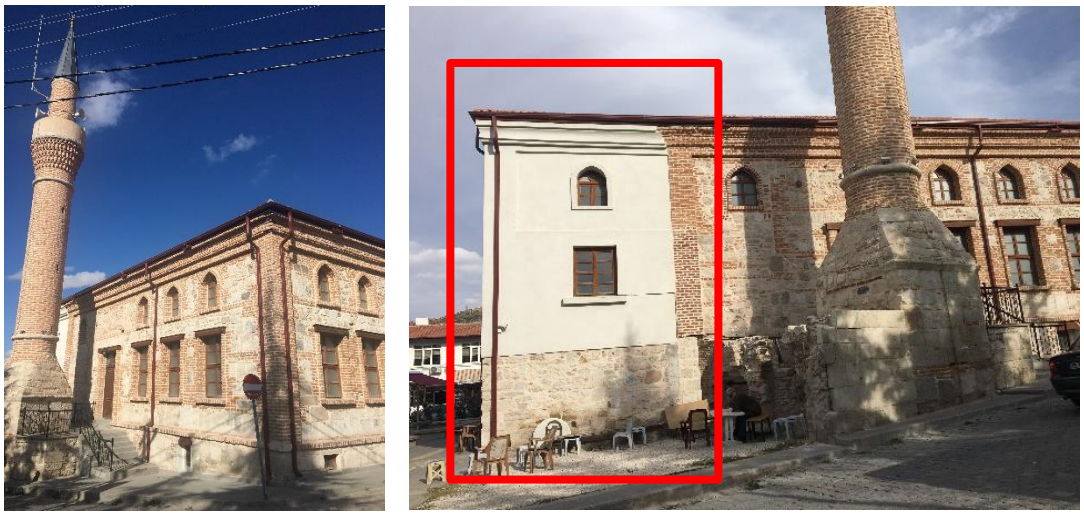
2.7.3. Çarşı Camii

İkiçeşme Mahallesi'nde 106 ada 1 parselde bulunan caminin yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Yapım tekniği açısından 19. yüzyıl yapılarıyla benzerlik gösteren cami; ilçe merkezinde, ana yoların kesişiminde yer alır. Yapı ilçedeki diğer anıtsal yapılar ile birlikte KVKBK'nun 29.04.1980 tarihli 700.(26)-593 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiş, 04.01.1991 yılı 924 sayılı karar ile de I. grup tescil derecesine alınmıştır (Elmas, 2020, s. 59). Caminin kuzeybatı yönündeki ön cephesi geniş bir meydana (Cumhuriyet Meydanı) açılmaktadır ve giriş bu cephedendir. Batı yönünde tek minaresi bulunmaktadır (Bkz. Şekil 2.30).

Şekil 2.30. *Merkez Camii konumu (altlık hâlihazır vaziyet planı- Seyitgazi Belediyesi)*

Yapı kare planlıdır. Taş ve tuğla malzeme kullanılarak kârgir inşa edilmiştir. Seyitgazi yerel halkından alınan bilgilere göre cami 1927 yılında bir onarım geçirmiş, kuzeybatı cephesinde binaya ek bir bölüm yapılarak genişletilmiştir (Bkz. Şekil 2.31). Caminin batısında; malzeme bilgisi ve yapım tekniğinden Selçuklu dönemi yapısı olmasına ihtimal verilen kalıntılar bulunmaktadır.

Şekil 2.31. *Çarşı Camii ve eki*

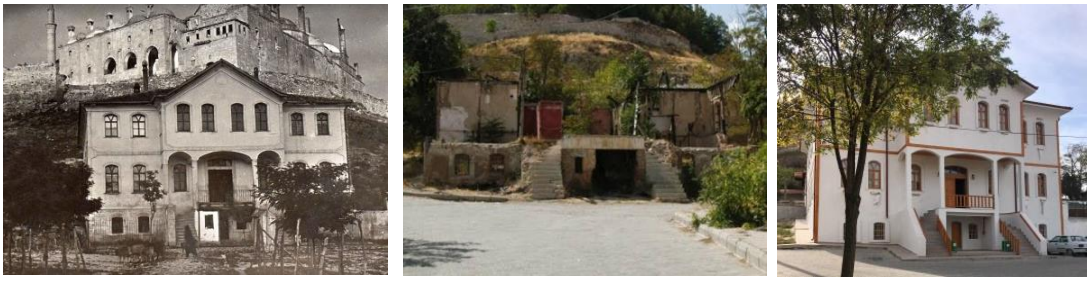
2.7.4. Eski Hükümet Konağı

Derebenek Mahallesi 108 ada 1 parselde bulunan yapı, 19. yüzyıl sonu-20 yüzyıl başı eserlerindendir (http-12) (Bkz. Şekil 2.32).

Şekil 2.32. *Eski Hükümet Konağı konumu (altlık hâlihazır vaziyet planı Seyitgazi Belediyesi)*

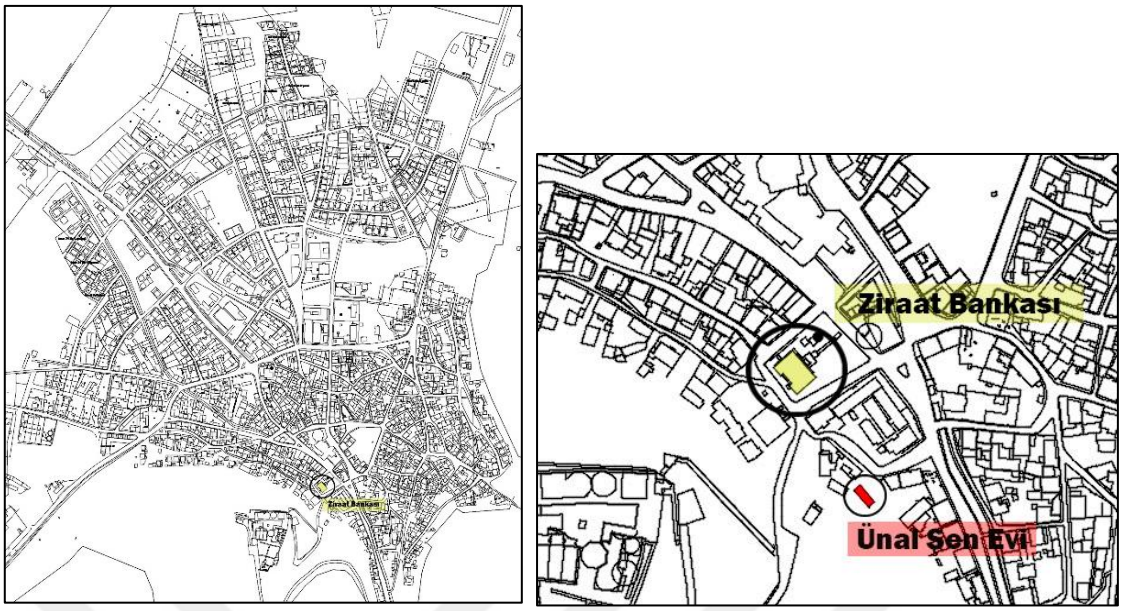
Bir dönem Tekel Binası olarak kullanılan yapı 2008 yılında yangın geçirmiş ve harap hale dönüşmüştür. Yangın sonrası sadece kârgir inşa edilen bodrum kat ve ahşap olan birinci katın duvar kalıntıları günümüze ulaşmıştır (Elmas, 2020, s. 60). 2015 yılında Seyitgazi Belediyesi tarafından yaptırılan rekonstrüksiyon çalışmaları tamamlanmıştır. Yapının mülkiyeti günümüzde Seyitgazi Belediyesi'ne aittir ve konukevi olarak kullanılmaktadır (Bkz. Şekil 2.33).

Şekil 2.33. *Eski Hükümet Konağı zaman içerisindeki durumu (http-12)*

2.7.5. Ziraat Bankası

1950'li yıllarda inşa edilen Ziraat Bankası, İkiçeşme Mahallesi'nde 107 ada 1 parselde bulunmaktadır (Bkz. Şekil 2.34).

Şekil 2.34. *Ziraat Bankası konumu (altlık hâlihazır vaziyet planı Seyitgazi Belediyesi)*

Erken Cumhuriyet dönemi mimarisi özelliklerini taşıyan yapı Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulunun 08.10.2008 gün, 3111 sayılı kararı ile "Korunması Gerekli Kültür Varlığı" olarak tescil edilmiştir (http-13). Kuzeydoğu yönünde bahçeden girilen yapı, iki katlı ve karkas sistemle inşa edilmiştir. Yapının tüm cephelerinde pencere açıklıkları bulunmaktadır ve boyutları farklılıklar göstermektedir. Binanın güneybatı yönü, Demirciler Sokak cephesinde bir adet balkon bulunmaktadır (Bkz. Şekil 2.35).

Şekil 2.35. *Ziraat Bankası*

2.7.6. Eski Askerlik Şubesi

Eski Askerlik Şubesi Binası İkiçeşme Mahallesi, 27 ada 5 parselde yer almaktadır (Bkz. Şekil 2.36).

Şekil 2.36. *Eski Askerlik Şubesi konumu (altlık hâlihazır vaziyet planı Seyitgazi Belediyesi)*

Osmanlı tarafından Askerlik Şubesi olarak kullanılan bina 1908 yılında inşa edilmiştir. Kurtuluş Savaşı yıllarında sağlık ocağı olarak kullanılan yapı, sonrasında uzun bir süre boş kalmıştır (Cömert vd., 2012, s. 6). İki katlı kârgir yapı dikdörtgen plan şemasına sahiptir ve 12 odası bulunmaktadır. Yapı malzemesi moloz taş ve tuğla olan bina hasara uğramış ve harap haldeyken Eskişehir Kültür Başkentliği kalıcı eser uygulamaları kapsamında restorasyon çalışmaları yapılmıştır (Bkz. Şekil 2.37).

Şekil 2.37. *Yapının restorasyon öncesi görünümü ve planı (Cömert vd., 2012)*

Yapının günümüzde, Anadolu Üniversitesi ve Seyitgazi Kaymakamlığı ile imzalanan protokol ile Anadolu Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir (Bkz. Şekil 2.38).

Şekil 2.38. *Yapının gümünüzdeki hali*

2.7.7. Çeşmeler ve sakanalar

Bu anıtsal yapıların dışında ilçe merkezinde kültürel miras ögesi olan 4 adet çeşme[10] bulunmaktadır. Bu çeşmelerden Çırçır Çeşmesi ve Menimhane (Ulupınar) Çeşmesi olmak üzere iki adedi tescillidir. Diğer çeşmelerden birisi belediye binasının yanında, diğeri ise Çarşı Caminin kuzeybatısındadır. Ayrıca ilçede 3 adet sakana[11] bulunmaktadır (Tören vd., 2012, s. 77) (Bkz. Şekil 2.39 ; Şekil 2.40).

Şekil 2.39. *İlçedeki çeşmeler*

Şekil 2.40. *İlçedeki sakanalar*

[10] Çeşmelerin konumları; Çırçır Çeşmesi 70 ada 1 parsel, Menimhane Çeşmesi 4 ada 8 parsel, diğer iki çeşme ise 21 ada 2 parsel, 106 ada 2 parsel

[11] Şekil 2.40'daki sıralamayla sakanaların konumları; 125 ada 25 parsel, 72 ada 9 parsel, 56 ada 6 parsel

3. SEYİTGAZİ İLÇESİ YERLEŞİM VE YAPI ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak, çalışma için önemli olan kültürel peyzaj ve kırsal mimari miras kavramlarına değinilmiştir. Daha sonra bu doğrultuda, ilçenin yerleşim ve yapı özellikleri incelenerek Ünal Şen Evi'nin Seyitgazi İlçesindeki geleneksel mimari dokusundaki konumuna yer verilmiştir.

3.1.Kültürel Miras Değerleri

Bu kısımda Ünal Şen Evi'nin korunmaya değer bulunmasının ana nedenlerinden olan ve çalışma alanının karakterini oluşturan kültürel peyzaj ve kırsal mimari miras kavramları incelenmiştir.

3.1.1. Kültürel peyzaj

Dünya; çeşitli bitki varlığı, denizleri, gökyüzü ve farklı yer şekilleri gibi doğanın getirilerinin bütünüyle oluşmaktadır. Dünyamıza doğanın getirilerinin yanında insanlığın etkisi ve kattıklarıyla doğal çevrenin dönüşümü gerçekleşmektedir. Bu dönüşüm ve birliktelik kültürel peyzaj alanlarını meydana getirmektedir. Bu anlamda kültürel peyzaj alanları; toplumun ve insan yerleşmelerinin, tarih içinde ekonomik, sosyal ve kültürel etkenler bağlamında doğal çevreleriyle birlikte ve etkileşim içinde bulunarak dönüştürdüğü alanların yanı sıra, insanın ve doğanın birlikte oluşturduğu kültürel ve doğal kaynakları ve bu bağlamda yaban hayatı ve evcil hayvanları içeren, tarihi bir olay ve bir etkinlikle birlikte anılan, ya da çeşitli kültürel ve estetik değerler sergileyen coğrafi alanlar olarak tanımlanmaktadır (ICOMOS, 2013). Kültürel peyzaj kavramı yeni bir kavram olmamasına karşın, uluslararası literatürde ancak son zamanlarda sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (Özsüle, 2005, s. 6). UNESCO Dünya Miras Listesinde doğal miras, kültürel miras, karma miras olmak üzere üç ana kategori kapsamında endüstriyel peyzaj alanları, arkeolojik/tarihi peyzaj alanları, kırsal/doğal peyzaj alanları gibi alt başlıklar bulunmaktadır (Kabukçu, 2018, s. 56). Kültürel Peyzaj, Dünya Mirası Komitesi tarafından 1992 yılında olağanüstü dünya değerleri kriterlerine uygun olduğu konusundaki ortak karar ile Dünya Mirası kategorilerine eklenmiştir (Varnacı Uzun ve Somuncu, 2011, s. 355). Miras alanlarının Dünya Miras Listesine dahil edilebilmeleri için farklı kriterler olmakla birlikte, Dünya mirası kırsal kültürel peyzajları incelendiğinde seçim açısından çoğunlukla üç kriterin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar bir medeniyet ya da kültürel geleneğin varlığına dair izler, tarih içerisinde yer almış önemli yapı biçimi, mimari bileşim ya da peyzajın bir örneğini

taşımak ve geleneksel insan yerleşimi ile toprak kullanımının önemli bir örneği olmaktır (Balta ve Atik, 2018, s. 68). Ülkemizden Dünya Miras Listesinde bulunan Bursa-Cumalıkızık'ın, Safranbolu Şehrinin, Göreme Milli Parkı ve Kapadokya'nın Kayalık Alanları'nın kültürel peyzaj niteliğindedir. Bu alanların doğanın getirileriyle sahip oldukları doğal peyzajın, insanların etkisi ve kullanımı ile değişip şekillenerek kültürel peyzaj alanlarına dönüştüğü görülmektedir (Bkz. Şekil 3.1)

Şekil 3.1. *Göreme Milli Parkı ve Kayalık Kapadokya Bölgesi - Safronbolu Şehri (http-14)*

Kültürel peyzaj kavramı, yerel halkın üzerinde yaşadığı bölgenin geçmiş ve yaşayan geleneklerini barındırması bakımından önem taşımaktadır (UNESCO, 1998). Kültürel peyzajlar, bir kentin barındırdığı tarihi yapıları ve somut olan mimari mirası, bitki örtüsü, ekoloji ve biyolojik çeşitlilik gibi doğal kaynaklar ile alanın geçmişten günümüze sahip olduğu kültürel mirası, gelenek ve görenek gibi sosyal olguları da içermektedir (Mosler, 2006'dan aktaran Aşılıoğlu ve Memlük, 2010, s. 186). Tüm bu çeşitli değerlerin araştırılması, korunması, günümüz koşullarına uygun şekilde değerlendirilip planlanması ve sergilenmesi kültürel miras kavramını geliştirmiştir (Mosler, 2006'dan aktaran Aşılıoğlu ve Memlük, 2010, s. 186). Kültürel peyzaj değerleri; turistik çekicilik olarak yerel kalkınmaya da katkı sağlamaktadır (Varnacı Uzun ve Somuncu, 2011, s. 355).

Kırsal yerleşimler, doğa ile kültür etkileşiminin oluşturduğu birikimleri taşıması sebebiyle önemlidir. Uzun yıllar süregelen geleneklerin ve sosyal yaşantının toplumsal kimliği belirlediği, bu kimliğin yerleşimdeki yapılara da yansıması, yaşam ve mekân arasındaki mutlak döngüyü göstermektedir. Bu etkileşim en çok doğa ve kültürün bir arada varlığını sürdürdüğü kırsal yerleşimlerde görülmektedir. Seyitgazi İlçesinin de

tarih boyunca alanda iskân etmiş insanlar tarafından oluşturulan kırsal mimari mirası ve kültürel değerleri bulunmaktadır, Bu değerler, doğayla etkileşim içinde ve birlikte var olmaktadır. Kültürel peyzajın tüm bu tanımlamaları ve kırsal yerleşimlerle olan bağı Seyitgazi ilçesindeki kırsal peyzaj ve kültürel peyzaj ögelerinin korunması gerekliliğini beraberinde getirmektedir.

3.1.2. Kırsal mimari miras

ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013'e göre mimari miras; insanlığın ortak malı olan ve günümüze ulaşmış özgün nitelikleriyle geleceğe aktarılması gereken, farklı ölçek ve nitelikteki tüm değerleriyle, bütünleşik koruma ilkelerine göre korunması gereken yapı ve yapı gruplarıdır (ICOMOS, 2013). Geleneksel mimari miras ise; teknoloji ve iletişim olanaklarının gelişmesiyle mimari yönden hızla çeşitliliğini yitiren dünyada, yöreye özgü malzeme ve tekniklerle, yöresel yapım geleneklerini, yerel kimliği yansıtan geleneksel yapı, yapı grupları ve yerleşmelerdir (ICOMOS, 2013). Buna göre miras niteliğinde olan her alan gibi kırsal mimarinin örnekleri de korunmalı ve gelecek nesillere aktarılmalıdır (ICOMOS, 2013). Ekim 1999 yılında Meksika'da yapılan 12. Genel Kurulunda kabul edilen ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'ne göre bir yapının geleneksel mimari miras niteliğinde olabilmesi için bazı kriterler vardır. Bunlar;

'a) Toplumca paylaşılan bir yapı geleneği,

b) Çevreye uygun yöresel veya bölgesel bir kimlik,

c) Üslup, biçim ve görünüş tutarlılığı, veya geleneksel yapı türlerine bağlılık,

d) Anonim olarak aktarılan geleneksel tasarım ve yapı ustalığı,

e) İşlevsel, sosyal ve çevresel kısıtlamalara etkin olarak cevap verebilme,

f) Geleneksel yapım sistemlerinin ve zanaatlarının etkin uygulamasıdır' (ICOMOS, 1999).

Kırsal mimari, bu anlamda incelenmesi ve korunması gereken değerleri taşımaktadır. Kırsal ve kentsel yerleşimler, nüfus miktarları, ekonomik faaliyetleri, sosyal yaşam biçimleri gibi yönlerle birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Buna göre kır yerleşmeleri; iş bölümünün gelişmediği, ekonomisi tarıma dayanan, geniş aile yapısının, yüz yüze komşuluk ilişkilerinin olduğu alanlar olarak tanımlanabilir (Ceylan ve Somuncu, 2018, s. 1146). Doğa ile uyumlu bir biçimde oluşan kırsal yerleşimlerin en önemli yönlendiricileri de yine doğanın getirileri olan topoğrafya, iklim, risk alanları,

ormanlık alanlar ulaşım ve su varlığı gibi çevresel etmenlerdir (Eminağaoğlu, 2004, s. 17).

Çeşitli bölgelerin kendine özgü iklimi, coğrafi nitelikleri, tarihi, kültürel ve sosyal yaşamındaki farklılıklar, potansiyeller ve sınırlılıklar yaşam biçimi ve ekonomik yapı ile ilgili olarak mimarinin de farklı şekillenmesine yol açmıştır. İnsan faktörünün etkisi ile benzer coğrafyadaki durumların yorumlanış biçimleri farklı zenginlikleri beraberinde getirmektedir. Bu anlamda kırsal alanlarda yerelin ürünü olan geleneksel mimari mirasın; ölçeği, yöreye uygun malzemeleri, doğa ile iç içe yaşam kurgusu sebebiyle oluşan rahatlatıcı atmosferle birlikte korunması önemlidir. Geleneksel mimarlık kültürel peyzajın temel bileşenidir ve koruma yaklaşımları geliştirilirken bu ilişki dikkate alınmalı, yapılacak çağdaş müdahaleler ile onların kültürel değerlerine ve geleneksel karakterlerine saygı göstermelidir (ICOMOS, 1999). Benzer şekilde Seyitgazi ilçesinin kırsal mimari dokusunun, ilçenin taşıdığı somut olmayan kültürel değerler ve doğanın getirisi olan kırsal peyzajı ile birlikte bütünleşik koruma yaklaşımıyla korunması önemlidir.

Kırsal mimarinin ve çevresel verilerinin korunmasına ilişkin önemli tarih ve çalışmalar Tablo 3.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. *Kırsal mimari açısından önemli tarih ve çalışmalar (bilgiler; Güler, 2016)*

1790	Geleneksel kırsal çevrelerdeki köy evlerinin açık hava parkında toplanması fikrinin Karl Viktor von Bonstetten tarafından ortaya atılması
1891	İsveç'in Stockholm şehrinde Skansen Açık Hava Müzesi'nin kurulması
1962	UNESCO'nun 1962 tarihli peyzaj ve sitlerin karakterinin ve güzelliklerinin korunmasına ilişkin tavsiye kararları
1964	Venedik Tüzüğü
1972	UNESCO tarafından kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi
1973	Avrupa Konseyi (COE) Bakanlar Komitesi, "Kır ve Kent Arasındaki Dengede Kırsal Canlandırma Politikaları Üzerine Tavsiyeler"
1975	Amsterdam Bildirgesi
1976	UNESCO tarafından kabul edilen "Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolleri Konusunda Tavsiyeler" adlı Nairobi Bildirgesi
	COE tarafından kabul edilen "Kırsal Alanlardaki Nüfus Kaybının Azaltılmasına Yönelik Atılacak Adımlar Hakkında Tavsiyeler"
1977	COE tarafından kabul edilen "Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari" başlıklı Granada Belgesi
1982	ICOMOS-Meksika Ulusal Komitesi tarafından kabul edilen Tlaxcala Deklarasyonu
1985	Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, Granada
1989	COE, Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Arttırılması Hakkında Tavsiye Kararı
1990	COE, Kırsal Alandaki Altyapı ve Ulaşım Hakkında Tavsiye Kararları

Tablo 3.1.(devamı) *Kırsal mimari açısından önemli tarih ve çalışmalar (bilgiler; Güler, 2016)*

1995	COE, Çevre Politikaları Kapsamında Bütünleşik Kültürel Çevre Koruması Üzerine Tavsiye Kararı
2001	ICOMOS, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü teması: "Tarihi Köylerimizi Koruyalım"
2006	Avrupa Parlamentosu, Avrupa'nın Kırsal Ve Ada Bölgelerinde Doğal, Mimari Ve Kültürel Mirasın Korunması Kararları, Strasbourg
2011	Valletta Tüzüğü
2014	ICOMOS, Kültürel mirasın ve peyzajların barışçıl ve demokratik toplumları desteklemek için taşıdığı değere ilişkin ilkeler ve tavsiyeler, Floransa

3.2.Seyitgazi İlçesi Yerleşim ve Yapı Özellikleri

Bu kısımda ilçenin yerleşim, plan, cephe özellikleri; malzeme kullanım ve yapı teknikleri incelenmiştir.

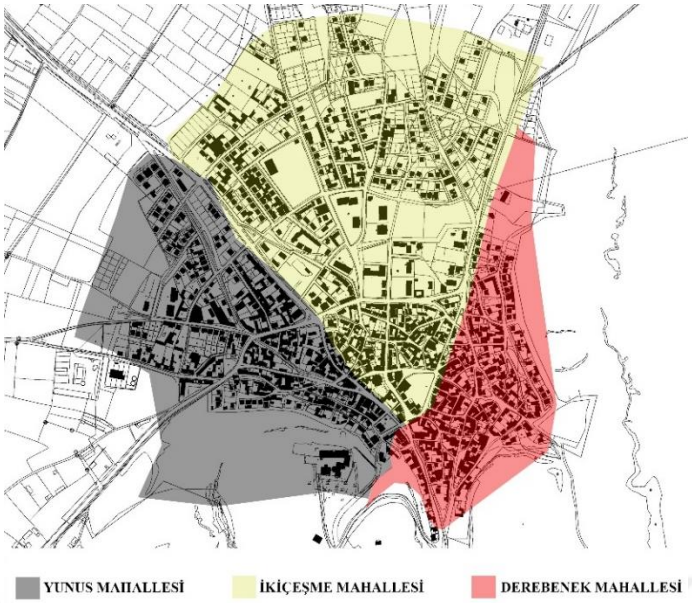
3.2.1. Yerleşim özellikleri

Seyitgazi yerleşimi genel olarak düz bir alana kurulmuştur. Seyit Battal Gazi Külliyesi; Üçler Tepesinde, ilçeye hakim konumu sebebiyle yerleşime Eskişehir yönünden girişten itibaren dikkat çekici ve pitoresk bir görünüm sergilemektedir (Bkz. Şekil 3.2).

Şekil 3.2.*Seyitgazi ilçesi yerleşim durumu (Seyitgazi Belediyesi arşivi, http-10)*

Seyitgazi ilçesinde 51 adet mahalle bulunmaktadır (http-7). Bu mahallelerden İkiçeşme, Derebenek ve Yunus olmak üzere üç tanesi ilçe merkezindedir (Bkz. Şekil 3.3). Ünal Şen Evi Derebenek Mahallesi'nde bulunmaktadır.

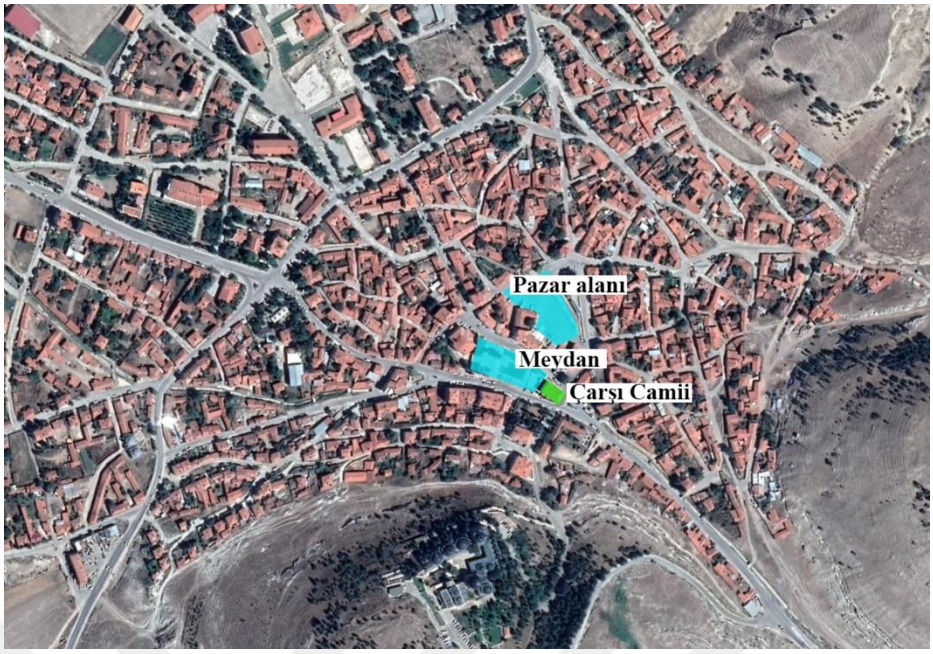
Şekil 3.3. *Seyitgazi ilçesi mahalleler (altlık hâlihazır vaziyet planı-Seyitgazi Belediyesi)*

İlçe merkezinde bulunan mahallelerin 2018 verilerine göre nüfus miktarları Tablo 3.2'de görülmektedir. Verilere göre nüfusu en kalabalık olan mahalle İkiçeşme Mahallesidir.

Tablo 3.2. *Mahallelerin nüfus miktarları (http-16)*

Mahalle	Toplam Nüfus
İkiçeşme Mahallesi	1.098
Yunus Mahallesi	689
Derebenek Mahallesi	628

Seyitgazi'de yerleşim, kurulduğu ilk dönemlerden itibaren Üçler Tepesi eteklerinden kuzey ve kuzeybatıdaki düz alanlara doğru gelişmiştir (1981- Seyitgazi İmar Planı Açıklama Notu, 1). Ana yolların çevresinde organik bir gelişim gösteren yerleşim dokusu, planlı bir biçimde oluşturulmamıştır. Tarihi çevrelerde genellikle tarihi merkez spontane gelişmeyle büyümüştür fakat yerleşmede bir kargaşa görülmez. Tersine bu dokunun ustalıklı bir karmaşıklığı vardır (Ahunbay 2017, s. 121). Genişlikleri değişen cadde ve sokaklar, genellikle doğal toprak zemin, kilit taşı ya da asfalt kaplıdır. İlçenin merkezi konumunda Cumhuriyet Meydanı ve Çarşı Camii bulunmaktadır. Ticari doku ağırlıklı olarak Cumhuriyet Meydanı ve çevresinde yoğunlaşmıştır. İlçenin Pazar Alanı da bu bölgede bulunmaktadır (Bkz. Şekil 3.4).

Şekil 3.4. *Meydan ve Pazar Alanı*

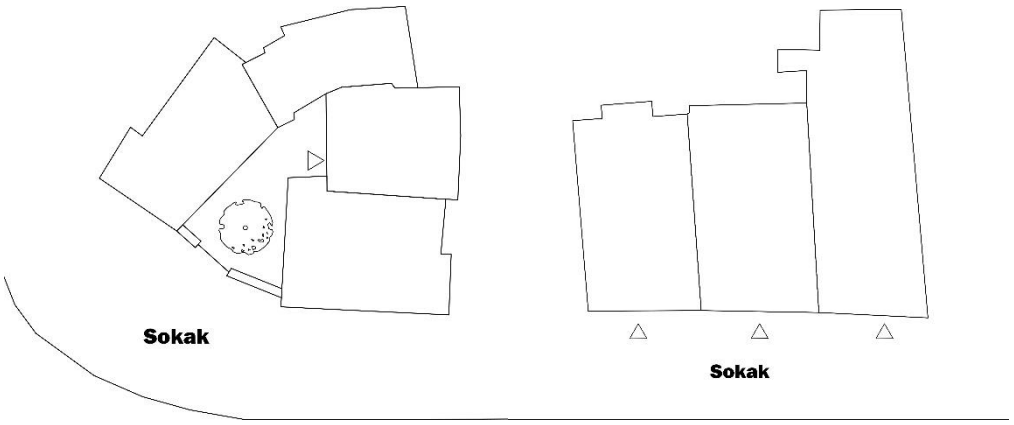
3.2.2. Seyitgazi geleneksel yapılarının plan özellikleri

Yerleşimde Üçler Tepesi dışında önemli bir yükselti ve eğim olmadığı için yapılar arasında ciddi kot farkı söz konusu değildir. Yapıların bir araya gelişleri yer yer bitişik nizam yer yer ayrık nizam olmaktadır (Bkz. Şekil 3.5).

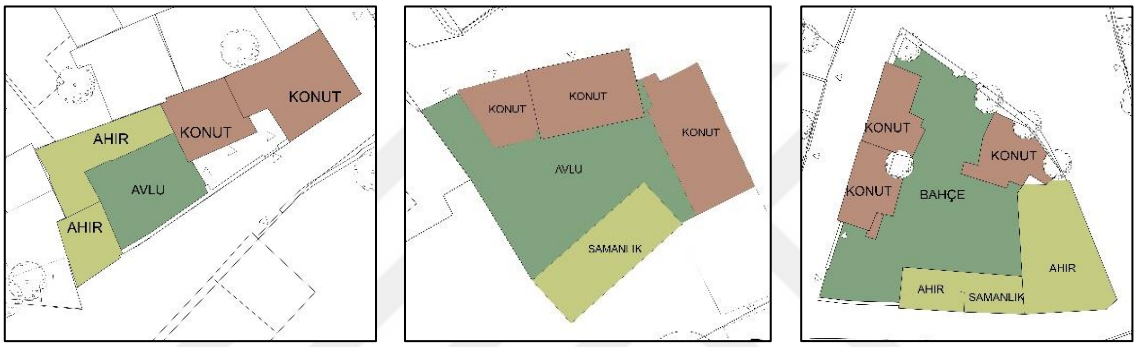

Şekil 3.5. *Seyitgazi geleneksel konutları (Seyitgazi Belediyesi arşivi)*

Kimi yapılarda, hayvancılıkla ilişkili olarak avlu kullanımı ve bahçeler bulunmaktadır. Yapıların girişleri; sokaktan ve bahçeden-avludan olmak üzere iki şekildedir (Bkz. Şekil 3.6). Avlu içerisinde evle bitişik ahır ve samanlık bulunur (Bkz. Şekil 3.7). Eski evlerde helâ da evden uzakta, bahçenin (avlu) bir köşesinde konumlanmıştır.

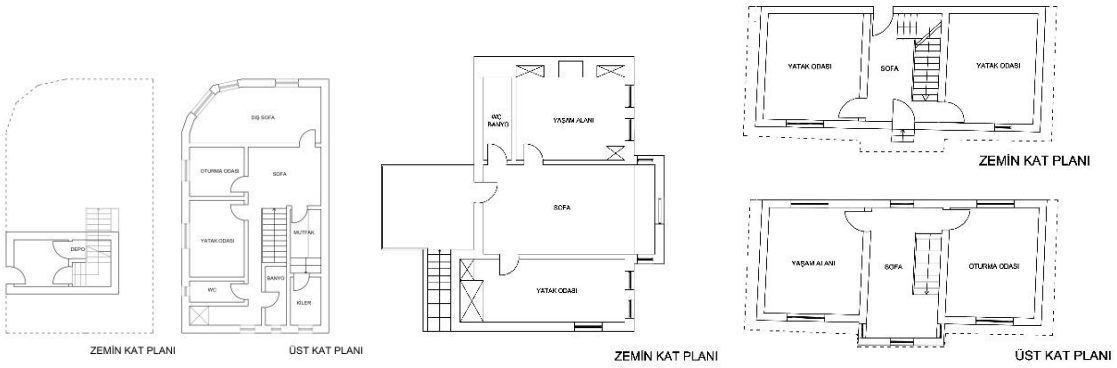

Şekil 3.6. *Bina girişleri*

Şekil 3.7. *Ahır, samanlık, avlu kullanımları*

Seyitgazi ilçesi yapıları genellikle tek ya da iki katlıdır. Konutların plan şeması iç sofalı ve dış sofalı olarak değişkenlik göstermektedir (Bkz. Şekil 3.8).

Şekil 3.8. *Geleneksel dokudaki çeşitli plan tipolojileri*

Evin en çok kullanılan kısmı sofadır. Geleneksel Türk Evinin temel unsurlarından biri olan sofa, evin en çok kullanılan kısmıdır. Evin içindeki dolaşımı sağlar ve aynı zamanda bir toplanma mekânıdır (Küçükerman, 1988, s. 53). Evdeki odaların birinde ya da birkaçında gusülhane adı verilen, genellikle dolap içi banyo bölümleri vardır. Evlerin

tavan kaplamaları ahşap malzemeden ve genellikle sade bir biçimde yapılmıştır. Sedir kullanımı yaygındır ve süsleme, oda içi bezeme unsuru olarak duvarlarda dolap kapaklarında kalemişi süslemeler görülmektedir (Bkz. Şekil 3.9).

Şekil 3.9. *İlçedeki geleneksel bir konuttan kalemişi süsleme örnekleri*

Seyitgazi yerleşiminde 16.05.2012 tarih, 506 sayılı Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan kararla; ilçede yer altında bulunan Nakoleia Antik kenti, Helenistik, Bizans ve Roma dönemi kalıntıları ile tek yapı ölçeğinde tescil edilen kültüre varlıklarının bütüncül bir koruma amacıyla ilçe merkezinde arkeolojik sit sınırları belirlenmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.10.2017 tarih, 5638 sayılı karar ile Sit alanı sınırları güncellenerek son hali belirlenmiştir (Elmas, 2020, s. 36). Yerleşimin arkeolojik sit ilan edilmesinden sonra, ilçede yeni yapı inşası Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu kararı ile gerçekleşebilmektedir. Ayrıca mevcut yapılara herhangi bir müdahalenin yapılabilmesi için kurul kararının gerekiyor olması, yapıların pek çoğunun bakımsız kalmasına yol açmış, tadilat ve bakımları yeterli ölçüde yapılamamıştır (Bkz. Şekil 3.10).

Şekil 3.10. *Harap haldeki bazı geleneksel yapılar*

İlçenin geleneksel mimari dokusu tek veya iki katlı, kerpiç, taş ve ahşap malzemenin kullanıldığı yapılardan oluşmaktadır. İlçede 1970'li yıllardan itibaren betonarme yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. Eskişehir yolu yakınları olan ilçenin kuzeyinde yeni yerleşim alanları kurulmuştur. Buradaki yapılar betonarme sistemle inşa edilmiş; genellikle 2, 3 katlı binalardır. Ölçeği, yapı malzemesi ve yükseklikleri dolayısıyla ilçenin tarihi dokusu ile çelişen bazı binalar Tablo 3. 3'de görülmektedir.

Tablo 3. 3. *İlçenin geleneksel dokusuyla çelişen bazı yapılar*

Frigya Bölgesinin karakteristik jeolojik yapısını gösteren Seyitgazi'de arazinin elverişliliği ile kaya mekân oluşumları görülmektedir. Saklanmak ve gözden uzak olmak için genellikle inziva mekânı, ışık almamaları sebebiyle depo, ahır gibi ikincil

işlevlerde kullanılan bu yapılaşmaların az sayıda olmakla birlikte yerel mimaride kullanılan örnekleri mevcuttur. Frig Vadisi mimarisinde; farklı boyutlarda görülen kaya yapılarının, bölge eserlerine etkilerini yansıtan kültür varlıkları, önemli örnekler olarak görülmelidir. (Bkz. Şekil 3.11). Bununla birlikte Seyitgazi'de kullanılan kaya-ev yapıları günümüze kadar dikkat çekmemiş ve fazla ele alınmamıştır. Günümüzde ana cadde üzerindeki bazı yapıların avlu cephelerinde de kayanın, yapı içine alındığını görülmektedir (Bkz. Şekil 3.12). Seyitgazi'de kayaya bitişik böyle bir yapı inşa etme çabası, bölgede kullanılan yapı geleneğinin kültürel sürekliliği olarak yorumlanabilir. İlçe merkezindeki kaya-ev niteliğindeki yapılardan biri; kazıma tekniği ile oyulan mağara hacmiyle birlikte geleneksel mimari yöntemlerle inşa edilen Ünal Şen Evi'dir. Yapım tekniği ve malzemelerin bir araya getirilmesinde çeşitlilik barındıran yapı, günümüze sağlam bir şekilde gelebilmiştir. Yapı; kayaç bir yamacın üzerinde, topografya ile uyumlu şekilde konumlanmaktadır. Bütünleşik mekânsal kurgunun etkileyici bir görünüm sağlaması nedeniyle Ünal Şen Evi, ilçe için önemlidir (Bkz. Şekil 3.13).

Şekil 3.11. *İlçe çevresindeki kaya kullanımına bir örnek (Gerdek Kaya MÖ 3-1 yy) (http-14)*

Şekil 3.12. *İlçe merkezindeki kaya kullanımına bir örnek (115 ada 4 parsel)*

Şekil 3.13. *Ünal Şen Evi'nin mağara mekânı*

3.2.3. Seyitgazi geleneksel yapılarının cephe özellikleri

Yapıların genellikle sokağa bakan giriş cepheleri açıklık ve çıkmalar yönünden en hareketli cephelerdir. Cephelerde avluya ve bahçeye bakan pencereler bulunmakla birlikte, pencere açıklıkları genellikle sokak cephesinde bulunmaktadır. Kapı ve pencerelerde ahşap malzeme kullanılmıştır ve oymalar-süslemeler açısından sadelerdir. Yapı görünüşlerini hareketlendiren çıkmalar, cephe boyu çıkmalı ve cephede kısmi çıkmalı olmak üzere iki şekildedir (Bkz. Şekil 3.14). Cepheler kıtıklı saman karışımı ile sıvanmıştır. Kimi geleneksel konutlarda sıva üstü renkli boya kullanımı da görülmektedir.

Şekil 3.14. *Yapıların çıkma durumu*

Cephe boyu çıkmaları genellikle yapı köşesine 15-20 cm uzaklıkta sonlandırılmış ve 10-15 cm genişliğinde, 100-130 cm yüksekliğinde pencereler barındırmaktadır (Bkz. Şekil 3.15). İlçede ağırlıklı olarak kırma ve beşik çatı örtüsü kullanılmıştır.

Şekil 3.15. *Çıkmalardaki pencereler*

3.2.4. Malzeme kullanımı ve yapım tekniği

Seyitgazi İlçesi geleneksel yapılarında, ilçenin bulunduğu bölgede yaygın olarak görülen ve iklim özelliklerine uygun olan yerel yapı malzemeleri kullanılmıştır. Anadolu kırsal mimari özelliklerini taşıyan yapılar, kerpiç, ahşap ve taş malzeme ile inşa edilmiştir. Yapılarda sıkça kullanılan yerel taş Frig Bölgesine özel olup halk arasında Çukurca Taşı olarak isimlendirilmektedir. Taşın çıkarılmasında geleneksel yöntemler kullanılmakta, el işçiliği ile büyük kayalar küçültülerek şekillendirilmekte, toprak-çamur+kıtık karışımı bağlayıcı bir harç ile duvarlar örülmektedir. Yığma yapım tekniğiyle oluşturulan bu duvarlarda belirli aralıklarla ahşap hatıllar kullanılmıştır (Bkz. Şekil 3.16). Kimi yapılar ise ahşap strüktürün arasına kerpiç tuğla dolgu yapılarak inşa edilmiştir (Bkz. Şekil 3.17). Bazı yapılarda cepheler sıvalı bırakılırken bazılarında boya kullanılmıştır.

Şekil 3.16. *Yerel beyaz taş, ahşap hatıllar ve kerpiç sıva*

Şekil 3.17. *Ahşap strüktür-kerpiç dolgu ile inşa edilmiş bir konut*

Seyitgazi ilçesinde, günümüzde kerpiç üretimi yapan işlik kalmamıştır. İlçedeki geleneksel kerpiç yapılar; yer yer masif (kerpiç bloklar halinde) yer yer hafif (ahşap strüktür ile) şekilde inşa edilmiştir (Bkz. Şekil 3.18 ; Şekil 3.19)

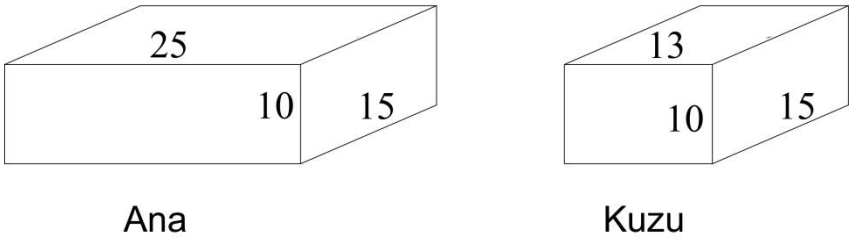

Şekil 3.18. *İlçedeki kerpiç yapım geleneğine ait bir yapı*

Şekil 3.19. *İlçedeki kerpiç yapılardan biri*

Yapılarda kullanılan kerpiç boyutları değişmekle birlikte; ana ölçüler; genişlik 25 cm, yükseklik 10 cm derinlik 15 cm, kuzu denilen, ana kerpiç bloklara göre daha küçük olan ve baca örülmesinde de kullanılan blokların ölçüleri genişlik 13 cm, yükseklik 10 cm, derinlik 15 cm olan tek sıra ana-kuzu şeklinde ya da çift sıra örülmüş örnekler görülmektedir (Bkz. Şekil 3.18 ; Şekil 3.19 ; Şekil 3.20).

Şekil 3.20. *İlçe geleneksel yapılarında kerpiç boyutları (ölçüler cm'dir)*

Ünal Şen Evi'nde kuzeydoğu cephesinde ahşap strüktür arası kerpiç bloklar, kuzeybatı ve güneydoğu alınlık duvarları tek sıra 1 ana 1 kuzu şeklinde örülmüş olup, kerpiç blok büyüklükleri ilçedeki ölçülere yakındır (Ünal Şen Evi'ndeki kerpiç boyutları için Bkz. Tablo 3.4).

3.2.4.1. *Kerpiç malzeme ve özellikleri*

Ülkemizdeki geleneksel mimarinin ana yapım malzemelerinden biri olan kerpiç; doğal, sürdürülebilir, %100 geri dönüşümlü ve atığı olmayan bir malzemedir. Kerpicin ekonomik ve sağlıklı oluşu, ana maddelerinin yaygınlığı ve kolay ulaşılabilirliği, yöresel imkânlar ve basit araçlarla üretilebilmesi, geçmişten günümüze sıkça tercih edilmesine yol açmıştır (Çavuş vd., 2015, s. 184). Ayrıca kerpiç hamurunun gözenekli yapısı, havadaki nemi bünyesinde bulundurur ve iç mekânın nemini dengede tutar. En iyi enerji depolayan malzemelerden olan toprak, yapı dış duvarlarında kullanıldığında ısınma enerjisini bünyesinde toplar ve ısıtma kesildikten sonra bünyesindeki ısıyı dışarı vererek sıcaklığın dengede kalmasını sağlar. Dışarıdaki istenmeyen sıcaklığın ve soğuğun iç mekâna girişini uzun süre engeller. Bunların yanında su ve basınç dayanımının az olması, sürekli bakıma ihtiyaç duyması, kerpiç malzemenin olumsuz özelliklerinden birkaçıdır (Çavuş vd., 2015, s. 185-186).

Bir yapının kerpiç ile inşa edilmesi için kerpicin toprağında en uygun %30-40 oranında kil bulunmalıdır (TS 2514, 1). Bu toprağın içinde 3 cm'den büyük taşlar olmamalıdır (TS 2514, 2). Kerpiç blokları dikdörtgen prizması şeklinde olmalıdır ve boyutlarına göre ana ve kuzu olarak isimlendirilmektedir (TS 2514, 1-2). Kerpiçler boyutlarına göre 4 bölüme ayrılmaktadır (Bkz. Tablo 3.4).

Tablo 3.4. *Kerpiç boyutları (TS 2514, 1)*

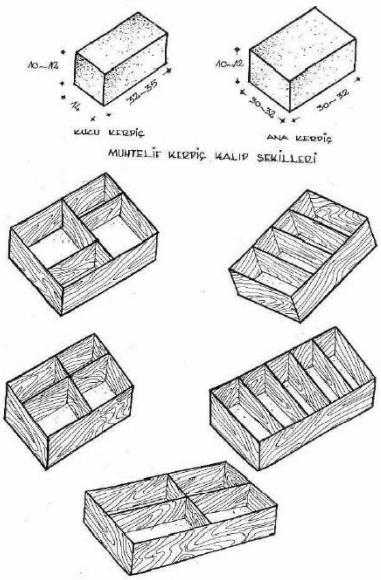
	Boyut/cm	**Hacim/dm3**	**Yaklaşık ağırlık/ kg**
1	12x19x40	9,12	10-12 (kuzu)
2	12x30x40	14,40	15-25 (ana)
3	12x18x30	6,48	7-11 (kuzu)
4	12x25x30	9,00	10-15 (ana)

Kerpicin çatlamaması için harca saman veya başka bitkisel lifler katılarak kerpice esneklik kazandırılmaktadır. Anadolu'nun farklı yerlerinde yün, kıl, alçı, kireç, odun külü, tuz, bitki sapları, lifli bitki atıkları, saman vb. katılmaktadır (Koçu, 2012, s. 2). Kerpiç toprağının kil oranına göre gerekli bitkisel madde miktarı Tablo 3.5'de gösterilmiştir.

Tablo 3.5. *Kil-bitkisel madde oranı (TS 2514, 1)*

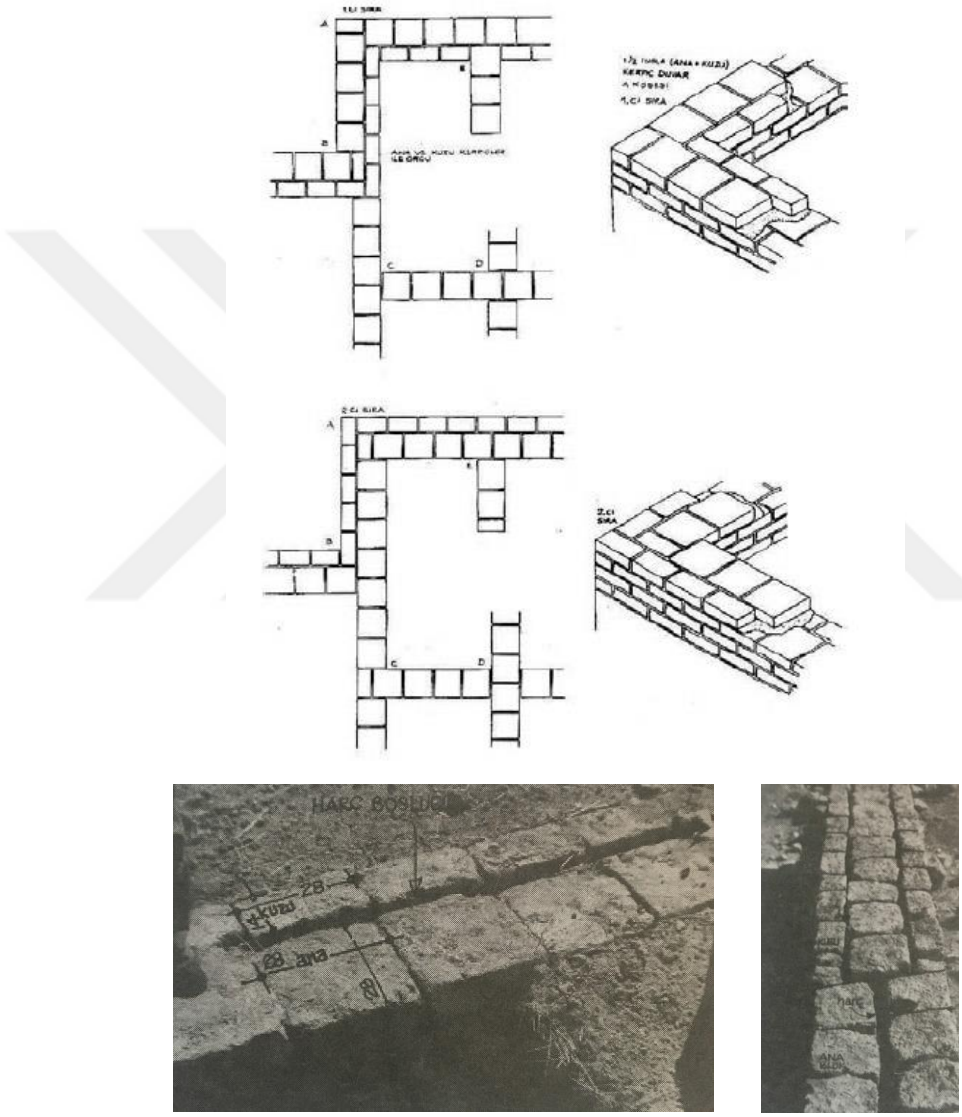
	1m3 toprak için gerekli bitkisel madde
Yağsız toprak (yaklaşık %20 kil barındıran)	5-7 kg
Orta yağlı toprak (yaklaşık %35 kil barındıran)	7-10 kg
Yağlı toprak (yaklaşık %50 kil barındıran)	10-15 kg
Çok yağlı toprak (yaklaşık %70 kil barındıran)	15-20 kg

Kerpiç malzeme hazırlanırken; toprak, saman-çeşitli bitkisel lifler, su ile harmanlanan harç en az 12 saat dinlendirilmelidir (TS 2514, 3). Daha sonra kerpiç kesilmesi adı verilen kalıplama işlemi gerçekleştirilir (Bkz. Şekil 3.21) ve kerpiç açık havada kurumaya bırakılır. Sıcaklık ve yağışla ilişkili olarak kerpiç kesilme zamanı genellikle Mayıs-Eylül arasıdır (TS 2514, 4).

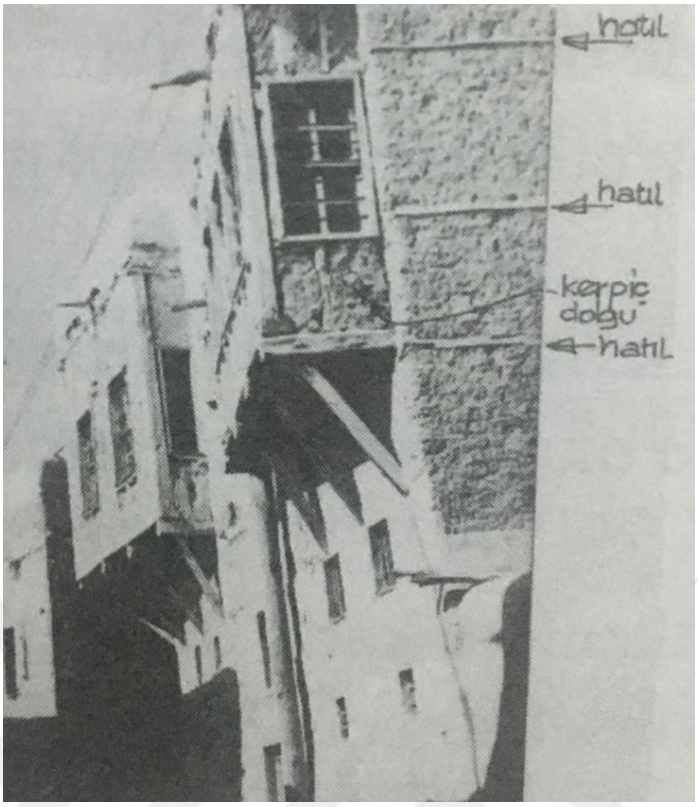

Şekil 3.21. *Anadolu'da kullanılan kerpiç kalıpları (Özgünler ve Gürdal, 2011)*

Kerpiç malzeme ile inşa edilen binaların yapım sistemleri temel olarak masif kerpiç yapım sistemleri ve hafif kerpiç yapım sistemleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Masif kerpiç yapım sistemlerinde; yapı duvarlarının bütününde kerpiç malzeme kullanılırken (Bkz. Şekil 3.22), hafif kerpiç yapım sistemlerinde ahşap karkas strüktürün araları kerpiç bloklar ile doldurulur (Duran, 2016, s. 19-20) (Bkz. Şekil 3.23).

Şekil 3.22. *Masif kerpiç yapım sistemlerinde ana ve kuzuların bir araya geliş yöntemlerinden bazıları (Özgünler ve Gürdal, 2011) (Çelebi, 2012)*

Şekil 3.23. *Hafif kerpiç yapım sistemi (Çelebi, 2012)*

Kerpiç yapıların duvar kalınlıkları; yapım sistemine ve yöreden yöreye değişmekle birlikte, kerpiç duvarlı binalarda taşıyıcı dış duvarlar en az 1.5, taşıyıcı iç duvarlar en az 1 kerpiç boyu kalınlığında olmalıdır (DBYBHY-Madde 5.4.3.1).

Masif kerpiç yapım sisteminde kerpiç bloklar şaşırtmalı olarak örülür (Bkz. Şekil 3.24). Kerpicin malzeme yönünden içeriği girintili çıkıntılı duvar oluşumuna neden olduğundan; kerpiç yapılarda sıva, diğer yapı türlerine göre daha kalın olmaktadır (Çelebi, 2012, s. 102).

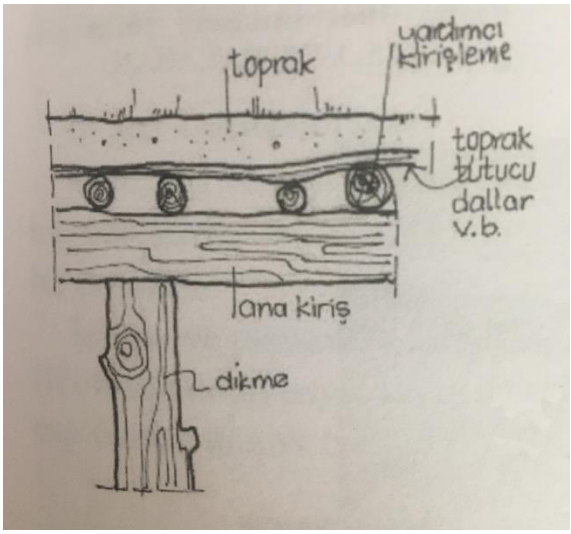
Şekil 3.24. *Kerpiç duvar örülmesi (Çavuş vd., 2015)*

Tek katlı kerpiç yapılarda döşeme doğrudan zemindir. Yer kaplaması 7-10 cm sıkıştırılmış samanlı sıvadır. Tahta kaplamaya rastlanılan örnekler de vardır (Çelebi, 2012, s. 108). Kiriş üzerinde oluşturulan tavan döşemesi ise kirişlerin arasındaki boşluğu doldurmak, böylelikle serilecek toprağı tutmak için oluşturulur. Bu döşeme ağaç dallarıyla, saz demetleriyle veya kapak tahtası vb tahta kaplayarak inşa edilir (Çelebi, 2012, s. 114) (Bkz. Şekil 3. 25).

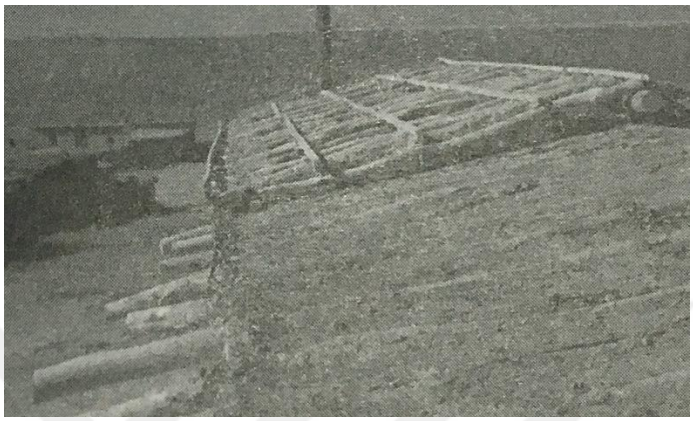
Şekil 3. 25. *Kiriş üzeri kapak tahtası kullanılan bir yapı (Çelebi, 2012)*

Kerpiç yapılarda çatı oluşturulurken, çatı için gerekli dayanımı sağlaması açısından taşıyıcı olan duvarlardan yararlanılır (Çelebi, 2012, s. 110). Çatı; yapının bulunduğu coğrafyanın iklim şartlarına göre dam şeklinde düz ya da ahşap strüktür ile eğimli bir biçimde oluşturulmaktadır. Dam olarak kurgulanan sistemde; kirişlerin üzerine bir döşeme ve bunun üzerine konulan kalın bir toprak tabakasından oluşur. Sistem kirişler, döşeme, toprak ve saçak bölümlerini içermektedir (Çelebi, 2012, s. 112) (Bkz. Şekil 3.26).

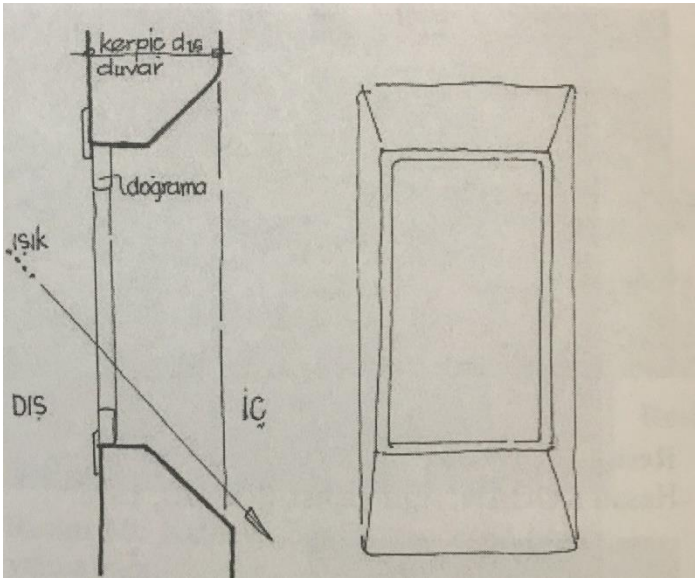
Şekil 3.26. *Dam detayı (Çelebi, 2012)*

Ahşap sistemle oluşturulmuş çatı sisteminde ise ahşap strüktürün üzerine tahta kaplama, dal serme gibi işlemlerden sonra yaklaşık 5 cm. yağlı kil, çamur serilir. Sonrasında kiremitler çamura yapıştırılarak çatı kaplaması oluşturulur (Çelebi, 2012, s. 119) (Bkz. Şekil 3.27). Saçaklar ise genellikle dar yapılmaktadır (Çelebi, 2012, s. 111).

Şekil 3.27. *Eğimli çatı (Çelebi, 2012)*

Kerpiç yapılarda açıklıklar statik açıdan, genellikle küçüktür. İki açıklık arasındaki mesafe, taşıyıcı duvarlarda en az 60 cm olmalıdır (Çelebi, 2012, s. 98). Pencerelerde genellikle denizlik kullanılmaz. Kimi kerpiç yapılarda, küçük ölçekteki pencerelerden, ışığı daha fazla alabilmek için, duvar köşelerinde iç mekâna doğru pahlama yapılır (Bkz. Şekil 3.28). Cephelerde küçük ölçekli pencerelerden alınan ışığı arttırmak için iç mekânda meyilli parapet ve söveler geliştirilmiştir (Çelebi, 2012, s. 47).

Şekil 3.28. *Pencerelerden ışığın alımı (Çelebi, 2012)*

3.3.Ünal Şen Evi'nin Geleneksel Seyitgazi Evleri Tipolojisindeki Yeri

Kaya-ev niteliğindeki yapılaşmaların az sayıda kaldığı Seyitgazi yerleşiminde, Ünal Şen Evi nadir örneklerden biri olarak önemlidir. Ünal Şen Evi alt kotunda (-4.30 m); kuzeybatı duvarının doğal kaya olması, kayanın mekânsal olarak kullanılması (Bkz. Şekil 3.13), kerpiç yapı ile kaya-evden oluşan bütünleşik mekânsal kurgu bu yapıyı eşsiz kılmaktadır. Mağara hacimleri Seyitgazi'de bulunmakla birlikte Ünal Şen Evi'ndeki gibi pitoresk bir görsel etkisi yoktur (Bkz. Şekil 3.29).

Şekil 3.29. *Yerleşimdeki mağaralardan birkaçı*

Kayaç bir teras üzerinde konumlanan, Ünal Şen Evi; iki katlı, geleneksel mimari yöntemlerle inşa edilmiş bir yapıdır. Basit bir plan şemasına sahip evin zemin katında kayaya oyulmuş bir depo hacmi, üst katında ise üç yaşam odası bulunmaktadır. Ünal Şen Evi'nin üst kat döşemesi; doğrudan kaya kütlesi üzerine ahşap bir strüktür ve kıtıklı toprak harç kullanılarak oluşturulmuştur. Kuzeybatı duvarı doğal kayaya oturan yapının tüm açıklıkları kuzeydoğu cephesinde yer alır. Bulunduğu arazi kotu sebebiyle ilçeye hâkim bir bakış açısına sahip Ünal Şen evinin kuzeydoğu cephesinde çıkma bulunmamaktadır. Bu cephede giriş kapısı ve beş pencere bulunmaktadır. Yapının çatısı kuzeydoğu-güneybatı yönlerine eğimli beşik çatıdır ve Marsilya tipi kiremit kullanılmıştır. Yapıda her odadan yükselen 3 adet baca bulunmaktadır. Ünal Şen Evi'nde tüf kaya kütlesi ile birlikte yapı malzemesi olarak kerpiç, yöredeki Çukurca taşı ve ahşap kullanılmış ve yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiştir. Yapının odalarında dolaplar, nişler ve ocaklar bulunmakla birlikte detay yönüyle sadedir ve süsleme yoktur. Yapıda ayrıca gusülhane bulunur. Yapının eskiz çizimleri aşağıdaki şekillerde yer almaktadır (Bkz. Şekil 3.30 ; Şekil 3.31 ; Şekil 3.32 ; Şekil 3.33).

Şekil 3.30. *Ünal Şen Evi kuzeydoğu cephesi*

Şekil 3.31. *Ünal Şen Evi kuzeydoğu-güneydoğu cephesi*

Şekil 3.32. *Ünal Şen Evi kuzeydoğu-kuzey cephesi*

Şekil 3.33. *Ünal Şen Evi güneydoğu-güneybatı cephesi*

4. ÜNAL ŞEN EVİ ANALİZİ VE BELGELENMESİ

4.1. Ünal Şen Evi'nin Yakın Çevre Analizi

Ünal Şen Evi, Derebenek Mahallesi Demirciler Sokak 52 ada 17 parselde bulunmaktadır. İlçenin ana meydanında Çarşı/Merkez Camii'ne, ilçe pazarının kurulduğu alana ve diğer anıtsal yapılara yakın konumuyla önemli bir mevkidedir (Bkz. Şekil 4.1).

Şekil 4.1. *Ünal Şen Evi konumu*

Doğuda Seyit Battal Gazi Tekkesine giden yol üzerinde ve tekkenin yakınında eğimli bir arazide konumlanan Ünal Şen Evi, bulunduğu arazi kotu sebebiyle ilçeye hâkim bir bakış açısı olanağı yakalamaktadır (Bkz. Şekil 4. 2 ; Şekil 4.3). Ayrıca yapının güneybatısından Seyit Battal Gazi Külliyesi manzarası görülmektedir.

Şekil 4. 2. *Ünal Şen Evi Külliye manzarası*

Şekil 4.3. *Ünal Şen Evi ve Seyitgazi ilçesi*

Yapının kuzeyinde, Seyitgazi eski han binasının bulunduğu yapı grubu (Bkz. Tablo 4. 1: 1 numara), doğusunda iki katlı avlulu yapılar / konut (Bkz. Tablo 4. 1: 2 numara) batısında ise üç adet, tek katlı, konut bulunmaktadır (Bkz. Tablo 4. 1: 3 numara).

Tablo 4. 1. *Ünal Şen Evi'nin çevresindeki yapılar ve konumları*

1 numaralı yapılar Ünal Şen Evi kuzeyi		
2 numaralı yapılar Ünal Şen Evi doğusu		

3 numaralı yapılar Ünal Şen Evi batısı		

Ünal Şen Evi'nin çevresinde yeşil alan varlığı sınırlıdır. Yapı çevresinde yabani otlar ve birkaç ağaç bulunmaktadır. Arazi toprak türü yönüyle; jeolojik hacimlerin oluşumuna izin verir niteliktedir. Bu kayaç, yapının alt kotundaki mağara hacmini meydana getirmiştir (Bkz. Şekil 4.4). Külliye ve Merkez / Çarşı Camii arasında konumlanan Ünal Şen Evi (Bkz. Şekil 4.5); caminin yaklaşık 150 m güneybatısında, külliyenin yaklaşık 200 metre kuzeydoğusunda yer almaktadır. Yapıya ilçe merkezinden yaya olarak ve araçla ulaşım kolaydır. Asfalt yol, mevcutta, yapının ön cephesinde (kuzeydoğu cephesi) 35 metre yakınına ulaşmakta, sonrasında toprak yol ile konuta ulaşılabilmektedir (Bkz. Şekil 4.5).

Şekil 4.4. *Yapı ve çevresindeki kayaçlar*

Şekil 4.5. *Ünal Şen Evi ve yollar*

4.2. Ünal Şen Evi'nin Belgelenmesi

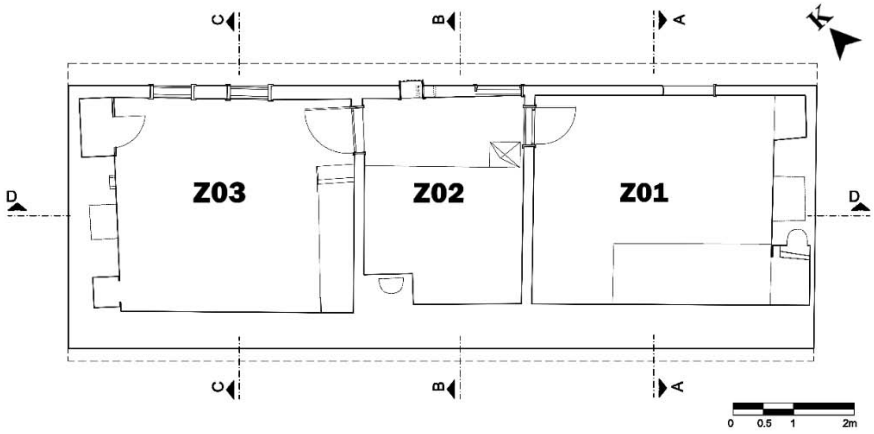
4.2.1. Yöntem

Ünal Şen Evi'nin belgelenmesinde öncelikle saha çalışması ile yapı ve çevresi fotoğraflanarak; yapı plan, cephe kesit ve detay krokileri hazırlanmıştır. Hortumla yapılan su terazisi ile Z01 mahali döşemesinden 1.30 m yukarıda, ±0.00 referans kotunun belirlenmesinin ardından (Bkz. Şekil 4.6), lazer metre ve 5 m, 10 ve 20 m çelik şerit metreler yardımıyla alınan sıralı ölçüler ve çapraz ölçülerle plana ilişkin ölçümler gerçekleştirilmiştir.

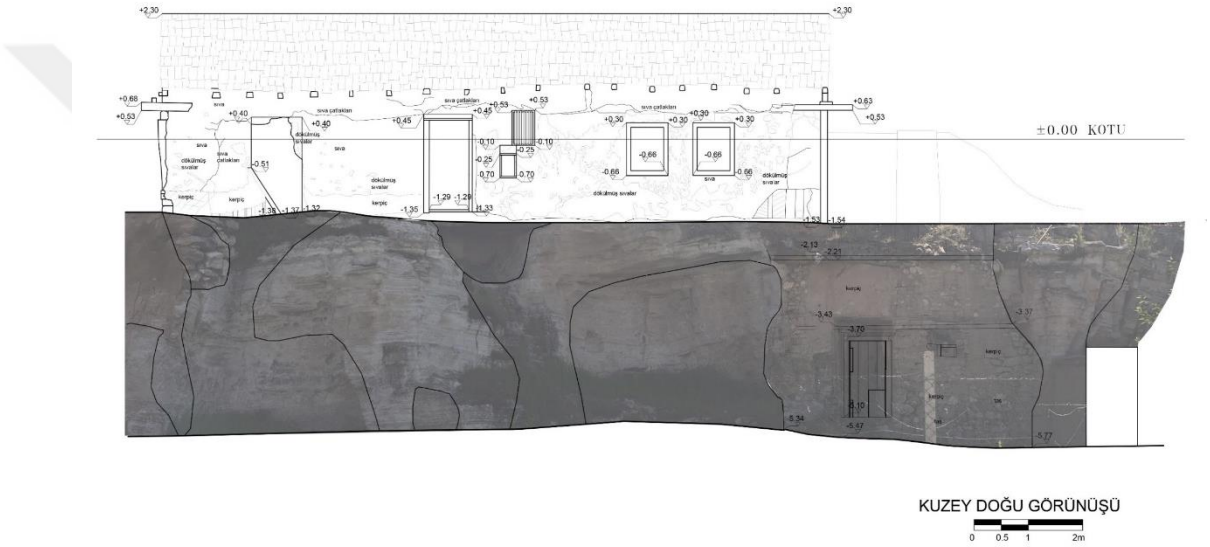

Şekil 4.6. *1.30 metrede belirlenen ±0.00 kotu*

±0.00 kotunun (Bkz. Şekil 4.6), (-) ve (+) yöndeki yüksekliklerin ölçülmesiyle kesit çizimleri gerçekleştirilmiştir (Bkz. Şekil 4.7). Cephe ölçümleri, iç mekânda belirlenen ±0.00 kotunun dışarı taşınmasından sonra lazer metre ve 10 ve 20 m'lik çelik metre ile gerçekleştirilmiştir. Detay ölçümleri 5m'lik çelik metre ile yapılmıştır. Ofis çalışmasıyla bilgisayar ortamına aktarılan verilerle 1/200 ölçekli vaziyet planı, 1/50 ölçekli plan, kesit, cephe, çatı çizimleri ve 1/10 ve 1/5 ölçekli detay çizimleri yapılarak rölöve çizimleri tamamlanmıştır (Bkz. Şekil 4.8).

Şekil 4.7. *Plan düzleminde kesitlerin alındığı yerler*

Şekil 4.8. *Kuzeydoğu görünüşü*

4.2.2. Rölöve çizimleri

Yapının rölöve çizimleri tezin sonunda yer alan Ek 1-7'de görülmektedir. (Bkz. Ek 1-7).

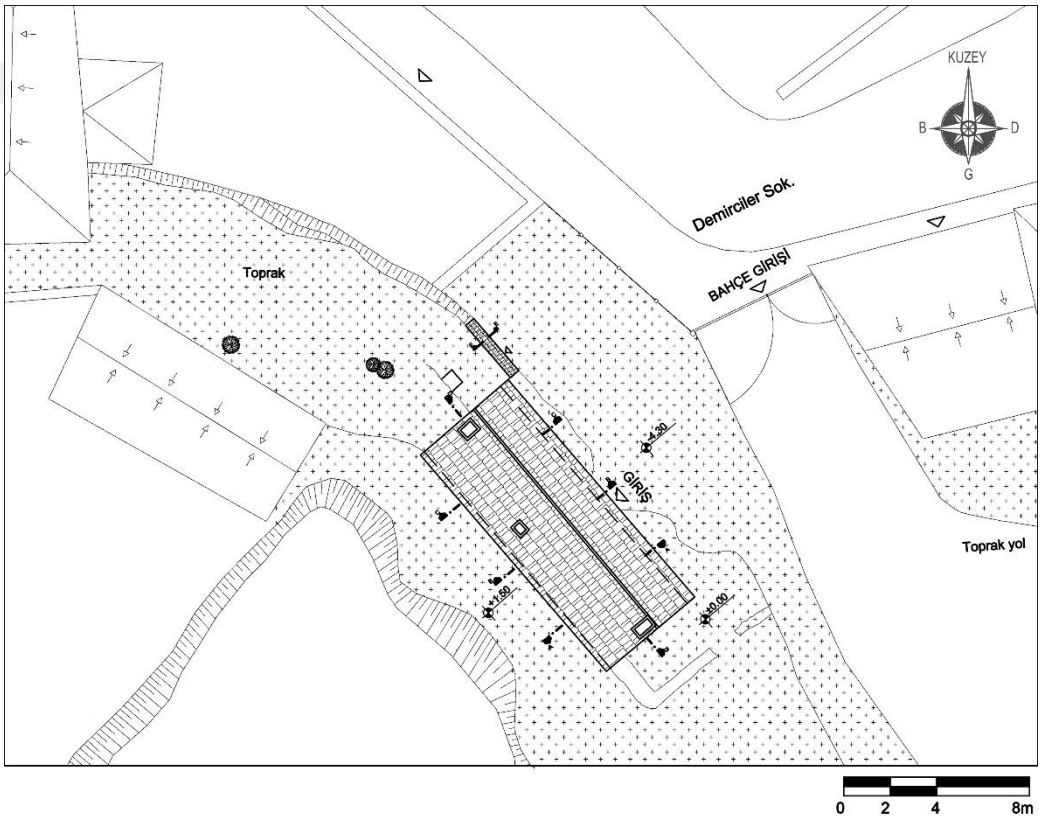
4.3.Yapının Analitik Analizi

4.3.1. Yöntem

Bu bölümde Ünal Şen Evi'nin analitik analizleri gerçekleştirilmiştir. Bunun için arazide elde edilen veriler, gözlemler, yapılan ölçekli çizimler ve sözlü kaynakların bildirimleri kullanılmıştır.

4.3.2. Genel tanımlama

Ünal Şen Evi, Seyitgazi merkezinde, Derebenek Mahallesi'nde 1900'lü yıllarda inşa edilmiştir. İlçe için önemli anıtsal yapılara yakın konumdaki yapının inşa alanı; jeolojik yapısı dayanıklı, aynı zamanda şekil alabilen bir kayaç tipidir. Alt kotunda (-4.30 m) mağara mekân barındıran (Z04), tek katlı, yığma yapım tekniğiyle; taş, ahşap ve kerpiç malzeme ile inşa edilmiş, günümüzde 3 odası bulunan (Z01, Z02, Z03 mahalleri), çıkmasız, sade bir yapıdır. Yapının vaziyet planı aşağıdaki şekilde görülmektedir (Bkz. Şekil 4.9).

Şekil 4.9. *Vaziyet planı*

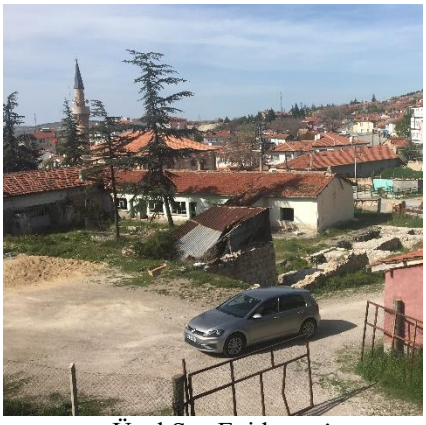
Bina alt kotunda (-4.30 m) doğal bir biçimde oluşmuş bir mağara bulunmaktadır. Yapının giriş cephesi kuzeydoğu yönündedir. Yapının tüm pencere açıklıkları da bu cephededir. Yapının arka cephesi olan güneybatı cephesi ise araziye gömülü vaziyette bulunmaktadır ve çatısı toprak kotuna yükseklik olarak ortalama 50 cm mesafededir (Bkz. Şekil 4.10). 2016 yılında terkedilen yapı günümüzde harap vaziyettedir.

Şekil 4.10. *Ünal Şen Evi*

4.3.3. Plan

Geniş bir bahçe içinde, eğimli bir arazide yer alan Ünal Şen Evi'nin doğusunda tek ve iki katlı konutlar, kuzeyinde eski han yapısı (19. yy) batısında ise iki katlı konutlar bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.11). Ünal Şen Evi'ne çevresindeki yapılardan en yakın olanının uzaklığı yaklaşık 5 metredir. Kuzeyindeki komşu yapılardan yaklaşık 7.5 metre, doğu yönündeki komşu yapılardan 5 metre daha üst kotta bulunmaktadır ve bu açıdan komşu yapılarla fiziksel olarak ilişkisi azdır (Bkz. Şekil 4.11). Yapının giriş cephesi kuzey doğu yönünde ve batıdaki yapılara göre alt kotta bulunduğundan (Batısındaki yapıların yapı giriş kotları yaklaşık +1.40 m'dedir) ayrıca aradaki mesafe yönünden (5-15 metre) batısındaki konutlarla da ilişkisi zayıftır.

Ünal Şen Evi kuzeyi

Ünal Şen Evi doğusu

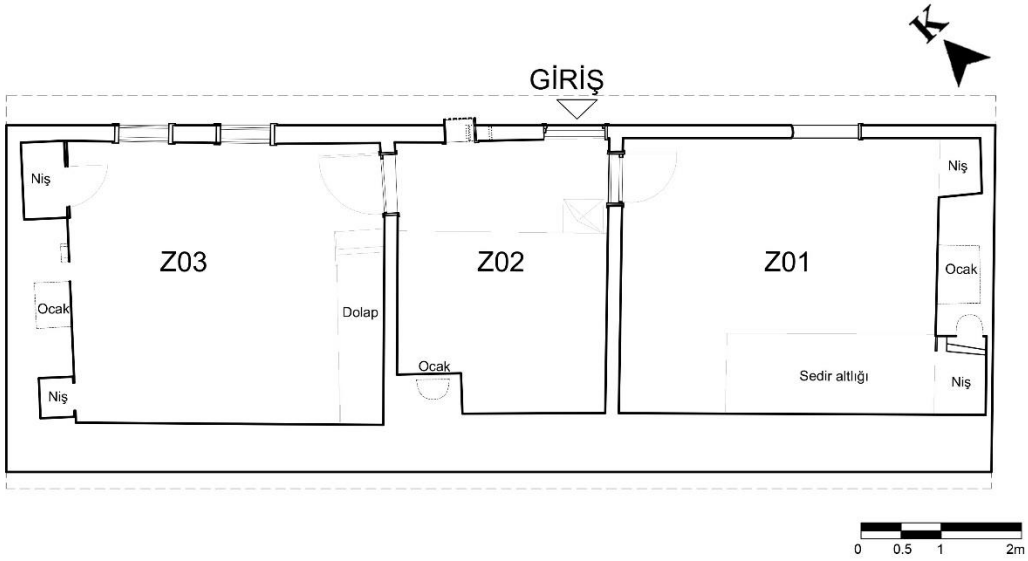

Ünal Şen Evi batısı

Şekil 4.11. *Ünal Şen Evi, kuzey, doğu ve batısındaki yapılar*

Eğimli bir araziye oturan Ünal Şen Evi'nde, mekânlar farklı iki kotta (-4.30 m ve ±0.00) yer alır. Yapının konut olarak kullanıldığı dönemde; -4.30 m kotundaki doğal mağara oluşumu ahır işlevini sürdürürken günümüzde depo olarak kullanılmaktadır. Yapının konut işleviyle kullanılan ±0.00 kotu günümüzde terkedilmiştir.

Ünal Şen Evi'nde ±0.00 kotundaki yapılaşma, üç adet odadan[12] oluşmaktadır (Bkz. Şekil 4.12). Her oda yatma, oturma, dinlenme, yemek pişirme, yemek yeme, ısınma gibi çeşitli eylemlerin sürdürülebileceği şekilde kurgulanmıştır. Z01, Z02 ve Z03 odalarının her birinde birer adet ocak, ocaklardan yükselen bacalar, çeşitli boyutlarda dolaplar ve nişler bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.12).

Şekil 4.12. *Ünal Şen Evi üst kot mekânlar*

[12] Türk Evi'nde yaşantı kavramının özünü oluşturan "oda" oturma, dinlenme, yatma, çalışma, yemek hazırlama, yemek yeme, ısınma, gibi birden fazla eyleme hizmet eder. (Kuban, 1995, s.109)

Z01 odası: 395-344 cm boyutlarında, dikdörtgen planlı ve geçmişte yaşam alanı olarak kullanılan odadır. Odanın zemini doğrudan kayalık araziye ahşap bir strüktür ve üzerine kıtıklı toprak harç kullanılarak oluşturulmuştur (Bkz. Şekil 4.13).

Şekil 4.13. *Döşeme*

Z01 odasında kuzeydoğu yönünde sözlü kaynaklar ve yapıdaki izlerden geçmişte pencere olarak kullanıldığı anlaşılan açıklık (P01) ve Z02 odasına geçiş için kullanılan 72 cm genişliğinde, 160 cm yüksekliğinde bir adet kapı (K01) bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.14). P01; 85 cm genişliğinde ve 87 cm yüksekliğindedir. Günümüzde hasar gören pencerenin alt duvarı yıkılmıştır.

Şekil 4.14. *P01 penceresi ve K01 kapısı (Z01)*

Z01 odası güneydoğu duvarında 67 cm yüksekliği, 73 cm genişliğinde bir adet sonradan ön yüzü duvar örülerek kapatılmış ocak bulunmaktadır. Bu duvarda ayrıca iki adet niş ve iki adet raf vardır. Nişlerden biri 97 cm genişliğinde 71 cm derinliğinde gusülhane olarak, diğeri 76 cm genişliği, 55 cm derinliğinde ve yüklük olarak kullanılmaktadır. Güneydoğu duvarı boyunca gusülhane, yüklük ve raftan oluşan sabit dolap dizisi dışında ayrıca 100/250 cm boyutlarında bir sedir altlığı, iki adet raf ve ocağın bacasına bağlanan soba deliği bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.15).

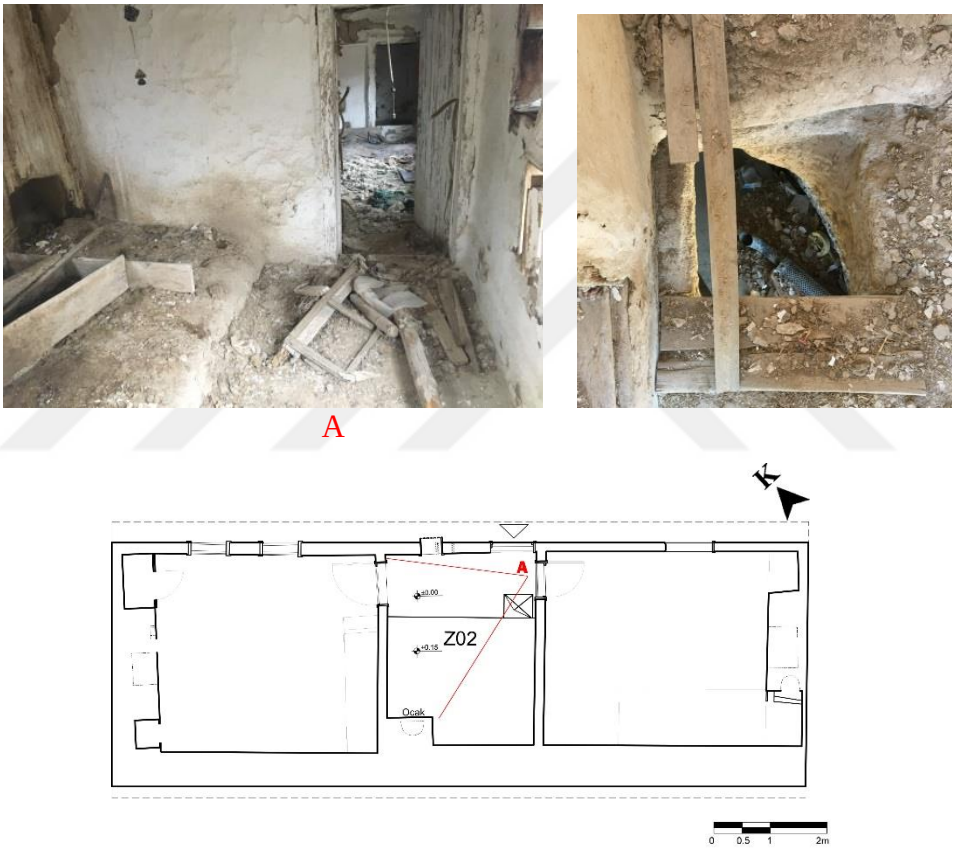

Şekil 4.15. *Z01 odası detayları (güneydoğu duvarı)*

Z02 odası: Kuzeydoğudan yükselen merdivenle girilen Z02; 267 cm'e 342 cm boyutlarında dikdörtgen planlıdır. Aynı zamanda odalar arası geçişi sağlayan sofa

mekânı olan Z02 diğer odalardan daha küçüktür. Z02'de bulunan mutfak nişi, ocak ve sedirler gün içinde farklı eylemlere ve ihtiyaçlara cevap vermektedir.

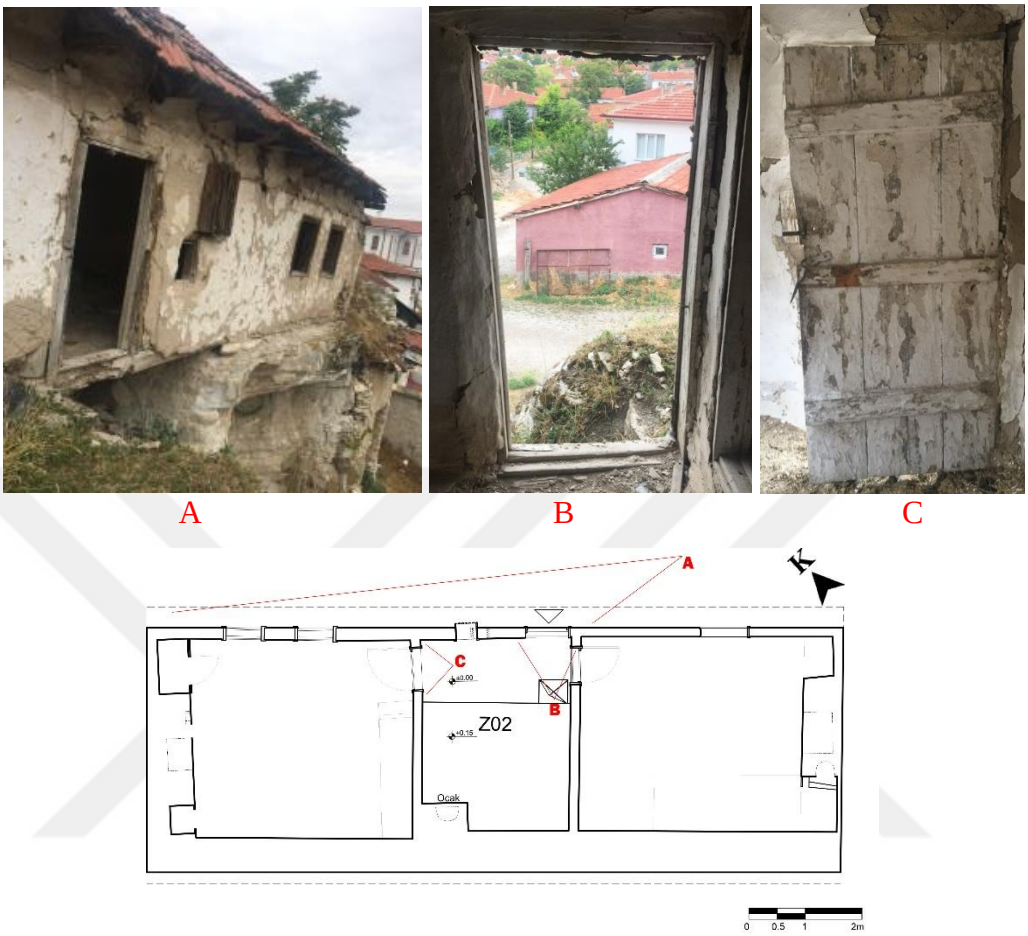
Z02'nin döşemesinde batı yönünde 15 cm'lik bir kot farkı bulunmaktadır. Z02 yükseltilen döşeme nedeniyle de evin diğer mekânlarından farklılaşmaktadır. (Bkz. Şekil 4.16). Sofa mekânı olan ve girişin de olduğu Z02'de böyle bir kot farkı, girişi tanımlayan taşlık alanından yaşam alanını ayırmak ve farklılaştırmak için yapılmış olabilir. Bu odanın döşemesinde malzeme kaybı olan yerlerde, döşemenin oturduğu mağara yapısının tavanı açığa çıkmıştır (Bkz. Şekil 4.16).

Şekil 4.16. *Odadaki kot farkı ve döşemede oluşan delik (Z02)*

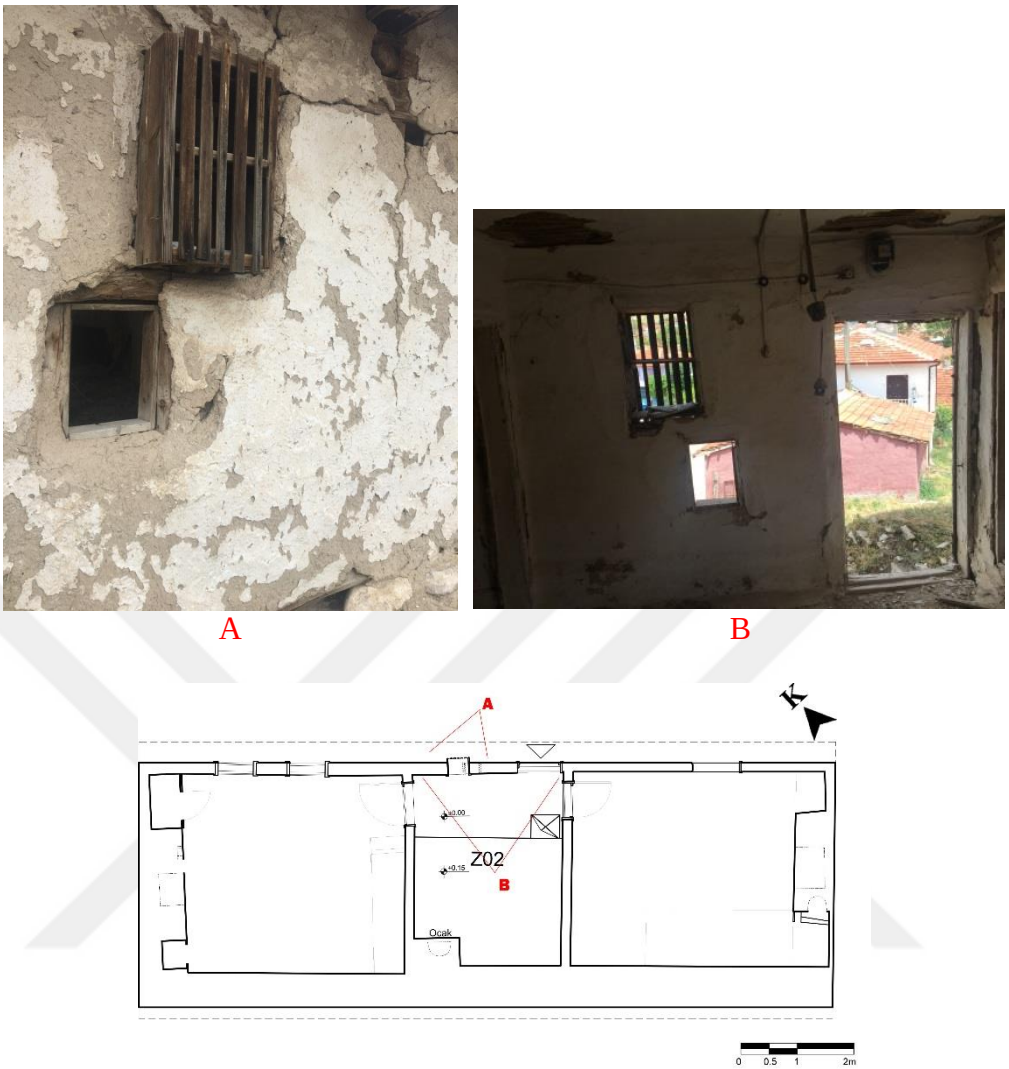
77 cm genişliğinde, 177 cm yüksekliğindeki giriş kapısı (K02), günümüzde zemin kattan üst kata ulaşmayı sağlayan ahşap merdivenlerin doğal erozyonla aşınması nedeniyle kullanılamamaktadır.[13]Ayrıca bu odayı Z03 odasına bağlayan 89 cm genişliğine, 169 cm yüksekliğinde bir adet iç kapı (K03) vardır (Bkz. Şekil 4.17).

[13] Mevcut durumda yapıya giriş; Z01 odasındaki hasara uğramış P01 penceresinden sağlanmaktadır.

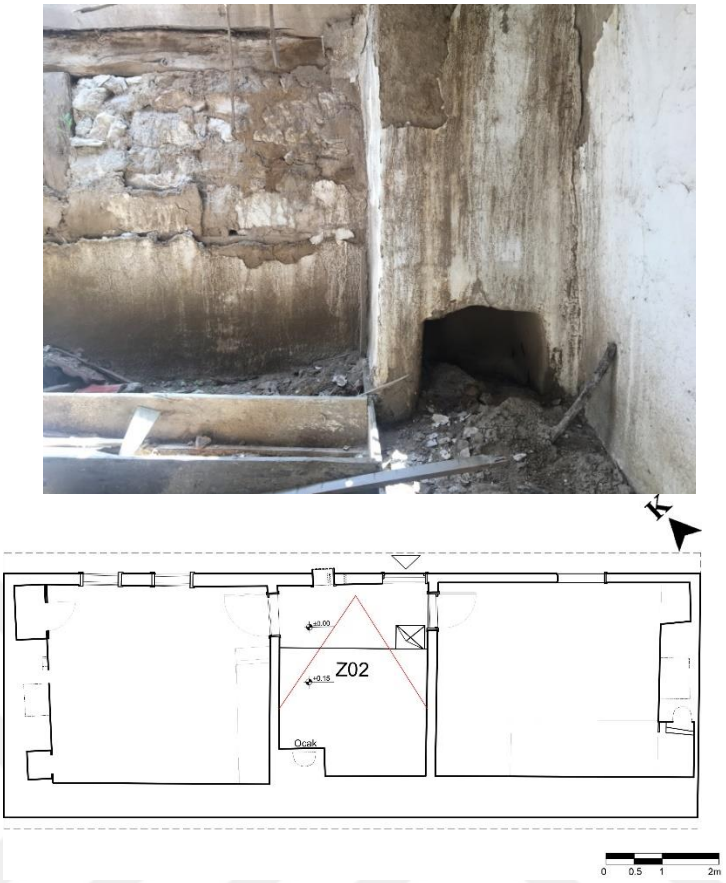
Şekil 4.17. *K02 kapısının önündeki arazi erozyonu ve K02-K03 kapıları*

Z02 odasında, kuzeydoğu yönünde farklı boyut ve kotlarda iki adet pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerden 31 cm genişliğinde ve 45 cm yüksekliğindeki P02 penceresi döşemeden 46 cm yüksektedir. Döşemeden yaklaşık 106 cm yüksekte bulunan 45 cm genişliğinde ve 64 cm yüksekliğindeki P03 penceresi ise yapının dışına doğru konsol çıkmış ve ahşap çıtalarla kapatılmıştır (Bkz. Şekil 4.18). Geleneksel Türk Evi'nde mahremiyetinin sağlanması için pencerelere kafes yapılmaktadır (Kuban, 1995, s. 20). Bu odanın pencereleri diğer odalara göre oldukça küçüktür ve giriş kapısı dışında dışa kapalıdır. Sokaktan daha yüksek bir kotta yer alan girişin sokakla fiziksel olarak ilişkisi zayıftır.

Şekil 4.18. *P02-P03 pencereleri (Z02)* (doğu duvarı)

Bu odada; odayı ısıtan, aynı zamanda yemek pişirilen bir ocak bulunmaktadır. Güneybatı duvarındaki ocak 40 cm yüksekliğinde ve 52 cm genişliğindedir. Ocağın sol tarafında muhtemelen sonradan eklenmiş, boyutları ölçülemeyen tezgâh ve rafa ilişkin izler bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.19).

Şekil 4.19. *Z02 odası ocak ve yıkılmış raf*

Z03 odası: Z03, dikdörtgen plan şemalı 390-351 cm boyutlarında bir odadır. Z03'ün döşemesi de diğer odalar gibi doğrudan mağaranın üzerine ahşap strüktür ve toprak harç kullanılarak oluşturulmuştur. Z03 odası, kuzeydoğu yönünde 80 cm genişliğinde ve 97 cm yüksekliğinde iki adet ahşap doğramalı pencere ile aydınlanmaktadır (P04-P05). Bu pencerelerin döşemeden yüksekliği yaklaşık 55 cm'dir (Bkz. Şekil 4.20).

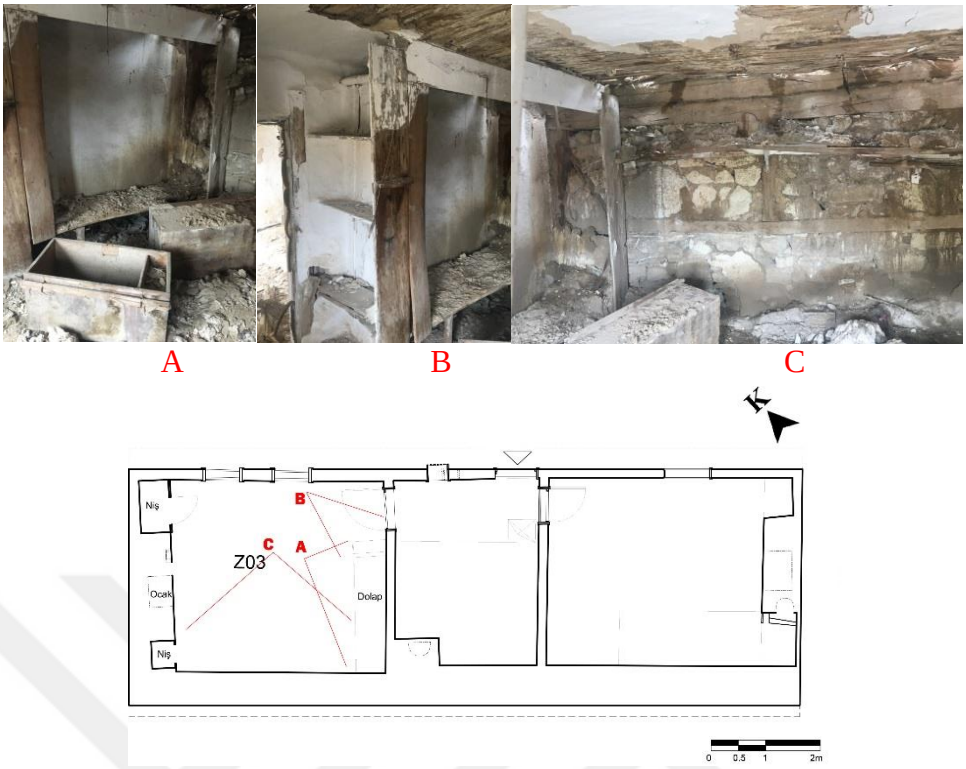
Şekil 4.20. *P04-P05 pencereleri (Z03)*

Ocak, dolap, raf ve nişleri ile zenginleşen Z03 odasında kuzeybatı yönündeki duvarda farklı boyutlarda iki adet niş bulunmaktadır. Bunlardan 101 cm yüksekliği, 55 cm genişliğindeki dolap olarak kullanılan niş, ahşap kaplıdır. Bir adet rafı bulunmaktadır ve kapağı günümüzde yok olmuştur. Yüksekliği 115 cm, genişliği 55 cm olan, dolap olarak kullanılan nişin ise yalnıza kapağı ahşaptır. Bu duvarda 67 cm yüksekliği, 60 cm genişliğinde bir adet ocak, bir raf, bir baca deliği ve küçük iki adet niş daha bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.21).

Şekil 4.21. *Z03 odası nişleri (kuzeybatı duvarı)*

Z03 mahallinin güneydoğu duvarında 62 cm genişliğinde, 225 cm uzunluğunda bir dolap ve ona bitişik 22 cm derinliğinde, 62 cm genişliğinde bir adet raf bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.22). Batı duvarında sözlü kaynaklar ve yapıdaki izlerden bir adet raf olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4.22. *Hasara uğramış dolap-raf ve yıkılmış raf (Z03)*

Tüm odalarda tavan döşemesi, yaklaşık 3-4 cm genişliğinde ve 2.5 cm kalınlığındaki ahşap döşeme tahtalarıyla oluşturulmuştur. Tavan döşemesinin üzeri ve altı kıtıklı çamur sıva ile sıvanarak beyaz badana uygulanmıştır (Bkz. Şekil 4.23).

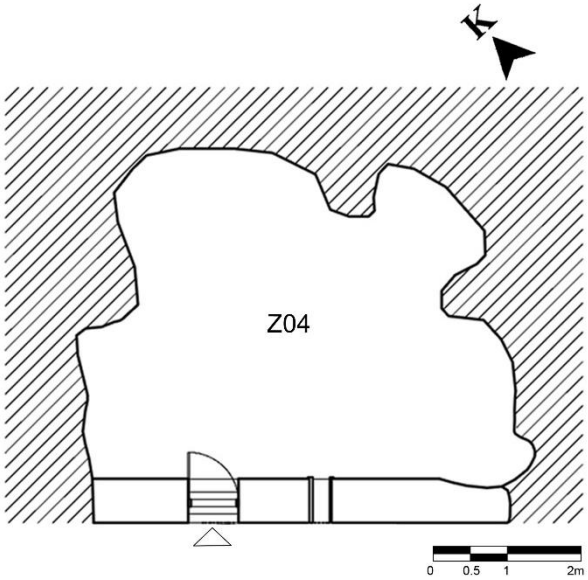
Şekil 4.23. *Yapı tavanı*

Günümüzde tavan sıvası ve toprak harç pek çok yerde dökülmüş, bazı yerlerde ahşap strüktür de yıkılarak tavanda açıklıklar meydana gelmiştir (Bkz. Şekil 4.24).

Şekil 4.24. *Yapı tavanı, oluşan bozulma ve açıklıklar*

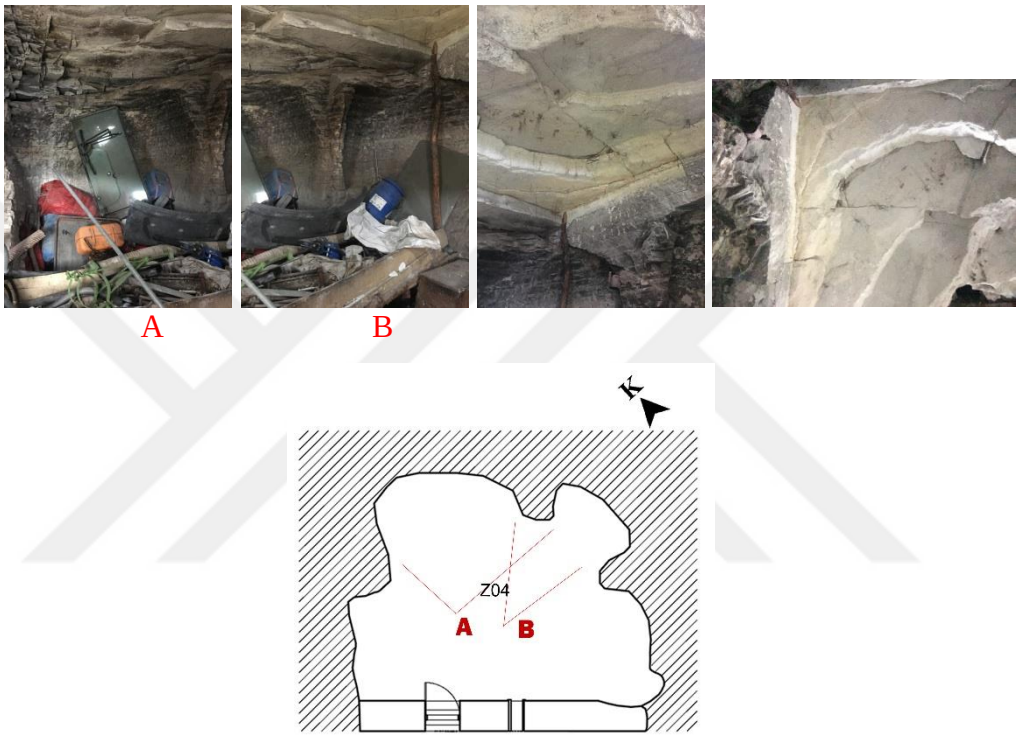
-4.30 m kotunda Z04 mekânı (Bkz. Şekil 4.25); kalker orijinli tüf kayaçların doğal bir oluşum ile oyulması ve insan eliyle bazı müdahalelerin gerçekleştirilmesiyle şeklini almıştır. Z04 mekânı geçmişte ahır, günümüzde depo olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.25. *Ünal Şen Evi alt kot (-4.30) mağara mekân*

Kazıma tekniği ile oyularak oluşturulan Z04 amorf bir biçime sahiptir (Bkz. Şekil 4.25). Mekânda eğrisel oyuntular görülmektedir. Mağaranın kuzeydoğu cephesinde taş malzeme ile duvar örülmüştür. Kuzeydoğu cephesinde 68 cm genişliği 155 cm yüksekliğinde bir adet kapı ve yaklaşık 35 cm genişliğinde ve 23 cm yüksekliğinde bir pencere bulunmaktadır.

Mağaranın zeminini oluşturan doğal toprak basit bir tesviye ve sıkıştırma işlemi görmüştür. Z04 tavanı taşıyıcılığı gözeterek insan eliyle oyulmuş tonoz biçimlidir. Çatıda kayacın bittiği kuzeydoğu tarafındaki bölüm ise ahşap strüktür ile kapatılmıştır (Bkz. Şekil 4.26 ; Şekil 4.27). Tavana kargir mimarinin eğrisel örtü taşıyıcı ilkeleri doğrultusunda müdahale edilmiş, belirli biçimsel formlar kazandırılmış ve tavan, ona göre oyulmuştur.

Şekil 4.26. *Mağaradaki kayaçlar ve mekânsal kullanım*

Şekil 4.27. *Tavandaki ahşap strüktür*

Mağaranın tavanında, dışarıdan saman almak-koymak için kullanılan 40/50 cm boyutlarında bir delik bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.28).

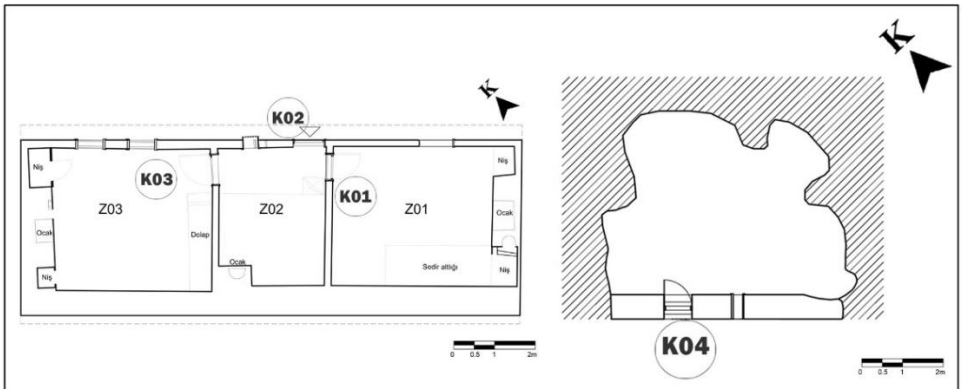

Şekil 4.28. *Tavandaki saman iletimini sağlayan bölüm*

Yapının kapı ve pencereleri Tablo 4.2,

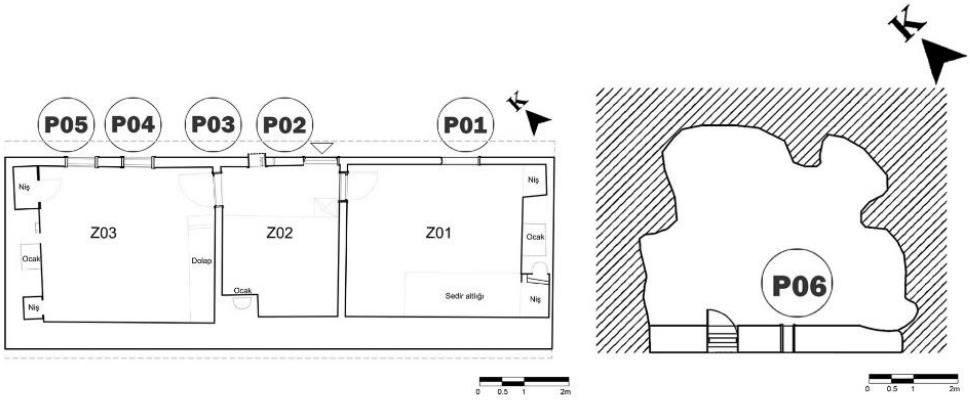
Tablo 4.3 ve Tablo 4.4'de görülmektedir.

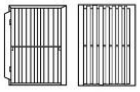
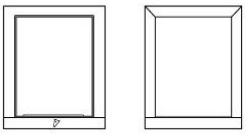
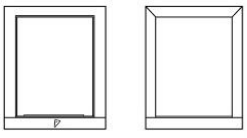
Tablo 4.2. *Yapıdaki kapılar*

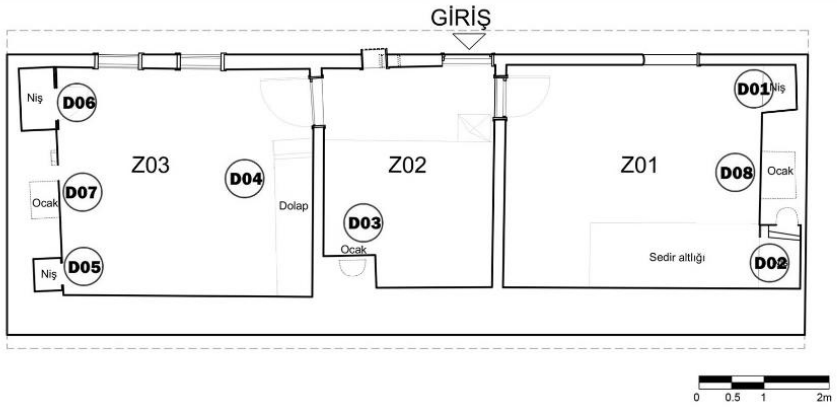
Adı	Malzemesi	Ölçüsü/cm	Fotoğrafı	Çizimi
K01	Ahşap	67/160		
K02	Ahşap	76/157		
K03	Ahşap	78/169		
K04	Ahşap	68/155		

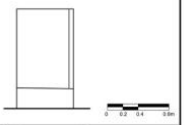
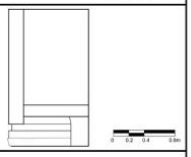
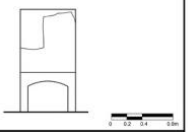
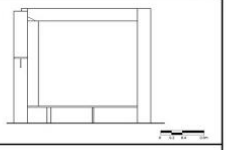
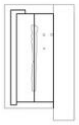
Tablo 4.3. *Yapıdaki pencereler*

Adı	Malzemesi	Ölçüsü/cm	Fotoğrafı	Çizimi
P01	Ahşap	85/87		
P02	Ahşap	25/36		
P03	Ahşap	39/54		
P04	Ahşap	62/93		
P05	Ahşap	62/93		
P06	Ahşap	23/23		

Tablo 4.4. *Yapıdaki diğer elemanlar*

Adı	Niteliği	Ölçüsü/cm	Fotoğrafı	Çizimi
D01	Niş	76/45		
D02	Niş	97/71		
D03	Niş	72/45		
D04	Bağımsız	59/254		
D05	Niş	50/43		
D06	Niş	96/54		
D07	Niş	56/44		
D08	Niş	51/ 71		

4.3.4. Cepheler

Yapıda çıkma, cumba ya da balkon yoktur. Kuzeydoğu yönündeki giriş cephesinde -4.30 kotunda ahır giriş kapısı ve bir adet pencere olmak üzere 2 açıklık, ±0.00 kotunda 5 pencere ve bir giriş kapısı olmak üzere 6 adet açıklık bulunmaktadır. Tüm pencereler ahşaptır ve Z03 mahalindeki iki adet pencere hariç, tüm kapı-pencereler farklı boyutlardadır. Bacalar kerpiç malzeme ile yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiştir ve mahya kotundan yaklaşık 10 cm yüksektir.

Kuzeydoğu cephesinde (Bkz. Şekil 4.29); tavan kirişleri duvardan yaklaşık 40 cm, güneybatı cephesinde de yaklaşık 30 cm dışarı taşırılmıştır. Bu cephe kıtıklı çamur sıva ile sıvanmış, sıvanın üzerine beyaz badana yapılmıştır. Yapının bu cephesinde dökülen sıva katmanlarında taşıyıcı ahşap direkler görülmektedir.

Şekil 4.29. *Kuzeydoğu cephesi (ön cephe)*

Güneybatı yönündeki arka cephede yapı duvarı toprak kotundan ortalama 50 cm yükselmiştir. Kiremitleri kırılarak hasara uğrayan üst örtüden çatı iskeleti görülmektedir (Bkz. Şekil 4.30).

Şekil 4.30. *Güneybatı cephesi (arka cephe)*

Yapının kuzeybatı yönündeki ve güneydoğu yönlerindeki kısa cephelerinde de kerpiç malzemenin döküldüğü, kimi yerlerde duvarların yıkılmış olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 4.31).

Şekil 4.31. *Güneydoğu (sağ yan cephesi) ve kuzeybatı cephesi (sol yan cephesi)*

-4.30 m kotu, kuzeydoğu cephesinde mağaranın önüne taş duvar inşa edilmiş, kerpiç malzeme ile sıvanmıştır. Bu cephede mağaraya giriş kapısı ve 35/23 cm boyutlarında bir adet pencere bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4. 32).

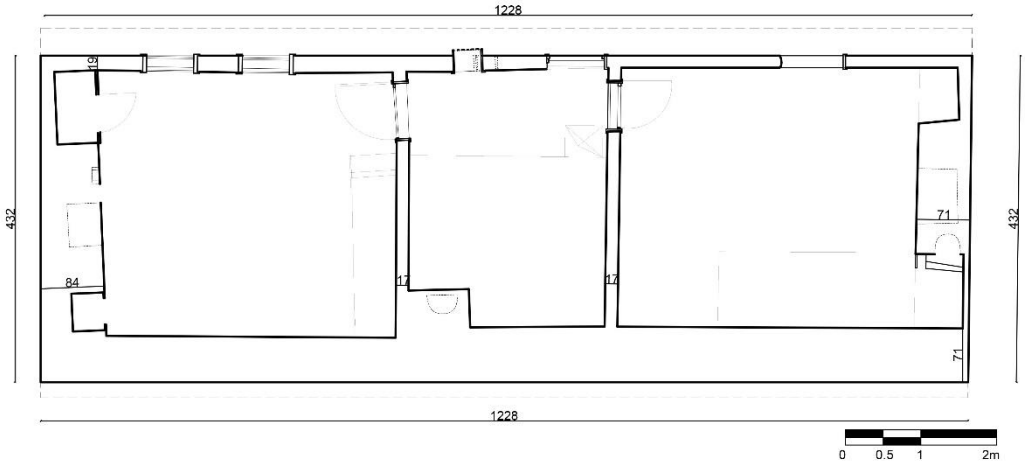
Şekil 4. 32. *Ön cephedeki taş duvar ve açıklıklar*

4.3.5. Yapım tekniği ve malzeme özellikleri

Doğal kaya yapısıyla bütünleşen Ünal Şen Evi, yapım tekniğindeki çeşitlenmelerle Seyitgazi yerleşimindeki diğer geleneksel konutlardan farklı bir örnektir. Üst kat yaklaşık 433x1228 cm boyutlarında dikdörtgen planlıdır. Duvarlar yığma yapım tekniğiyle; taş, kerpiç ve ahşap malzeme kullanılarak oluşturulmuştur.

Tüm dış duvarlar ve iç bölücü duvarlar taşıyıcıdır. Çatı yükü, taşıyıcı dış duvarlara, oradan yapının döşemesine ve zeminin oturduğu kayalara iletilmektedir.

Ünal Şen Evi'nde üç cephe (kuzeybatı-güneydoğu-güneybatı cepheleri) ahşap ve taş malzeme ile bir cephe (kuzeydoğu cephesi) ise ahşap strüktür arasına kerpiç dolgu yapılarak inşa edilmiştir. Yapım tekniği ve malzemesindeki bu farklılıklar, dış duvar kalınlıklarının birbirinden farklı olmasını da beraberinde getirmiştir. Dış duvar kalınlıkları 18 ila 70 cm aralığında değişmektedir (Bkz. Şekil 4.33). Yapının kısa kenarı olan ve uzunluğu yaklaşık 433 cm olan açıklıklar tek ahşap kiriş ile geçilmiştir. Yapının uzun kenarı olan 1228 cm uzunluğundaki açıklık 17 cm kalınlığında iki adet taşıyıcı duvar ile bölünmüştür.

Şekil 4.33. *Yapıdaki duvar kalınlıkları (ölçüler cm'dir)*

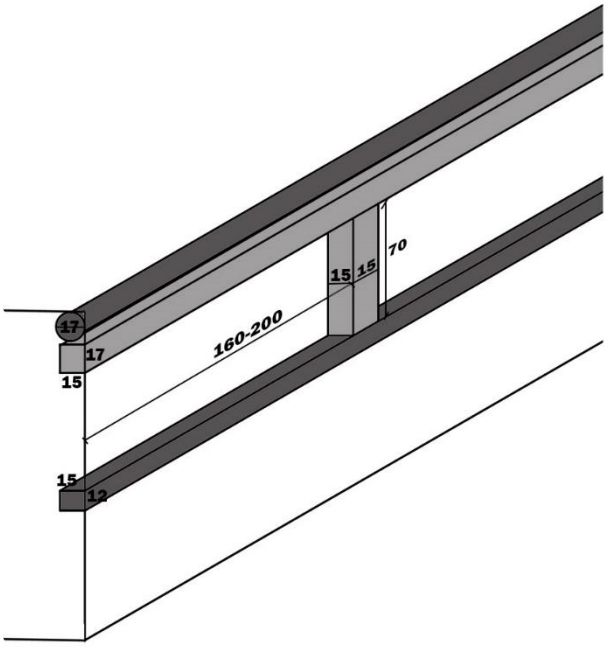
Arazideki eğim sebebiyle yapının tabi zeminle doğrudan ilişkili bulunan güneybatıdaki 70 cm'lik en kalın duvar, toprak yükünü de taşımakta ve istinat duvarı işlevi görmektedir. 1233 cm uzunluğundaki ahşap hatıllı duvar boyutları değişken Çukurca Taşı ve kaba yonu taş ile çamurlu sıva kullanılarak örülmüştür (Bkz. Şekil 4.34). Duvarda farklı aralıklarla 3 adet ahşap hatıl bulunmaktadır ve hatıllar cephe boyu devam etmektedir (1228 cm). Hatıllardan iki tanesi dikdörtgen kesitliyken (12x15, 15x17) duvarın en üst kotunda bulunan hatıl daireseldir (r =8,5 cm). İki dikdörtgen hatıl arasındaki mesafe yaklaşık 70 cm'dir. Hatılların arasına 160-200 cm aralıklarla 70 cm yüksekliğinde, 15x15 kesitlerinde dikmeler atılmıştır (Bkz. Şekil 4.35 ; Şekil 4.36).

Şekil 4.34. *Yapıdaki en kalın güneybatı duvarı*

Şekil 4.35. *Binanın güneybatı duvarı ve ahşap hatıllar*

Şekil 4.36. *Binanın hatıl ve dikme mesafeleri (ölçüler cm'dir)*

Yapının kuzeydoğu cephesindeki taşıyıcı duvar ahşap karkas strüktürün aralarının kerpiç bloklarla doldurulması ile inşa edilmiştir (Bkz. Şekil 4.37). Bu cephe duvar kalınlığı 15-20 cm aralığında değişmektedir. Cephede kullanılan ahşap dikmelerin yer yer ölçülebilen genişlikleri; 8-15 cm aralığındadır. Dikmelerin kullanılma aralığı ise yaklaşık 10-15 cm'dir.

Şekil 4.37. *Kerpiç duvarlar ve ahşap strüktür*

Yapının kuzeybatı ve güneybatı cephe duvarları ise ahşap strüktüre Çukurca Taşı ve kaba yonu taş dolgusu yapılarak oluşturulmuştur (Bkz. Şekil 4.38). Kuzeybatı ve güneybatı duvarlarının kalınlıkları 70-85 cm aralığında değişmektedir (Bkz. Şekil 4.33). Bu cephelerin alınlık duvarları ise kerpiç bloklarla inşa edilmiştir.

Kuzeybatı cephesi Güneydoğu cephesi

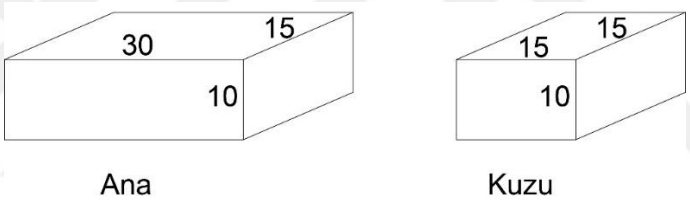
Şekil 4.38. *Kuzeybatı-güneydoğu cepheleri*

Duvarlarda kullanılan kerpiç blokların yaklaşık boyutları Tablo 4.5'de görülmektedir.

Tablo 4.5. *Yapıdaki kerpiç boyutları (ölçüler cm'dir)*

	En	Boy	Derinlik
Ana	30	10	15
Kuzu	15	10	15

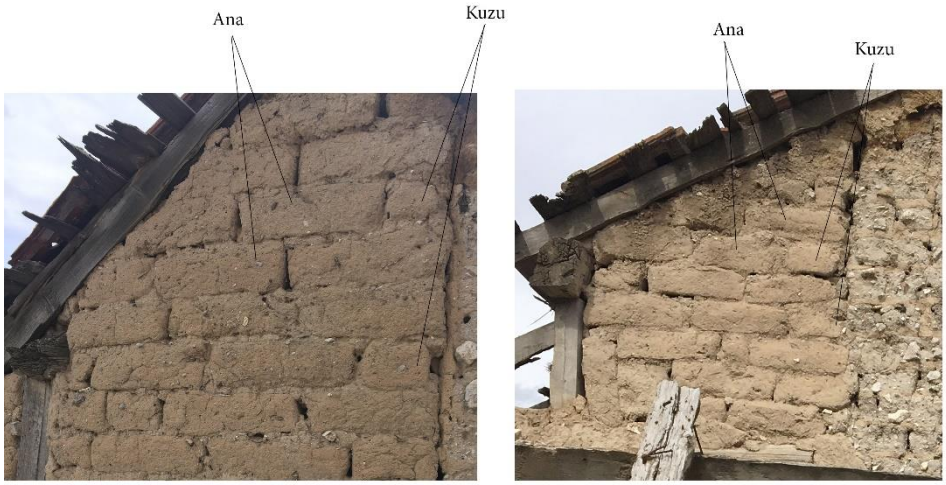
Kullanılan kerpiç blokların boyutları ölçülebilen yerlerde ana ölçüleri; genişlik: 30 cm, yükseklik: 10 cm, derinlik: 15, kuzu ölçüleri; genişlik: 15 cm, yükseklik: 10 cm, derinlik: 15 cm şeklindedir (Bkz. Tablo 4.5 ; Şekil 4.39). Kuzeydoğu cephesindeki taşıyıcı duvar; ahşap strüktürün arasına kerpiç blok dolgu yapılması ile kuzeybatı ve güneydoğudaki alınlık duvarları ise tek sıra 1 ana 1 kuzu şeklinde örülmüştür (Bkz. Şekil 4.40 ; Şekil 4.41).

Şekil 4.39. *Yapıdaki ana ve kuzular (ölçüler cm'dir)*

Şekil 4.40. *Yapı kuzeybatı ve güneydoğu alınlık duvarları tek sıra kerpiç duvarları*

Kuzeybatı cephesi alınlık duvarı Güneydoğu cephesi alınlık duvarı

Şekil 4.41. *Yapı kuzeybatı ve güneydoğu alınlık duvarları ana-kuzu düzeni*

İlçede günümüzde, geleneksel yapım sistemlerinden uzaklaşma ve betonarme yapıların yaygınlaşması nedeniyle kerpiç ustası ve kerpiç yapım atölyesi bulunmamaktadır.

-4.30 m kotu, mağaranın iç mekânının üç duvarı doğal kaya oluşumu iken kuzeydoğu cephesinde yığma sistemle oluşturulmuş taş duvar bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4.42).

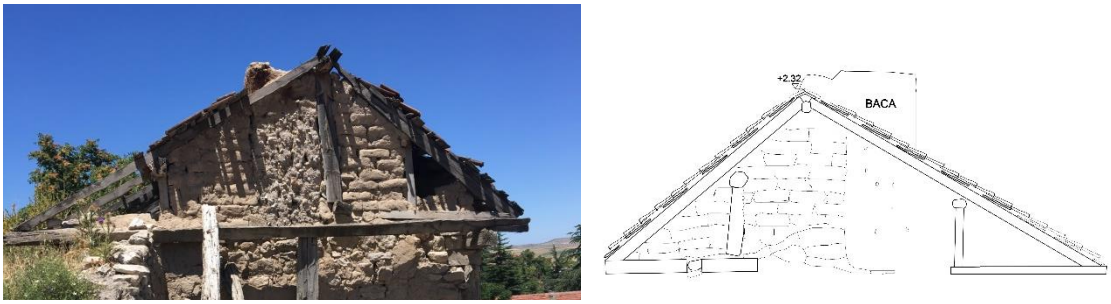
Şekil 4.42. *Mağara*

Genel olarak kerpiç yapılarda döşeme doğrudan zemindir. Ünal Şen Evi'nde de yapının döşemesi, zemininde bulunan kayalık araziye ve mağara tavanına oturmaktadır. Ahşap döşeme üzerine toprak harç ile kaplanmıştır (Bkz. Şekil 4.43). Zemin döşemesindeki yük doğrudan oturduğu kayaç zemine aktarılmaktadır.

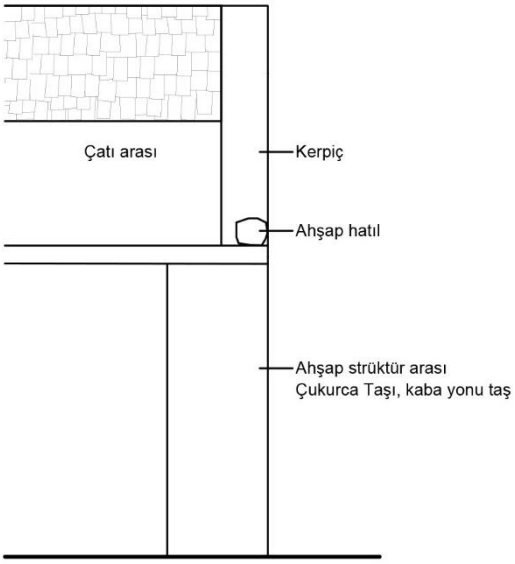

Şekil 4.43. *Yapının zemini*

Yapının iki saçaktan bir yönden %84, bir yönden %55 eğimle yükselen çatı yüzeylerinin yatay bir doğru boyunca kesiştiği ara kesitte bulunan mahya aşığı, bu eğim farkı nedeniyle yapının simetri merkezinde değildir. Çatı yüzleri 2.32 m kotunda kesişmektedir ve yapının yaklaşık 2,5 cm kalınlığı, 34 cm genişliğindeki mahyası burada konumlandırılmıştır (Bkz. Şekil 4.44). Yapının alınlık duvarları beden duvarlarından malzeme ve kalınlık yönünden farklılaşmıştır. Beden duvarlarında ahşap ve taş malzeme kullanılırken alınlıklar kerpiç bloklarla inşa edilmiştir (Bkz. Şekil 4.44 ; Şekil 4.45).

Şekil 4.44. *Simetrik olmayan beşik çatı*

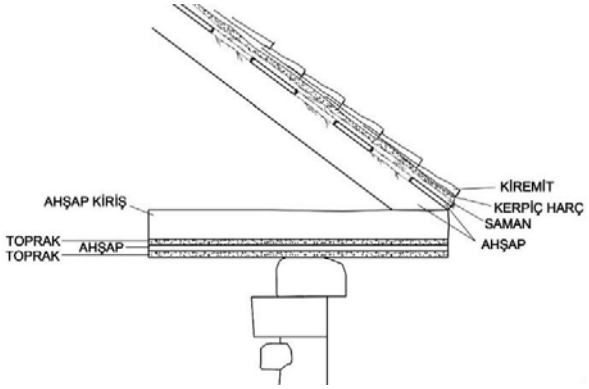
Şekil 4.45. *Malzeme farklılıkları*

Boyutları 10-18 cm arasında değişen 19 adet ahşap mertek, kuzeydoğu-güneybatı yönünde 40-90 cm arasında aralıklarla yerleştirilmiştir. Yapıda ahşap 4 adet aşık, 14 adet dikme ve 7 adet göğüsleme elemanı bulunmaktadır. Çatı kaplaması ahşap merteklere dik biçimde yerleştirilen 2 cm kalınlığında ahşap kaplama tahtası üzerine yalıtım amaçlı harçla karışık saman konulduktan sonra Marsilya kiremitlerin yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Çatı örtüsü, kimi yerde yıkılmış ve döşemede açıklıklar oluşmuştur. Çatı iskelet sistemi ise strüktürel olarak sağlam durumdadır (Bkz. Şekil 4.46 ; Şekil 4.47).

Şekil 4.46. *Simetrik olmayan çatı, oluşan bozulma ve açıklıklar*

Şekil 4.47. *Çatı-tavan detayı*

Ana bileşenleri bağlayıcı ve agrega olan harç ve sıvalar, gerektiğinde doğal ve sentetik katkı maddeleri içerebilen karışımlardır. Çeşitli amaçlarla kullanılan bu karışımlar, yapıda kullanıldıkları yere göre harç ya da sıva olarak adlandırılmaktadır (Uğur ve Güleç, 2016, s. 78). Ünal Şen Evi'nde, Çukurca taşı ve kaba yonu taş ile örülen ±0.00 güneybatı duvarı ve -4.30 m kuzeydoğu duvarlarında, taşların aralarında toprak harç kullanılmıştır. Ayrıca yapının ±0.00 kotu döşemesinde toprak harç ve tavan döşemesinde kıtıklı kerpiç harç uygulanmıştır (Bkz. Şekil 4.23 ; Şekil 4.43).

Sıvalar ise; yapı yalıtımına katkısının yanında yapıda düzgün bir yüzey oluşumunu sağlayarak yapıya estetik değer kazandırmaktadır. Ünal Şen Evi'ndeki sıvaların ana malzemesi toprak ve su olup, organik malzemelerle esneklik kazandırılmıştır (Bkz. Şekil 4.48). Kıtıklı toprak malzeme ile sıvanan duvarların üzerine kuzeydoğu dış duvarı, tüm iç duvarlar ve tavanda beyaz badana uygulanmıştır.

Şekil 4.48. *Yapı sıvasındaki saman malzeme*

Seyitgazi yerleşiminde ormanlık alanlar önemli yer tutmaktadır. Ormanlarda meşe, çam, gürgen, ardıç ağaçları bulunurken, su kenarlarında, söğüt, ahlat ve kavak ağaçları yetişmektedir. Seyitgazi'ye bağlı Kırka Mahallesi'nin kuzeybatı kısmı tamamen ormanlıktır. Yapılarda genel olarak çam ağacı kullanılırken ormanlık alanı olmayan köylerde kavak ağacı kullanılmaktadır (Elmas, 2019, s. 15-16). Yerel marangozdan alınan sözlü bilgilere göre Ünal Şen Evi'nde (yaş halkası sayısı ve ağaç dokularından yola çıkarak) Seyitgazi geleneksel evlerinde kullanıla geldiği şekilde taşıyıcı ahşap elemanlarda meşe ağacı kullanılmıştır. Ahşap malzemeler; kuzeydoğu ve güneydoğu cepheleri duvar dikme ve hatıllarında, tavan hatıllarında kütük ağaç şeklinde (boyutları için Bkz. Şekil 4.36), döşemede, tavanda, tüm kapı ve pencerelerde, tefriş elemanlarında konumuna göre farklı boyutlarda (boyut ve konumları için Bkz. Tablo 4.2; Tablo 4.3 ve Tablo 4.4) biçimlendirilmiş şekilde kullanılmıştır (Bkz. Tablo 4.6).

Tablo 4.6. *Ünal Şen Evi'ndeki ahşap malzemeler ve konumları*

<table>
<tr><td rowspan="2">Duvar</td><td> </td><td> </td></tr>
<tr><td> </td><td> </td></tr>
<tr><td>Döşeme</td><td colspan="2"> </td></tr>
<tr><td>Tavan</td><td> </td><td> </td></tr>
</table>

Tablo 4.6.(Devam) *Ünal Şen Evi'ndeki ahşap malzemeler ve konumları*

Çatı		

Yapı ±0.00 kotundaki 3 adet kapının genişlikleri 67, 77, 78 cm şeklinde, 4 adet pencerenin genişlikleri ise 25, 35, 62 ve 62 cm şeklindedir (Bkz. Şekil 4.14 ; Şekil 4.15). Yapının tüm açıklıkları kuzeydoğu cephesinde bulunmakla birlikte iki açıklık arasında en az 55 cm'dir. Yapıda açıklıklarda ahşap lento kullanılmış olup boyutları ve duvara oturma payları ölçülememektedir.

4.4. Ünal Şen Evi Bozulma Durumu

100 yıllık tarihi ile Ünal Şen Evi, bölgede örnekleri gün geçtikçe azalan, kayayla bütünleşik inşa edilen geleneksel kârgir bir konuttur. Evin terkedilmiş olması, zaman içerisinde bozulmalara ve harap hale dönüşüme neden olmuştur.

Araştırma kapsamında yapılan incelemelerde Ünal Şen Evi, geleneksel yapı malzemelerinde meydana gelen bozulmalar; strüktürel bozulmalar ve malzemedeki bozulmalar olarak iki başlıkta incelenebilir (Bkz. Şekil 4.49).

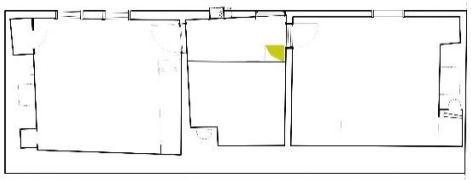
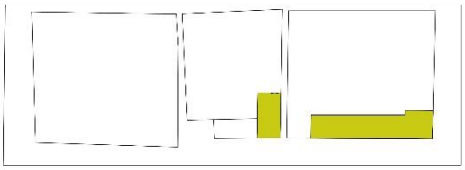
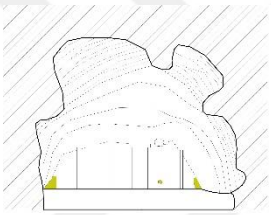
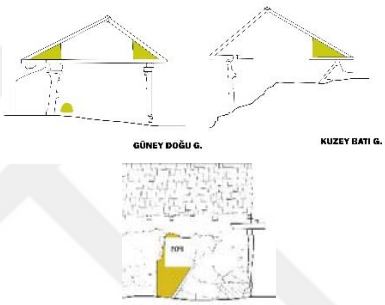
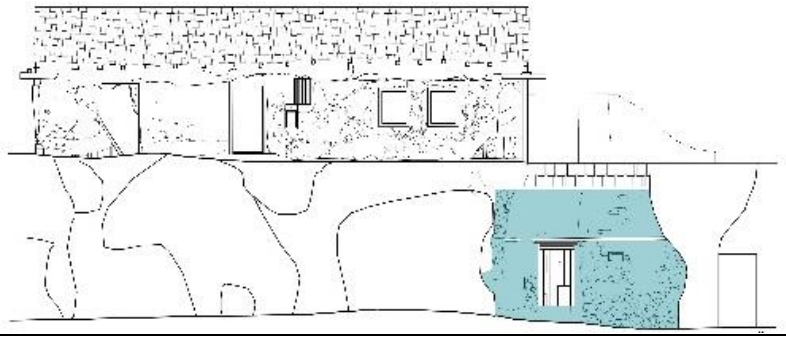
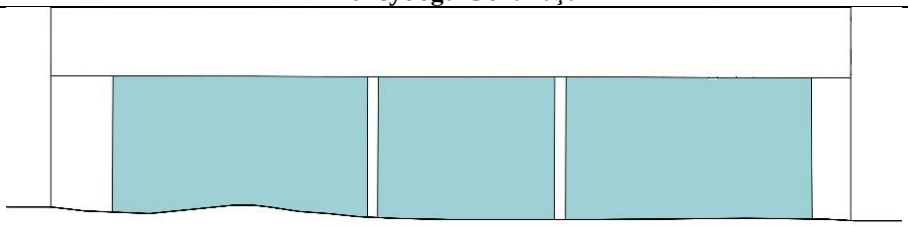

Şekil 4.49. *Yapıdaki bozulmalar*

4.4.1. Strüktürel bozulmalar

Yapının taşıyıcı sisteminde ciddi sorunlar olmamakla birlikte kimi yerlerde meydana gelmiş duvar yıkılmaları, döşeme delinmeleri-yıkılmaları, harç boşalmaları söz konusudur (Bkz. Tablo 4.7).

Tablo 4.7. *Yapıdaki strüktürel bozulmalar*

<table>
<tr><td colspan="2">YIKILMALAR VE DELİKLER</td></tr>
<tr><td> </td><td> </td></tr>
<tr><td>Zemin Kat</td><td>Çatı</td></tr>
<tr><td> </td><td>
</td></tr>
<tr><td>Bodrum Kat Tavanı</td><td>Güneydoğu, Kuzeybatı, Kuzeydoğu Görünüşü</td></tr>
<tr><td colspan="2">HARÇ BOŞALMALARI</td></tr>
<tr><td colspan="2"> </td></tr>
<tr><td colspan="2">Kuzeydoğu Görünüşü</td></tr>
<tr><td colspan="2"> </td></tr>
<tr><td colspan="2">Güneybatı Duvarı</td></tr>
</table>

Yapının ±0.00 kotu kuzeydoğu duvarı P01 penceresinin altı, kuzeybatı ve güneydoğu cephelerinde alınlık duvarları yer yer yıkılmıştır (Bkz. Şekil 4.50). Ayrıca

güneydoğu cephesindeki kerpiç duvarın 50 cm genişlik ve 35 cm yüksekliğinde malzeme kaybı bulunup deformasyona uğradığı görülmektedir (Bkz. Şekil 4.51).

Şekil 4.50. *Yapının kuzeybatı, güneydoğu ve kuzeydoğu cephesi duvar yıkılmaları*

Şekil 4.51. *Yapının güneydoğu cephesindeki deformasyon*

Duvarlardaki ahşap kiriş, dikme ve çatıdaki mertek, aşık, dikme ve göğüslemelerde yer yer çürüme, kararma gözlenmiştir (Bkz. Tablo 4.8).

Tablo 4.8. *Kararma ve çürüme gözlenen ahşaplardan bir kısmı*

Z02 odasında yapının döşemesinde 30/50 cm boyutlarında malzeme kaybı ile oluşmuş bir delik bulunmaktadır (Bkz. Şekil 4. 52).

Şekil 4. 52. *Z02 odası döşemedeki delik*

Yapının tavan döşemesi Z01 odasında ve Z02 odasında yer yer yıkılmıştır ve çatı konstrüksiyonu açığa çıkmıştır (Bkz. Şekil 4.53).

Şekil 4.53. *Z01 ve Z02 yıkılmış tavan döşemeleri*

Yapının alt kot (-4.30 m) Z04 mahalinin insan eliyle oluşturulmuş olan ahşap çatısında yer yer 10 ila 20 cm boyutlarında değişen delinmeler olmuştur (Bkz. Şekil 4.54).

Şekil 4.54. *Z04 mahali tavanındaki delinmeler*

Harç ve sıvalar; yağış, su emme, sıcaklık farklılıkları sonucu genleşme ve büzüşmeye uğramış, rüzgâr, don etkisi gibi nedenlerle ise zaman içerisinde bağlayıcı

özellikleri zayıflamıştır. İç mekânda ±0.00 kotu güneybatı ve -4.30 m kotu kuzeydoğu yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiş taş duvarlarda harç boşalmaları söz konusudur (Bkz. Tablo 4.9).

Tablo 4.9. *±0.00 kotu güneybatı duvarı ve -4.30 m kotu Z04 mağara mahalli kuzeydoğu duvarı harç Boşalmaları*

4.4.2. Malzeme bozulmaları

Yapıdaki malzemelerin bozulması; fiziksel nedenlere bağlı bozulmalar, biyolojik nedenlere bağlı bozulmalar ve insan kaynaklı nedenlere bağlı bozulmalar olarak üç başlık altında incelenebilir.

4.4.2.1.Fiziksel nedenlere bağlı bozulmalar

Yapıdaki fiziksel nedenlere bağlı bozulmalar; atmosfer olaylarının etkisi ile meydana gelen bozulmalar, mekanik aşınma etkisi ile yüzeysel aşınmalar ve yüzeysel çatlaklar, sıva bozulmaları olarak sıralanabilir.

Ünal Şen Evi'nde özellikle dış mekandaki ahşap elemanlarda (duvarlardaki dikme ve hatıllar, çatıdaki aşık, mertek, dikme ve göğüslemeler); kullanılan ağacın ömrüne bağlı bozulmalar görüldüğü gibi (meşe ağacı yaklaşık 15-20 yıl dayanıma sahiptir (Sivrikaya, 2008, s. 67)) atmosfer olaylarının etkisiyle de bozulmalar görülmektedir. Hava ve güneş ışığı ahşap elemanlarda renk değişimine, solma ve kararmaya; yağış ile ahşabın bünyesine giren su ise ahşabın şişmesine ve çürümesine neden olmuştur (Bkz. Tablo 4.8).

Kerpicin bozulmasına neden olan etmenlerin başında suya karşı dayanıksızlığı ve basınç dayanımının az olması gelmektedir (Çavuş vd, 2015, s. 186). Yağmur sularından etkilenen kerpiç yüzeylerde erime ve dağılma görülmektedir. Yapı cephesindeki çamur sıva katmanı kuzeydoğu, kuzeybatı ve güneybatı duvarlarında yer yer dökülmüştür (Bkz. Şekil 4.55; Ek-16).

Şekil 4.55. *Yapının cephelerinde sıva dökülmeleri, aşınmalar ve çatlaklar*

Ünal Şen Evi, karasal iklimin görüldüğü İç Anadolu bölgesinde bulunduğundan sıcaklık değişimlerine bağlı olarak tüm; iç ve dış duvarlarında, tavanında sıva dökülmeleri, aşınmalar ve çatlaklar görülmektedir (Bkz. Şekil 4.55 ; Şekil 4.56).

Şekil 4.56. *Yapının iç duvarlarında ve tavanında sıva dökülmeleri ve çatlaklar*

Yapının güneybatısında; ağırlıklı olarak atmosfer olaylarının etkisiyle çatı örtüsünün kiremitleri zarar görmüş ve kimi yerlerde yok olmuşlardır (Bkz. Şekil 4.57). Ayrıca kiremitlerin yer yer yok oluşuyla güneş ışığındaki ultraviyole bileşeni ve rutubete korunumsuz olan çatı konstrüksiyonundaki ahşap aşık ve merteklerde maserasyon, deformasyon, şişme, renk değişimi oluşturmuştur.

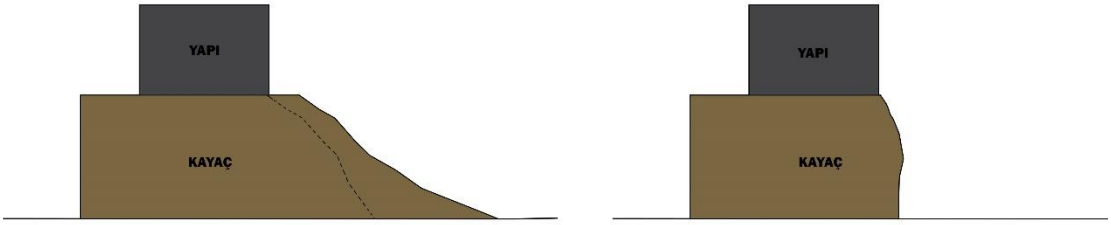
Şekil 4.57. *Yapının güneybatı cephesi*

Z01 mahalinde bulunan 85 cm genişliğinde, 87 cm yüksekliğindeki açıklığın geçmişte pencere olduğu ve duvardaki ahşap strüktür izlerinden anlaşıldığı üzere pencerenin deformasyona uğradığı ve boyutlarında değişiklik olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 4.58).

Şekil 4.58. *Z01 odasındaki açıklık*

Yapının -4.30 m kotundan yapı giriş kotu olan ±0.00'a ulaşan ahşap merdivenleri erozyona uğramış ve yok olmuştur (Bkz. Şekil 4.59). Bu durum, Z02 odasında bulunan yapı giriş kapısının kullanılamaz duruma dönüşmesine neden olmuştur (Bkz. Şekil 4.60).

Şekil 4.59. *Yapının bulunduğu arazinin erozyonu*

Şekil 4.60. *Yapının geçmişteki giriş kapısı ve arazi durumu*

Yapılarda metal elemanlar; fiziksel, kimyasal, taşıyıcılık, işlenebilirlik ve estetik özelliklerine göre strüktürel ya da strüktürel olmayan şekillerde kullanılmaktadır. Metallerin şekil değiştirebilme özelliği, onların işlenebilmesini sağlamaktadır. Ünal Şen Evi'ndeki metal elemanlar, strüktürel olmayan şekillerde kullanılmaktadır. Yapıdaki kapı, pencere dolap gibi elemanların kulpları ve menteşelerini metal elemanlar oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 4.10).

Tablo 4.10. *Yapıdaki bazı metal elemanlar*

Metallerde bozulma, kimyasal korozyon, galvanik korozyon ve mekanik bozulma olmak üzere üç ana başlıkta incelenebilmektedir. Korozyon, metallerde oluşan kimyasal ve elektrokimyasal değişimler olarak tanımlanmaktadır (Ashurst, 1999'dan aktaran Zakar, 2013, s. 138). Ünal Şen Evi'ndeki metal elemanlar, çevrelerinde bulunan hava, nem, kirlilik ve benzeri maddelerle etkileşime girerek korozyona uğramışlardır. Yapıdaki tüm metal elemanların, korozyon dışında, fiziksel yapılarında eğilme, kırılma, kopma, bükülme, aşınma gibi etkenlerle mekanik olarak da bozulmalar görülmektedir.

4.4.2.2.Biyolojik nedenlere bağlı bozulmalar

Dış ve iç duvarlar ile taşıyıcı elemanlar, döşemeler, pencere ve kapı doğramalarında bakteri, mantar ve böceklenmeler ve iklim koşullarından kaynaklı kirlenme gözlenmektedir. Yapı; bakımsızlığa dayalı kirlilik etkisiyle bakteri ve mantarlar için uygun bir ortam haline gelmiştir. Bu mikro-organizmalar yapıdaki dikme, hatıl, aşık, mertek gibi ahşap taşıyıcı elemanlara; kapı-pencere doğramaları ile dolap ve raflara, ayrıca ±0.00 kotu güneybatı duvarı ve -4.30 m kotu kuzeydoğu duvarındaki taş malzemeye zarar vermiştir (Bkz. Tablo 4.8 ; Şekil 4.61).

Ayrıca yapının güneybatı cephesinde, yapının taşıyıcı duvarına olumsuz etki edecek şekilde bitki büyümesi görülmektedir (Bkz. Şekil 4.61).

Şekil 4.61. *Yapının güneybatı cephesi taş malzeme deformasyonu ve bitki büyümesi*

4.4.2.3.İnsan Kaynaklı nedenlere bağlı bozulmalar

Ünal Şen Evi'nde insan kaynaklı bozulmaların en önemlisi bakımsızlık ve terk etkisidir. Terkedilmiş olması sebebiyle günümüzde harap haldedir. Ayrıca yapıya hayvanların sokulması muhafazasız kapı-pencere açıklıkları nedeniyle yapı hasar görmüştür ve özellikle döşemesi kirlidir (Bkz. Şekil 4.62).

Şekil 4.62. *Yapının döşemesi harap haldedir*

Yapıya ait malzeme ve bozulma analizleri yapılmıştır. Malzeme analizleri Ek 8-12'de, bozulma anazlileri ise Ek 13-17'de yer almaktadır.

5. ÜNAL ŞEN EVİ DÖNEM ANALİZİ

5.1.Yöntem

Ünal Şen Evi restitüsyon çalışmalarında; Seyitgazi yerleşiminin geleneksel konutları ile benzer ve farklı yönler incelenmiş, elde edilen veriler yapıdaki mevcut verilerle birleştirilmiştir. Ayrıca yapının kaya-ev niteliğiyle ilçede ünik bir örnek olması ve bu yönüyle ilçedeki diğer geleneksel konutlardan farklı olması restitüsyona temel oluşturan en önemli noktalardan biridir. Yapının geçmişteki durumunu aktaran belge ve fotoğraflar araştırılmış, sözlü kaynaklardan bilgi alınmıştır. Restitüsyon çalışmalarının en önemli verisini yapıdaki izler sağlamaktadır. Harap halde bulunmasına rağmen özgün kullanım şemasının bozulmamış olması nedeniyle restitüsyon problemi bulunmamaktadır. Restitüsyonun, yapının restorasyon projesinin hazırlanması için bir kaynak oluşturması hedeflenmiştir.

5.2.Ünal Şen Evi'ndeki İzler

5.2.1. Döşeme izleri

Ünal Şen Evi'nin döşemeleri günümüzde harap durumdadır. Kayaların üzerine ahşap bir strüktür yapıldıktan sonra kıtıklı toprak harçla kaplanan döşeme (Bkz. Şekil 5.1), hayvanların yapıya girişi, muhafazasız kapı-pencere açıklıkları nedeniyle moloz dolmuştur.

Şekil 5.1. *Döşeme*

5.2.2. Duvar izleri

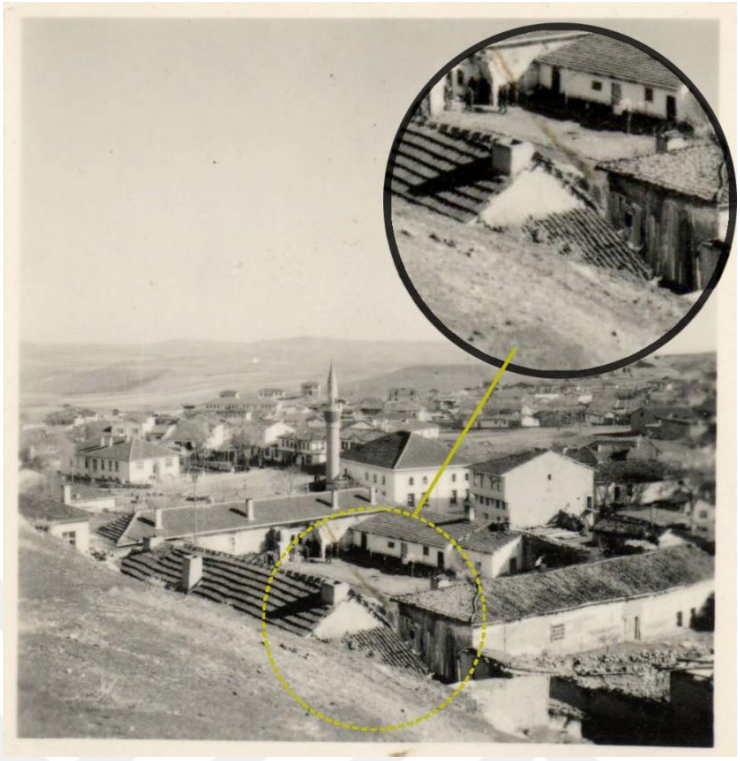
Yapının günümüzde üç odası bulunmaktadır ve 2 adet iç bölme duvarına sahiptir. Güneybatı duvarı yapı sınırlarında bitmeyip güney doğu yönünde devam etmektedir (Bkz. Şekil 5.2). Seyitgazi Belediyesi arşivindeki bir fotoğrafta (Bkz. Şekil 5.3), yapının güneydoğu cephesinde sundurmalı bir mekânın varlığı görülmektedir ve bu mekânın helâ olabileceği düşünülmektedir. İlçe geleneksel konutlarında helânın dışarıda çözümlendiği örneklerin oluşu, Ünal Şen Evi'nde mevcut durumda helâ bulunmuyor oluşu bu yargıyı desteklemektedir.

Şekil 5.2. *Yapının güneybatı duvarı devam etmektedir*

5.2.3. Çatı izleri

Yapının çatısının beşik çatıdır ve çatı strüktürü sağlamdır. Geçmişte yapının güneydoğusunda yer alan mekânın çatısının sundurma ile kapatıldığı görülmektedir (Bkz. Şekil 5.3).

Şekil 5.3. *Yapının geçmişte sundurmayla kapatılan mekânı (tahmin edilen fotoğraf tarihi 1940'lar)(Seyitgazi Belediyesi arşivi)*

5.2.4. Diğer mimari elemanlardaki izler

Yapıda her odada bir tane ocak vardır. Bunlardan Z01 odasındaki ocak; ön yüzüne duvar örülerek, Z03 odasındaki ocak ise bacası moloz ile doldurularak kapatılmıştır (Bkz. Şekil 5.4).

Şekil 5.4. *Z01, Z02 ve Z03 mahallerindeki ocaklar*

Z01 odasında 97 cm genişliği, 71 cm derinliğindeki bir nişin döşeme kotundan 50 cm kadar yükseltilmiş olması ve yapıda başka bir banyo işlevini yerine getiren bir bölümün olmayışı buranın gusülhane olduğunu düşündürmektedir (Bkz. Şekil 5.5).

Şekil 5.5. *Gusülhane (Z01)*

5.3.Sözlü ve Görsel Kaynaklardan Edinilen Bilgiler

Çalışmadaki en önemli sözlü kaynak, yapının günümüzde sahibi olan Ünal Şen'dir. Çocukluğu bu çevrede geçen Ünal Şen, yapının kuzeydoğusundaki konutta ikamet etmektedir.

Sözlü kaynağın aktardığı ve yapıdan gelen izlerden edinilen bilgilere göre Ünal Şen Evi konut işleviyle kullanılmıştır ve geçmişteki girişi Z02 odasındandır. Günümüzde arazi erozyonu nedeniyle kullanılamamaktadır.

Yapının geçmişteki fotoğrafları incelendiğinde, Z01 odasının yanında çatısı sundurmayla kapatılmış bir adet mahallin daha varlığı görülmektedir. Yapının güneybatı duvarının yapı bitiminden sonra da devam etmektedir. Ancak bu mekânın Z01 mahaliyle fiziksel bir bağlantı izinin bulunmayışı buranın bağımsız bir bölüm olarak kullanıldığını göstermektedir. Restorasyon sırasında burada bir ıslak hacim çözümü önerilmiştir. (Bkz. Şekil 5.6 ; Şekil 5.7).

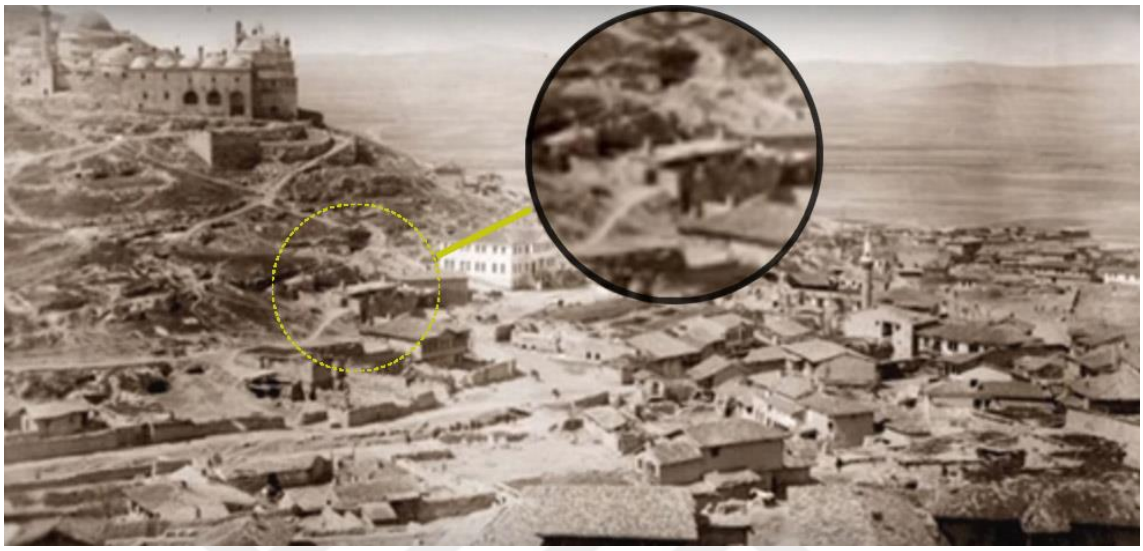
Şekil 5.6. *Yapının geçmişte sundurmayla kapatılan mekânı*

Şekil 5.7. *Yapının geçmişte sundurmayla kapatılan mekânının günümüzdeki durumu*

Geçmişte yapının güney doğu cephesinde bir bahçe duvarının varlığı aşağıdaki görselde görülmektedir (Bkz. Şekil 5.8). Yapının sokak kotundan üst kotta bulunuyor oluşu, sokakla fiziksel olarak bire bir ilişkisinin olmadığını göstermekte, bu ilişkinin

Şekil 5.8'deki görselde de görüldüğü gibi bahçe duvarındaki, muhtemel kapı açıklığından gerçekleştiği görülmektedir. Alt kotta bulunan mağara yapısının kapısı, sokakla aynı kotta bulunan yapı bahçesine açılmaktadır (Bkz. Şekil 5.9).

Şekil 5.8. *Geçmişte bahçe duvarının varlığını gösteren görsel (Seyitgazi Belediyesi arşivi)*

Şekil 5.9. *Mağara-bahçe-sokak ilişkisi*

5.4.Ünal Şen Evi Restitüsyonu

Ünal Şen Evi restitüsyonuna dair yapılan çalışmalar aşağıdaki şekillerde görülmektedir. Bu çerçevede çizimlerde yapı hasara uğramadan önce yapının özgün halinde var olan mimari elemanlar 1. Dönem yapı izi olarak belirtilmiştir (Bkz. Ek 18-22). Yapının özgün halindeki en önemli değişiklik yapı güneydoğusunda bulunan mekânın yok olmasıdır. Ayrıca yapının özgün dokusundaki müdahale ve değişimler sözlü kaynaklar, yapıdan gelen izler ve görsel kaynaklarla belirlenmiş ve çizimlere işlenmiştir (Bkz. Ek 23-29).

6. ÜNAL ŞEN EVİ RESTORASYONU

ICOMOS'un belirlediği ilkelere göre; "*Korumanın ana amacı tarihi dokunun özgünlüğünü sürdürmektir. Bu, tarih boyunca yapılan değişikliklere saygı göstererek, onun biçimini, malzemelerini, birleşim özelliklerini, bütünlüğünü, mimari ve kültürel miras değerlerini korumayı kapsar. Bunu yapabilmek için, yapının karakterini tanımlayan tüm özelliklerin olabildiğince korunması gerekir. Karakteri tanımlayan özellikler aşağıdakilerden biri veya birkaçı olabilir:*

a. genel taşıyıcı düzen,

b. cepheler, ara bölmeler, merdivenler gibi taşıyıcı olmayan ögeler,

c. yüzey özellikleri,

d. ahşap öğelerin bezenişi,

e. gelenekler ve teknikler,

f. nitelik (veya dereceleri) ve ayırıcı özellikleriyle, yapımda kullanılan malzemeler.

Bir müdahale planı oluşturmak için, önce karakteri tanımlayan özelliklerin değerinin belirlenmesi gerekir. Müdahale seçenekleri arasından yapının kültürel anlam ve önemini en iyi biçimde koruyacak olan seçilir" (ICOMOS 2017, Madde 5-6-10).

Müdahaleler;

"a. yapı veya sitin fiziksel ve strüktürel güvenliğini, kültürel önemini ve uzun süre dayanımını sağlamak için gereken, en az düzeyde olmalı,

b. geleneksel yöntemleri izlemeli,

c. eğer teknik olarak mümkünse, geri dönüşebilir olmalı,

d. ilerde gerek olursa, yapılacak koruma işlemlerine zarar vermemeli veya engellememeli,

e. yapının açığa çıkan ve içinde korunan özgün yapısal verilere daha sonra ulaşma olanağını engellememeli,

f. çevresel koşulları dikkate almalıdır "(ICOMOS, 2017, Madde 11).

"Mevcut ögeler mümkün olduğunca korunmalıdır. Bir öğenin veya bir parçasının yenilenmesi gerektiğinde, yapının karakteri ve önemine saygı gösterilmelidir. Eğer yerel kültürde onarım için başka yapılardan eski parçaları alıp kullanma geleneği varsa, bu usul uygulanabilir.

Yenileme için kullanılacak ahşap tercihen:

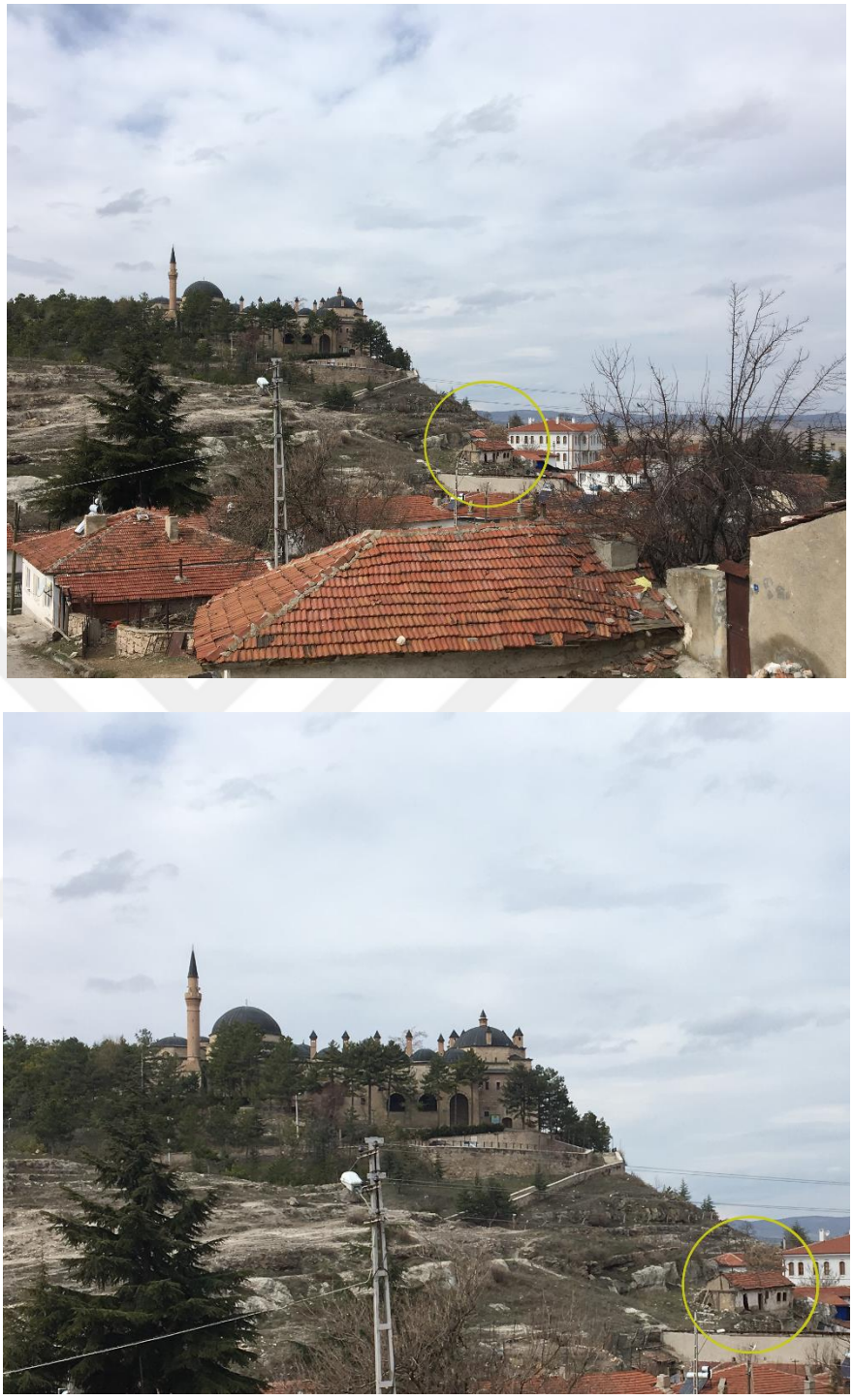
a özgünle aynı cins olmalı,

b nem oranı özgünle uyumlu olmalı,

c görünen yerlerde aynı doku özelliğine sahip olmalı, özgünle aynı aletler kullanılarak, benzer yöntemlerle işlenmelidir"(ICOMOS, 2017, Madde 13-14).

Ünal Şen Evi, 2016 yılından beri kullanılmadığından harap vaziyettedir. Restorasyon önerisi geliştirilirken yapının özgün mimari özelliklerine sadık kalınması amaçlanmış, yapılacak müdahaleler öngörülen yeniden kullanım ile ihtiyaç programının duyduğu hizmet mekânlarının eklenmesi ile sınırlandırılmıştır. 1964 tarihli Venedik Tüzüğü'nde *"Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir" denilmektedir* (Venedik Tüzüğü-Madde 5). Bu çerçevede, Ünal Şen Evi'nin restorasyonu sırasında yapılması öngörülen ek ve değişikliklerde yapının özgün hali göz önünde bulundurularak yapıyla uyumlu geleneksel malzemeler ve yapım teknikleri tercih edilmiştir.

Valetta Tüzüğü'ne göre (2011); "*Tarihi kentler ve kentsel alanlar somut ve soyut ögelerden oluşurlar. Somut ögeler, kentin strüktürüne ek olarak, mimari ögeler, kentin içi ve çevresindeki peyzaj, arkeolojik kalıntılar, panoramalar, siluetler, bakı noktaları ve anıtsal sitleri kapsar. Soyut ögeler ise tarihi değerin özünü oluşturan etkinlikler, simgesel ve tarihi işlevler, görenekler, gelenekler, anılar ve kültürel kaynaklardan oluşur" (Valetta Tüzüğü, 2011, 1-a).* Ünal Şen Evi'nin Seyitgazi yerleşimindeki konumu dikkate alındığında; İlçede hâkim yükselti Üçler Tepesi'nin eteklerinde ve ilçe için en önemli anıtsal yapı olan Seyit Battal Gazi Külliyesi'nin alt kotundadır. Valetta Tüzüğü'nde "*Peyzajın kamusal alan olarak rolü veya kentin genel görünümünün topoğrafyası ve silueti ile birlikte bir bütün olarak kavramsallaştırılması gibi konular etrafında gelişen sorular eskiden olduğundan daha önemli gözükmektedir" (Valetta Tüzüğü, 2011)* ifadesi yer almaktadır. Ünal Şen Evi'nin tarihi yerleşimin korunmasında kentin genel görünümü ve silueti açısından da önemli bir yeri vardır (Bkz. Şekil 6.1 ; Şekil 6.2 ; Şekil 6.3).

Şekil 6.1. *Ünal Şen Evi'nin genel konumu*

Şekil 6.2. *Ünal Şen Evi'nin Külliyeye göre konumu*

Şekil 6.3. *Ünal Şen Evi'nin ilçe siluetindeki konumuna dair eskiz çalışması*

Ünal Şen Evi restorasyon projesi hazırlanırken, kültür mirasına yapılması düşünülen müdahalenin, somut ve soyut kültür değerlerine saygı göstermesi ilkesinden

yola çıkılmıştır. Ünal Şen Evi'nin Seyitgazi yerleşimindeki kültürel peyzaj değerini korumak üzere, yapı ve çevresinin niteliğini iyileştirme hedefi değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda anıtın ayakta kalabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için yeni işlev önerisi getirilmiştir. Valetta Tüzüğü (2011)'e göre; Yeni bir etkinlik getirilmeden önce, ondan yararlanacak olanların sayısının, kullanım süresinin, mevcut işlevlerle uyumunun ve geleneksel yerel faaliyetlere etkisinin ne olacağının değerlendirilmesi gerekir (Valetta Tüzüğü, 2011, 4). Yapının Seyitgazi Külliyesi ve ilçe merkezi ile ilişkili konumu ve yakınında bulunan kültür varlıklarından Tekel Binası (Eski Hükümet Konağı) göz önünde bulundurularak, yapıda işlev değişikliği ile ilçedeki turizm potansiyeline de hizmet edebilecek kitap-kafe önerisi geliştirilmiştir.

Seyitgazi'deki kültür mirasları dolayısıyla var olan turizm hareketliliği, yerleşimin kalkındırılması ve gelişmesi için önemli bir avantajdır. Bu avantajın değerlendirilebilmesi için, bütüncül bir yaklaşımla, kentteki turizm potansiyeli, ziyaretçilerin faaliyet ve ihtiyaçları değerlendirilerek planlama yapılmalı ve hayata geçirilmelidir. İlçe, özellikle Seyit Battal Gazi Külliyesi'ni ziyaret amacı olan pek çok turist ağırlamaktadır. 2017 yılında sayıları 250.000'in üzerinde olan (Yüksek vd., 2019, s. 811) turistler için dinlenme, yemek-yeme gibi faaliyetlerin gerçekleştirileceği mekanların varlığı sınırlıdır. Bu doğrultuda, yerleşimdeki turist hareketliliğinin yoğun olduğu ilçe merkezi ve diğer anıtsal yapılara yakın konumlanan Ünal Şen Evi'ne, ziyaretçilerin dinlenme, zaman geçirme, ilçe hakkında bilgi edinme, yeme-içme faaliyetlerini sürdürebilecekleri işlev önerisi geliştirilmiştir.

6.1.Fiziksel Müdahaleler

Ünal Şen Evi'nin bütününde önemli bozulmalar olduğundan, anıtın koruması ve uzun süre yaşatılması için değişik düzeylerde müdahale seçenekleri sunan restorasyon projesi çizilerek onarıma yönelik müdahale kararları alınmıştır. Bu doğrultuda yapının strüktürel sisteminde sorunlu görülen yerlerin çözülmesi, malzeme kayıpları ve hasarların giderilmesi için gerekli müdahale önerileri geliştirilmiştir.

Anıtların onarımı için genel olarak, sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme, yeniden yapma (rekonstrüksiyon), temizleme ve taşıma tekniklerinden yararlanılır (Ahunbay, 2017, s. 90). Çoğu kez bir anıtın restorasyonu için bu tekniklerden bir ya da birkaçı kullanılır. Bu bölümde Ünal Şen Evi için gerekli görülen fiziksel müdahale önerileri sıralanmıştır.

6.1.1. Temizleme

Bir anıttaki temizliğin hangi teknikle yapılmasının uygun olduğuna karar verilebilmesi için önce cepheyi oluşturan malzemenin türü, kir tabakasının niteliği, yüzey bozulmaları ve yapının bulunduğu ortamın özellikleri incelenir (Ahunbay, 2017, s. 102).

Ünal Şen Evi'nde taş, ahşap ve kerpiç malzeme bir arada kullanılmıştır. Uzun süre bakımsız kalan yapıda; is, toz, pas tabakaları meydana gelmiş, yapının içi moloz ile dolmuştur (Bkz. Şekil 4.62). Yapıdaki moloz dolgu ve atıklardan temizlenmeli, yapı çevresinde gerekli peyzaj müdahaleleri yapılarak yeni işlev önerisine uygun hale getirilmelidir (Bkz. Tablo 6.7 ; Tablo 6.8 ; Tablo 6.9).

İs, toz, pas lekesi gibi hasarları temizleme işlemi sırasında duvar yüzeyinin tahrip edilmemesine, yalnızca kir tabakasının kaldırılmasına dikkat edilmelidir. Bir yapının temizlenme yöntemleri genel olarak;

"*1. Mekanik-aşındırılarak yapılan temizlik*

Atomize su püskürtme ile yapılan temizlik, kuru olarak yapılan temizlik

2.Kimyasal temizlik

Asit temizleyicilerle, alkali temizleyicilerle, özel kimyasal içerikli temizleyicilerle olarak incelenebilir (Küçükkaya 2004, s. 109-118).

3.Suyla yıkama

Cephelerin yıkanarak temizlenmesi, suda çözünen kirler söz konusu olduğunda başarılı sonuç vermektedir (Ahunbay, 2017, s. 104).

4.Emici kil ve kağıt hamurları uygulama

Çok kirli çiçeklenme sorunu olan cephelerde, sepiolite ve attapulgitte gibi killerle hazırlanan hamur yüzeye sıvanır, sıvanan tabaka kuruduktan sonra kaldırılır (Ahunbay, 2017, s. 104).

5.Emici jeller uygulanması

*Düşey yüzlere uygulanan şeffaf jeller ile temizlik "(*Ahunbay, 2017, s. 104).

Ünal Şen Evi'nde kullanılan malzemelerde taşıyıcılık konusunda kimyasal olarak ciddi bir sorun tespit edilmemiştir. Bu nedenle malzeme yüzeylerdeki kirlenmelerin mekanik-aşındırılarak temizlenmesi, gerekli yerlerde suyla temizliğin gerçekleştirilmesi, korozyona uğramış ve aşınmış metal elemanların yapılarına uygun içerikle boyanması gerekmektedir.

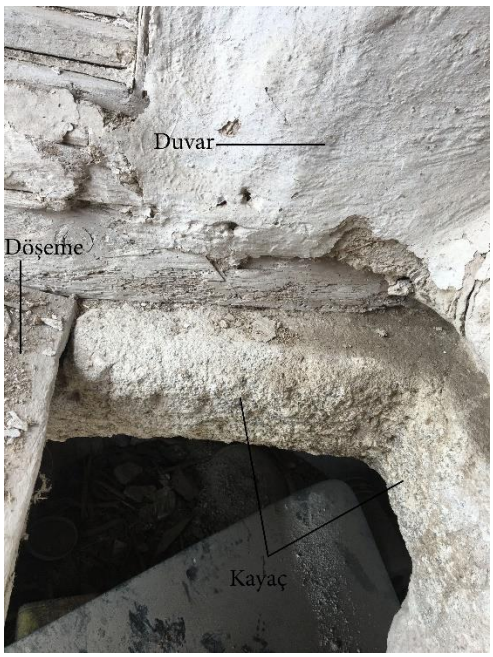
Ünal Şen Evi'nin özellikle güneybatı cephesindeki taş duvarda ve derz aralarında bitki oluşumu görülmektedir. Taş yüzeyleri aşındıran, kerpicin bağlayıcılığını düşüren ve taşıyıcı sisteme zarar veren bitkiler, yapıdan arındırılmalıdır.

6.1.2. Sağlamlaştırma

Sağlamlaştırma anıtın malzemesinin, taşıyıcı sisteminin ya da zeminin güçlendirilmesi anlamını taşır (Ahunbay, 2017, s. 90). Yapının mevcut durumunda duvarların ve döşemelerin taşıyıcılığıyla ilgili ciddi sorunlar gözlenmemektedir. Duvarlarda yer yer çatlaklar ve kısmi yıkılmalar, taş duvarlarda harç boşalması, döşemelerde aşınmalar ve Z02 mahalli döşemesinde delinme vardır (Bozulma analizleri için Bkz. Ek 13-17). Yapı ile ilgili olarak yerinde inceleme ve hasar analizlerine göre (yapının oturduğu zeminden, malzemeden ve taşıyıcı sisteminden kaynaklanan sorunları gidermek için) aşağıda sağlamlaştırma işlemi ile ilgili öneriler getirilmiştir.

6.1.1.1. *Zeminle ilgili sağlamlaştırma*

Ünal Şen Evi, doğal kayaç zemine oturmaktadır (Bkz. Şekil 6.4). Bulunduğu kayacın bir bölümü, zamanla, doğal şekilde erozyona uğramıştır. Ayrıca insan eliyle de müdahale edilmiş, yapı ve mağara kotu arasında keskin bir sınır oluşmuştur (Bkz. Şekil 6.5).

Şekil 6.4. *Ünal Şen Evi kayaya oturmaktadır*

Şekil 6.5. *Ünal Şen Evi ve mağara kotu keskin sınır*

Kaya, çakıl, kil, kum gibi farklı malzemeleri barındıran zeminler, yapılarındaki malzeme türünün bozulma ve dayanım durumlarına göre farklı süreçlerde değişime uğrar. Ayrıca zemin şartları, yer kabuğu hareketleri ve yer altı suyu seviyesinin değişimine göre de zeminler farklılaşır. Yapı temelleri farklılaşan zeminlere uyum gösteremediğinde temellerde oturmalar ve dengesiz yük aktarımı meydana gelir (Zakar, 2013, s. 27). Ünal Şen Evi'nin zemininde, erozyona dayalı zayıflama, yapının taşıyıcı sistemini de etkilemekte, yapıda zamanla oturma, düşeyden ayrılma, duvarlarında çatlak oluşumu gözlenmektedir. Ünal Şen Evi'ndeki zemini güçlendirme işlemleri; gerekli ölçümler, modeller ve çalışmaların yapılmasının ardından hassas işçilikle gerçekleştirilmeli, yapı sisteminin ve zeminin davranışı araştırılmalıdır. Güçlendirmedeki yöntem, zeminin yapısı ve bozulmasındaki etkenler göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Zemin dayanımını arttırmak için, gerekli ölçüm ve deneysel çalışmaların ardından jet-grout ve enjeksiyon sistemlerinden uygun olanı tercih edilmelidir.

6.1.1.2. *Malzemelerin Konservasyonu-Sağlamlaştırılması*

Ünal Şen Evi'nde; doğa koşulları, terkediliş-bakımsızlık ve malzemelerin kendi yapıları nedeniyle yapı malzemelerinde ortaya çıkan bozulmalar; Bölüm 4.4'de ve hazırlanan bozulma analiz paftalarında (Bkz. Ek 13-17) görülmektedir.

Ünal Şen Evi'nde ahşap malzeme, yapı bütününde önemli bir yer tutmaktadır. Duvarlarda ahşap dikme ve kiriş olarak kullanılmış, çatıda hatıl, aşık, yastık kirişleri ve göğüsleme elemanları olarak kullanılmış, tüm kapı ve pencerelerin ana malzemesini oluşturmuş, iç mekanda dolap ve raf gibi tefriş elemanlarında kullanılmıştır. Yapının ahşap iskeletinde taşıyıcılık açısından bir sorun gözlenmediğinden kesit arttırma ya da metal gergi gibi yöntemlere başvurulmayacaktır. Yapıdaki tüm ahşap malzemelerin spatula, zımpara vb ile mekanik olarak temizliği gerçekleştirilmelidir. Kullanılamayacak durumda olanlar emprenye edilmiş ahşap malzeme ile değiştirilmelidir. Ünal Şen Evi için, kapı-pencerenin, ahşap rafların kullanıldığı nişlerin duvarla temas ettiği detaylarda gerekli görüldüğü taktirde mantarın duvar içinde yayılmasını önlemek için bazı noktalardan duvarı da emprenye etmek gerekebilir. Böylelikle mantarın ahşap kapı ve pencereye ulaşmasına engel olunacaktır. Bozulmamış ahşap elemanlar, kapı, pencere, dolap kapağı, sedir altlığı gibi mimari ögeler ve yapıya eklenecek ahşap elemanlar ise ahşabın doğal görünümünü değiştirmeyen, koku yapmayan, insan sağlığına zarar vermeyen, mantara ve böceklenmelere karşı dayanıklı, nefes alan ahşap boyası ile boyanmalıdır.

Ünal Şen Evi'nde Seyitgazi'ye özgü Çukurca Taşı, kaba yonu taş ve moloz taş kullanılmıştır. Çukurca Taşı; yapıda taşıyıcı olarak güneybatı, güneydoğu ve kuzeybatı duvarlarında kullanılmıştır (Bkz. Şekil 4.61). Ünal Şen Evi'nde; taş malzemede strüktürel olarak bozulmuşluk tespit edilmemiş olup, yağış, rüzgâr, erozyon, bitkileri hayvanlar, bakteri ve mantarlar gibi fiziksel etmenlere bağlı deformasyonlar, kir ve toz tabakası görülmektedir (Bkz. Şekil 4.61). Bu çerçevede Ünal Şen Evi'nin en önemli yapı malzemelerinden olan, ±0.00 kotu kuzeydoğu cephesi hariç tüm cephelerde, -4.30 m kotu kuzeydoğu cephesinde kullanılan taş malzemenin mekanik temizliği gerçekleştirilmeli, sağlamlaştırıcı ve su itici kimyasallar uygulanarak dayanımlarının arttırılması gerekmektedir. Kullanılacak tekniğin taş koruma konusunda uzman ekiplerce yapılacak analizler sonucunda belirlenmesi gerekmektedir.

Yapı kuzeybatı ve güney doğu alınlık duvarlarında blok halinde, kuzeydoğu duvarında ise ahşap strüktür arasında dolgu malzemesi olarak kullanılan kerpiç, doğa koşulları ve bakımsızlık nedeniyle yer yer yıkılmış, boşalmış ve aşınmıştır. (Bkz. Şekil 4.50 ; Şekil 4.55). Kerpiç bloklarla örülen beden duvarlarındaki aşınmaların, daha ciddi seviyeye ulaşmaması için, cephe, bütününe uygun kıtıklı kerpiç harç ile sıvanmalı ve sürekli bakımı gerçekleştirilmelidir (Bkz. Tablo 6.7 ; Tablo 6.9). Harç ve sıvalardaki

bozulmalara müdahale edilmeden önce çeşitli testler yapılmalı, malzemeyi oluşturan bileşenlerin türleri ve karışım oranları öğrenilmelidir. Bozulmaya uğramış harç ve sıvalara, enjeksiyon, yamalama ve derz onarımı teknikleriyle müdahale edilebilmektedir (Zakar, 2013, s. 156). Su, kerpiç malzemeye zarar verdiğinden yapının sudan korunması çok önemlidir. Yapının, kerpiç yapılarda geniş saçakların yapılmasının da ana nedeni olan sudan korunmasına dikkat edilmeli, iyi bir drenaj sistemi çözülmelidir.

Ünal Şen Evi'nde kapı, pencere ve dolaplarda menteşe, kulp ve kapı kolu şeklinde kullanılan metal elemanlar korozyona uğramış, fiziksel etkenlerle aşınma, bükülme, eğilme göstermişlerdir (Bkz. Tablo 4.10). Yapıdaki metallerin yüzeyindeki toz, kir, pas ve bozulmuş boya katmanları metalden uzaklaştırılmalıdır. Metallerin mekanik temizliği gerçekleştirilmeli, çeşitli kimyasallarla korozyona karşı sağlamlaştırılmalıdır. Yapılarına uygun boyalarla boyanmalı ve kullanım ömrünün uzun olması için sürekli bakımları yapılmalıdır.

6.1.1.3. *Taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması*

Depremler, zemin hareketleri anıtların taşıyıcı sistemlerinde hasara neden olmaktadır. Ünal Şen Evi'nde zayıf zemin etkisi ile döşemede aşınmalar ve Z02 mahallinde 30x50 cm boyutlarında delik vardır (Bkz. Şekil 4. 52). Duvarlarda malzeme kaybı, kısmi yıkılmalar ve çatlaklar gözlenmektedir (Bkz. Şekil 4.50; Ek-16). Duvarlardaki çatlakların derinliği, taşıyıcı sisteme etkisi ve yamaca sırtını veren güneybatı duvarında kayma miktarı, gözlemle tespit edilemediğinden ileri araştırma teknikleriyle yapılmalıdır. Bu doğrultuda yapının strüktürel sistemi payandalarla destekleme, gergi kullanımı, enjeksiyon, öngerme, ankraj, temel genişletme ve sağlam zemine inen kazıklı temellerle destekleme (Ahunbay, 2017, s. 92) gibi tekniklerden uygun olanı tercih edilerek sağlamlaştırılmalıdır. Çatlaklar içinse kenet yöntemi ve yapıya uyumlu harç dolgu uygulanmalıdır. Yapının temeli kayaca direk oturması nedeniyle gözlemlenememektedir. Ancak yapının uzun süre ayakta kalması, ayrıca -4.30 m kotu mağara mahallinin içinden yapının oturduğu kayaç türü, gözlemlenebildiği kadarıyla, yapının ±0.00 kotu yaşam alanının olduğu kat için dayanıklı bir zemin olduğu düşünülmektedir (Bkz. Şekil 6.6).

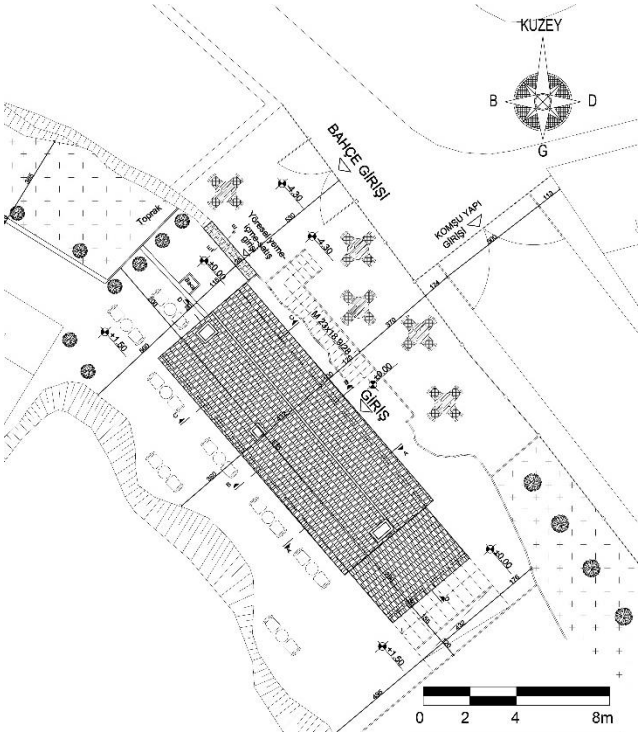

Şekil 6.6. *Yapının üzerine inşa edildiği mağara*

6.1.3. Bütünleme

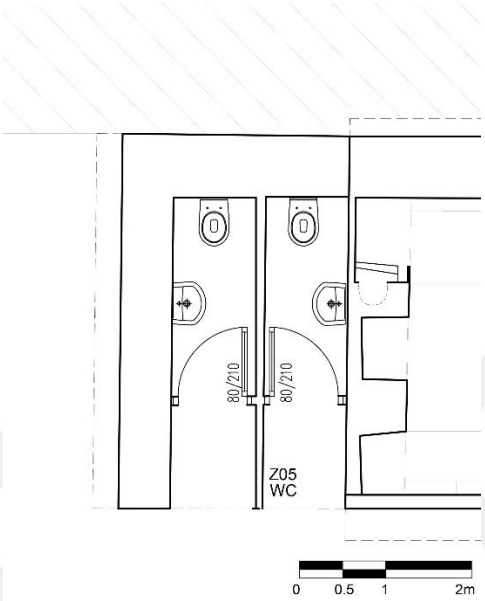
Bir bölümü hasar görmüş ya da yok olmuş yapı ve ögeleri ilk tasarımlarındaki bütünlüğe kavuşturacak biçimde geleneksel ya da çağdaş malzeme kullanarak tamamlama işlemine 'bütünleme-reintegrasyon' denir (Ahunbay, 2017, s. 96). Bütünlemeyi yönlendiren etmenler estetik, işlevsel ya da strüktürel denge kaygıları olabilir (Ahunbay, 2017, s. 96). Ünal Şen Evi'nde bu üç etmen için de bütünleme çalışmaları yapılmalıdır.

Restorasyon çalışmasında girişin ±0.00 kotu kuzeydoğu cephesinde, geçmişteki giriş kapısından sağlanması planlanmaktadır. Bu doğrultuda, erozyon ile yok olan merdivenin yenilenmesi düşünülmüştür (Bkz. Şekil 6.7).

Şekil 6.7. *Restorasyonda önerilen giriş ve merdivenler*

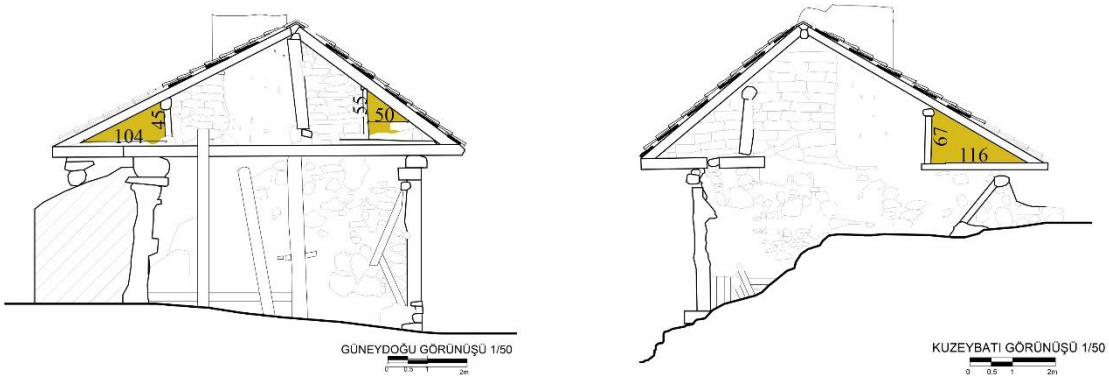
Ünal Şen Evi restitüsyonu sırasında Z01 mahalinin güneydoğusunda bir mekânın daha varlığı tespit edilmiştir. Bu mekânın geçmişteki yapım tekniğine uygun olarak yeniden yapılması ve yeni işlevin ihtiyaç duyacağı tuvalet hacminin çözülmesi uygun görülmüştür (Bkz. Şekil 6.8).

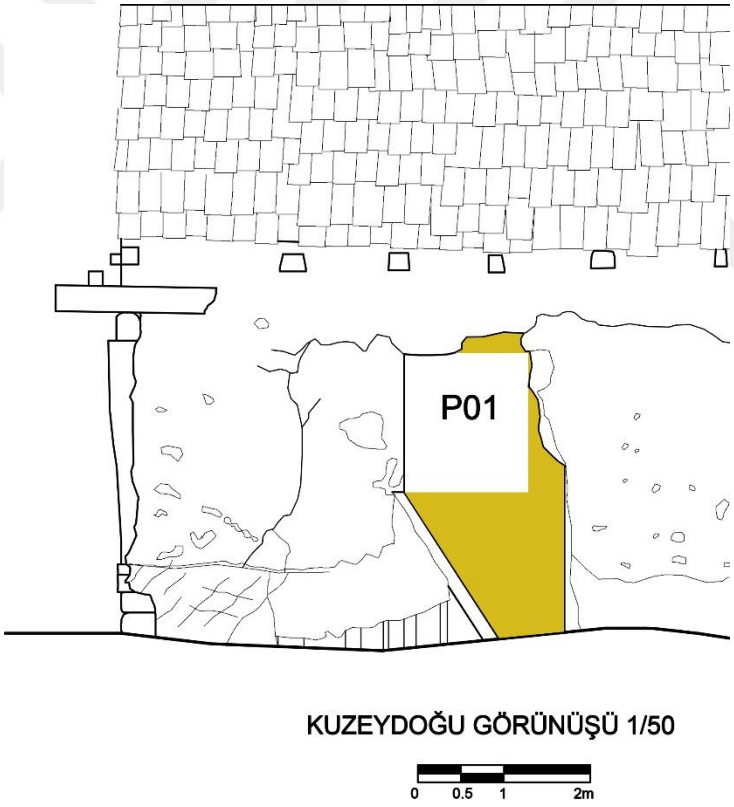
Şekil 6.8. *Yeniden yapılması önerilen tuvalet mahali*

Yapının kuzeybatı ve güneydoğu cephesindeki kerpiç duvarlarda yıkılmalar ve malzeme kaybı mevcuttur (Bkz. Şekil 4.16). Ayrıca kuzeydoğu cephesi duvarında P01 penceresi altındaki duvar da yıkılmıştır. Bu duvarlardaki kerpiç blokların yok olarak boşluklar oluşturduğu yerler ise (Bkz. Şekil 4.58 ; Tablo 4.6) yapının strüktürel sistemine zarar verebileceğinden yeniden üretilen kerpiç bloklarla doldurulmalıdır. Bütünlemede kullanılacak kerpicin yapıdaki kerpiç karışımıyla aynı oranlara sahip olmasına dikkat edilmelidir. Bunun için yapıda kullanılan kerpiç malzemenin bileşenleri laboratuvar analizleriyle araştırılmalı ve malzeme ve boyutlar özgün dokuyla uyumlu olmalıdır. (Bkz. Tablo 6.10). Kerpiç blokların tamamlanması gerçekleştirilirken, boşaltılan kısımların çökmemesi için yenilenecek olan yerin genişliğinin 120 cm'yi, yüksekliğinin ise dört kerpiç blok boyunu geçmemesi gerekmektedir (Cornerstones Community Partnerships, 2006, s. 105'den aktaran Mavuşoğlu, 2008, s. 46). Yapıdaki kerpiç boşalmalarının meydana geldiği yerler olan; alınlık duvarlarının köşelerinde, en fazla 67 cm yüksekliğinde, güneybatı duvarında ise 81 cm olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 6.9 ; Şekil 6.10). Yapıdaki ana ve kuzu boyutları göz önüne alınarak (yapıdaki ana

ve kuzu kerpiç bloklarının ölçüleri için Bkz. Tablo 4.5 ; Şekil 4.39), yıkılan kerpiçlerin yeri temizlenmeli ve yeni kerpiç bloklarla bütünlenmelidir.

Şekil 6.9. *Yapı kuzeybatı ve güneydoğu cephelerindeki yıkılmalar*

Şekil 6.10. *Yapı kuzeydoğu cephesindeki yıkılma*

Yapının Z02 mahali döşemesinde bulunan 30/50 cm boyutlarındaki zeminindeki oyuğun, bütünle uyumlu bir şekilde meşe ağacından üretilecek ahşap malzeme ile tamamlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda, meşe ağacının teknik olanakları ve yapıdaki döşeme yapım sistemine uygun olarak bütünle uyumlu şekilde 10 cm'e 65 cm

boyutlarındaki ahşaplar, var olan çerçeveye çakılmalıdır (Bkz. Şekil 6.11). Ayrıca Venedik Tüzüğü'ne uygun olarak; Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünle uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarımın, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması gereklidir (Venedik Tüzüğü madde 12*)*. Bir bütünleme biçimin algılanabilmesine yardım ettiği, genel bakışta göze batmadığı, fakat yakından çıplak gözle izlendiğinde ayırt edilebilir olduğu zaman estetik yönden de başarıya ulaşmış sayılabilir (Ahunbay, 2017, 110).

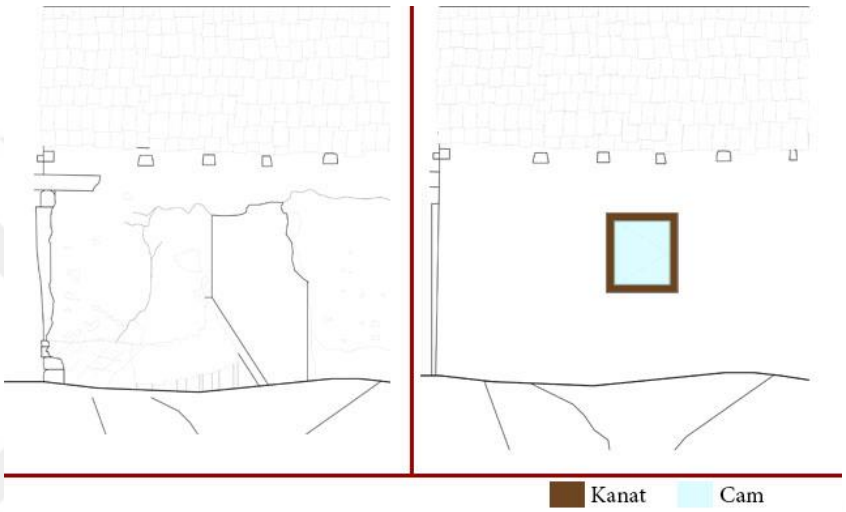

Şekil 6.11. *Bütünlenmesi önerilen döşeme*

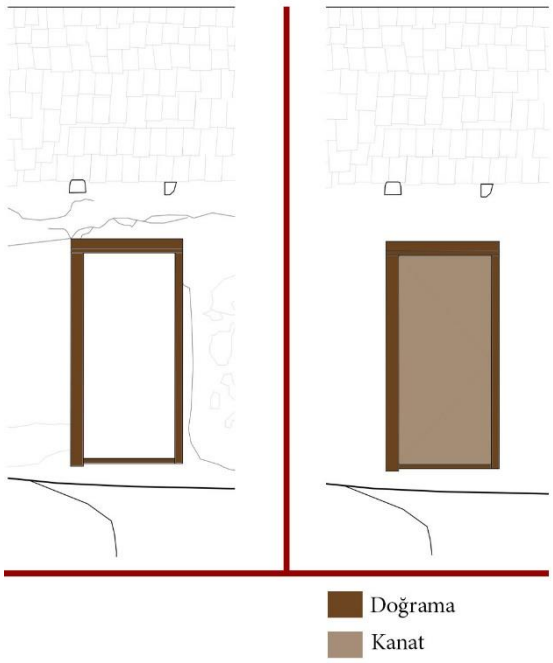
Yapının pencere-kapı ahşap doğramaları günümüze genel olarak iyi durumda ulaşmıştır. Bu sebeple doğramaların yalnızca hasarlı kısımlarının değiştirilmesi uygun bulunmuştur. Kapı ve pencerelerde yağmur, kar rüzgâr gibi dış nedenlerin ve bakımsızlığın etkisiyle boya-yüzey kayıpları meydana gelmiştir. Tüm kapı-pencere doğramaları fırça, zımpara, spatula yardımıyla mekanik olarak temizlenmeli ve boyanmalı ve ardından cila yapılarak gibi koruyucu katmanlar oluşturulmalıdır uygulamaları gerçekleştirilmelidir. Tüm pencerelerin camları yok olduğundan, ısı dayanımlı yeni camlar takılmalıdır. Ayrıca kapı ve pencerelerin kanatlarının düzgün açılıp kapanması için mesnetleri onarılmalı, menteşeler ve kapı kulpları da elden geçirilmelidir. Bu çerçevede fiziksel temizliğin yapılması ve paslardan ve eski boya katmanlarından arındırılmasının ardından korozyona karşı gerekli kimyasalları içeren boyalarla boyanmalıdır. Ünal Şen Evi'nde, bütünlenecek olan P01 penceresi, K02 kapı

kanadı, odalarda bulunan dolap ve raf kapaklarında emprenye edilmiş ahşap malzeme kullanılmalıdır (Bkz. Tablo 6.7 ; Tablo 6.8 ; Tablo 6.9).

Yapının en problemli penceresi olan kuzeydoğu cephesinde bulunan P01 penceresi, ciddi hasara uğramış ve açıklık boyutları değişmiştir. Bu sebeple bu pencerenin yok olan yerlerinde doğramasının bütünlenmesi gerekmektedir (Bkz. Şekil 6.12). Yapının geçmişte girişi olan K02 kapısının kanadı yok olmuştur. Kapının özgün haline en uyumlu şekilde ahşap kapı kanadı takılmalıdır (Bkz. Şekil 6.13).

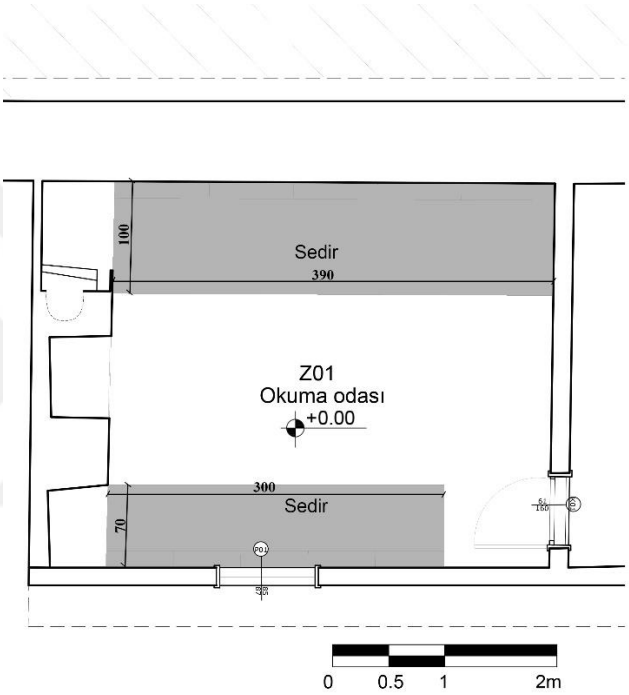

Şekil 6.12. *Kuzeydoğu cephesi P01 penceresi*

Şekil 6.13. *Kuzeydoğu cephesi K02 penceresi*

Yapının Z01 mahalinde bulunan sedir altlığına oda güneybatı cephesi boyunca 100 cm'e 390 cm boyutlarında çam ağacından sedir yapılması ayrıca güneybatı duvarına da yeni işlev ihtiyacına uygun olarak aynı ağaçtan 70 cm'e 300 cm boyutlarında sedir yapılması önerilmektedir (Bkz. Şekil 6.14). Kuban'a göre Türk Evi'nde sedir yükseklikleri 30-40 cm, derinlikleri 70-80 cm olmaktadır (Kuban, 1995, s. 117). Bu doğrultuda önerilen sedirlerin yüksekliklerinin 35 cm olması uygun bulunmuştur.

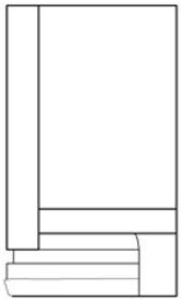

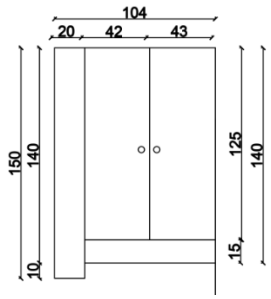
Şekil 6.14. *Z01 mahaline önerilen sedirler*

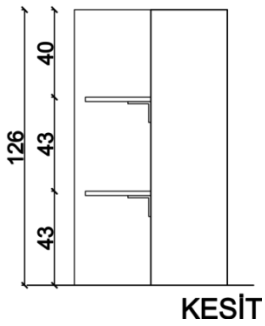
Geçmişte gusülhane olarak kullanılan nişin dolap kapağının bütünlenerek kitaplığa dönüştürülmesi önerilmektedir. Bunun için mevcutta bulunan ahşap çerçeve temizlenmeli, boya ve cila uygulanmalıdır. Ardından 85 cm'e 125 cm boyutlarında ahşap dolap kapağı üretimi ve yeni menteşeler ve metal aksam kullanılarak yerine montesi gerekmektedir. Ayrıca oluşturulacak kitaplık yüksekliğinin 125 cm olması nedeniyle yaklaşık 43 cm aralıkla iki adet ahşap rafın araya yerleştirilmesi önerilmektedir. Bunun için L profiller ve vidalar kullanılacaktır (Bkz. Tablo 6.1). Ayrıca aynı duvarda bulunan 75/105 cm boyutlarındaki bir diğer nişin de kitaplık olarak kullanılması, temizleme, boya ve cila işlemlerinin ardından bu boyutlarda dolap kapağı üretimi önerilmiştir. Bu nişi de ikiye ayıran (52,5 cm) bir adet ara raf atılması düşünülmüştür (Bkz. Tablo 6.2).

Tablo 6.1. *Z01 mahali, gusülhane restorasyon önerisi*

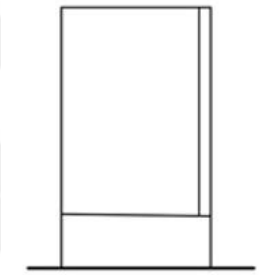

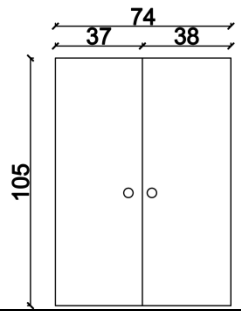
Gusülhanenin günümüzdeki durumu	Restorasyon önerisi

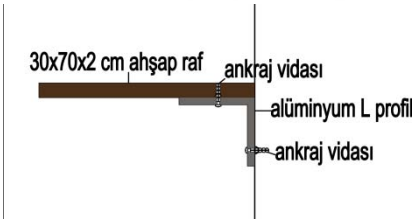
Tablo 6.2. *Z01 mahali, niş restorasyon önerisi*

Nişin günümüzdeki durumu

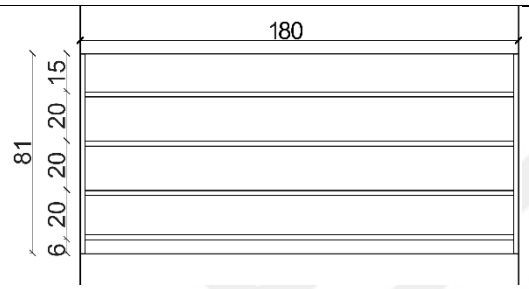
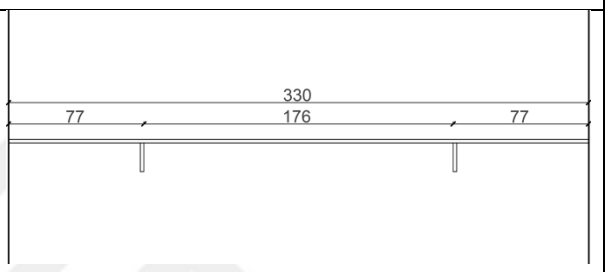

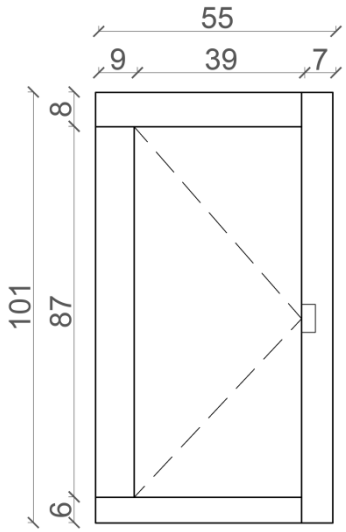
Restorasyon önerisi

Z02 ve Z03 mahali batı duvarındaki rafların yerine tekrar ahşap raf üretilmesi ve yerleştirilmesi (Bkz. Tablo 6.3), Z03 mahalinde bulunan hasarlı dolapların tadilatı ve yeniden kullanılması düşünülmüştür. Bunun için; ahşap malzemeyle üretilmiş bu dolapların temizliği, ardından mantar ve zararlılara karşı boya ve cila uygulanması gerekmektedir. Bağlantı yerlerindeki metal aksam kullanılacak durumda olmadığından yeni metal elemanlarla değiştirilmelidir. Z03 odası güney duvarında bulunan ahşap dolap temizlenerek yeniden boyanmalı, dolabın yok olmuş kapakları yerine yeni kapaklar takılmalıdır (Bkz. Tablo 6.4).

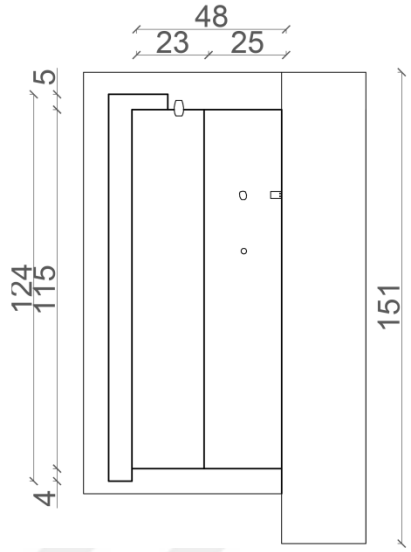
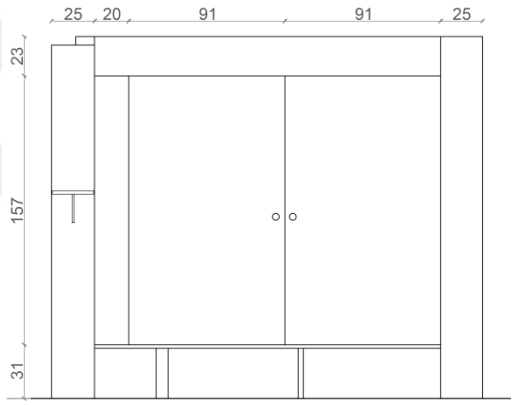
Tablo 6.3. *Z02 mahali, raf restorasyon önerisi*

	
Z02 mahali batı duvarındaki raf günümüzdeki durumu	Z03 mahali batı duvarındaki raf günümüzdeki durumu
	
Restorasyon önerisi	Restorasyon önerisi

Tablo 6.4. *Z03 mahali, dolapların restorasyon önerisi*

	
Z03 mahali kuzey duvarındaki dolap	Z03 mahali kuzey duvarındaki diğer dolap

Tablo 6.4.(Devam) *Z03 mahali, dolapların restorasyon önerisi*

	
Z03 mahali kuzey duvarındaki dolap-2	Restorasyon önerisi
	
Z03 mahali güney duvarındaki dolap-3	Restorasyon önerisi

6.1.2.1. Harç/Derzler dolgusu onarılması

Ünal Şen Evi'nde ±0.00 m kotu Çukurca Taşı ve kaba yonu taş ile örülen güneybatı duvarı ve -4.30 m kotu mağara kuzeydoğu taş duvarında derz boşalmaları görülmektedir (Bkz. Tablo 6.5). Boşalan derzler özgün teknik ve malzemeye uygun harçla doldurulmalıdır. Yeniden üretilecek harç-sıva için yapıda kullanılan özgün malzemelerin kimyasal, fiziksel ve fizikomekanik özellikleri belirlenmeli, uygulanacak yeni harç özgün malzemelerle uyumlu olmalıdır. (Uğur ve Güleç, 2016, s.77-88). Aksi durumda birbiriyle tepkimeye girebilecek bileşenler bir araya gelebilir, yapı elemanlarının içyapısında farklılıklar ortaya çıkabilir ve özgün malzemelerin kimyasal veya fiziksel açıdan bozulması gerçekleşebilmektedir (Zakar, 2013, s. 38). Bunun için ileri araştırma teknikleri ve labaratuvar analizleri gerçekleştirilerek Ünal Şen Evi için

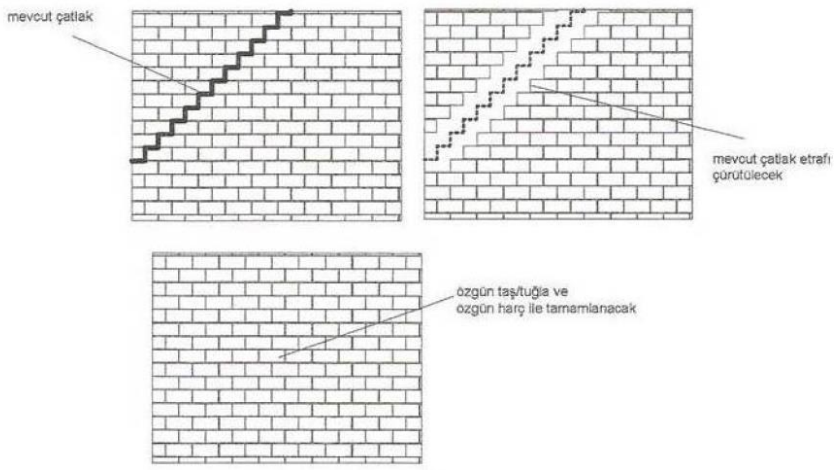
yapıya en uyumlu oranlarla bir araya getirilen toprak malzeme ile oluşturulan harç, boşalan yerlerde kullanılmalıdır.

Kârgir duvarlarda strüktürel çatlakların onarılmasında kullanılan temel yöntemler, dikiş, kenet ve enjeksiyondur. Harçlı veya harçsız (kuru) duvar örgülerinde dikiş, harçlı duvar örgülerinde enjeksiyon, harçsız (kuru) duvar örgülerinde ise kenetleme sıklıkla kullanılan onarım türleridir (Zakar, 2013, s. 39) (Bkz. Tablo 6.5).

Tablo 6.5. *Duvar örgülerine göre onarım yöntemleri*

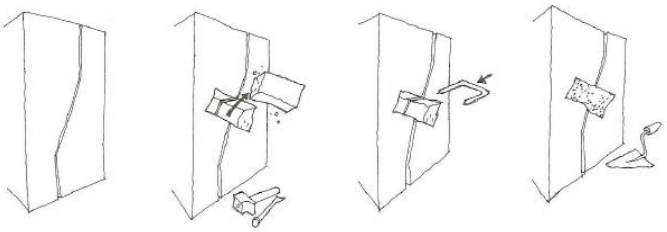
Harçlı veya harçsız duvar	Harçlı duvar	Harçsız (kuru) duvar
Dikiş	Enjeksiyon	Kenetleme

Kârgir dikiş yönteminde strüktürel çatlağın bulunduğu kısım belli oranda çevresiyle birlikte çürütülerek çıkarılır. Geride kalan sağlam duvar kısmı temizlenerek suyla nemlendirilir. Boşluk duvarın özgün malzemesi veya uyumlu bir malzeme ile yeniden örülür. Bu yöntem; taş, tuğla ve kerpiç duvarlarda bölgesel olarak uygulanabilecek bir onarım türüdür (Bkz. Şekil 6.15).

Şekil 6.15. *Dikiş yöntemi (Zakar, 2013)*

Kenetleme yöntemi; kârgir yüzeydeki çatlağın iki yanındaki yüzeylerin kenetleme elemanları ile birleştirilmesidir (Bkz. Şekil 6.16).

Şekil 6.16. *Kenetleme yöntemi (Rehabimed, 2007)*

Enjeksiyon yöntemi ise; kârgir duvarlardaki kılcal ve orta genişliklerdeki çatlakların, duvarın içerisine dolgu harcının enjekte edilmesiyle doldurulması işlemidir (Zakar, 2013, s. 42) (Bkz. Şekil 6.17). Kerpiç duvarlarda, taş veya tuğla duvarlarda oluşan boşluklu, kanalımsı derz yapısı görülmez. Bu nedenle kerpiç duvarlarda kılcal çatlakların doldurulmasında bu yöntem; basitçe yalnızca çatlakların mala yardımıyla alçı ile doldurulması şeklinde gerçekleştirilir (Zakar, 2013, s. 43). Yapısal elemanları taşıyıcılık kapasitesine ulaştırmaya yönelik bu yöntemler onarım ihtiyacına göre bir arada kullanılabilirler.

Şekil 6.17. *Enjeksiyon yöntemi uygulaması (Zakar, 2013)*

Ünal Şen Evi'nde kuzeydoğu cephesinde harçlı, kuzeybatı ve güneydoğu cephelerinde harçsız kerpiç blok duvar örgüsü görülmektedir (Bkz. Tablo 6.6). Dolayısıyla onarımda bu yöntemlerin bir kaçının kullanımı söz konusu olacaktır. Yapının iç duvarlarında, tavanında ve cephelerinde sıva katmanlarında dökülme, yüzey kayıpları ve çatlaklar söz konusudur (Yapıdaki hasar analizleri için Bkz Ek 13-17) Yapıda gerçekleştirilecek sıva raspasının ardından çatlakların yerleri ve boyutları tespit edilerek; boyutlarına göre dikiş, kenet ya da enjeksiyon yöntemlerinden uygun olanları tercih edilmelidir. Çatlakların, onarımının sonra, özgün dokusuna uyumlu olarak kıtıklı toprak harç ile yeniden sıvanmalı ve beyaz badana uygulanmalıdır.

Tablo 6.6. *Yapıdaki kerpiç duvar örgüleri*

	
Kuzeydoğu cephesi	Güneybatı cephesi

6.1.3 Yenileme-yeniden kullanım

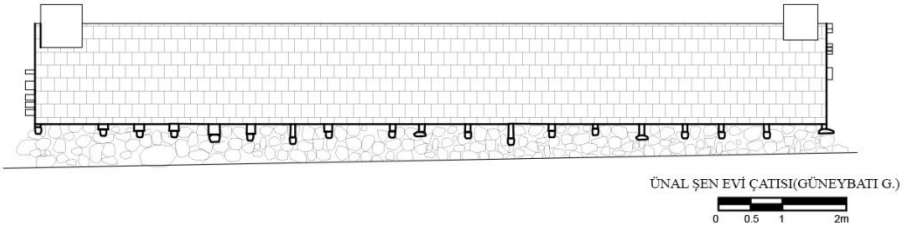
Zamanla değişen yaşam biçimi ve buna bağlı olarak anıtlar, özgün işlevlerini kaybetmekte ve farklı bir işleve hizmet edecek şekilde uyarlanmaktadırlar (Ahunbay, 2017, s. 91). Yeniden işlevlendirme eski binaların yıkımdan kurtulması için bir araçtır. Venedik Tüzüğü'nde; "*Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanım arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da süslemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir*" (Venedik Tüzüğü, Madde 5) ifadesinde, anıtların yeniden kullanılabileceği ancak yapının özgün verilerinin değiştirilmemesi gerektiği vurgulanmıştır.

6.1.3.1.*Çatı onarılması*

Genel olarak eğimli çatılarda, yüzeylerin arakesitini oluşturan, mahya ve dere bölgelerinin yağmur ve kar sularından etkilenmesi, çatının bozulmasını doğrudan etkilemektedir. Çatı kaplamalarının bozularak görevini yerine getirememesi sonucunda çatı bünyesine girmeye başlayan su ile makas veya dikmelerde gerçekleşen bozulma ve deformasyonlar, çatının strüktür bütünlüğünü tehdit edebilmektedir. Bozulmaya uğrayan taşıyıcıları, iyileştirilmeli veya yenilenmelidir. Metal kenet, levha kullanımı, çeşitli kesit arttırma işlemleri, kablo ve gergilerle destekleme gibi müdahalelerle güçlendirme gerçekleştirilebilmektedir (Zakar, 2013, s. 73).

-4.30 m kotunda bulunan mağaranın ahşap strüktürle oluşturulmuş tavanındaki, genişlikleri 10 ila 20 cm arasında değişen delikler bütüne uygun ahşap malzeme ile

kapatılmalıdır (Bkz. Şekil 4.62). Ünal Şen Evi'nin en önemli sorunlarından biri, ±0.00 kotu zemin katında hasara uğrayan çatı örtüsünün kimi yerlerde çökmüş olmasıdır (Bkz. Şekil 4.54). Ahşap strüktür ile oluşturulan çatı, güneybatı ve kuzeydoğu kerpiç alınlık duvarlarına oturmakta ve çatı yükü yapının beden duvarlarına iletilmektedir. Çatı konstrüksiyonunda çürümüş ve taşıyıcılık açısından zayıflamış mertek (merteklerin boyutları değişkenlik göstermekle birlikte ortalama 10x10x15 cm'dir), aşıklar (yaklaşık boyutlar 10x15x15 cm), dikme ve göğüslemeler özgün malzeme boyutlarına ve özelliklerine uygun ahşaplarla değiştirilmelidir (Bkz. Tablo 6.9). Çatı örtüsünde eksik kiremitler tamamlanmalı, gerekli yerlerde kiremit altı tahtaları değiştirilmelidir (Bkz. Şekil 6. 18).

Şekil 6. 18. *Çatı örtüsü restorasyonu*

Harap olmuş ve yıkılmış vaziyetteki baca delikleri kontrol edilmeli ve tamir edilmelidir (Bkz. Şekil 6.19 ; Tablo 6.9).

Şekil 6.19. *Harap durumdaki bacalar*

Çatıda, saçağı ve dere gibi detaylar, çatı taşıyıcı malzemelerinin korunmasında büyük önem taşır. Dere detaylarında gerçekleşen aksamalardan dolayı içeri giren suyun çatı kirişleri ve duvar bünyesine zarar vermesi, tarihi yapılarda sıklıkla karşılaşılan bir

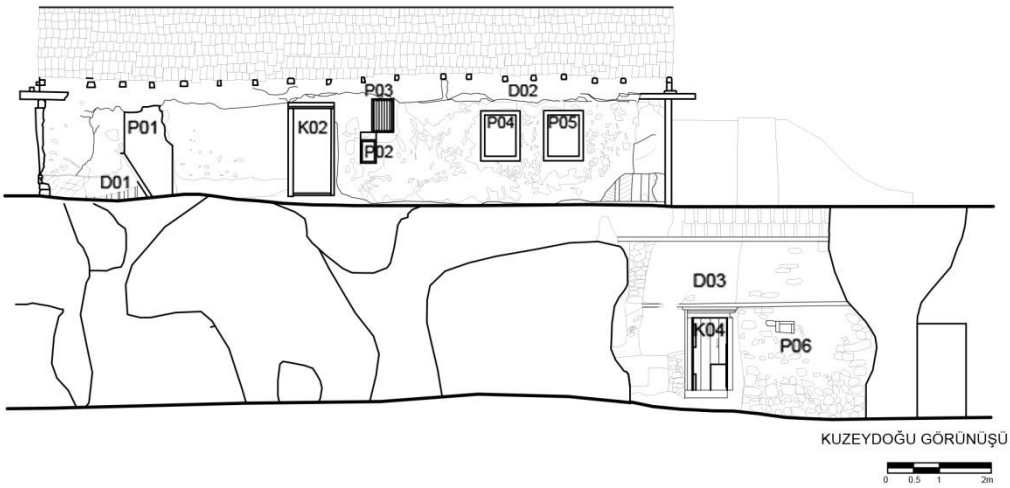
hasar türüdür (Zakar, 2013, s. 73). Kerpiç yapıların suya dayanımını arttırmak için geniş saçaklar yapılmaktadır. Ünal Şen Evi, yağışa karşı beden duvarlarından yaklaşık 35-40 cm dışa taşan saçaklar yardımıyla korunmaktadır (Bkz. Şekil 6.20). Saçakları oluşturan ahşap elemanlar biçimlendirilmiş masif ağaçlardır (Bkz. Şekil 4. 52). Beden duvarları çatı eğimi boyunca ve cephelerde ahşap silme ile çerçevelenmiştir Yapıda yağmur oluğu ya da çörten/oluk izine rastlanmamıştır. Yağmur-kar suyunun tahliyesi için yapıda hâlihazırda oluk ve düşey borular bulunmadığından çatı onarımı gerçekleştirildikten sonra en az 10 cm çapında sac yağmur oluğu yerleştirilmelidir.

Şekil 6.20. *Yaklaşık 35 cm dışa taşan saçak*

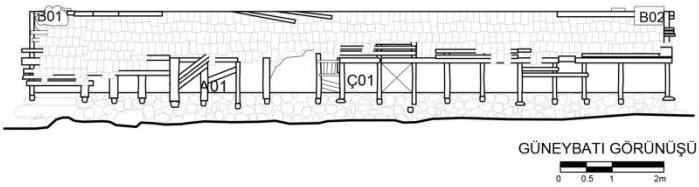
Yapıda gerçekleştirilecek tüm bu müdahaleler Tablo 6.7, Tablo 6.8 ve Tablo 6.9'da görülmektedir.

Tablo 6.7. *Yapı kuzeydoğu cephesi müdahaleler*

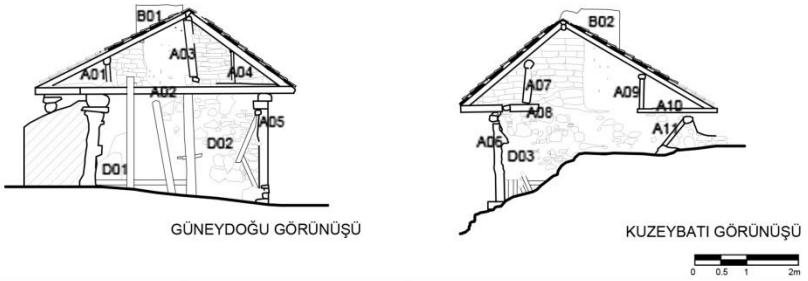
ELEMANLAR		SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
YERİ	ADI			
Kuzeydoğu cephesi	D02, D03	Sıva yüzeylerde bozulma ve dökülme	Yenileme Temizleme	Sıva yüzeyler raspa edilerek yeniden sıvanacak
Kuzeydoğu cephesi	D01	Yıkılma	Bütünleme	P01 penceresi altındaki yıkılan duvar bütünlenecek
Kuzeydoğu cephesi	P01,P02,P03, P04,P05,P06	Ahşap pencerelerde bozulma, metal elemanlarında paslanma	Temizleme Bütünleme	Ahşap malzeme yüzey temizliği ve korunması gerçekleştirilecek, yok olmuş kanatlar bütünlenecek
Kuzeydoğu cephesi	K02, K04	Kapıda bozulma, metal elemanlarında paslanma	Temizleme Bütünleme	Ahşap malzeme yüzey temizliği ve korunması gerçekleştirilecek, yok olmuş kapı kanadı bütünlenecek

Tablo 6.8. *Yapı güneybatı cephesi müdahaleler*

ELEMANLAR		SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
YERİ	ADI			
Güneybatı cephesi	Ç01	Çatı örtüsünün hasara uğraması ve kimi yerde yok olması	Onarım Bütünleme	Hasara uğramış kiremitler değiştirilecek, yok olanların yerine yenileri yerleştirilecek
Güneybatı cephesi	A01	Ahşap elemanların bozulma ve yüzey kirliliği	Temizleme	Ahşap malzeme yüzey temizliği ve korunması gerçekleştirilecek
Güneybatı cephesi	B01, B02	Baca deliklerinin içlerinin dolması, yıkılmalar	Temizleme Onarım	Bacalar temizlenecek ve yıkılmış olan bölümler onarılacak

Tablo 6.9. *Yapı güneydoğu-kuzeybatı cepheleri müdahaleler*

ELEMANLAR		SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ
YERİ	ADI			
Güneydoğu-Kuzeybatı cephesi	D01, D02, D03	Sıva yüzeylerde bozulma ve dökülme	Yenileme Temizleme	Sıva yüzeyler raspa edilerek yeniden sıvanacak
Güneydoğu-Kuzeybatı cephesi	A02, A02, A03, A04, A05, A06, A07, A08, A09, A10, A11	Ahşap elemanların bozulma ve yüzey kirliliği	Temizleme	Ahşap malzeme yüzey temizliği ve korunması gerçekleştirilecek
Güneydoğu-Kuzeybatı cephesi	B01, B02	Baca deliklerinin içlerinin dolması, yıkılmalar	Temizleme Onarım	Bacalar temizlenecek ve yıkılmış olan bölümler onarılacak
Güneydoğu-Kuzeybatı cephesi	K02, K04	Kapıda bozulma, metal elemanlarında paslanma	Temizleme Bütünleme	Ahşap malzeme yüzey temizliği ve korunması gerçekleştirilecek, yok olmuş kapı kanadı bütünlenecek

6.2.İşlevsel Müdahaleler

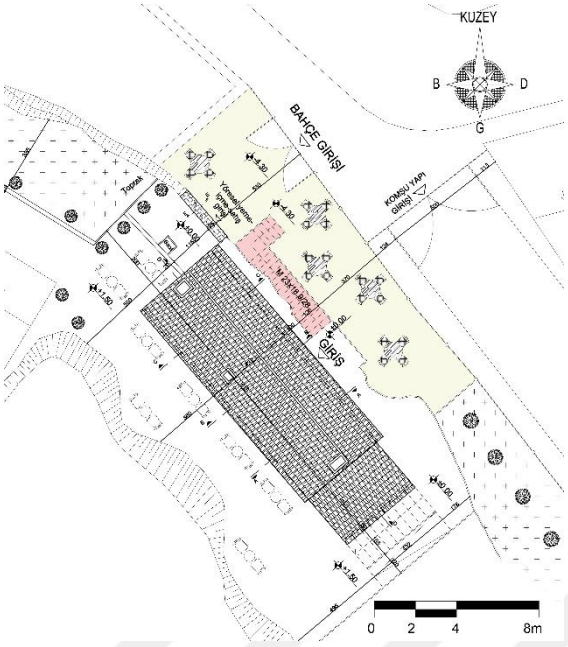
Tarihi yapıya yapılacak işlevsel müdahaleler ve yeniden kullanım önerileri yapının durumunun iyileştirilmesi ve korunması amacını taşır. Bu doğrultuda bulunduğu çevre için ve yapının kendine özgü potansiyellerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Yeniden işlevlendirme eski binaların yıkımdan kurtulması için bir araçtır. Venedik Tüzüğü'nde; "*Anıtların korunması her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanım arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da süslemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir*" (Venedik Tüzüğü, Madde 5) ifadesinde, anıtların yeniden kullanılabileceği ancak yapının özgün verilerinin değiştirilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Ünal Şen Evi'ne yeni işlevle de ilişkili olarak gerekli strüktürel müdahalelerin yapılmasının ardından, yapının günümüz kamusal yaşamına dâhil olması için çeşitli işlevsel müdahaleler gerçekleştirilmelidir.

6.2.1.Ünal Şen Evi'nin yeniden işlevlendirilmesi

Ünal Şen Evi'nin bulunduğu Seyitgazi ilçesindeki kaya-ev mimari geleneğinin ünik bir temsilcisi oluşu, tarihi çevredeki özel konumu, topoğrafya ve doğal çevreyle uyumu, kırsal peyzaj öğesi oluşu gibi yönlerden ilçe için önemlidir. Yapının yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılması için gerçekleştirilecek yapısal müdahaleler ve onarımların ardından kitap-kafe olarak işlevlendirilmesi önerilmiştir. Yeni işlev önerisinin, geleneksel mimariyi yansıtan konuta zarar vermemesi amaçlanmıştır. Ayrıca, yeni işlevin ilçedeki turizme katkı sağlayacağı, ilçeye gelen ziyaretçilerin dinlenme, yeme-içme gibi faaliyetlerini sürdürebileceği bir mekâna dönüştürülmesi düşünülmektedir.

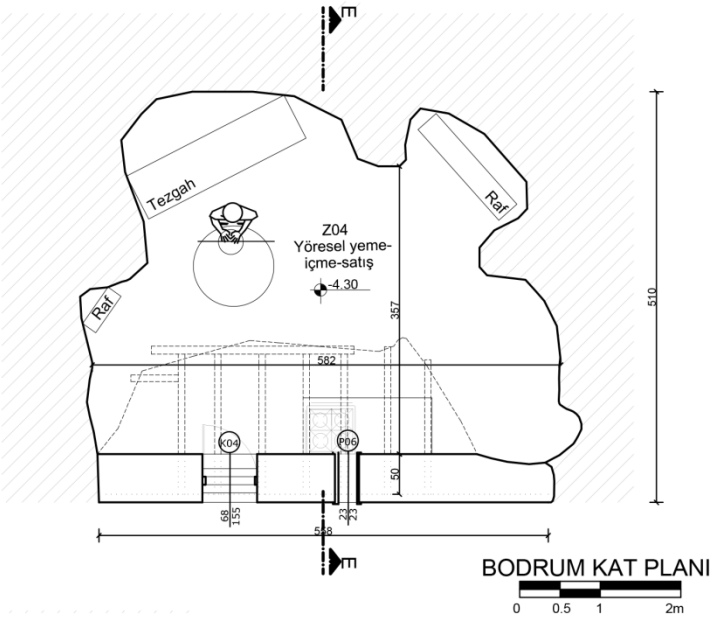
Ünal Şen Evi eğimli bir arazide yerleştiğinden -4.30 m kotunda mağara mekânın bulunduğu, ±0.00 kotunda zemin kat mekânlarına erişilen ve +1.50 m kotunda yapının üst kotunda bir terasla ilçeye bakış sağlayan üç farklı düzlemde arazi kullanımı söz konusudur (Bkz. Şekil 6.24).

Öncelikle; yapı çevresinin düzenlenerek yeni kullanıma uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Doğal erozyona uğrayan merdivenin yenilenmesi ve özgün giriş mekânının canlandırılması gerçekleştirilecektir (Bkz. Şekil 6.21).

Şekil 6.21. *-4.30 m kotu düzenlemesi ve merdiven*

Yapının Z04 mağara mahallinin ve bahçesi; gözleme, yoğurt vb. yöresel yemeklerin bulunacağı yeme–içme-satış mekânı olarak kullanılması uygun bulunmuştur (Bkz. Şekil 6.22). Mekâna, yeni işlevinin gerektirdiği ölçüde ahşap rafların konulması, tavanında bulunan, geçmişte saman alıp koymak için kullanılan 40x50 cm boyutlarındaki bölümün (Bkz. Şekil 4.36) baca olarak kullanılması düşünülmüştür (Bkz. Ek-32). Mağara mekânın önünde bahçesi ve bahçeyle ilişkili bir yol bulunmaktadır. Mekân önündeki bahçe ile tasarlanarak, ilçeye gelen turistlerin yeme-içme-satın alma, dinlenme ve zaman geçirme gibi ihtiyaçlarının giderilmesini gerçekleştirilecektir. Bu çerçevede işlev önerisine gerekli tefrişat ve peyzaj düzenlemeleri gerçekleştirilecektir (Bkz. Şekil 6.21). İlçe merkezine ve ilçedeki kültüre miras alanlarına yakın konumlanan Ünal Şen Evi'nin, ilçedeki turizm hareketliliğinin bir parçası olması düşünülmektedir. Ziyaretçilerin mağara mekânı gözlemlemesi ve kullanması ile ilçedeki bu tür oluşumlar ve kültürel peyzaj hakkında fikir edinmeleri hedeflenmektedir (Bkz. Şekil 6.22). Ayrıca gelen ziyaretçilere yöresel ürünlerin satışı ve tanıtılması ile ilçedeki yerel ekonomiye de katkı sağlanması planlanmaktadır.

Şekil 6.22. *Z04 mahalline yöresel yeme-içme-satış mekânı önerilmiştir*

Yapı bahçesine ana girişinin sağlanacağı -4.30 m kotundan, zemin kat (±0.00) mekânlarına erişim için geçmişte kuzeydoğu cephesinde bulunan ahşap merdivenlerin yenilenmesi gerçekleştirilecektir.

Bu doğrultuda odalar için önerilen işlevler Tablo 6.10'da görülmektedir.

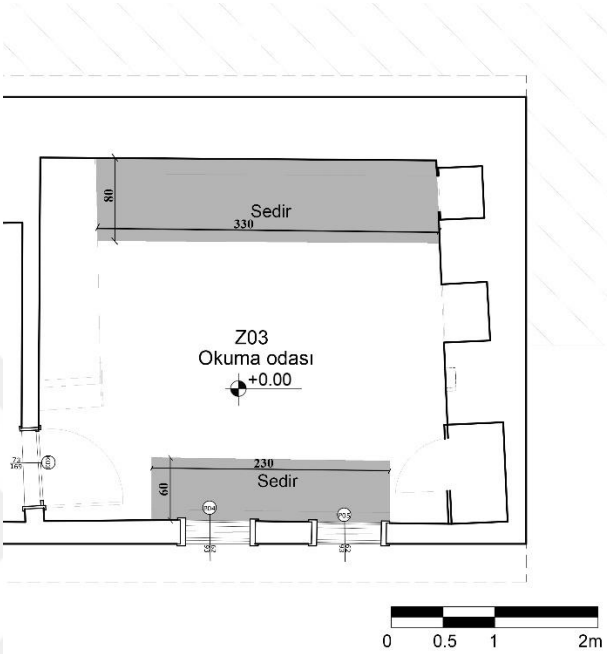
Tablo 6.10. *Ünal Şen Evi odaları, önerilen işlevler*

Mahal	**Geçmişteki İşlevi**	**Önerilen İşlev**
Z01	Oda	Okuma odası
Z02	Sofa	Sofa
Z03	Oda	Okuma odası
Z04	Ahır	Yöresel yeme-içme-satış

Geçmişte de giriş ve sofa mekânı olan Z02 mahallinden girişin sağlanması, karşılama, odalar arası geçişi sağlama, ocak ve mutfak nişi ile misafirlere yeme-içme konularında hizmet etme gibi eylemler yüklenmiştir. Bu anlamda odadaki ocağın yeniden kullanımı, ocağın güneyine mutfak tezgâhı konulması ve geçmişte var olan rafın yerine ahşap malzemeden yeni bir raf yapılması önerilmiştir (Bkz. Ek-32).

Geçmişte yaşam alanı olarak kullanılan Z01 mahallindeki sedirin bütünlenmesi (100/390 cm), doğu yönüne de çam ağacından yeni bir sedir yapılması önerilmiştir (70/300 cm) (Bkz. Şekil 6.14). Güneydoğu duvarında bulunan nişlere ahşap raflar takılarak kitaplık haline getirilmesi düşünülmüştür (Bkz. Tablo 6.1 ; Tablo 6.2).

Z03 mahallinin; dolap ve raflarının temizlenip tamir edilerek yeniden kullanımı, kitaplık haline getirilmesi uygun bulunmuştur. Bu odada da Türk Evi yapım geleneğine uygun olarak, kuzeydoğu duvarına 80/330 cm, güneybatı duvarına 60/230 cm boyutlarında çam ağacından sedir yapılması önerilmiştir (Bkz. Şekil 6.23).

Şekil 6.23. *Z03 mahalline önerilen sedirler*

+1.50 m kotunda yer alan terasın Ünal Şen Evi alanına dahil edilerek düzenlenmesi ve külliyeden ilçeye inen ziyaretçilere yönelik oturma-dinlenme tefriş alanları ile peyzaj düzenlemesi önerilmiştir. Bir diğer giriş de bu kottan verilmiştir (Bkz. Şekil 6.24). Bu kotun yapı giriş kotu olan ±0.00 kotuyla ilişkisi, yapının güneydoğusunda bulunan merdiven ve rampa ile sağlanacaktır (Bkz. Ek 30).

Şekil 6.24. *Yapı arazisine diğer giriş*

6.2.2.Yapıya uyumlu yeni ekler

Venedik Tüzüğü 13. Maddede; Eklemelere ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağlantısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir, denilmektedir. Ünal Şen Evi'ne yeni işlev önerisine uygun olarak; ıslak hacim mekânlarına olan ihtiyaç nedeniyle tuvalet çözümü (Bkz. Şekil 6.8), çevre düzenlemesi, peyzaj elemanlarının yerleştirilmesi, kot farkları olan yerlerde erişimin sağlanması için merdiven ve rampaların çözülmesi gibi yeni ekler önerilmiştir. Bu öneriler yapının restorasyon çizimlerine işlenmiştir (Bkz. Ek 30).

Yapının korunumu ve yaşatılması için yeni işlev önerisiyle oluşturulan restorasyon çizimleri ve görseller Ek 30-41'de yer almaktadır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada; Seyitgazi'deki kırsal mimarinin çoğunlukla gözden kaçan ve az ele alınmış kaya yapılarından biri olan Ünal Şen Evi incelenmiş ve bu konut özelinde geleneksel Türk konutunu oluşturan önemli bileşenleri araştırmaya, anlamaya ve aktarmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, belirlenen sonuç ve öneriler aşağıda sıralanmıştır;

- Seyitgazi mevcut konut dokusu ve fizikî yapılanmasının incelenmesi, geleneksel mimari miras niteliklerinin belirlenmesi, çok katmanlı bir kırsal peyzaj alanı olarak korunması, gelecekte de kültürel sürekliliğin sağlanması bakımından önemlidir. Çalışma sırasında yapılan kaynak taramalarında, Seyitgazi ilçesi yerleşim karakteri hakkındaki çalışmaların tarih, arkeoloji, jeoloji, sanat tarihi, coğrafya gibi alanlarda yoğunlaştığı görülmüştür. Örneğin; Sağın (2011), "Seyitgazi İlçesindeki Ortaçağ Yapıları" (arkeoloji), Deveci (1990), "Seyyid Battal Gazi Külliyesi" (sanat tarihi), Ayar (2019), "19. Yüzyılın ortalarında Seyitgazi nüfusu" (tarih) gibi çalışmalar mevcuttur. Elmas'ın (2020), 'Seyitgazi'de Geleneksel Kent Dokusunun İncelenmesi: Çarşıiçi, Hamamyolu ve Eskişehir Caddeleri Sokak Sağlıklaştırma Önerisi' adlı tezi, ilçenin geleneksel mimari dokusunu inceleyen tek örnek olması yönüyle değerlidir. Elmas'ın yüksek lisans tezinin dışında literatürde bulunmayan; Seyitgazi'deki kültürel peyzaj, kırsal mimari miras, kaya-ev oluşumları ve kültürel süreklilik gibi konulara değinen bu çalışmanın gelecekteki çalışmalar için altlık olması düşünülmektedir.

- Seyitgazi'de farklı kültürel katmanların oluşturduğu mimari mirasın korunmasında, kırsal mimari öğelerin korunması yönünde yaklaşımların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. İlçede sokak sağlıklaştırma çalışmalarının devam ettirilmediği, projenin yarım bırakıldığı, geçici dönem yapılanma koşullarının geçerli olduğu, hazırlanan koruma amaçlı imar planının henüz devreye girmediği görülmektedir. 3 farklı derece arkeolojik sit alanını barındıran Seyitgazi merkezinin koruma yaklaşımında; alandaki arkeolojik değerler, kültürel peyzaj değerleri, sivil mimarlık yapıları, anıtsal yapılar gibi fiziksel çevrenin oluşumuna katkı sağlayan bileşenlerle bütünlük göz önünde bulundurulmalıdır. İlçede genellikle tek yapı düzeyinde kalan tescil ve koruma çalışmalarının, daha geniş ölçekli ve bütüncül kararlarla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

- Seyitgazi'nin değerlerinden, kırsal mimarlık yapıları içinde Antik döneme uzanan kültürel bağıyla kaya-ev oluşumlarının ilçedeki konumlarının detaylı biçimde tespiti yapılmalı, gerekli onarım ve müdahaleler gerçekleştirilmelidir.

- Ünal Şen Evi, Seyitgazi'deki turizm potansiyelinin yoğun olduğu ilçe merkezi ve anıtsal yapılara yakın, dolayısıyla kültürel bir rota üzerinde konumlanmaktadır. Bu doğrultuda Ünal Şen Evi için hazırlanan restorasyon projesi ve önerilen yeni işlevle Seyitgazi turizmine hizmet etmeli ve turizme katkı sağlayarak yaşatılmalıdır. Yapının özellikle yoğun ziyaretçi alan Külliyeye giden yol üzerinde bulunuyor oluşu dolayısıyla kolay ulaşılabilir olması ve yeni işleviyle, ziyaretçiler için uğrak noktası haline gelmesi planlanmaktadır. Böylelikle hem yapı korunarak yaşatılmış olacak, hem de ilçe gereksinimlerinden olan ve kırsal kalkınmaya destek olacak yöresel yeme-içme-satış faaliyetlerinin gerçekleştirileceği mekân ihtiyacı karşılanmış olacaktır. Yapının, kaya tipi yapım geleneğinin Seyitgazi'deki özel örneklerinden olması dolayısıyla yeni işlevi ve günümüz yaşamına katılımının ülkemizdeki kültürel süreklilik açısından olumlu sonuçlar oluşturacağı düşünülmektedir.

- Ünal Şen Evi'nin barındırdığı kültürel değerlerle ilçe için tek örnek oluşu, yapıyı eşsiz ve özel kılmaktadır. Yapının günümüzdeki harap vaziyeti nedeniyle acil olarak bakım ve onarımının yapılması gerekmektedir. Onarımda ve müdahalelerde yapı; çevresiyle birlikte değerlendirilmeli, hazırlanan restorasyon projesindeki öneriler göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

Ahunbay, Z. (2017). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, Yem Yayınevi, İstanbul

Altınsapan, E. (2009). *Eskişehir Hamamları (Selçuklu – Osmanlı Dönemi),* Eskişehir: Eskişehir Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü

Aşılıoğlu, F., ve Memlük, Y. (2010). Frig Vadisi Kültür Mirası Alanlarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi,* 2 (2).185-197.

Ayar M. (2019). *19. Yüzyılın ortalarında Seyitgazi nüfusu*, Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE

Balta, S., Atik, M., (2018). Dünya Mirası Kırsal Kültürel Peyzajları ve Selge Tarım Terasları*, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi,* 9 (19). 63-76.

Bilgin, H. (2009). *Ahşap Yapıların Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi ve Günümüzde Ahşap Yapı Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi

Ceylan, S., Somuncu, M. (2018). Kırsal Alanların Dönüşümünü Kavramsal Bakımından Yeniden Düşünmek. *Ankara: TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu.* 1141-1155

Çavuş, M., Dayı, M., Ulusu, H., Aruntaş, Y. (2015). *Sürdürülebilir Bir Yapı Malzemesi Olarak Kerpiç,* International Sustainable Buildings Symposium, Ankara: Gazi Üniversitesi. 184-192.

Çelebi, R., (2012). *Anadolu Kerpiç Mimarlığı,* İstanbul Kültür Üniversitesi

Çorapçıoğlu, K., Çakır, S., Aysel, N., Görgülü, H., Kolbay, D., Seçkin, P., Ünsal, E. (2008). *Yöresel Kırsal Mimari Kimlik*. İstanbul: T.C. Bayındırlık Ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma Ve Uygulama Genel Müdürlüğü, (1).

Çorapçıoğlu, K., Çakır, S., Aysel, N., Görgülü, H., Kolbay, D., Seçkin, P., Ünsal, E. (2008). *Kayseri Kırsalında Yöresel Mimari Özelliklerin Belirlenmesi*. İstanbul: T.C. Bayındırlık Ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma Ve Uygulama Genel Müdürlüğü, (3).

Çorapçıoğlu, K., Çakır, S., Aysel, N., Görgülü, H., Kolbay, D., Seçkin, P., Ünsal, E. (2008). *Kayseri Kırsalında Yöresel Mimari Projeler Oluşturulması Amaçlı Tipolojik Çalışmalar.* İstanbul: T.C. Bayındırlık Ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma Ve Uygulama Genel Müdürlüğü, (4).

Cömert, R., Tün, M., Avdan, U., Ersoy, M., (2012) *Mimari Belgelemede Yersel Lazer Tarama Yönteminin Uygulanması (Seyitgazi Askerlik Şubesi Örneği)*, Harita

Teknolojileri Elektronik Dergisi, 4 (1). 1-18.

DBYBHY, (2007). *Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik.* Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

Deveci, A. (1990). *Seyyid Battal Gazi Külliyesi,* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi SBE

Doğru, H. (2005). *XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı* (1.Baskı). Eskişehir: Afa Yayınevi.

Duran, S. (2016). *Akşehir'de Kerpiç Malzemeli Yapıların Ve Binaların Taşıyıcı Sistem Açısından İrdelenmesi Ve Günümüz Koşullarında Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, FBE

Ekimci, B. (2017). Seyit Battal Gazi Tekkesi'nin Tarihsel Sürekliliği Ve Koruma Sorunları. *Uluslararası Katılımlı 6. Tarihi Yapıların Korunması ve Güçlendirilmesi Sempozyumu*, 175-185.

Elmas, H. (2020). *Seyitgazi'de Geleneksel Kent Dokusunun İncelenmesi: Çarşıiçi, Hamamyolu Ve Eskişehir Caddeleri Sokak Sağlıklaştırma Önerisi,* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi FBE

Eminağaoğlu, Z. (2004). *Kırsal Yerleşmelerde Dış Mekan Organizasyonu-İlgili Politikalar ve Değerlendirmeler.* Doktora Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, FBE

Eskişehir Belediyesi 2014 istatistikleri (2016). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Yayını 1953-Seyitgazi Kasabası İmar Planı İzah Notu

Evcim, S. (2016). Frigya Bölgesi'nde Bizans Dönemi Kaya Mimarisi, *Ordu Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 6(3). 861-876.

Güler, K., (2016). *Türkiye'de Nüfusunu Yitiren Kırsal Yerleşimlerin Korunması İçin Bir Yöntem Önerisi: Ödemiş-Lübbey Köyü Örneği*, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, FBE

http-1: https://earth.google.com/web/ (Erişim tarihi 12.11.2019)

http-2: http://cografyaharita.com/turkiye-dilsiz-haritalari.html(Erişim tarihi 15.11.2019)

http-3: http://www.dsi.gov.tr/docs/sempozyumlar/45-sakarya-havzası-taskın-riski-on-degerlendirmesi (Erişim tarihi 21.09.2019)

http-4: http://www.korumakurullari.gov.tr (Erişim tarihi 20.08.2019)

http-5: https://simple.wikipedia.org/wiki/Phrygia (Erişim tarihi 20.08.19)

http-6: https://eskisehir.tarimorman.gov.tr/Menu/34/Genel-Bilgiler (Erişim tarihi 20.08.19)

http-7: http://www.seyitgazi.gov.tr/mahalli-idareler (Erişim tarihi 07.08.2019)

http-8: https://islamansiklopedisi.org.tr/karakol (Erişim tarihi 19.09.2019)

http-9: http://seyitgaziturizmi.gov.tr (Erişim tarihi 08.08.19)

http-10: http://www.eskisehir.net.tr (Erişim tarihi 26.10.19)

http -11: https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149840/gezilecek-yerler.html (Erişim tarihi 08.08.19)

http-12: http://www.eskisehirkulturenvanteri.gov.tr (Erişim tarihi 14.09.19)

http-13: https://www.hukukmedeniyeti.org/ictihat/4579/tasinmaz-kultur-varliklari-sanat-tarihcisi-bilirki/ (Erişim tarihi 19.09.2019)

http-14: https://www.kulturportali.gov.tr (Erişim tarihi 16.12.19)

http-15: https://yandex.com.tr/harita/115850/seyitgazi/?ll=30.698164%2C39.442715&z=10 (Erişim tarihi 18.12.19)

http-16: https://www.nufusu.com/ilce/seyitgazi_eskisehir-nufusu (Erişim tarihi 14.09.19)

ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, 2013

ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, 1999

ICOMOS, Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler, 2017

Kabukçu, G., (2018). Endüstriyel Peyzaj Bağlamında Endüstri Mirası Alanlarının İncelenmesi: Ayvalık Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, FBE

Kartal, N. (2016). Tarihi Ahşap Yapılarda Biyotik/Abiyotik Bozunmalar ve Koruma/Bakım Önlemleri, *Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları Dergisi*, (16). 51-58

Kartal, N. (1992). Odunun Degradasyonunda Güneş Işıcı Ve Su Etkileri, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 42 (1-2). 168-176.

Keskin, A., Özen, S. (2011). Tarihi Yapıların Onarım Ve Güçlendirilmesi, *Bülten: Tmmob İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Yayın Organı* 26 (158), 44-46

Koçu, N. (2012). Sürdürülebilir Malzeme Bağlamında "Kerpiç" ve Çatı- Cephe Uygulamaları (Konya-Çavuş Kasabası Örneği*), 6. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu.* Bursa: Uludağ Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili

Hakkında Yönetmelik

Kuban, D. (1995). *Türk "Hayat"lı Evi.* İstanbul: Mısırlı Matbaacılık A.Ş.

Küçükcan, İ. (2005). Kültürel Geleneğimizde Seyyid Battal Gazi ve Külliyesi. *Hacı Bektaşi Veli Dergisi,* (36). 159-188

Küçükerman, Ö. (1998). Kendi Mekânının Arayışı İçinde Türk Evi, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu,* (3), 53.

Küçükkaya, A.G., (2004). *Taşların Bozulma Nedenleri ve Koruma Yöntemleri,* İstanbul: Birsen Yayınevi

Kültür Bakanlığı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararı Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları

Mavuşoğlu, N. (2008). *Savranşah Köyü Camisi Restorasyon Projesi*. Yüksrek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü

Oğuzoğlu, Y., Emecen, F. (1995). *Eskişehir*, Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (11) İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları

Özcan, K., (2006). Anadolu'da Selçuklu Kentler Sistemi ve Mekânsal Kademelenme, *METU JFA,* 23 (2), 21-61.

Özgünler, S., Gürdal, E., (2011). Dünden Bugüne Toprak Yapı Malzemesi: Kerpiç. *Restorasyon/Konservasyon Çalışmaları Dergisi,* (9). 29-37.

Özsüle, Z. (2005). *Geleneksel Yerleşimlerin Korunması Açısından Kültürel Peyzaj Değerlendirmesi: Mudanya Örneği*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

Özgünler, S., Gürdal, E. (2017) Doğal Taşlarda Koruma ve Koruyucu Kimyasalların Etkinliğinin İrdelenmesi. *Restorasyon/Konservasyon Çalışmaları Dergisi* (18). 47-53.

Perker S., Akıncıtürk N., (2006). Cumalıkızık'da Ahşap Yapı Elemanı Bozulmaları. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi* 11 (2). 46-49

Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi, (2009). KUDEB Yayınları

Sağın, N. (2011). *Seyitgazi İlçesindeki Ortaçağ Yapıları*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Say, Y. (2006). Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında Önemli Bir Kült Kimlik: Şücaaddin Veli (Sultan Varlığı).*Türk Kültürü ve Hacı Bektaşi Veli Dergisi*, 37, 99-134.

Say, Y. (2003). *Seyyid Battal Gazi, Şücaeddin Veli, Üryan Baba* Ankara: Alevi

Akademisi Yayını

Seyitgazi İmar Planı Açıklama Notu-1981

Seyitgazi İlk İmar Planı İzahat Notu-1953

Sivrikaya, H. (2008) Odunda Doğal Dayanımı Etkileyen Faktörler, *Bartın Orman Fakültesi* Dergisi, 10 (13). 66-70

Toruk, F. (2014). Frig Vadisi'nde Bir Yerleşim: Kümbet Köyü. *Arış Dergisi,* (10). 72-111.

Tören E., Kozak, N., Demiral, G., (2012). *Eskişehir'in Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasında Kamu Kurumlarının Rolü*. Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, 4 (2). 69-88.

Türk Standardı TS 2514/Şubat 1977

Türk Standardı TS2515/Nisan 1985

Uğur, T. ve Güleç, A. (2016). Harç, Sıva ve Diğer Kompozit Malzemelerde Kullanılan Bağlayıcılar ve Özellikleri, *Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları Dergisi* 77-91.

Varnacı Uzun, F., ve Somuncu, M. (2011). Kültürel Peyzaj Değerlerinin Yerel Kalkınma İçin Önemi: Ihlara Vadisi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi*, 3(2), 355-365

Valetta Tüzüğü-2011

Venedik Tüzüğü-1964

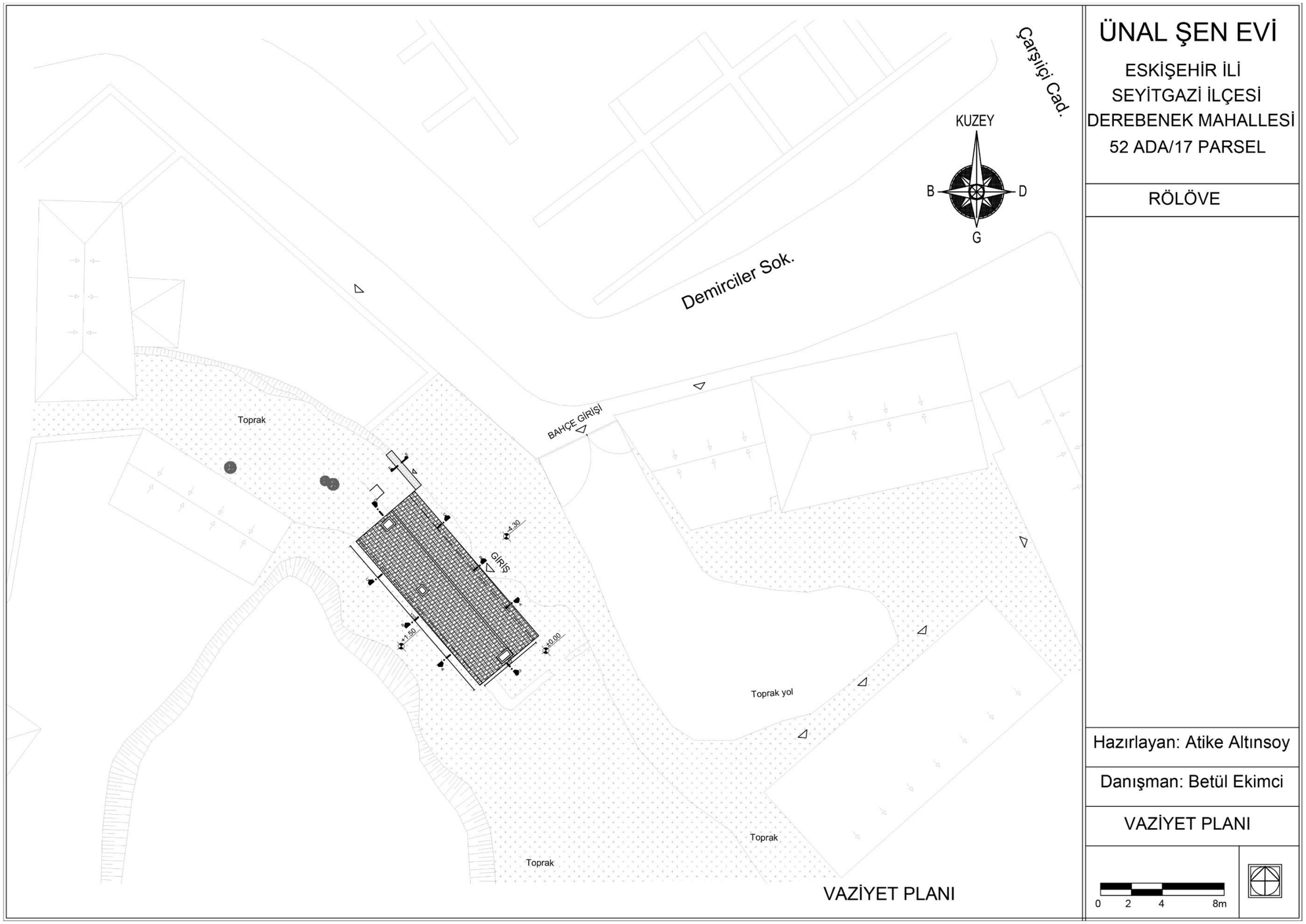
Yüksek, G., İstanbullu Dinçer, F., Dinçer, M., (2019). Seyitgazi İlçesi Paydaşlarının Sürdürülebilir Turizm Farkındalıkları, *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi,* 4 (1). 802-815.

Yüksel, İ. (2002). *Şifalı Frigya - Peri Bacaları Kaya Yerleşimleri*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Vakfı Yayını.

Zakar, L. (2013). *Restorasyon Uygulamalarında Kullanılan Çağdaş Teknikler*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi FBE

EKLER

EK-1

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

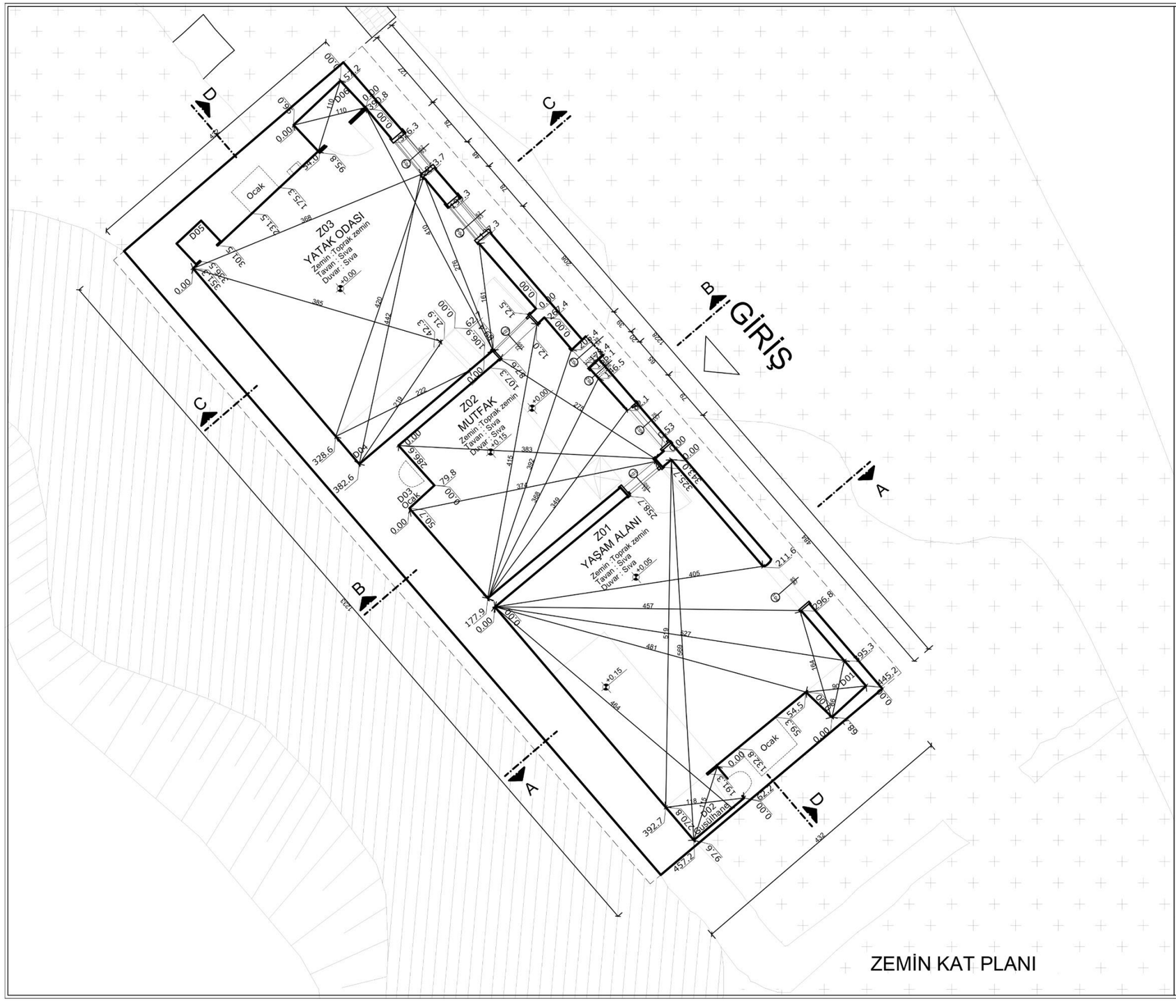
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

VAZİYET PLANI

0 2 4 8m

EK-2

ZEMİN KAT PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

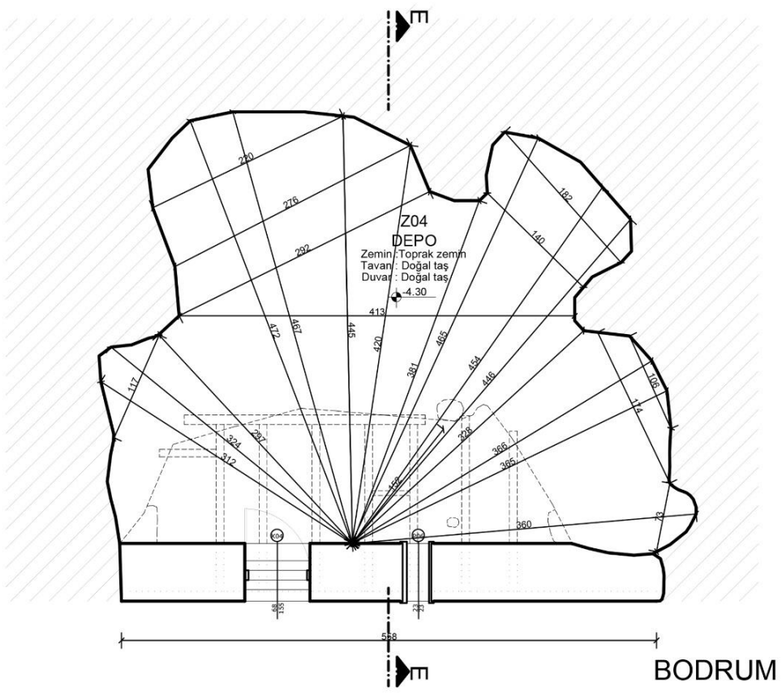
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

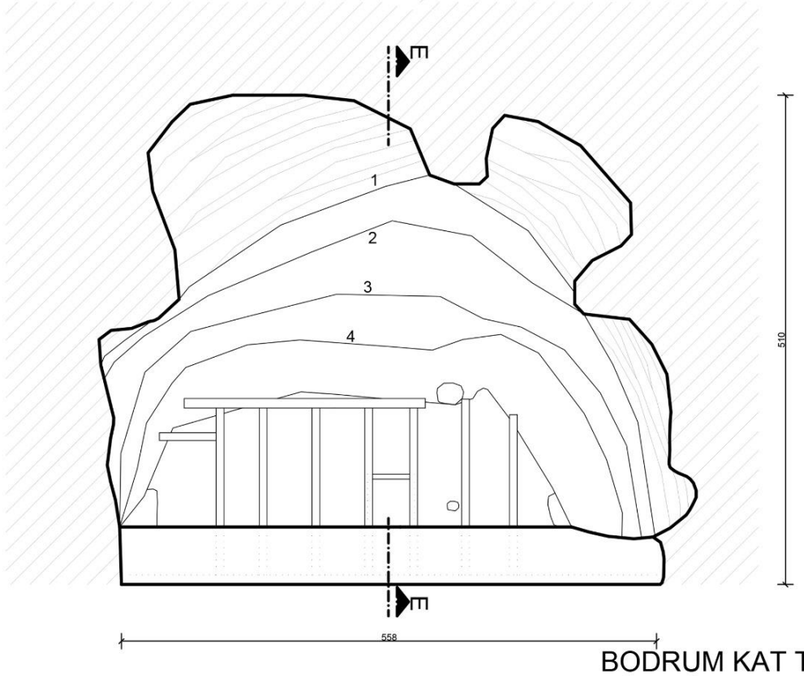
ZEMİN KAT PLANI

0 0.5 1 2m

EK-3

BODRUM KAT PLANI

BODRUM KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

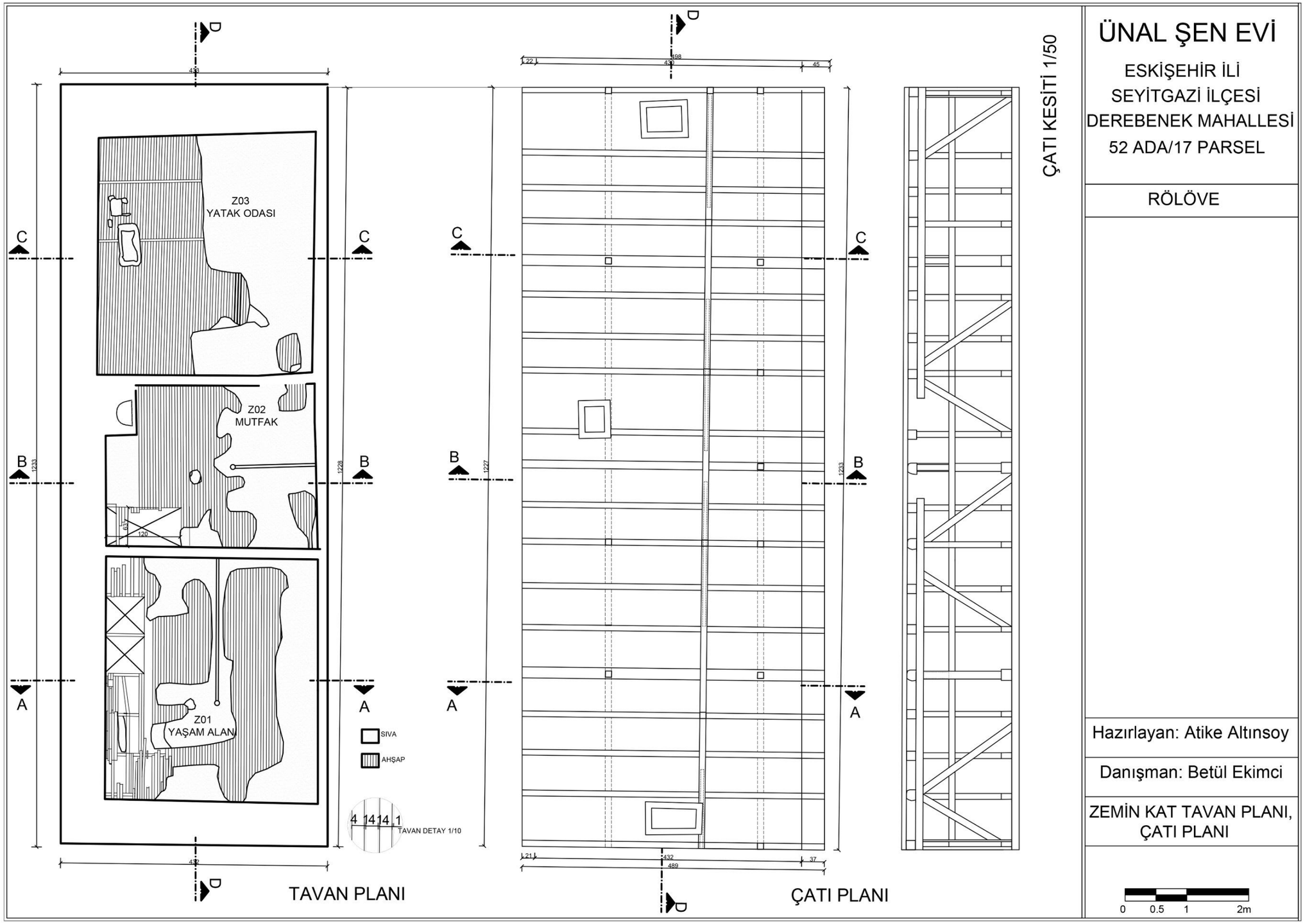
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

BODRUM KAT PLANI,
BODRUM KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

EK-4

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

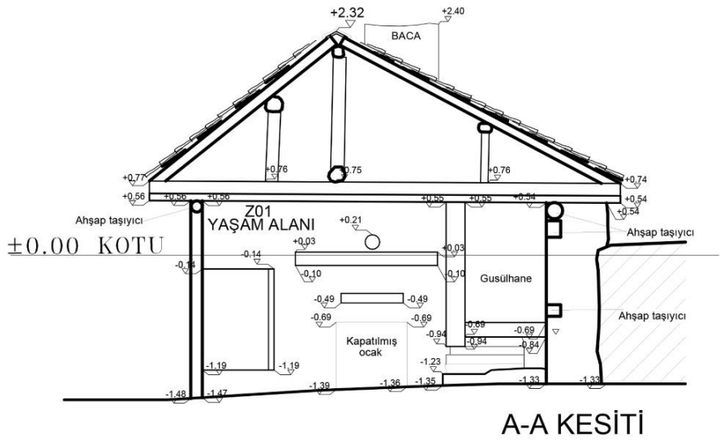
RÖLÖVE

Hazırlayan: Atike Altınsoy

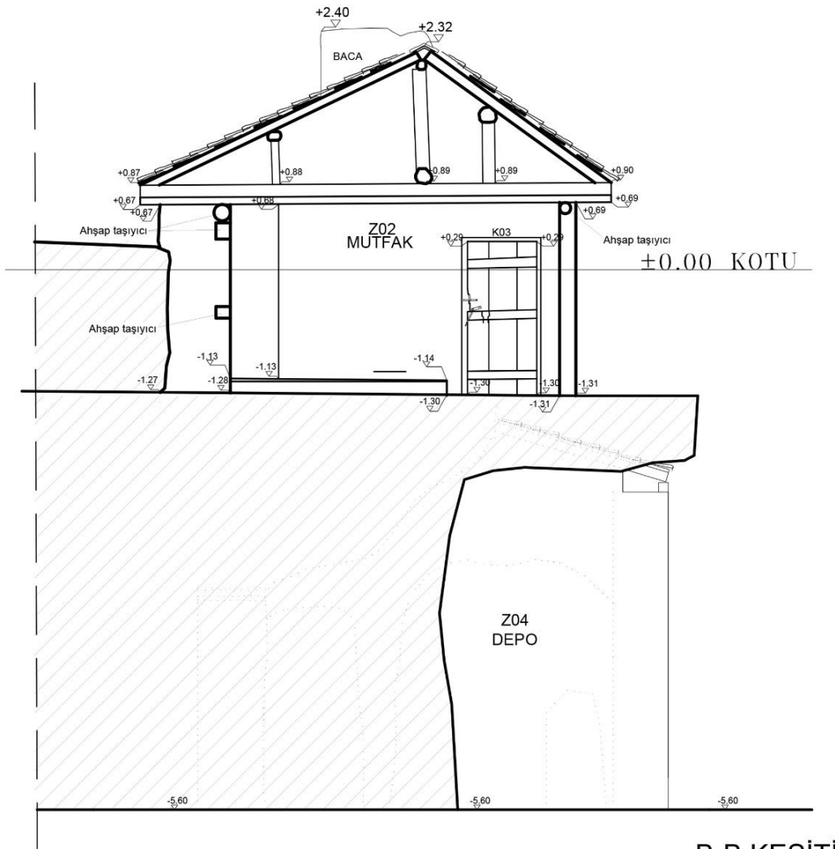
Danışman: Betül Ekimci

ZEMİN KAT TAVAN PLANI,
ÇATI PLANI

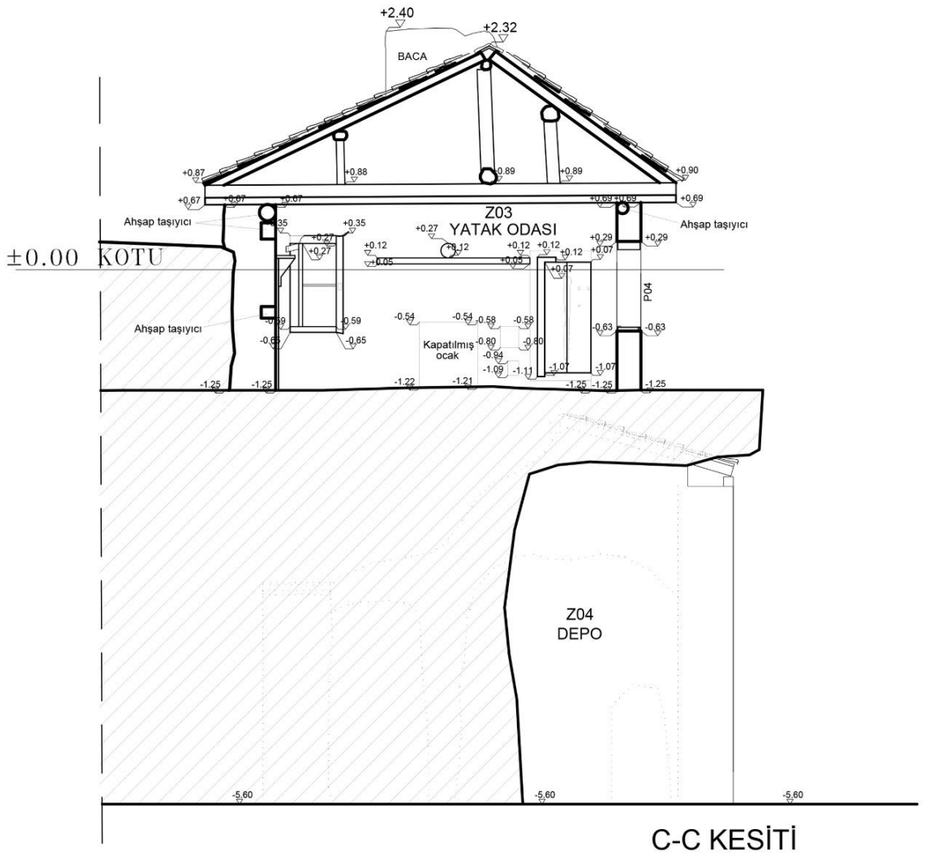
EK-5

A-A KESİTİ

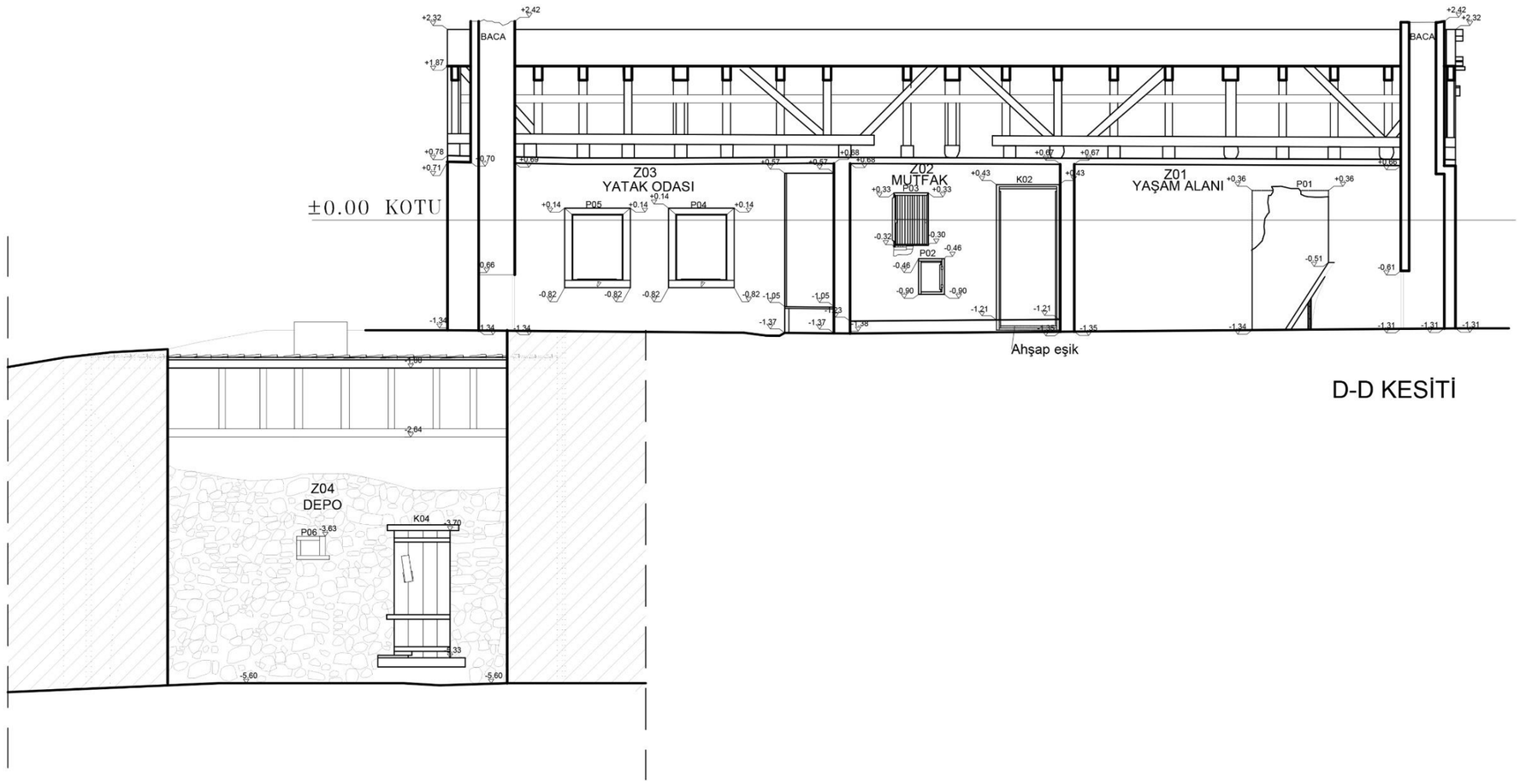

B-B KESİTİ

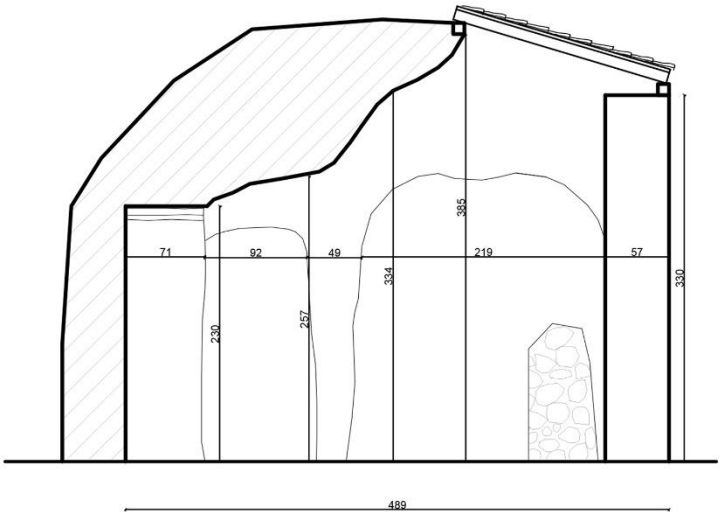
C-C KESİTİ

EK-5 (Devam)

D-D KESİTİ

EK-5 (Devam)

E-E KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

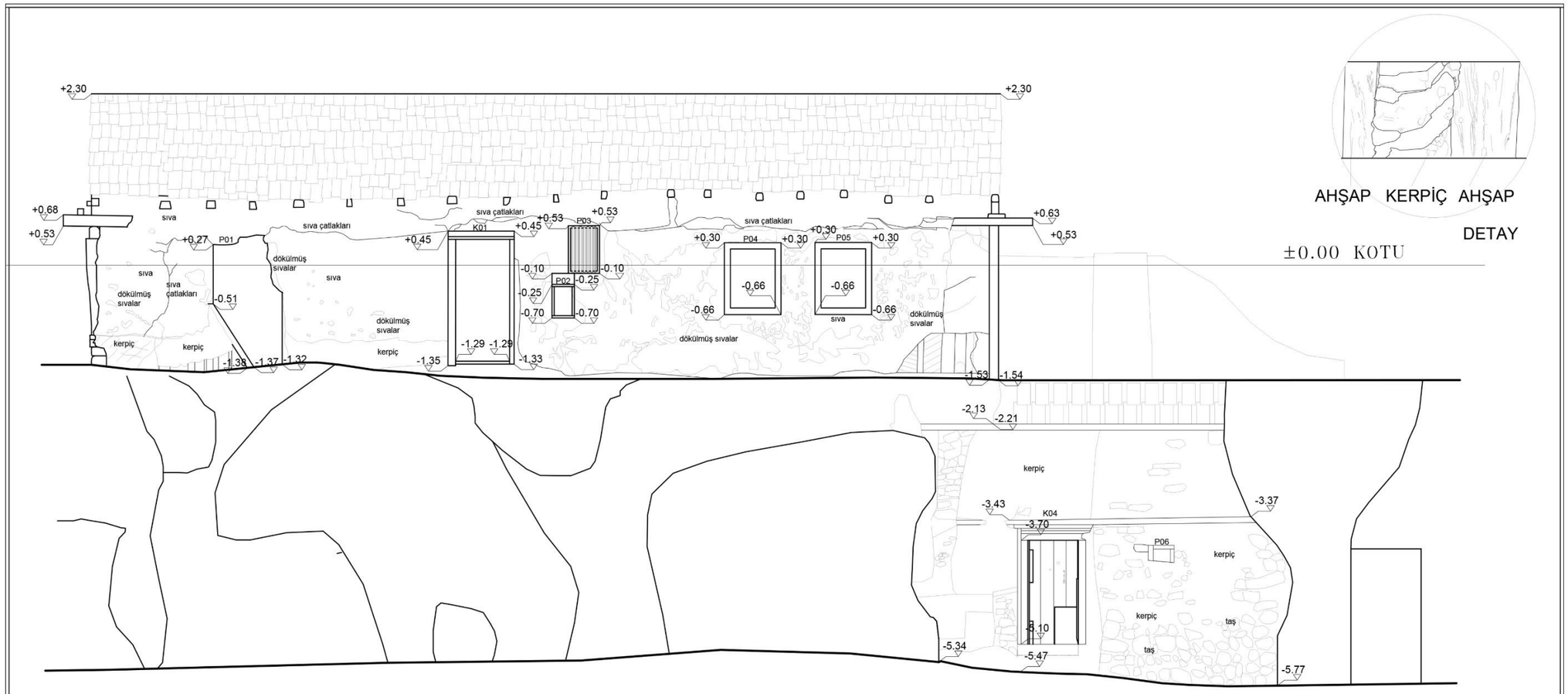
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

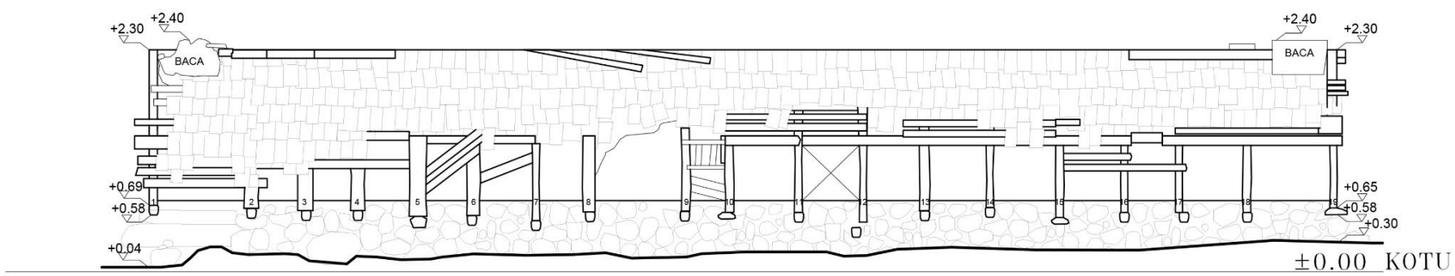
AA,BB,CC,DD,EE KESİTLERİ

0 0.5 1 2m

EK-6

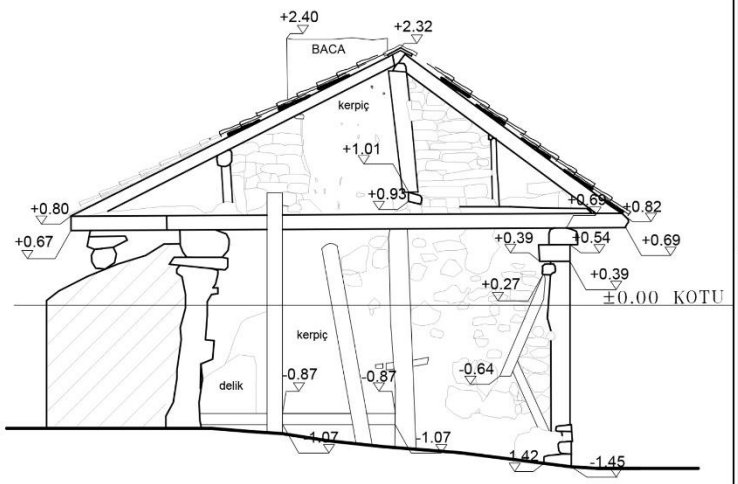

KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

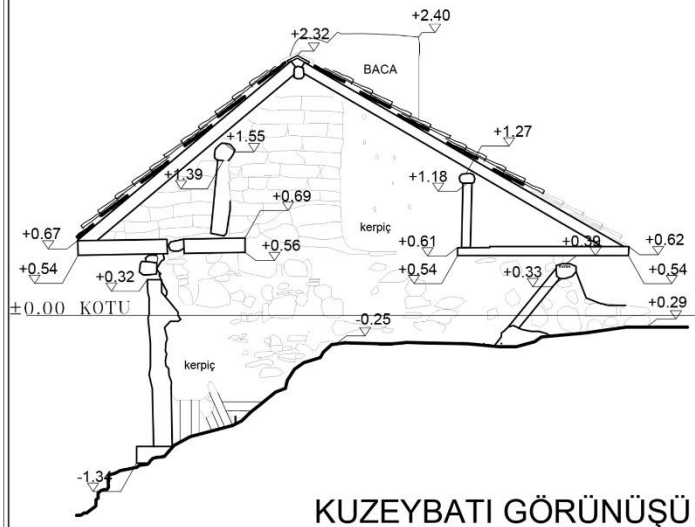

GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

EK-6 (Devam)

GÜNEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ 1/50

KUZEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

Hazırlayan: Atike Altınsoy

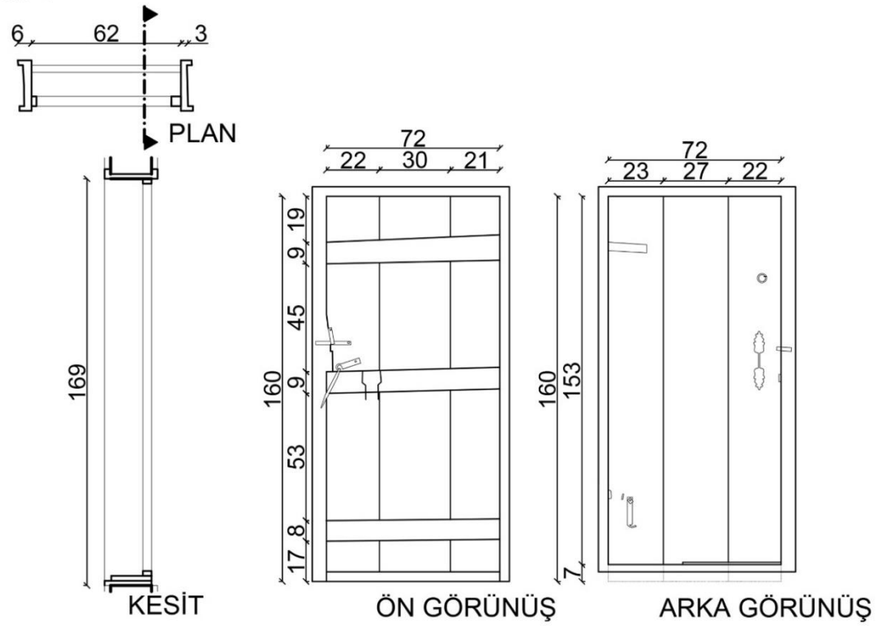
Danışman: Betül Ekimci

KUZEYDOĞU, GÜNEYDOĞU, GÜNEYBATI, KUZEYBATI GÖRÜNÜŞLERİ

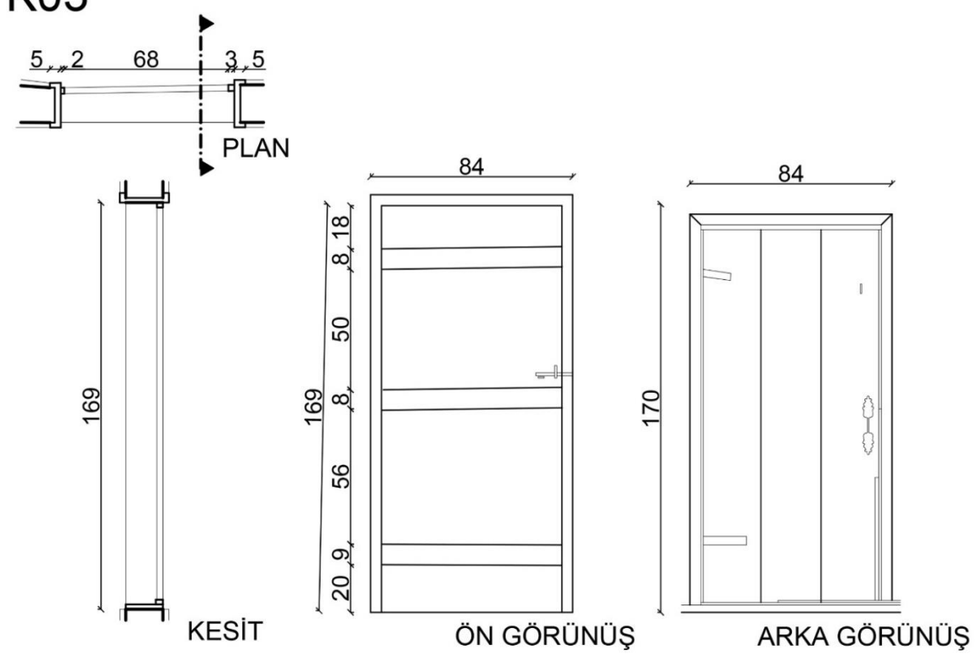
0 0.5 1 2m

EK-7

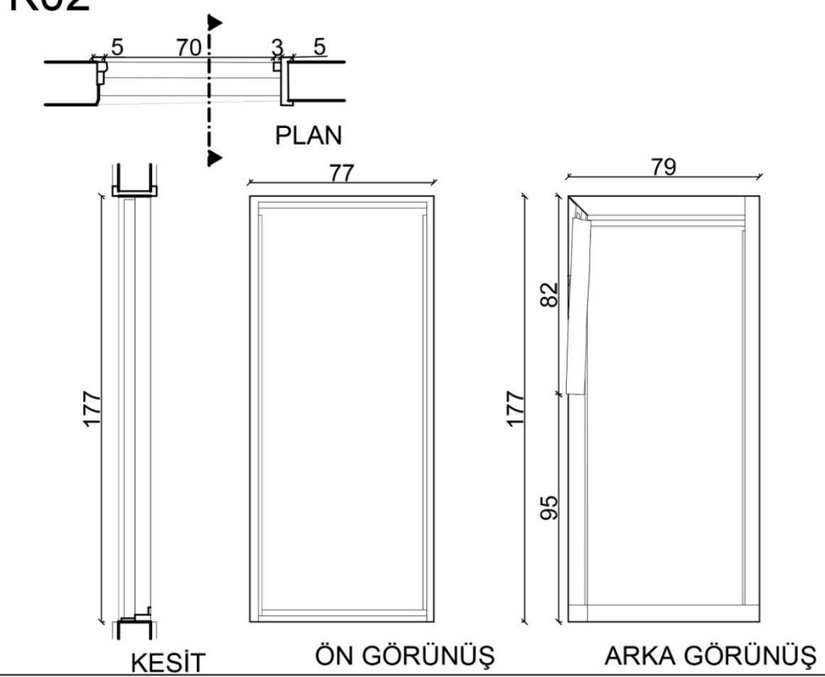
K01

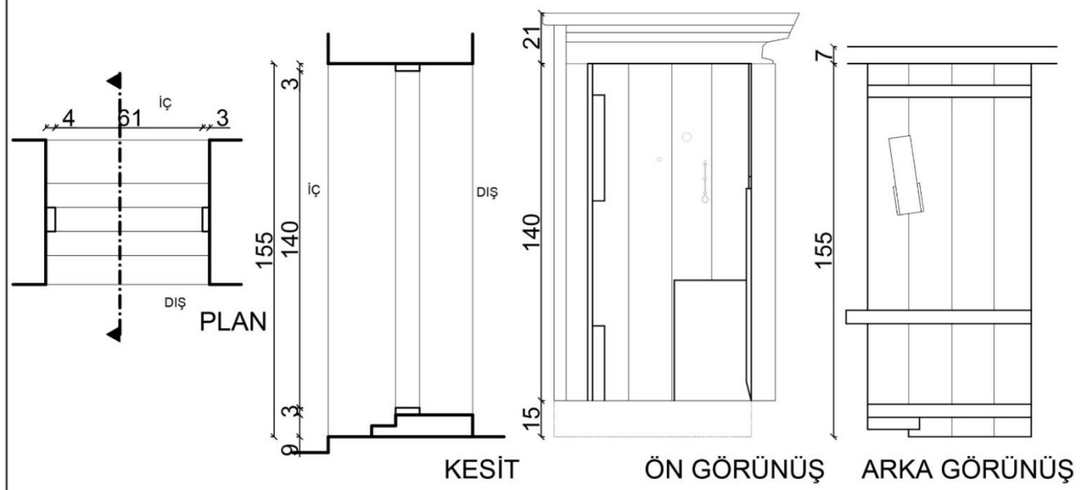
K03

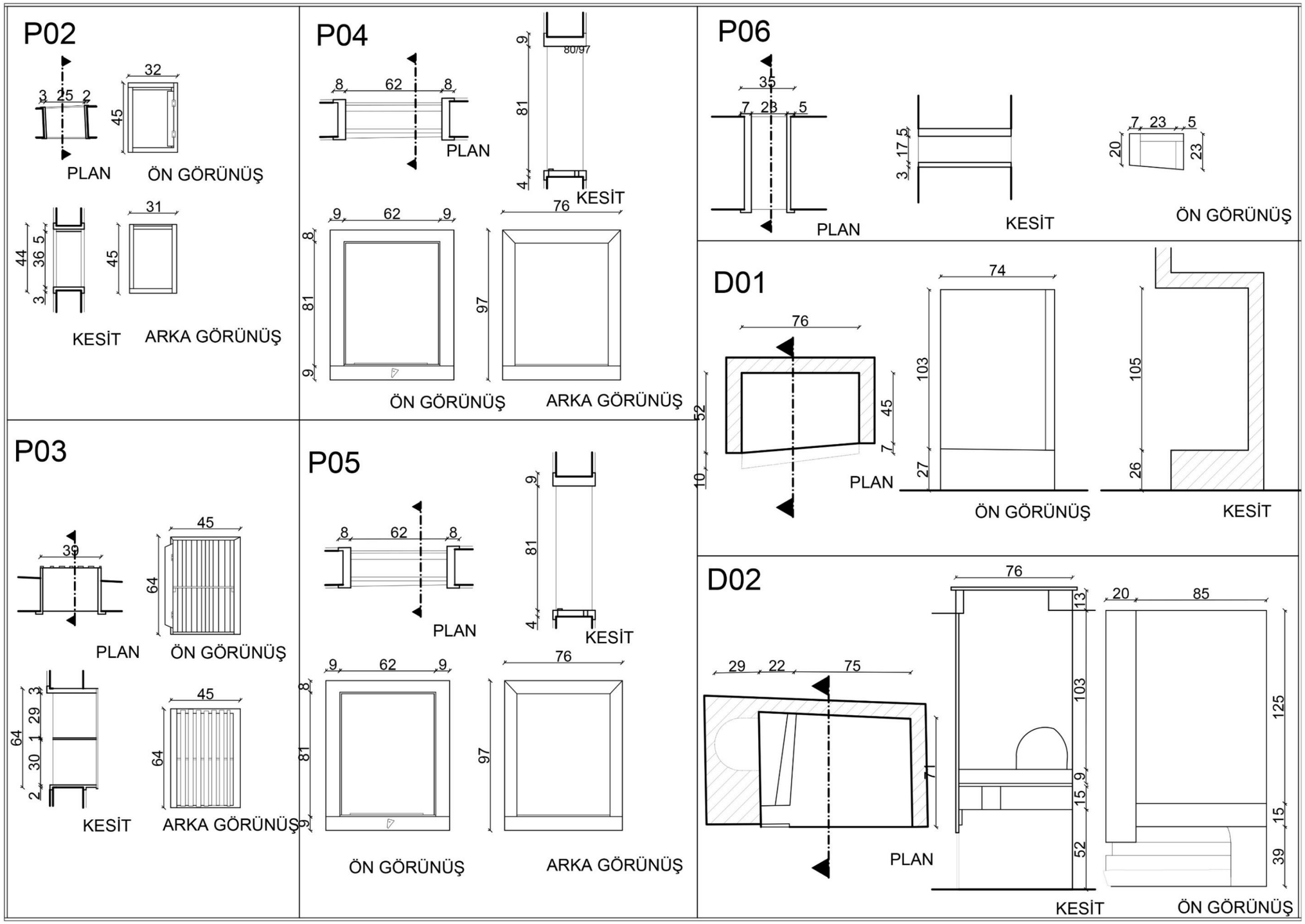
K02

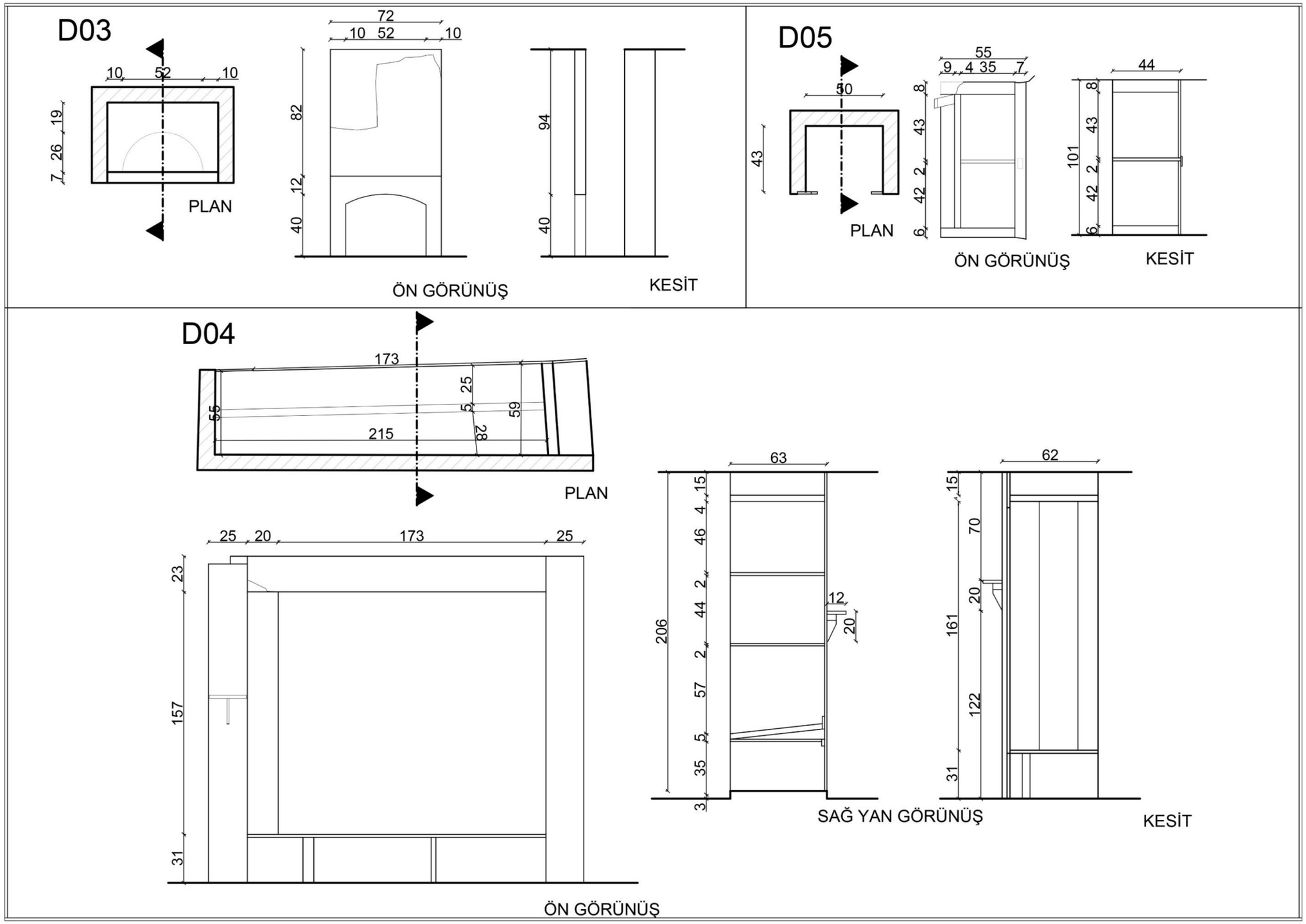
K04

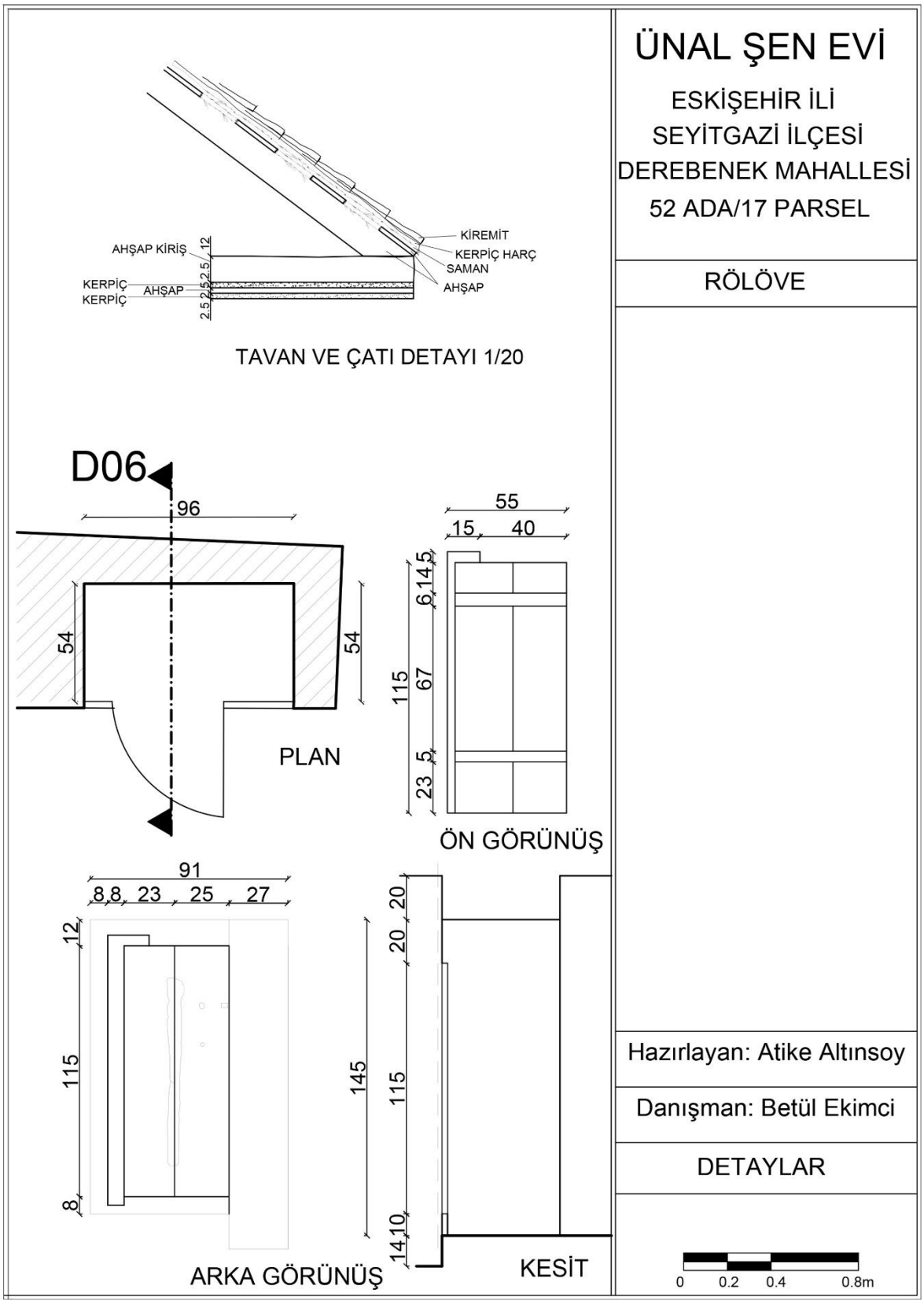
EK-7 (Devam)

P02
3 25 2
32
45
PLAN
ÖN GÖRÜNÜŞ
44 36 5 3
31
45
KESİT
ARKA GÖRÜNÜŞ
P04
8 62 8
PLAN
9
80/97
81
4
KESİT
9 62 9
8
81
9
76
97
ÖN GÖRÜNÜŞ
ARKA GÖRÜNÜŞ
P06
35
7 23 5
PLAN
3 17.5
KESİT
7 23 5
20
23
ÖN GÖRÜNÜŞ
D01
76
52
10
45
7
PLAN
74
103
27
ÖN GÖRÜNÜŞ
105
26
KESİT
P03
39
45
64
PLAN
ÖN GÖRÜNÜŞ
64 30 1 29 3
2
45
64
KESİT
ARKA GÖRÜNÜŞ
P05
8 62 8
PLAN
9
81
4
KESİT
9 62 9
8
81
9
76
97
ÖN GÖRÜNÜŞ
ARKA GÖRÜNÜŞ
D02
29 22 75
71
PLAN
76
13
103
9
15
52
KESİT
20 85
125
15
39
ÖN GÖRÜNÜŞ

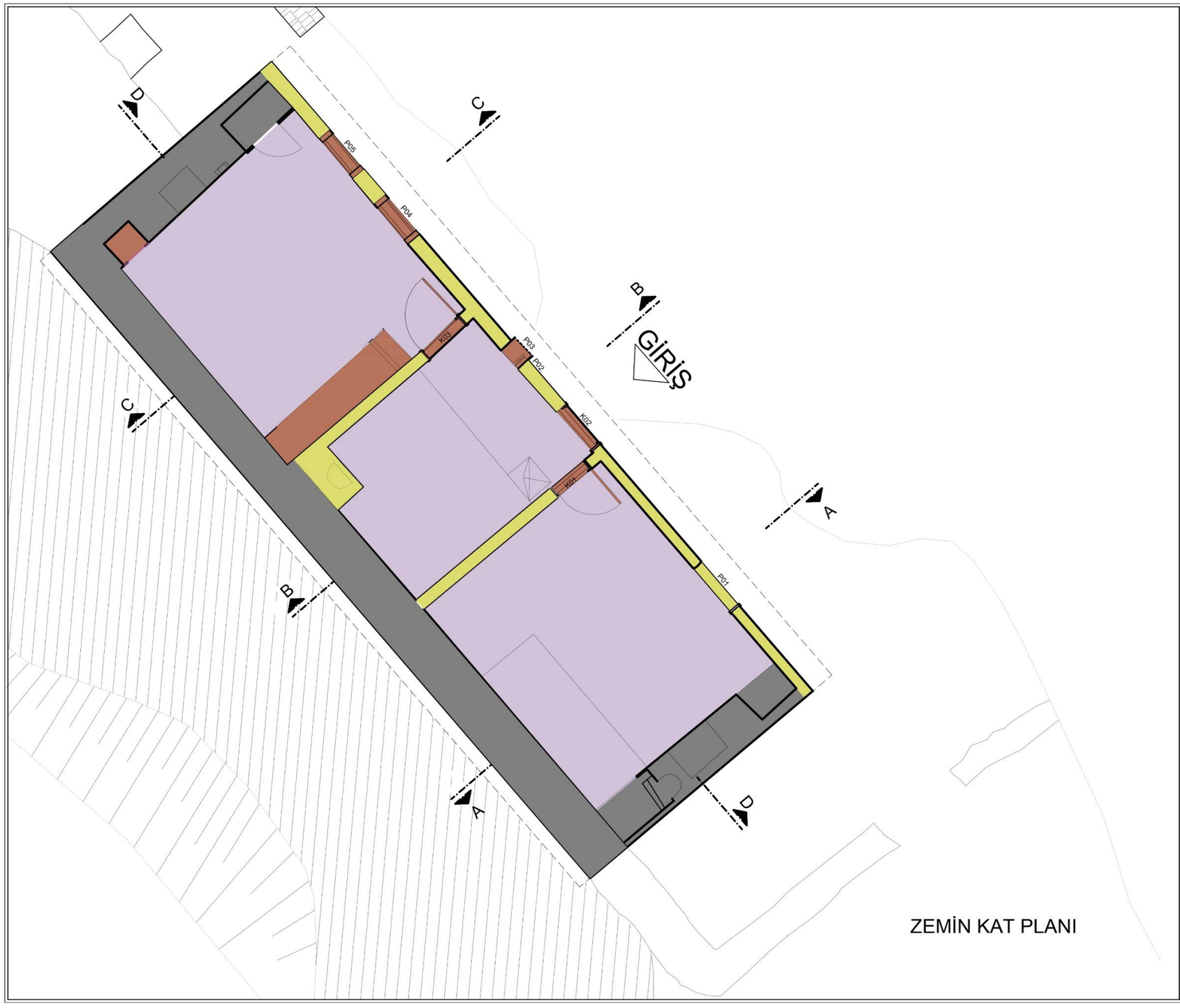
EK-7 (devamı)

D03
10
52
10
19
26
7
PLAN
72
10
52
10
82
12
40
ÖN GÖRÜNÜŞ
94
40
KESİT
D05
50
43
PLAN
55
9
4
35
7
8
43
2
42
6
ÖN GÖRÜNÜŞ
44
101
8
43
2
42
6
KESİT
D04
173
55
25
5
59
28
215
PLAN
25
20
173
25
23
157
31
ÖN GÖRÜNÜŞ
63
206
15
4
46
2
44
2
57
5
35
3
12
20
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
62
15
70
20
161
122
31
KESİT

EK-7 (Devam)

ÜNAL ŞEN EVİ
ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL
RÖLÖVE
KİREMİT
KERPİÇ HARÇ
SAMAN
AHŞAP
AHŞAP KİRİŞ
KERPİÇ
AHŞAP
KERPİÇ
12
2.5
2
5
2.5
TAVAN VE ÇATI DETAYI 1/20
D06
96
54
54
PLAN
55
15
40
6
14.5
115
67
23
5
ÖN GÖRÜNÜŞ
91
8.8
23
25
27
12
115
8
ARKA GÖRÜNÜŞ
20
20
145
115
14
10
KESİT
Hazırlayan: Atike Altınsoy
Danışman: Betül Ekimci
DETAYLAR
0
0.2
0.4
0.8m

EK-8

ZEMİN KAT PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME ANALİZİ

LEJANT

- AHŞAP
- KERPİÇ
- ÇUKURCA+KABA YONU TAŞ
- KITIKLI ÇAMUR SIVA

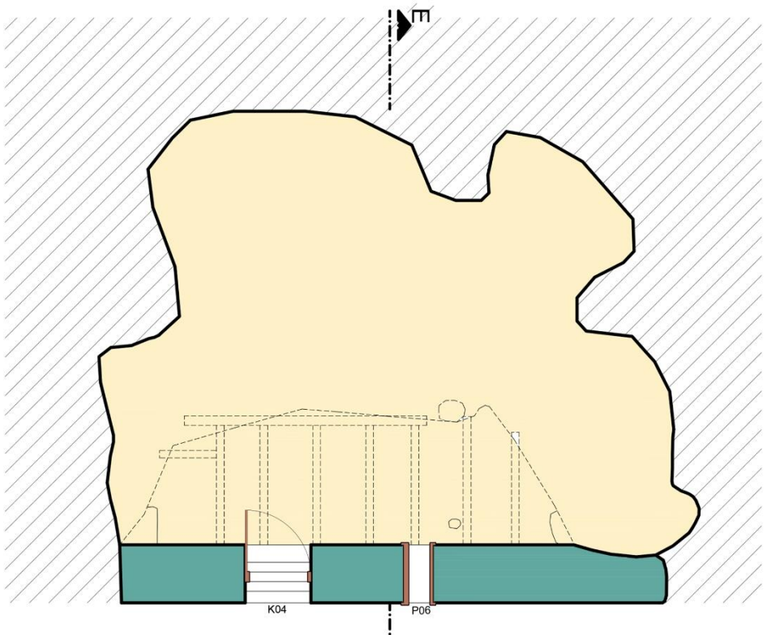
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

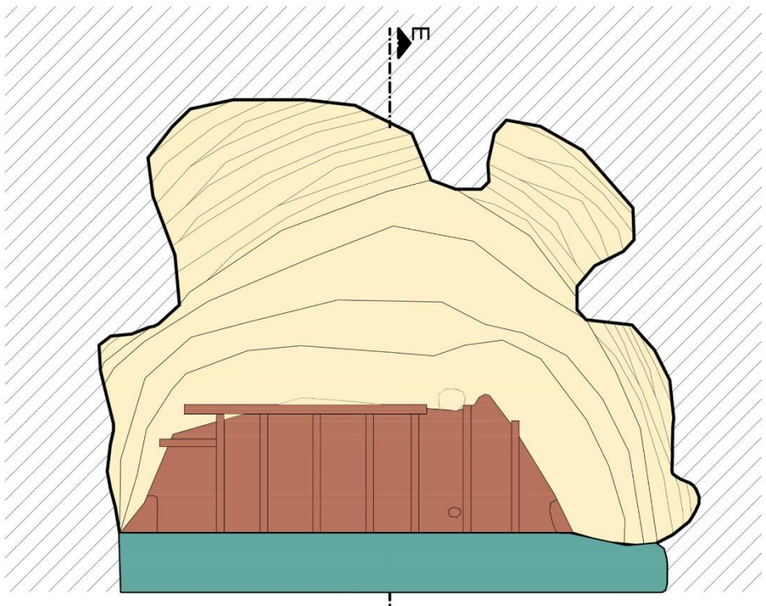
ZEMİN KAT PLANI

0 0.5 1 2m

EK-9

BODRUM KAT PLANI 1/50

BODRUM KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME ANALİZİ

LEJANT

- AHŞAP
- MOLOZ TAS
- DOĞAL JEOLOJİK TAŞ

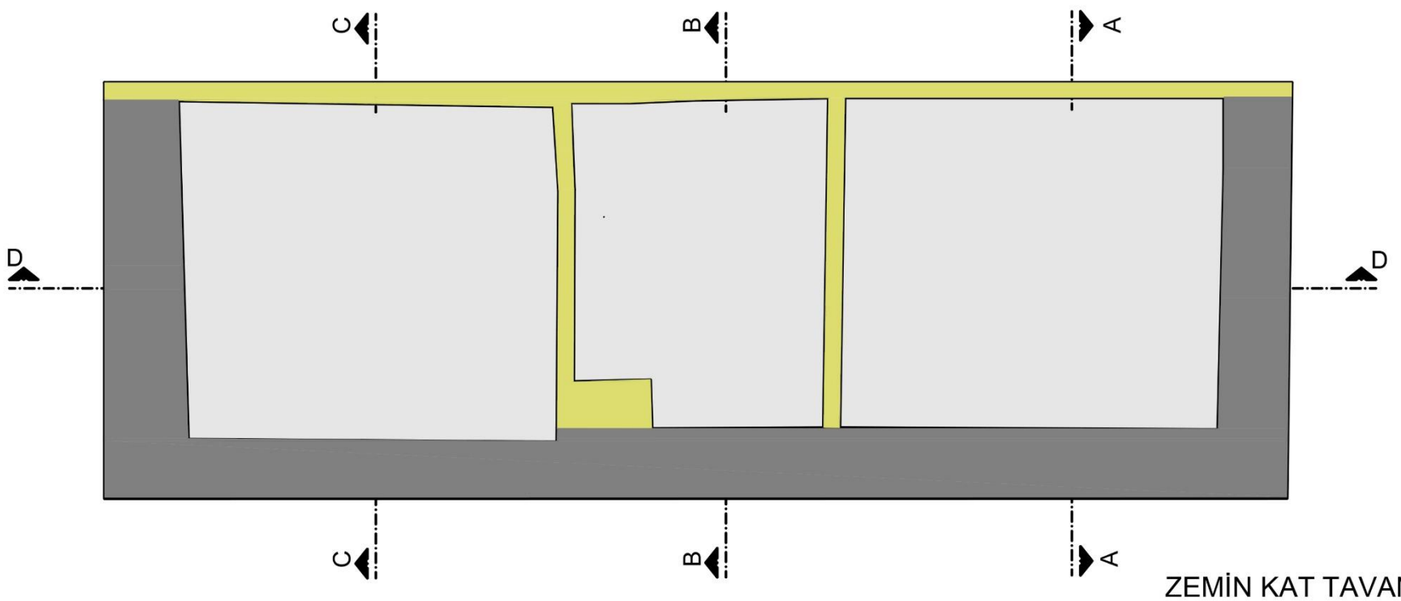
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

BODRUM KAT PLANI,
BODRUM KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

EK-10

ZEMİN KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME ANALİZİ

LEJANT

- KERPİÇ
- ÇUKURCA+KABA YONU TAŞ
- BADANA

Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

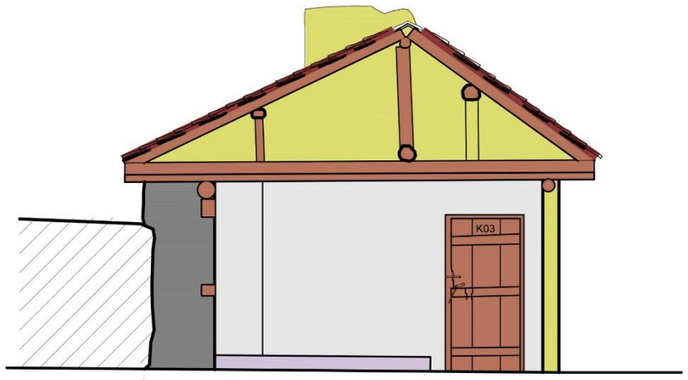
ZEMİN KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

EK-11

A-A KESİTİ

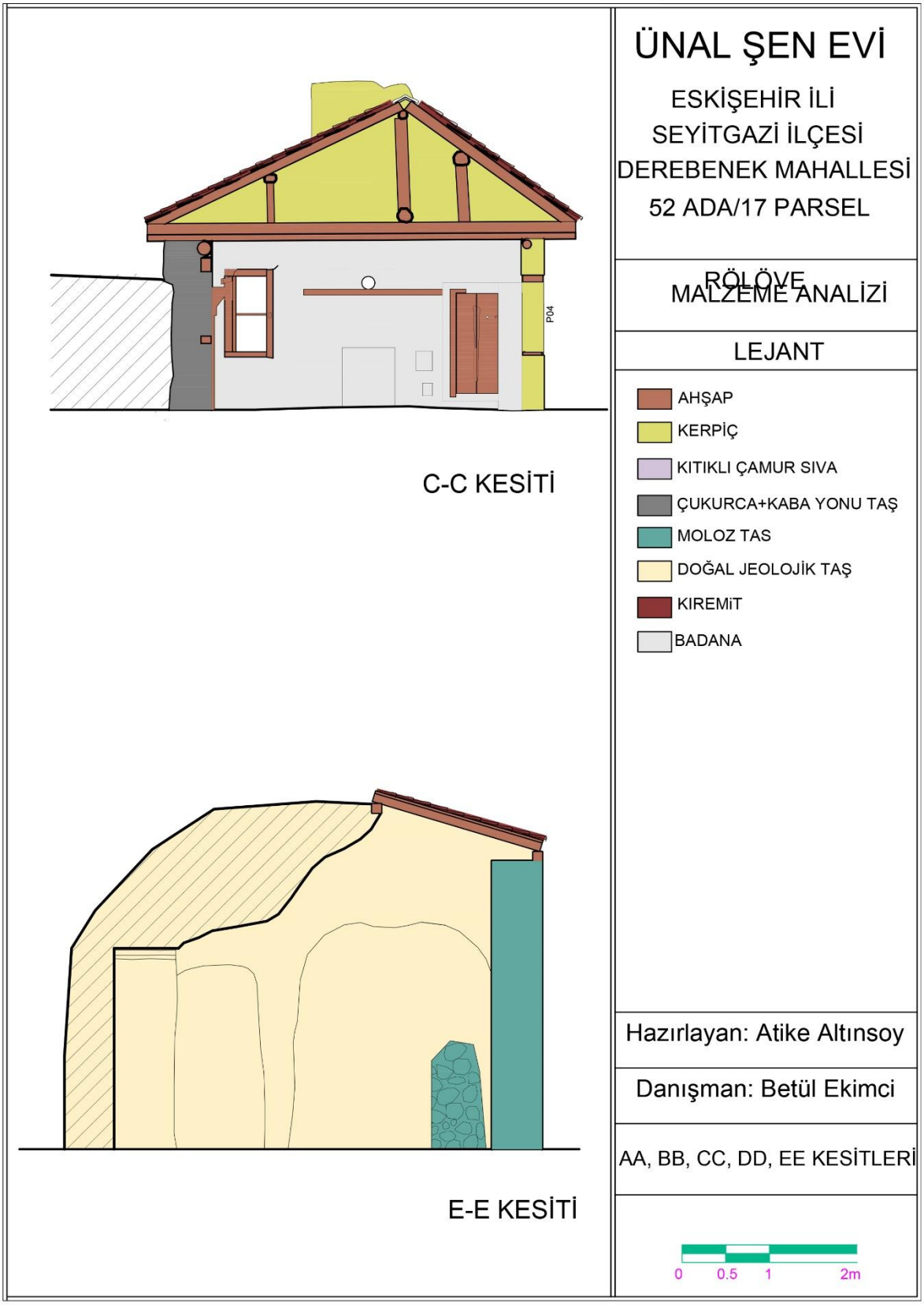

B-B KESİTİ

D-D KESİTİ

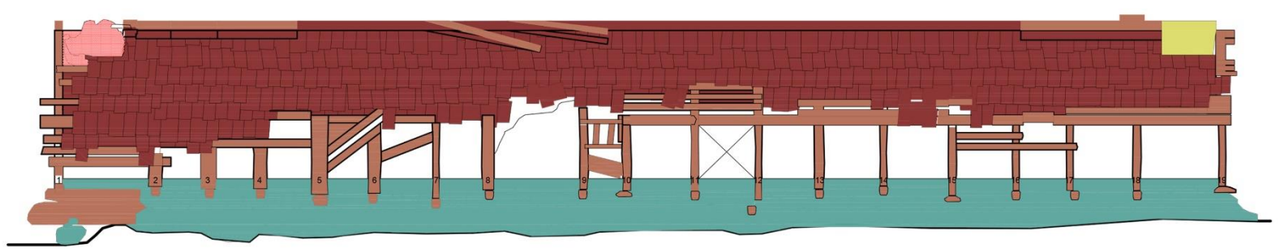
EK-11 (Devam)

ÜNAL ŞEN EVİ
ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL
RÖLÖVE
MALZEME ANALİZİ
LEJANT
AHŞAP
KERPİÇ
KITIKLI ÇAMUR SIVA
ÇUKURCA+KABA YONU TAŞ
MOLOZ TAS
DOĞAL JEOLOJİK TAŞ
KIREMİT
BADANA
P04
C-C KESİTİ
E-E KESİTİ
Hazırlayan: Atike Altınsoy
Danışman: Betül Ekimci
AA, BB, CC, DD, EE KESİTLERİ
0
0.5
1
2m

EK-12

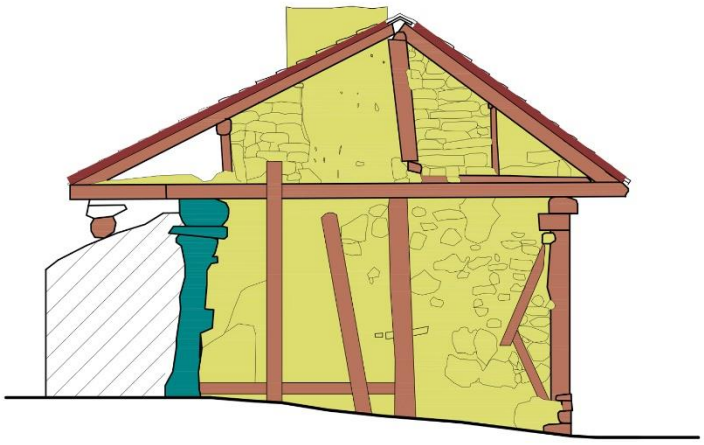

KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

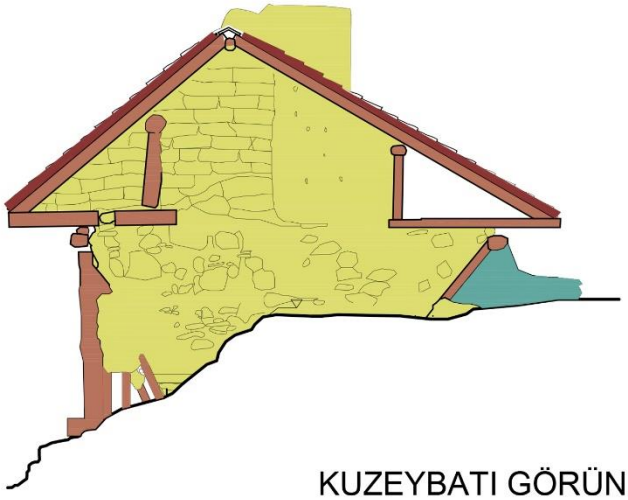

GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

EK-12 (Devam)

GÜNEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

KUZEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME ANALİZİ

LEJANT

- AHŞAP
- KERPİÇ
- BETON
- MOLOZ TAS
- DOĞAL JEOLOJİK TAŞ
- KIREMiT
- METAL

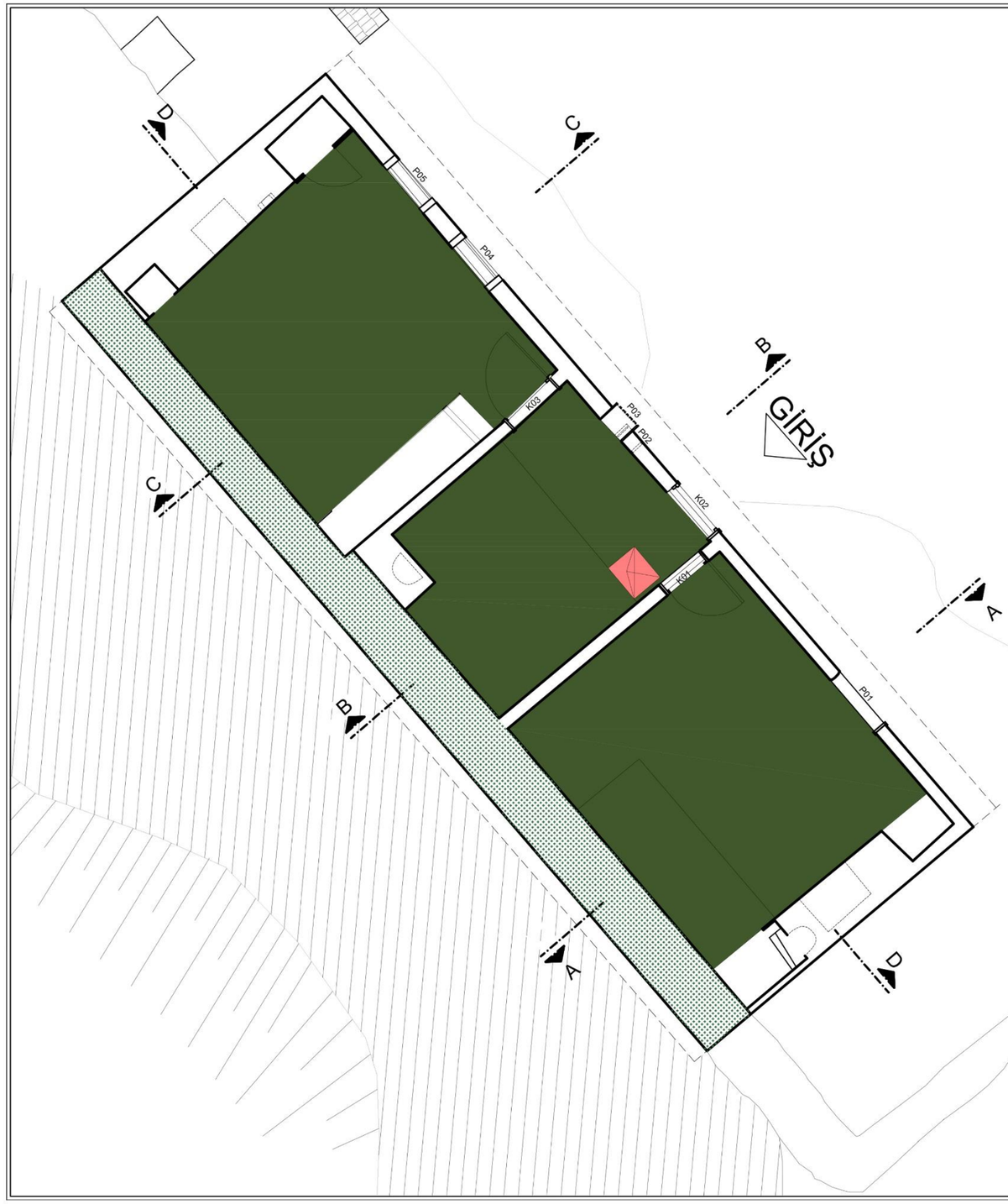
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

KUZEYDOĞU, GÜNEYDOĞU, GÜNEYBATI, KUZEYBATI GÖRÜBÜŞLERİ

0 0.5 1 2m

EK-13

ZEMİN KAT PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME BOZULMALARI VE YAPISAL DEFORMASYONLAR ANALİZİ

LEJANT

TAŞIYICI SİSTEMDEKİ BOZULMALAR
- YIKILMA VE ÇÖKMELER
- HARÇ BOŞALMASI

MALZEMEDEKİ BOZULMALAR
- KİRLENME

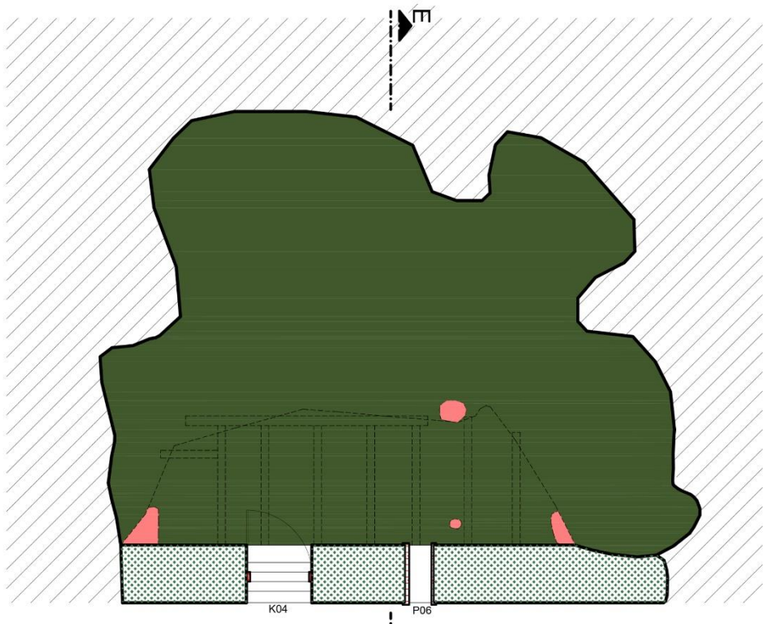
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

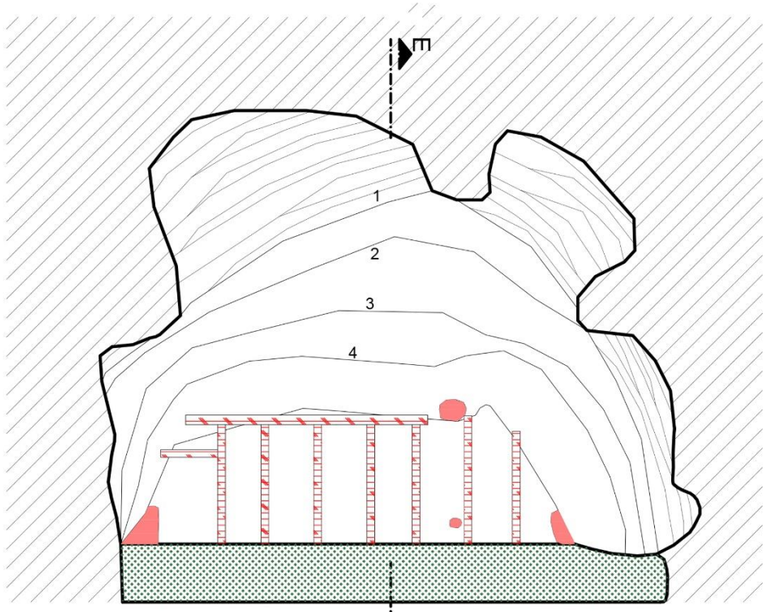
ZEMİN KAT PLANI

0 0.5 1 2m

EK-14

BODRUM KAT PLANI

BODRUM KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME BOZULMALARI VE YAPISAL DEFORMASYONLAR ANALİZİ

LEJANT

TAŞIYICI SİSTEMDEKİ BOZULMALAR
- YIKILMA VE ÇÖKMELER
- HARÇ BOŞALMASI

MALZEMEDEKİ BOZULMALAR
- KİRLENME

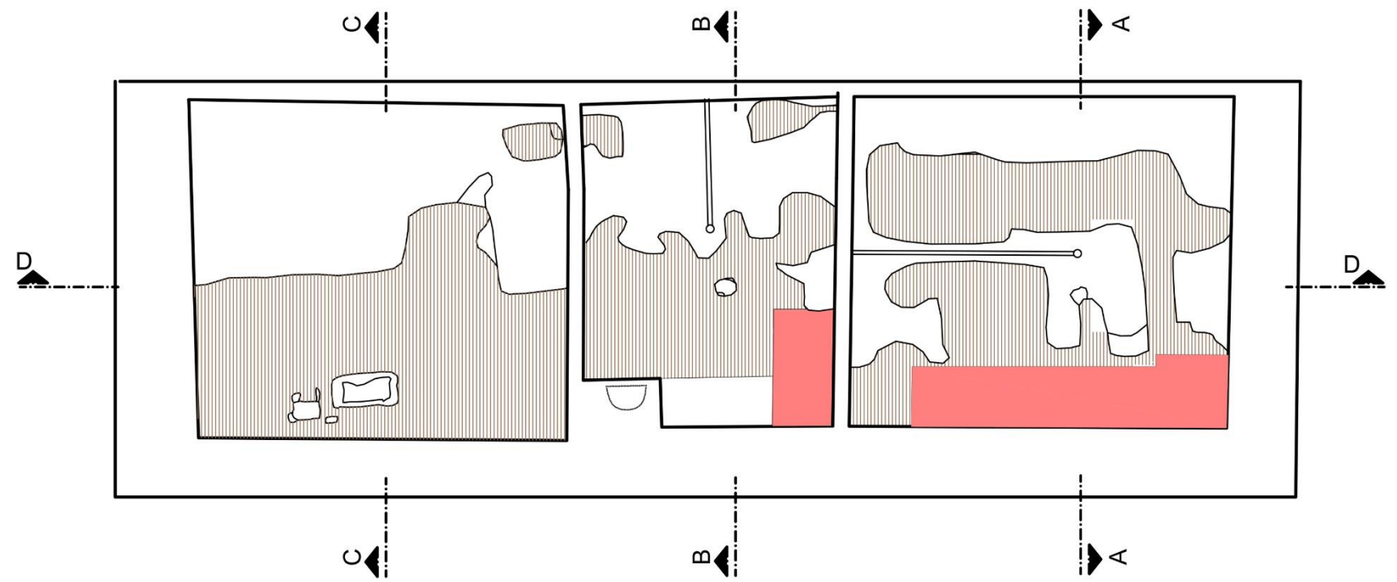
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

BODRUM KAT PLANI,
BODRUM KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

EK-15

ZEMİN KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME BOZULMALARI VE YAPISAL DEFORMASYONLAR ANALİZİ

LEJANT

TAŞIYICI SİSTEMDEKİ BOZULMALAR
YIKILMA VE ÇÖKMELER
MALZEMEDEKİ BOZULMALAR
SIVA DÖKÜLMESİ

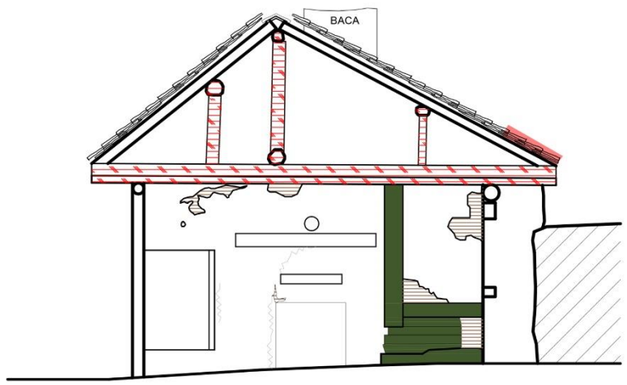
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

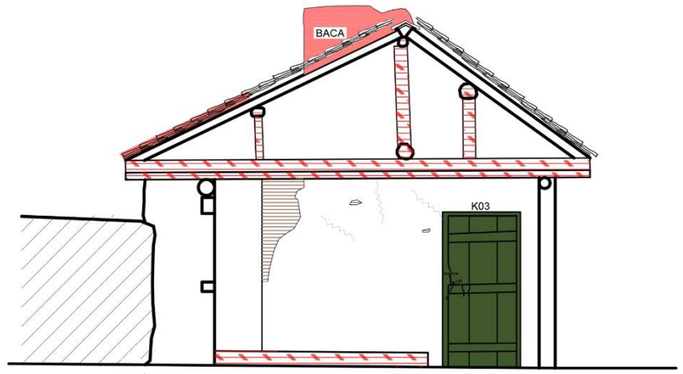
ZEMİN KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

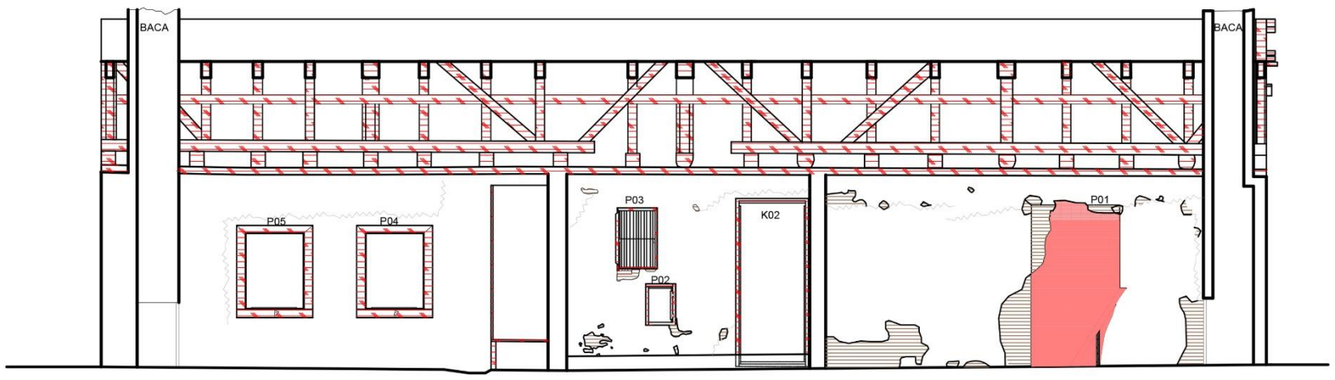
EK-16

A-A KESİTİ

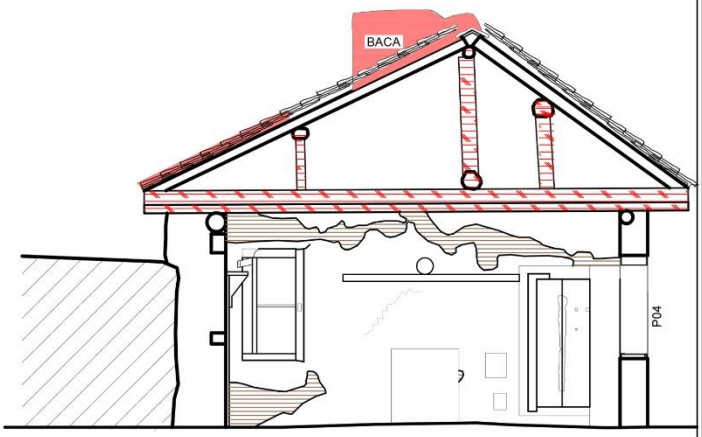

B-B KESİTİ

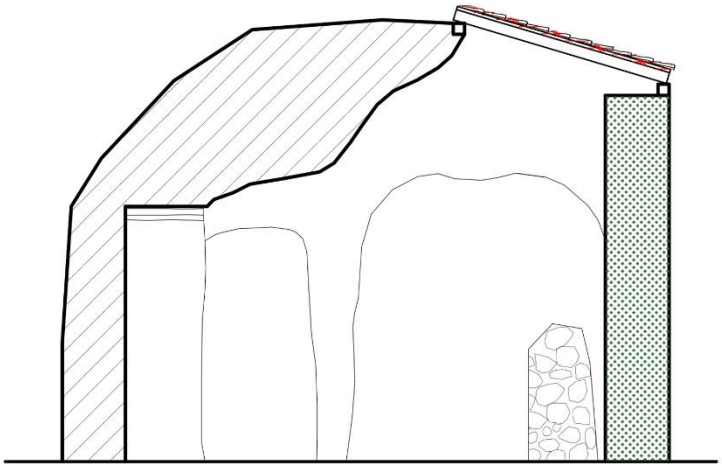

D-D KESİTİ

EK-16 (Devam)

C-C KESİTİ

E-E KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME BOZULMALARI VE YAPISAL DEFORMASYONLAR ANALİZİ

LEJANT

TAŞIYICI SİSTEMDEKİ BOZULMALAR
- YIKILMA VE ÇÖKMELER
- HARÇ BOŞALMASI

MALZEMEDEKİ BOZULMALAR
- SIVA DÖKÜLMESİ
- YÜZEYSEL ÇATLAKLAR
- KİRLENME
- YÜZEY KAYBI

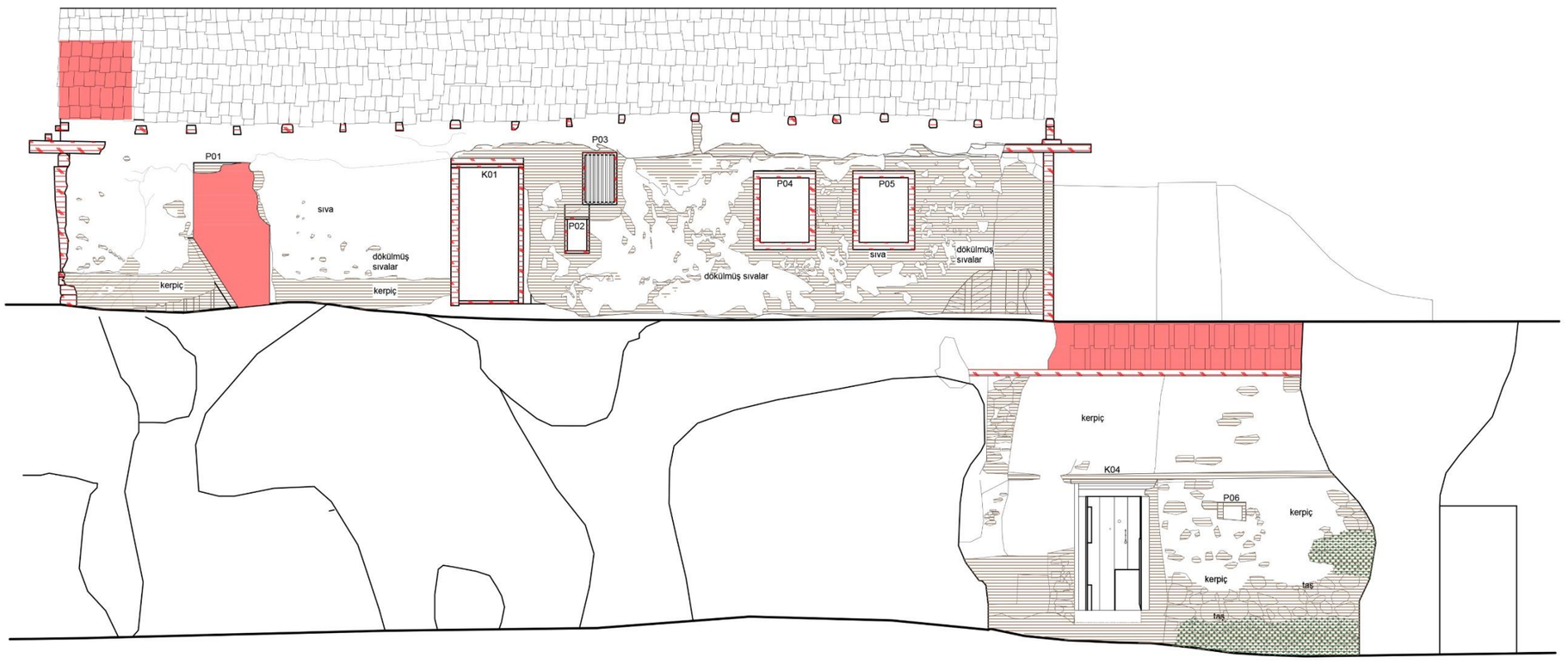
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

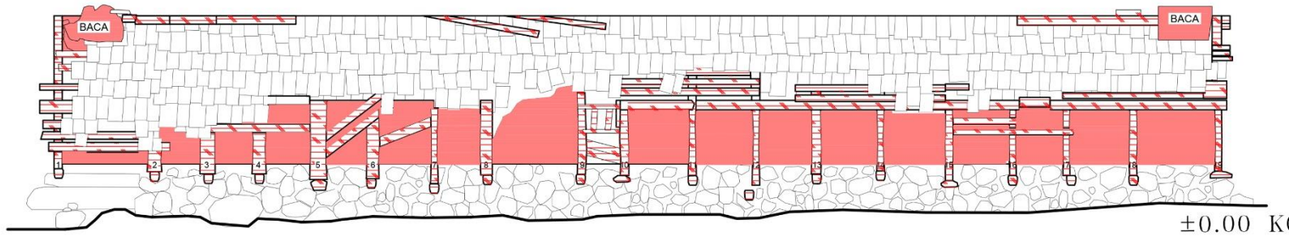
AA, BB, CC, DD, EE KESİTLERİ

0 0.5 1 2m

EK-17

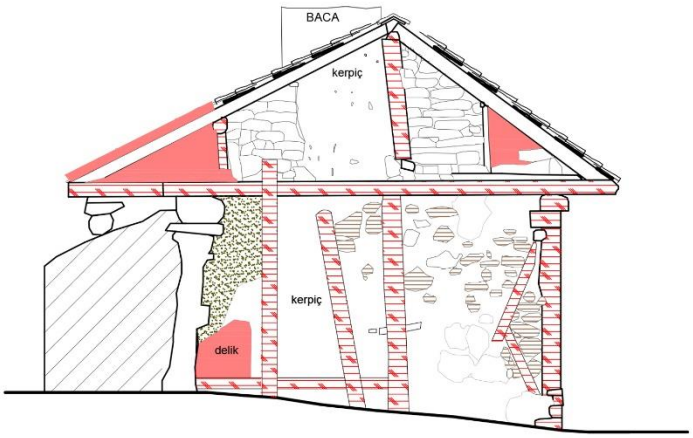
KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

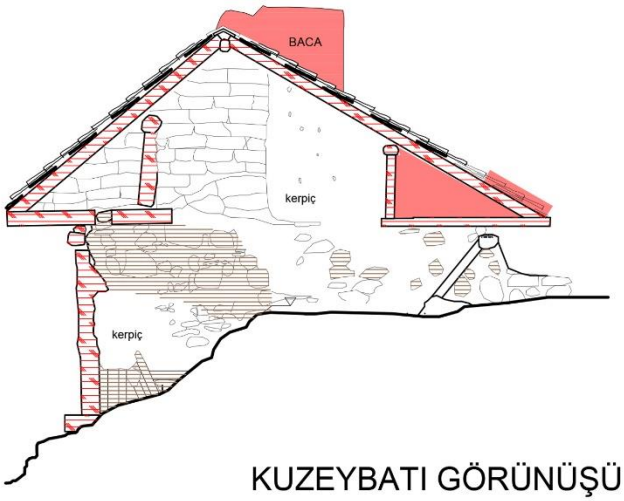
±0.00 KOTU

GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

EK-17 (Devam)

GÜNEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

KUZEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RÖLÖVE

MALZEME BOZULMALARI VE YAPISAL DEFORMASYONLAR ANALİZİ

LEJANT

TAŞIYICI SİSTEMDEKİ BOZULMALAR
- YIKILMA VE ÇÖKMELER
- HARÇ BOŞALMASI

MALZEMEDEKİ BOZULMALAR
- SIVA DÖKÜLMESİ
- YÜZEYSEL ÇATLAKLAR
- KİRLENME
- YÜZEY KAYBI

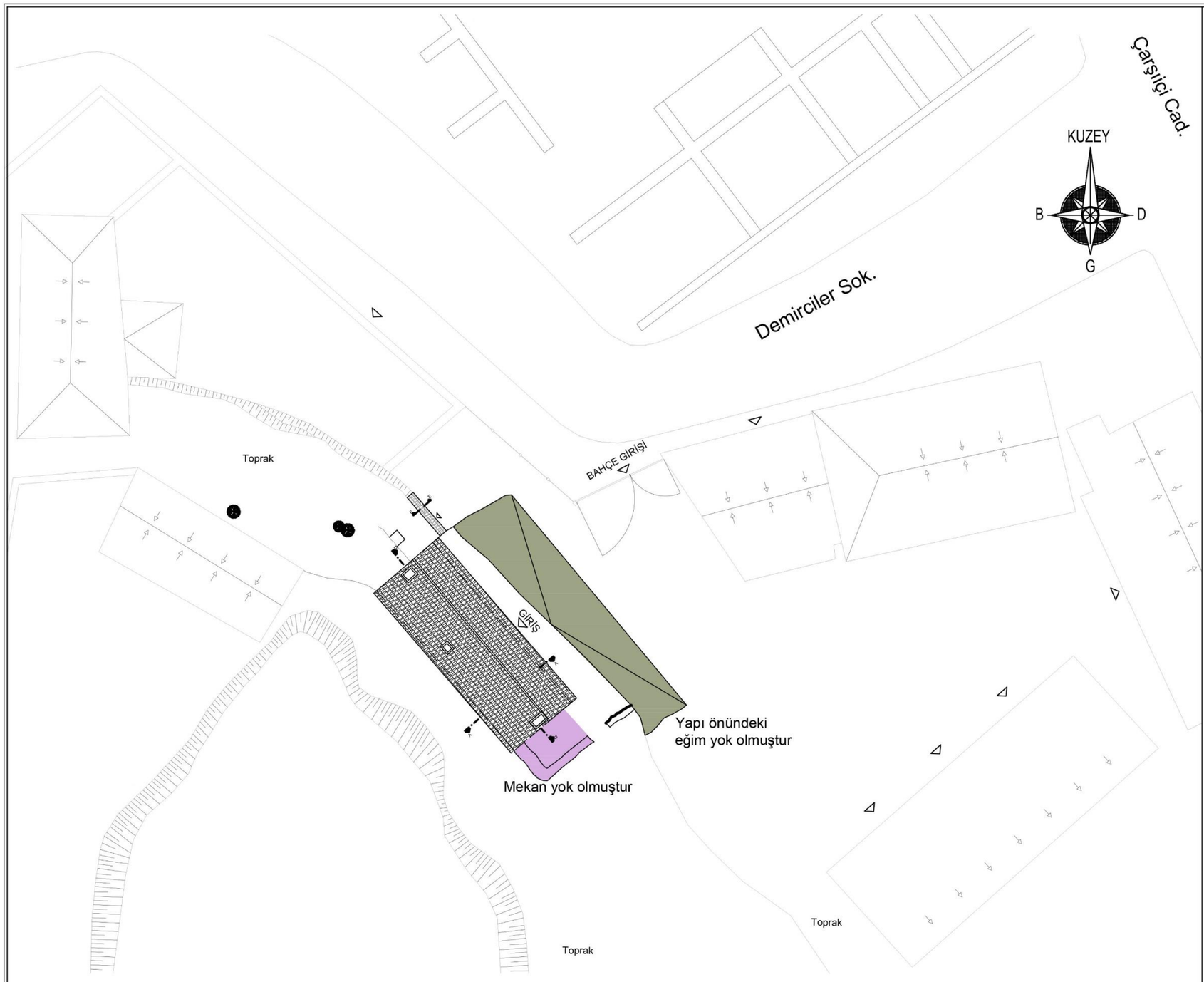
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

KUZEYDOĞU, GÜNEYDOĞU, GÜNEYBATI, KUZEYBATI GÖRÜBÜŞLERİ

0 0.5 1 2m

EK-18

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

YAPIDAKİ İZLER

LEJANT

Yapıdan Gelen İzler + Sözlü Kaynaklar

Yapıdan Gelen İzler + Görsel Kaynaklar

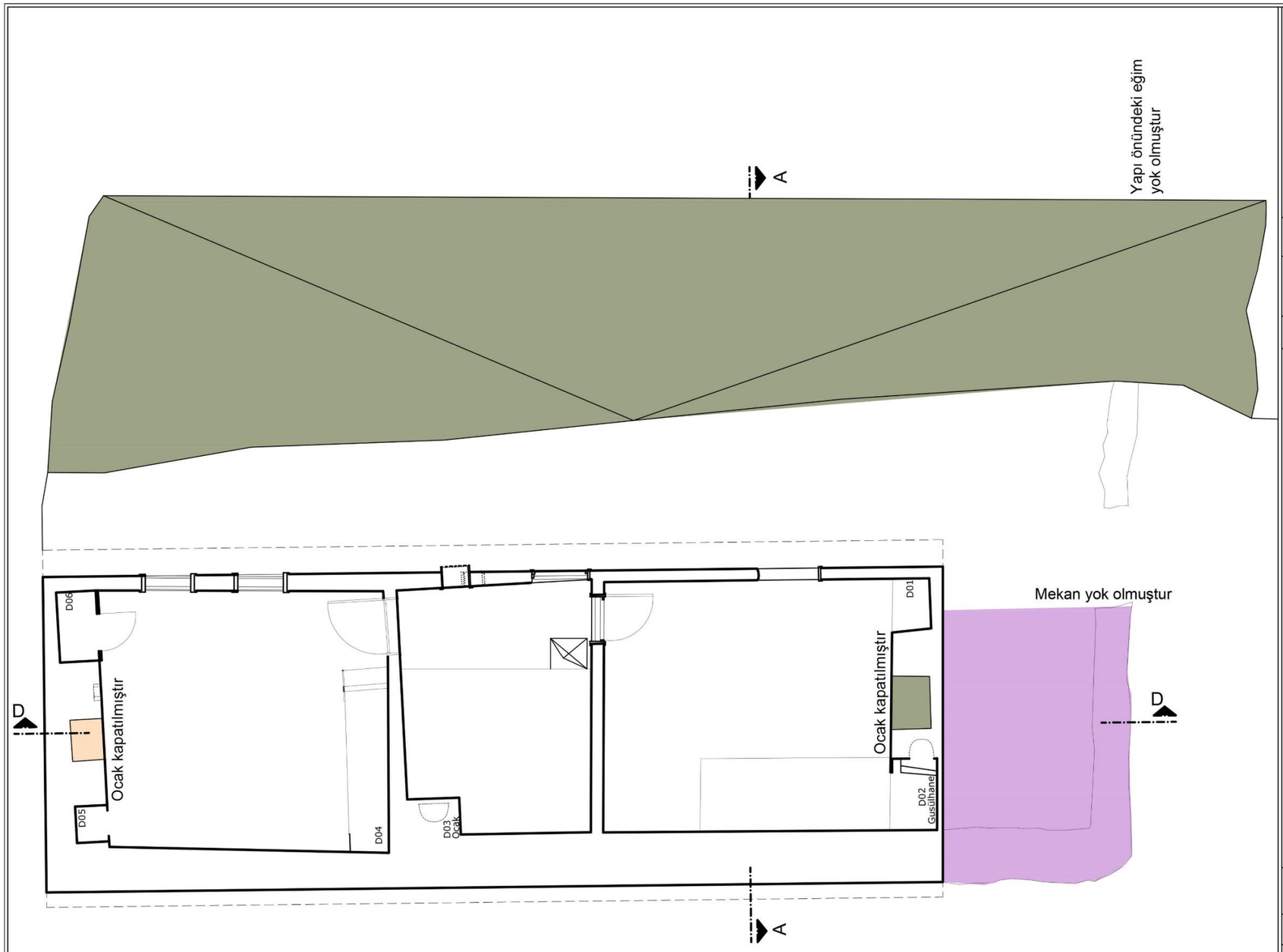
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

VAZİYET PLANI

0 2 4 8m

EK-19

ZEMİN KAT PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

- Yapıdan Gelen İzler
- Yapıdan Gelen İzler + Sözlü Kaynaklar
- Yapıdan Gelen İzler + Görsel Kaynaklar

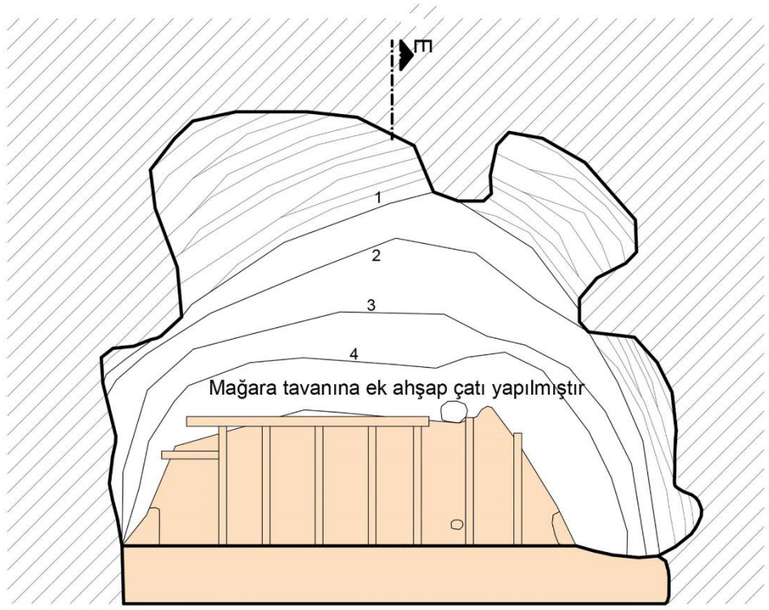
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

ZEMİN KAT PLANI

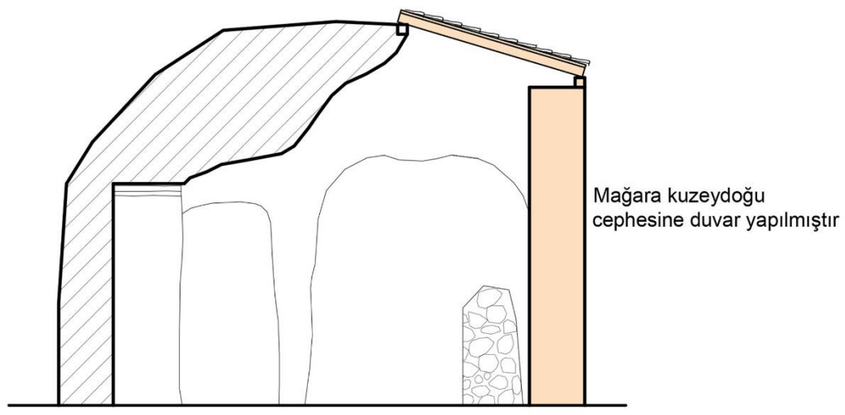
0 0.5 1 2m

EK-20

Mağara kuzeydoğu cephesine duvar yapılmıştır

BODRUM KAT TAVAN PLANI

E-E KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

Yapıdan Gelen İzler

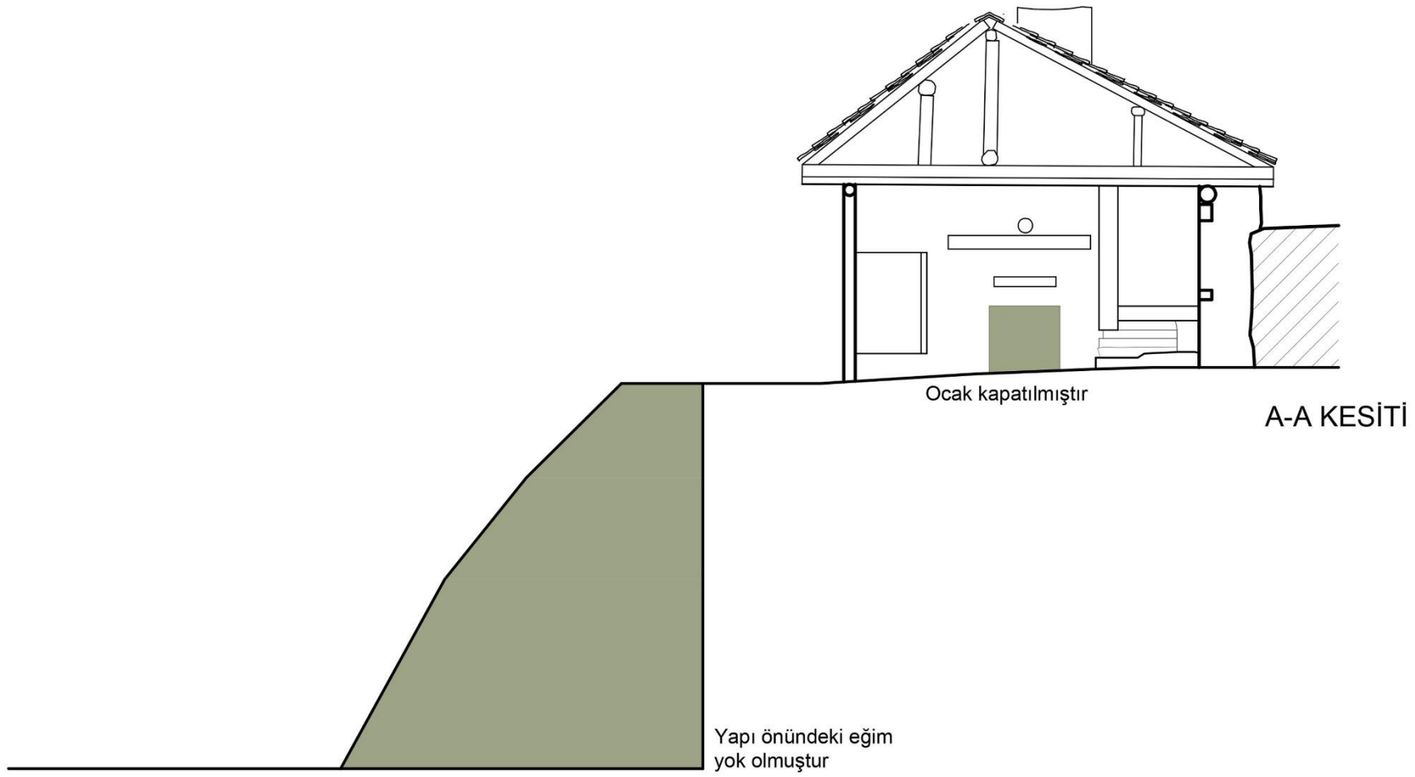
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

BODRUM KAT TAVAN PLANI
EE KESİTİ

0 0.5 1 2m

EK-21

A-A KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

Yapıdan Gelen İzler +
Sözlü Kaynaklar

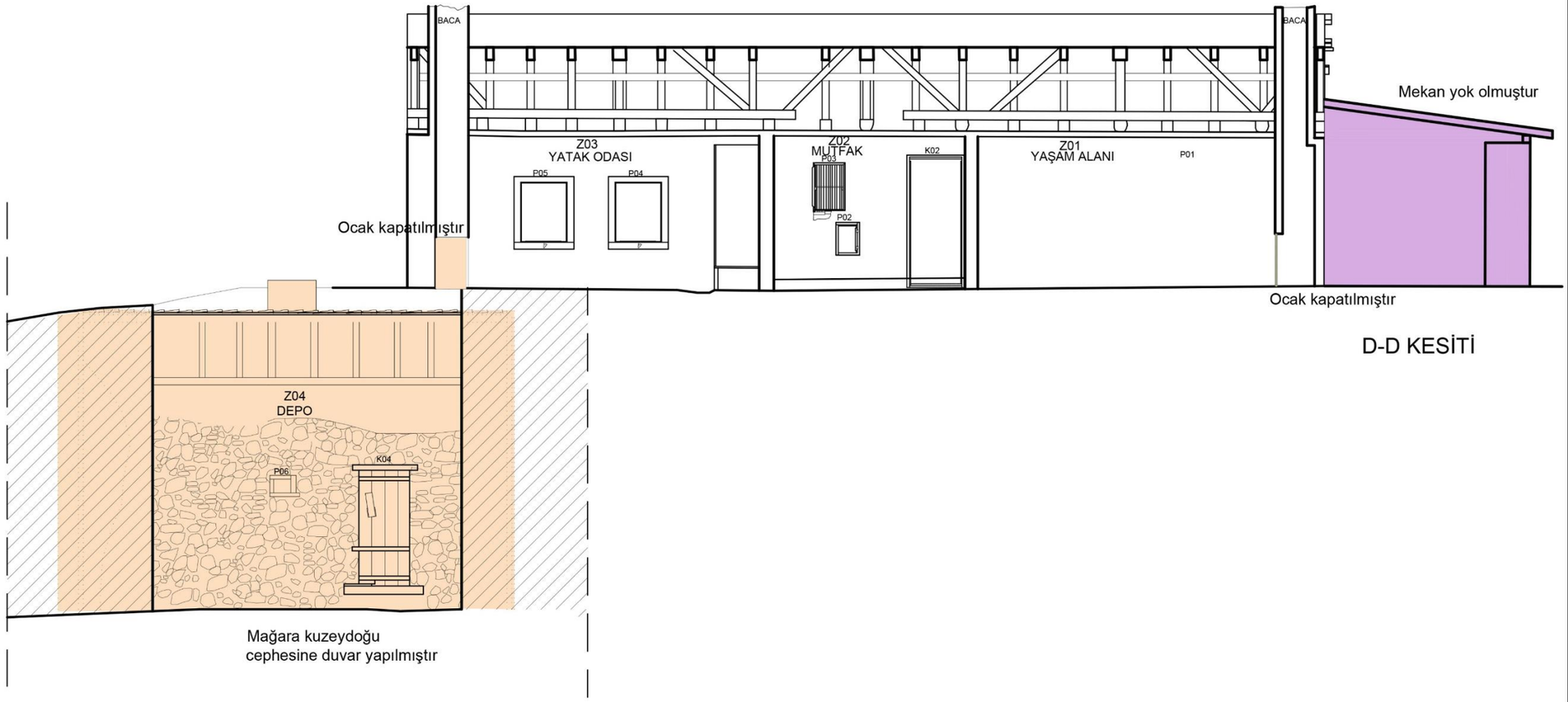
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

AA KESİTİ

0 0.5 1 2m

EK-22

D-D KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

- Yapıdan Gelen İzler
- Yapıdan Gelen İzler + Sözlü Kaynaklar
- Yapıdan Gelen İzler + Görsel Kaynaklar

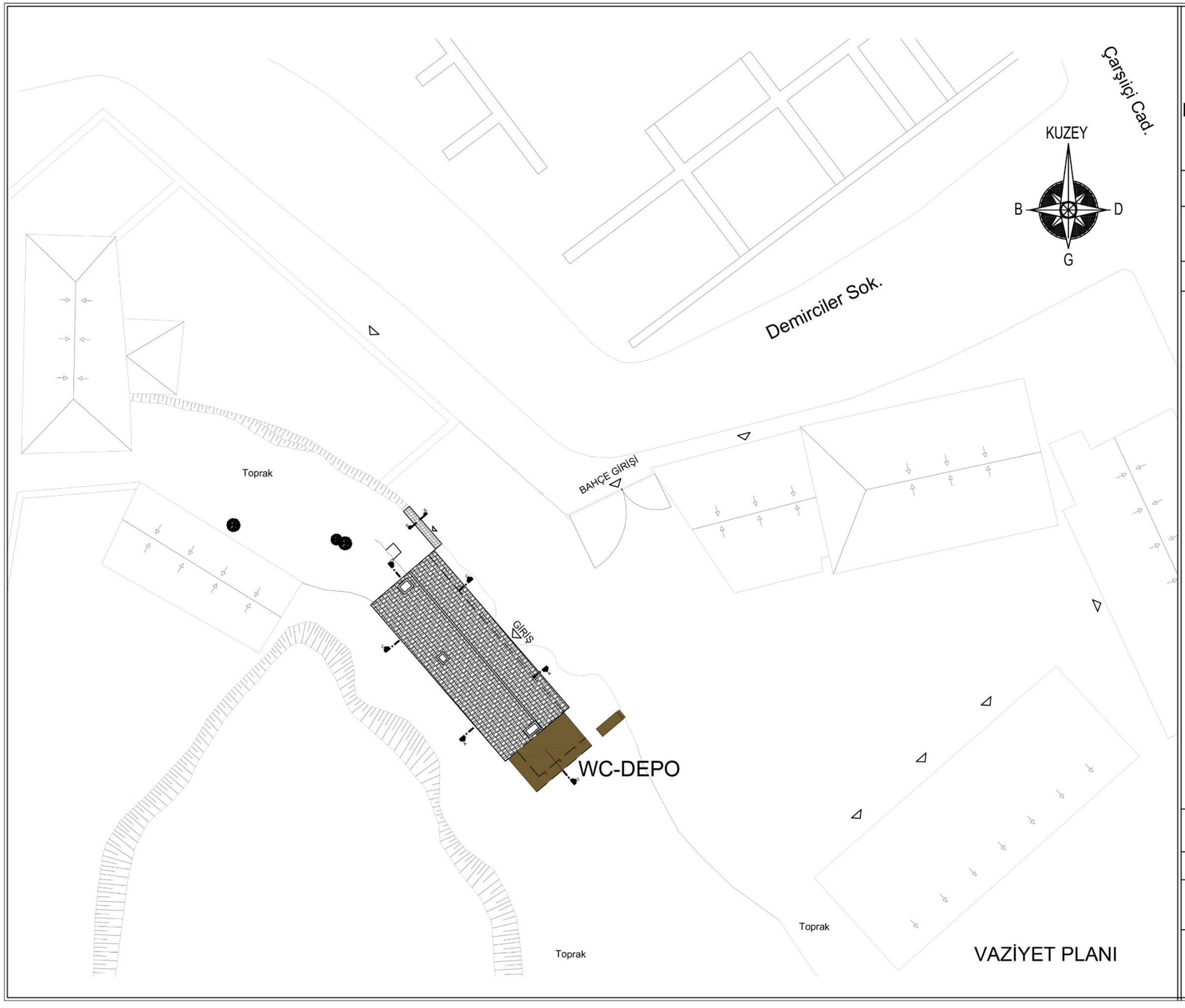
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

DD KESİTİ

0 0.5 1 2m

EK-23

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

1. Dönem Yapı İzi

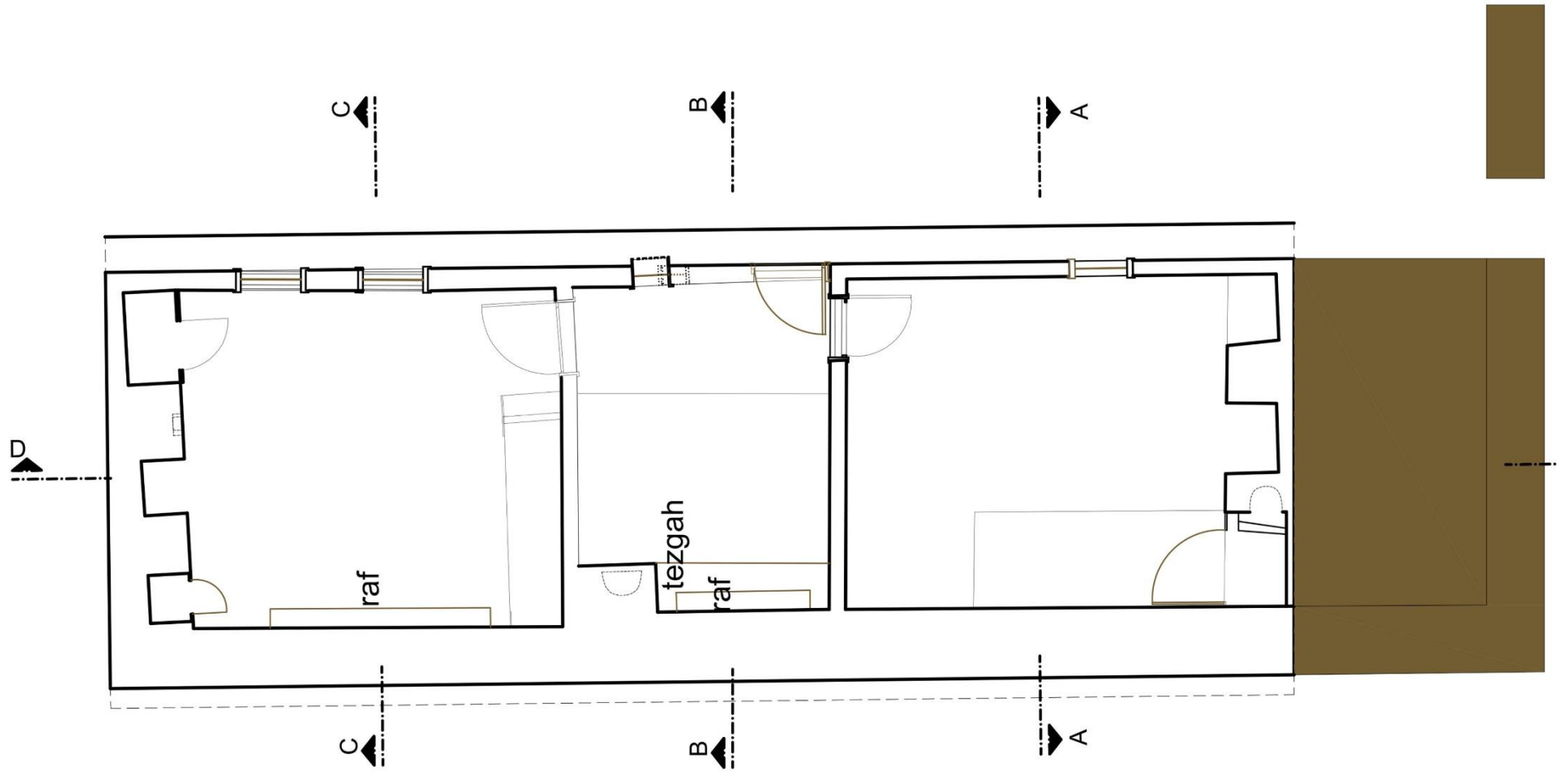
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

VAZİYET PLANI

0 2 4 8m

EK-24

ZEMİN KAT PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

1. Dönem Yapı İzi

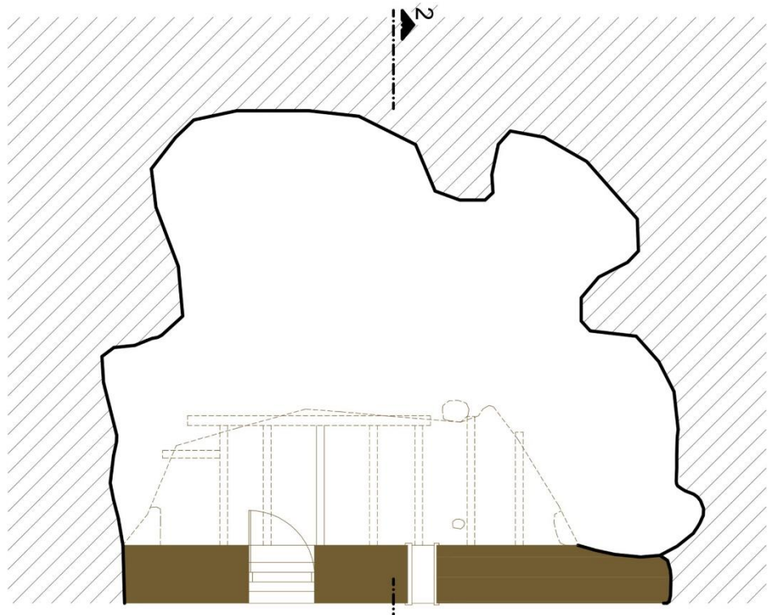
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

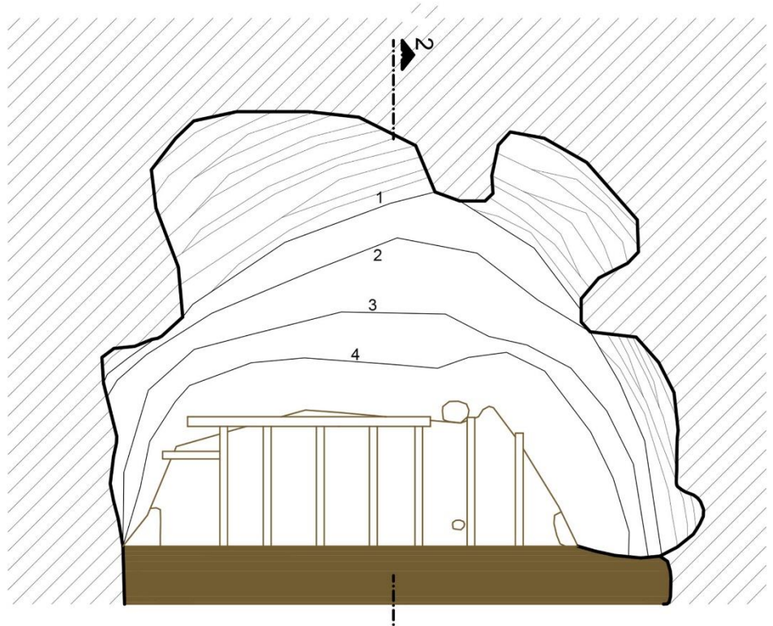
ZEMİN KAT PLANI

0 0.5 1 2m

EK-25

BODRUM KAT PLANI

BODRUM KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

1. Dönem Yapı İzi

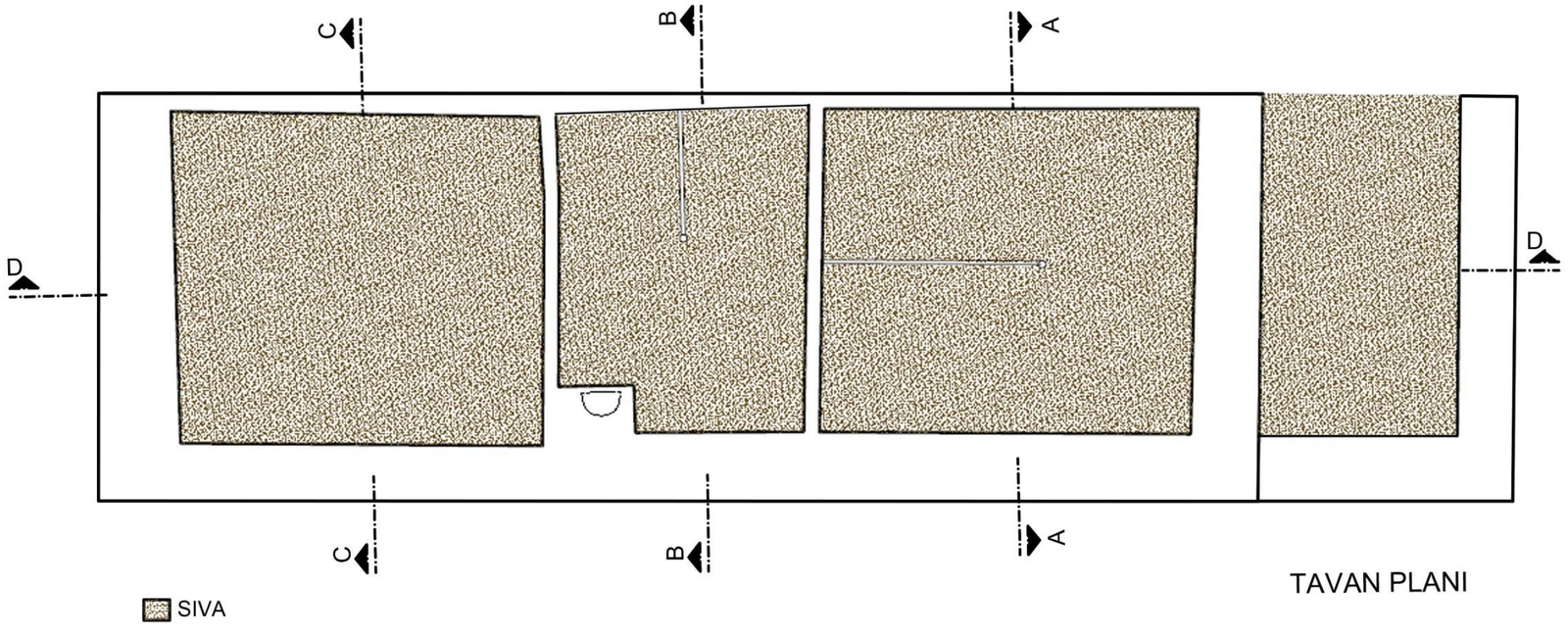
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

BODRUM KAT PLANI,
BODRUM KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

EK-26

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

1. Dönem Yapı İzi

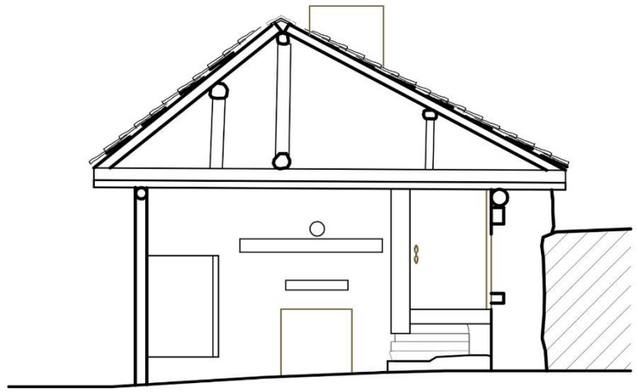
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

ZEMİN KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

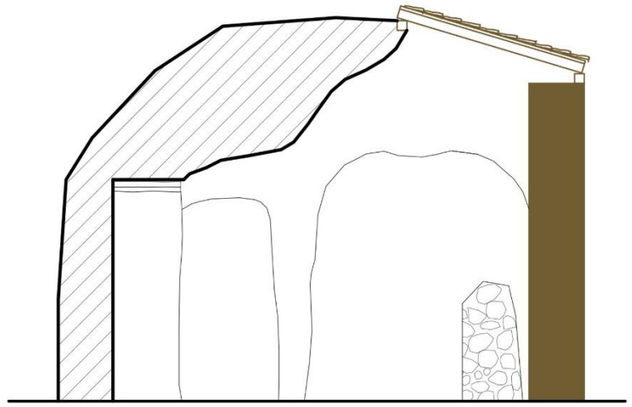
EK-27

A-A KESİTİ

C-C KESİTİ

E-E KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

1. Dönem Yapı İzi

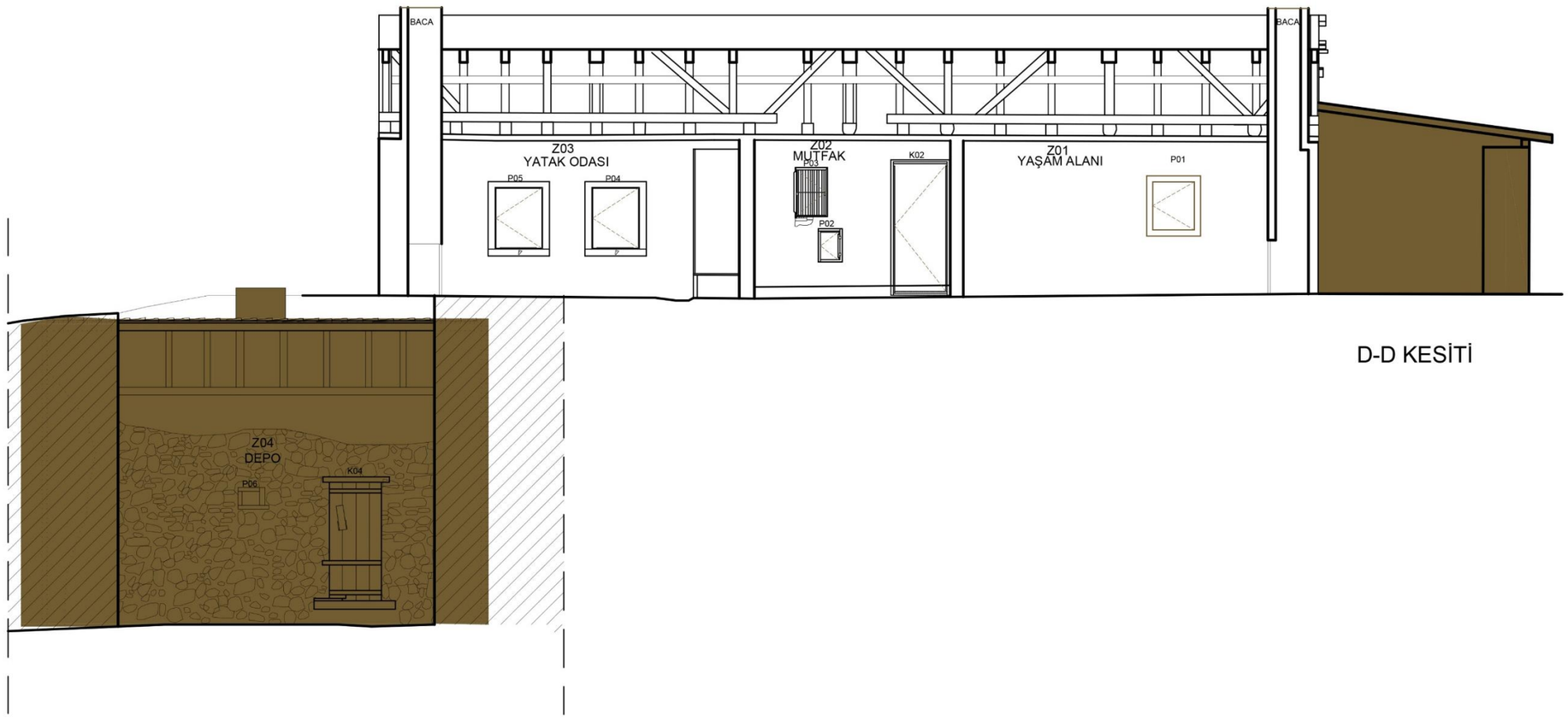
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

AA, CC, EE KESİTLERİ

0 0.5 1 2m

EK-28

D-D KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

1. Dönem Yapı İzi

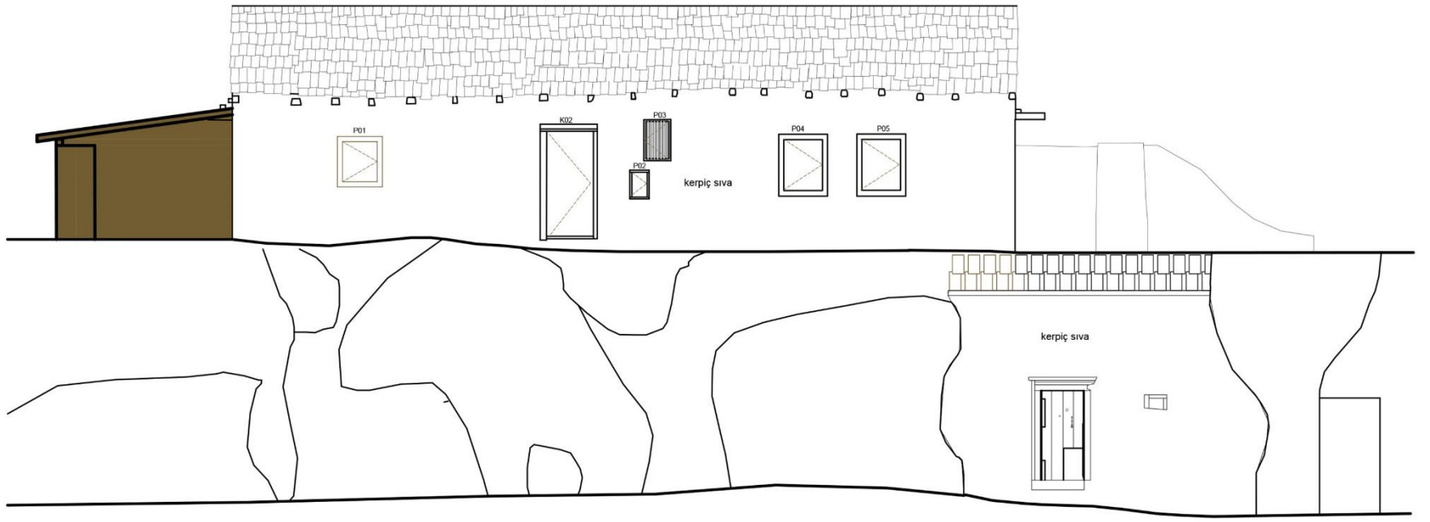
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

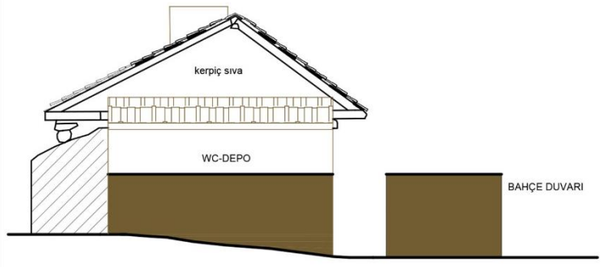
DD KESİTİ

0 0.5 1 2m

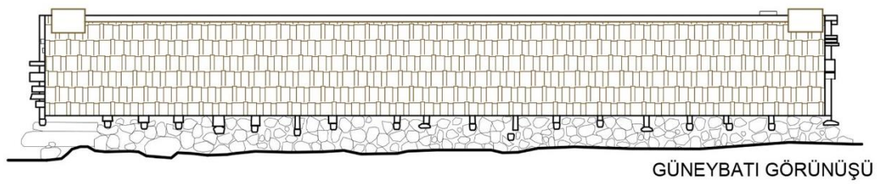
EK-29

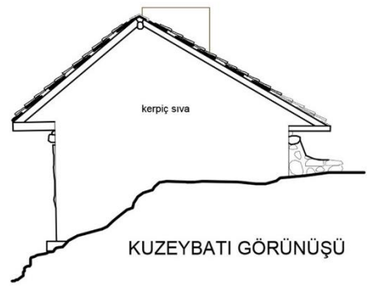
KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

GÜNEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

KUZEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTİTÜSYON

DÖNEMLEME ANALİZİ

LEJANT

1. Dönem Yapı İzi

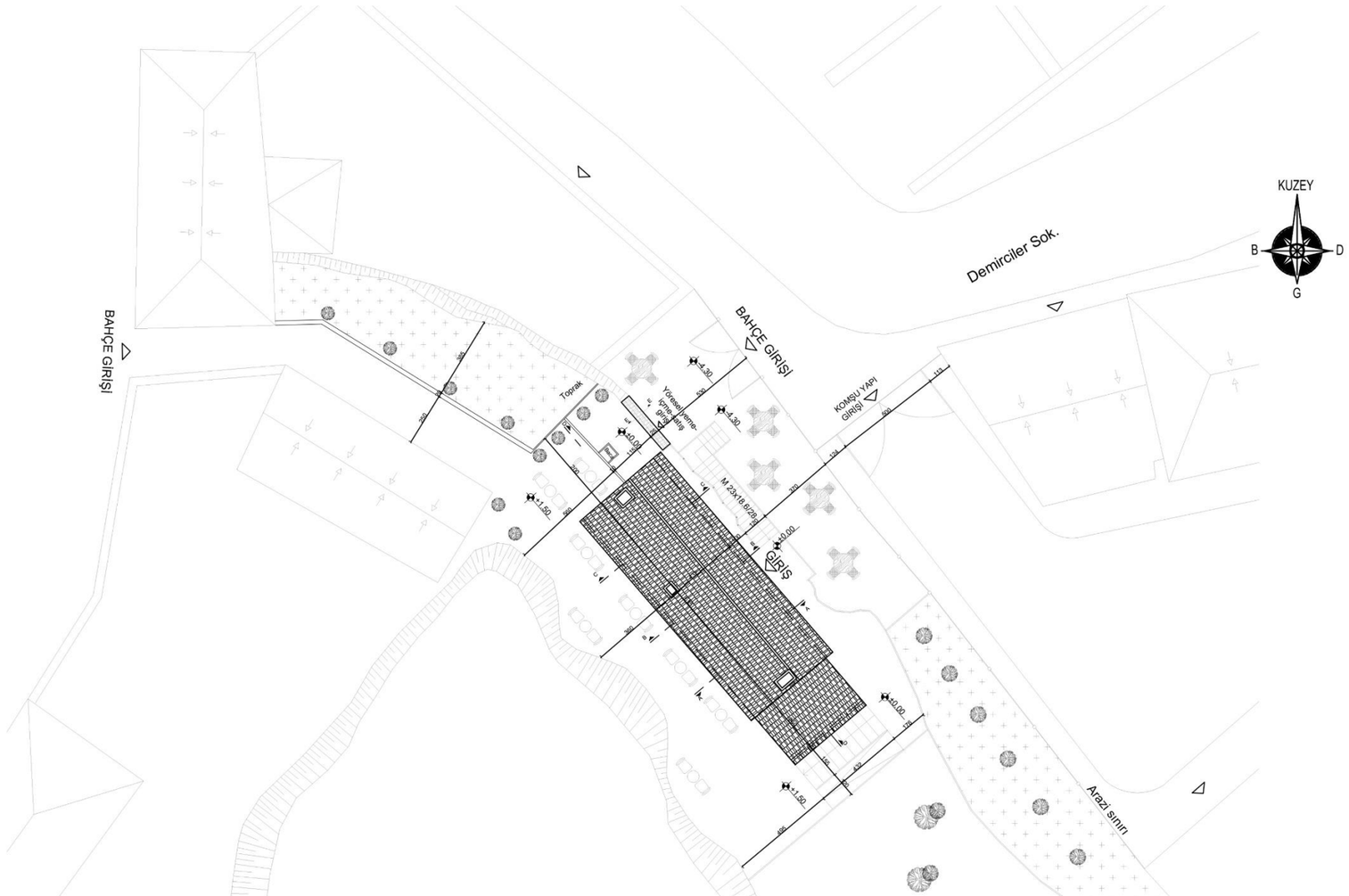
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

KUZEYDOĞU, GÜNEYDOĞU, GÜNEYBATI,KUZEYBATI GÖRÜNÜŞLERİ

0 0.5 1 2m

EK-30

VAZİYET PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTORASYON

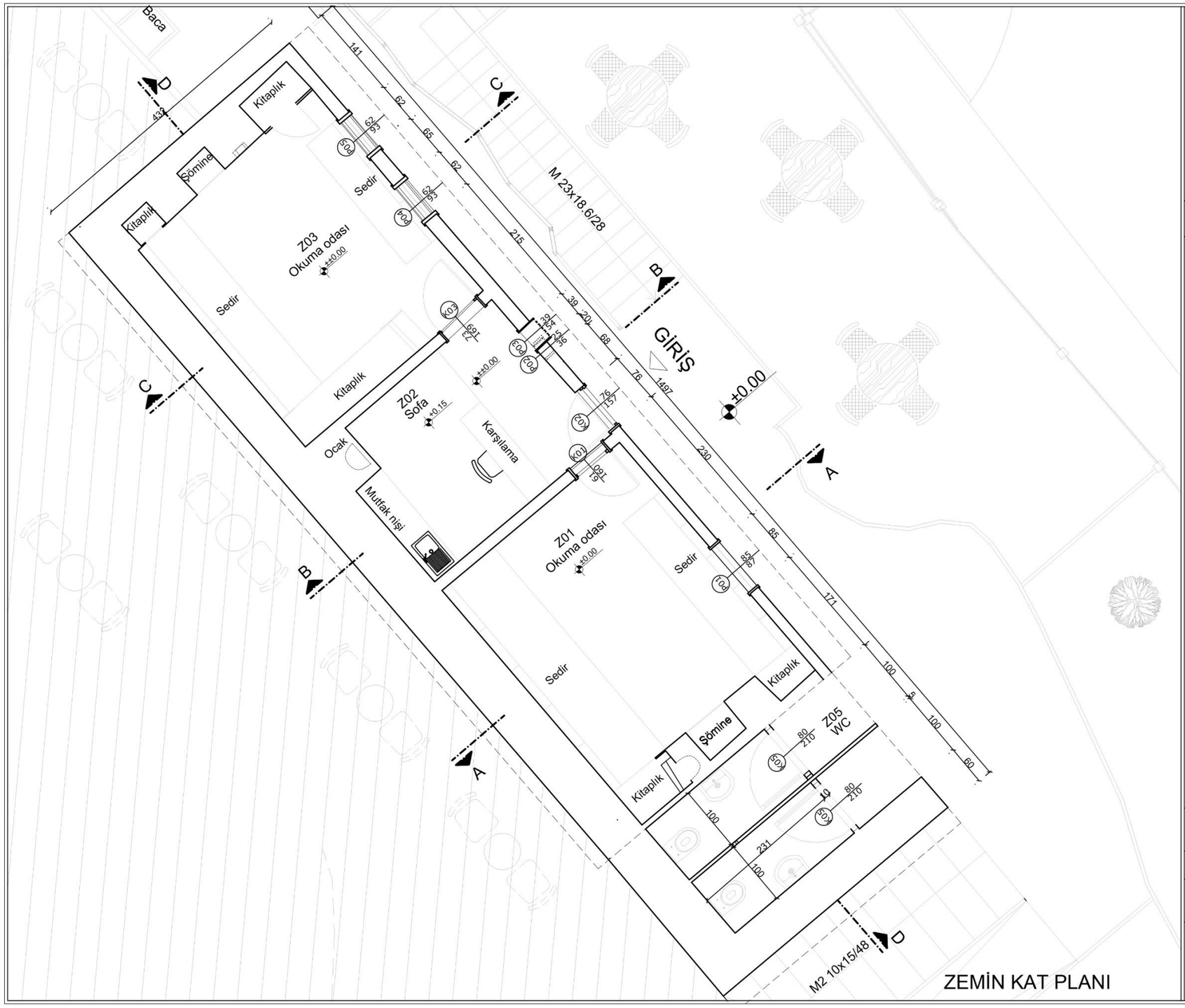
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

VAZİYET PLANI

0 2 4 8m

EK-31

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTORASYON

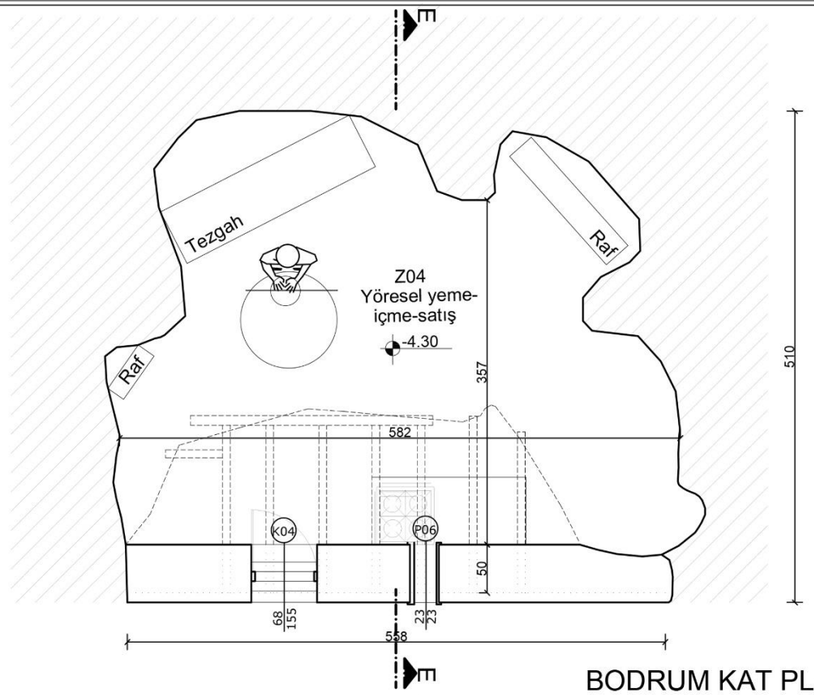
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

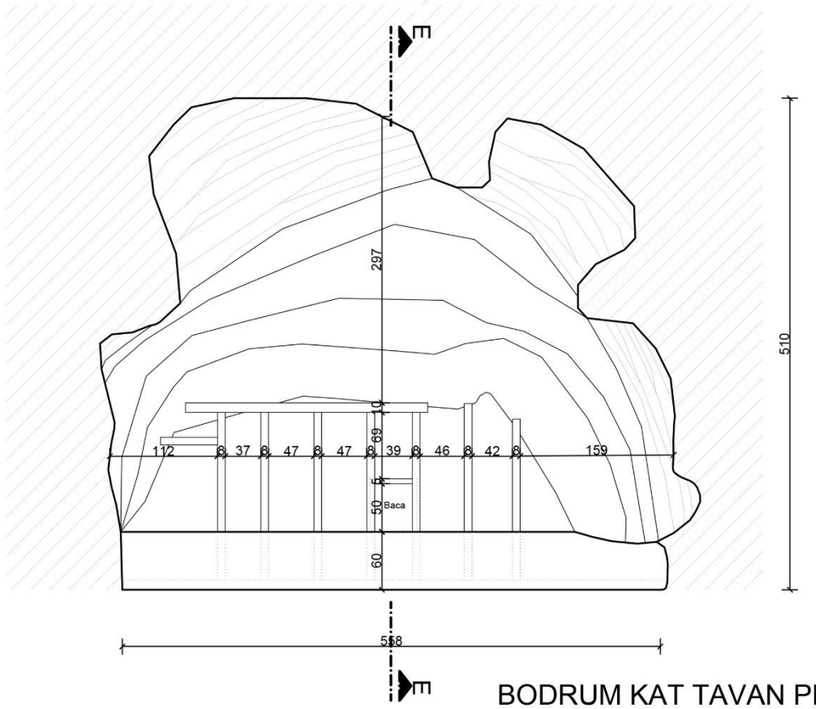
ZEMİN KAT PLANI

0.5 1 2m

EK-32

BODRUM KAT PLANI

BODRUM KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTORASYON

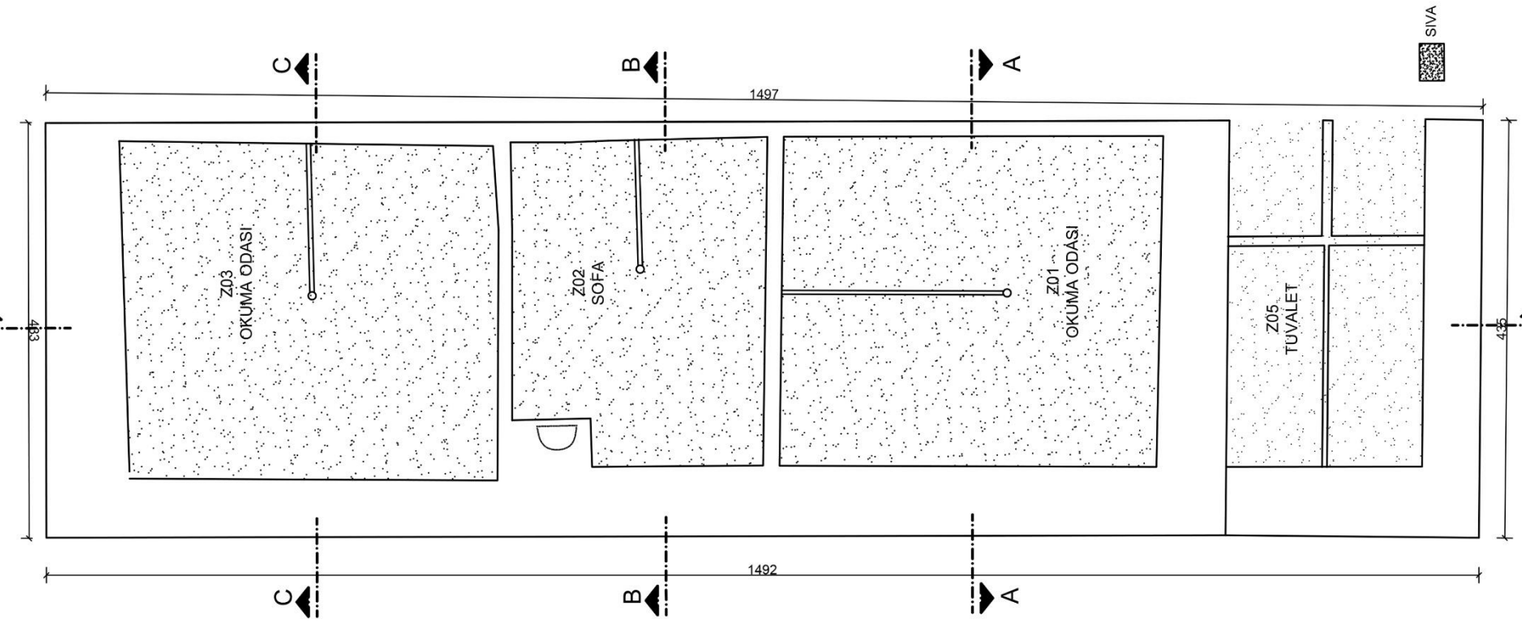
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

BODRUM KAT PLANI,
BODRUM KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

EK-33

ZEMİN KAT TAVAN PLANI

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTORASYON

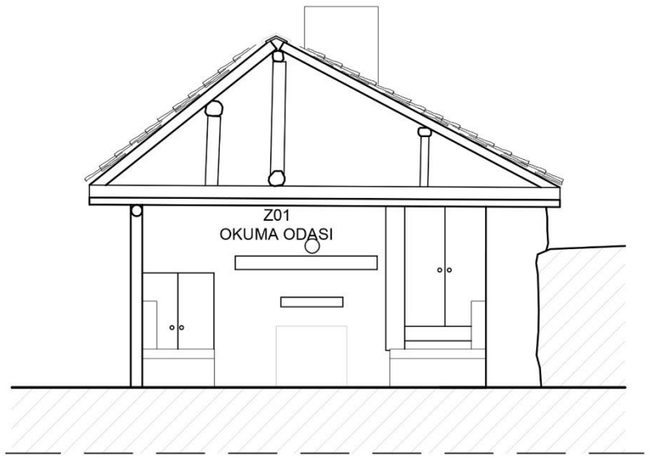
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

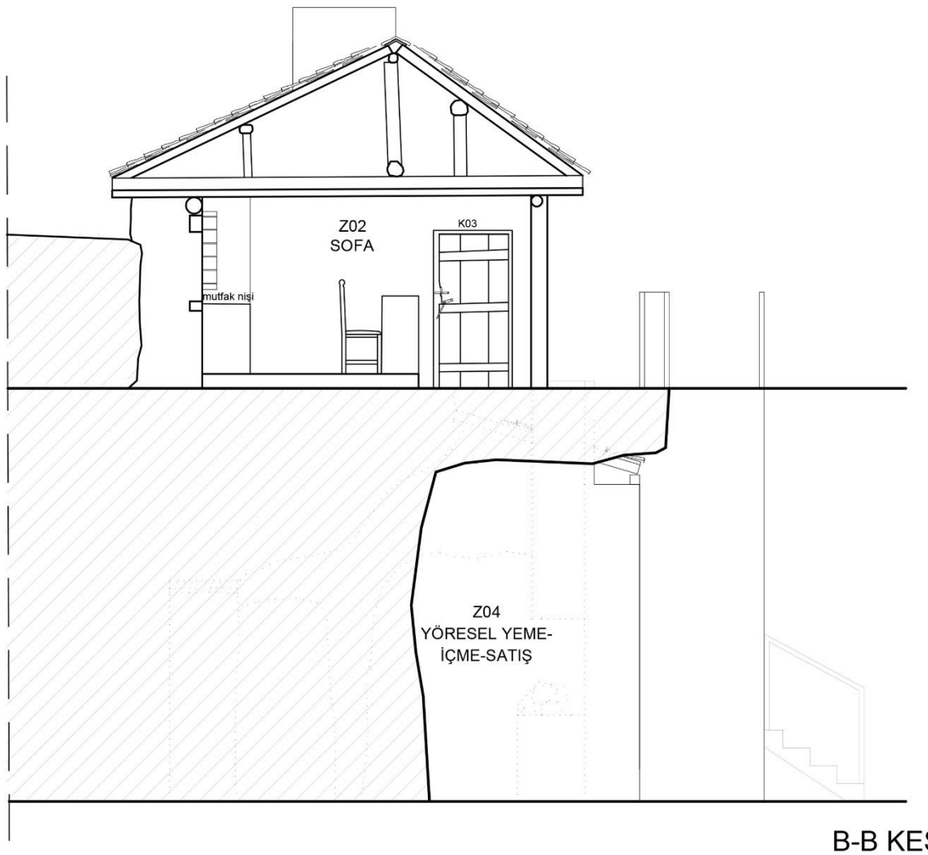
ZEMİN KAT TAVAN PLANI

0 0.5 1 2m

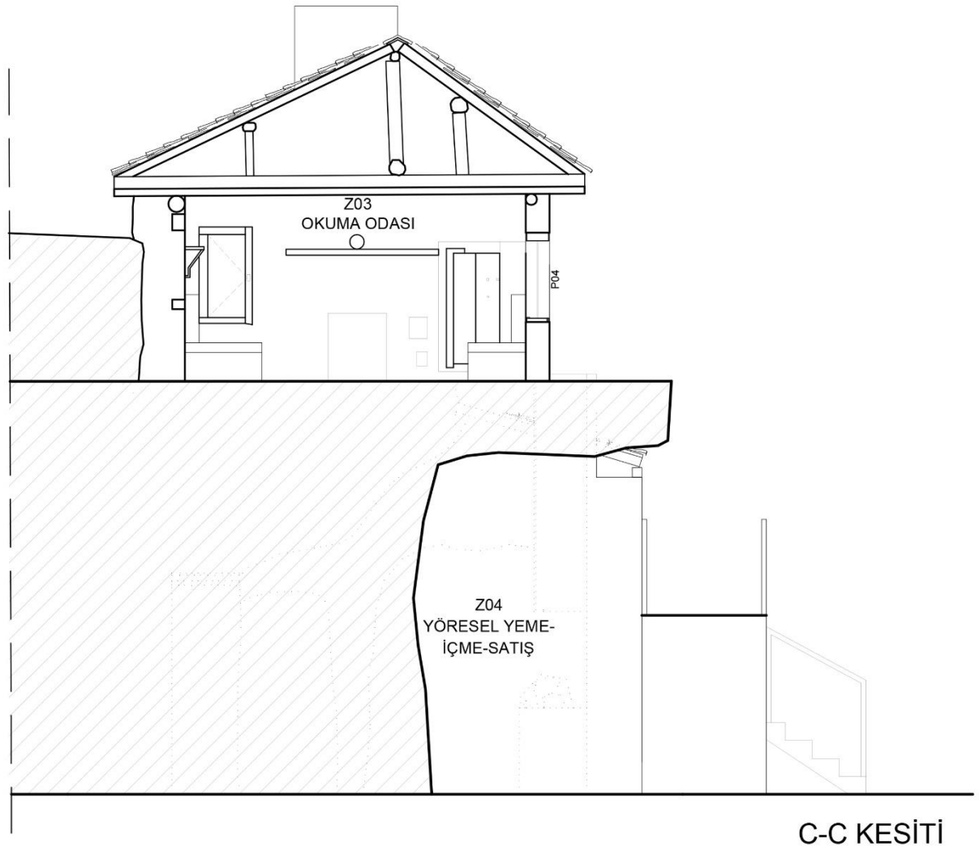
EK-34

A-A KESİTİ

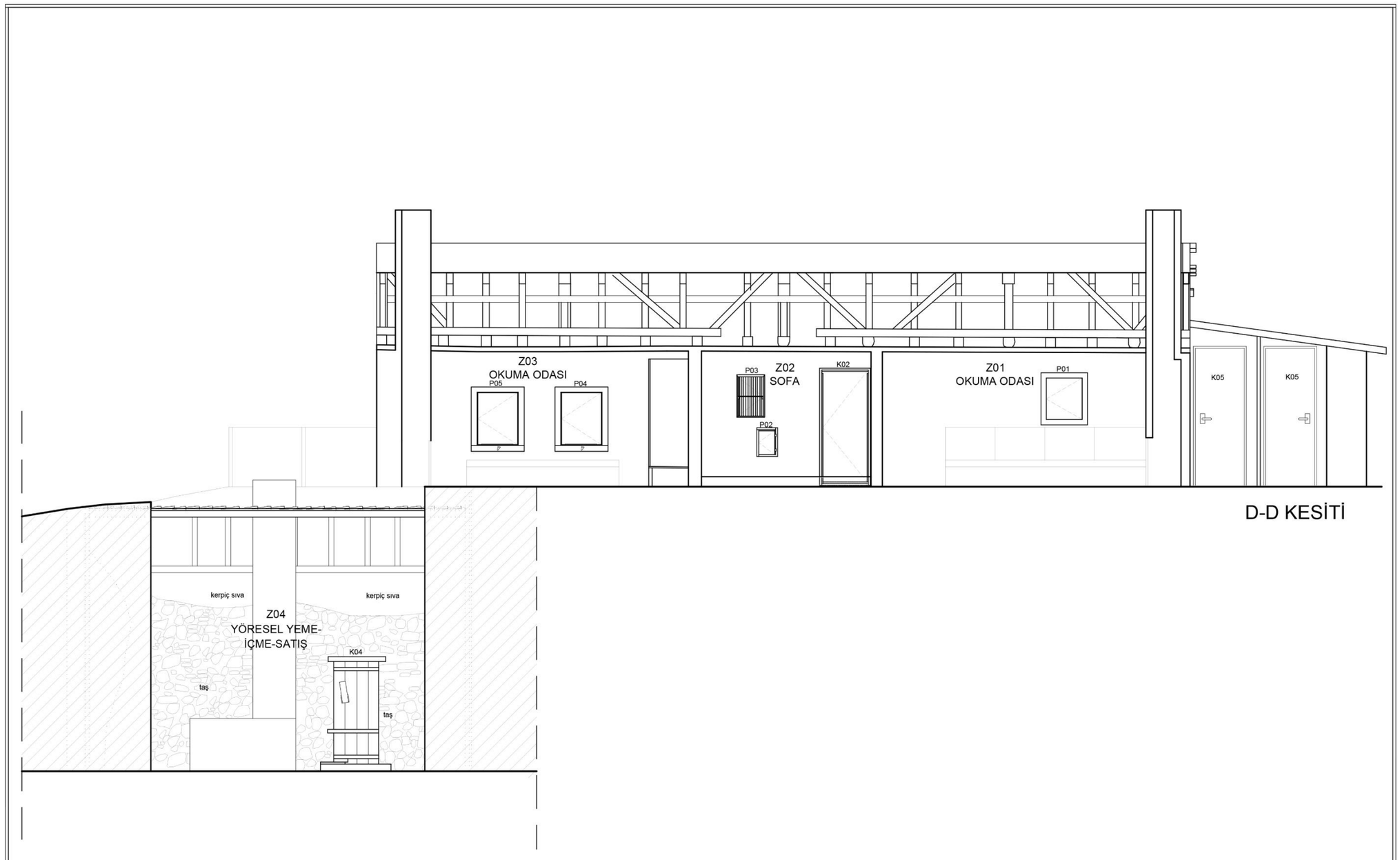

B-B KESİTİ

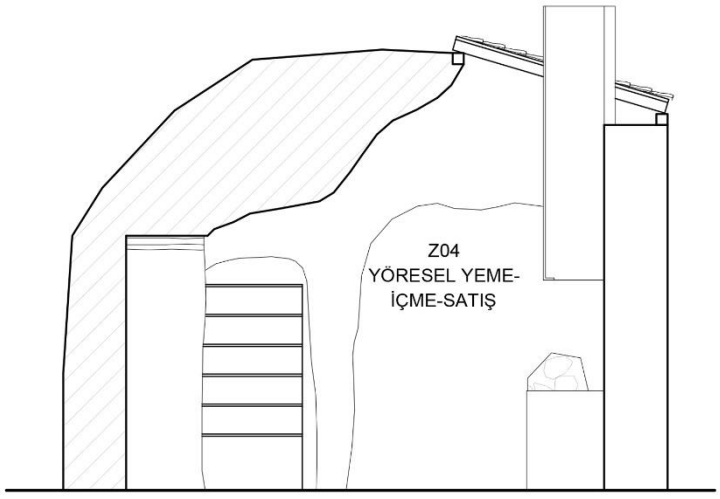
C-C KESİTİ

EK-34 (Devam)

D-D KESİTİ

EK-34 (Devam)

E-E KESİTİ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTORASYON

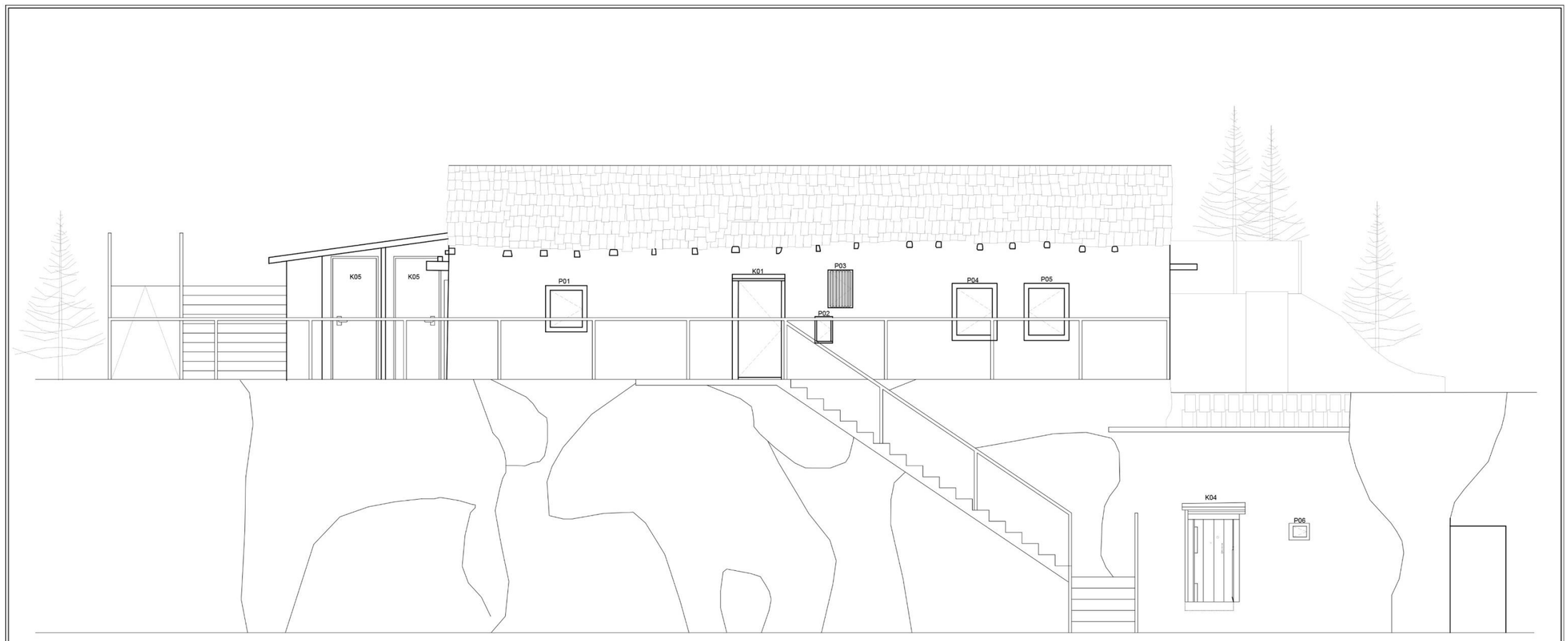
Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

AA,BB,CC,DD,EE KESİTLERİ

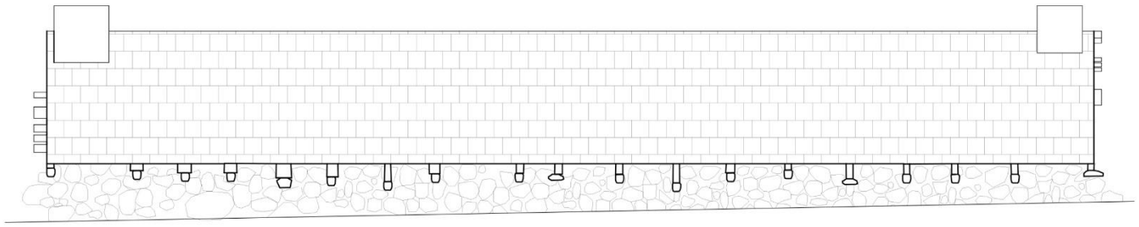
0 0.5 1 2m

EK-35

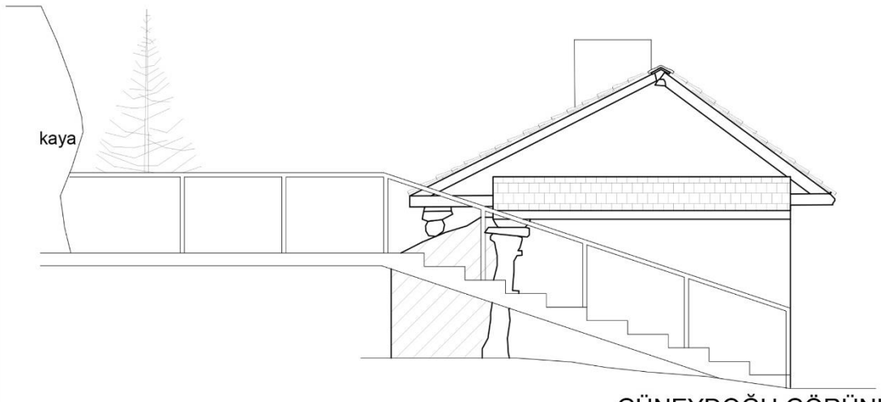

KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

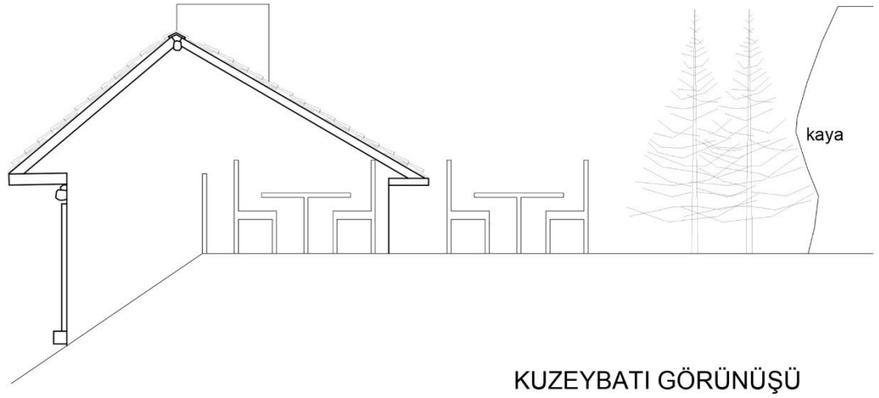
EK-35 (Devam)

GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

GÜNEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ

KUZEYBATI GÖRÜNÜŞÜ

ÜNAL ŞEN EVİ

ESKİŞEHİR İLİ
SEYİTGAZİ İLÇESİ
DEREBENEK MAHALLESİ
52 ADA/17 PARSEL

RESTORASYON

Hazırlayan: Atike Altınsoy

Danışman: Betül Ekimci

KUZEYDOĞU, GÜNEYDOĞU, GÜNEYBATI, KUZEYBATI GÖRÜNÜŞLERİ

0 0.5 1 2m

EK-36

EK-37

EK-38

EK-39

EK-40

EK-41

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Atike Altınsoy

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı : Ankara/1994

E-Posta : atikealtinsoy@gmail.com

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

Ankara-Hürriyet Anadolu Lisesi

2011-2015, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi/Mimarlık Bölümü

Yayınları ve/veya Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri:

- 2016, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Mimarlar Odası